

Vol. I-II-III Lei 23,50

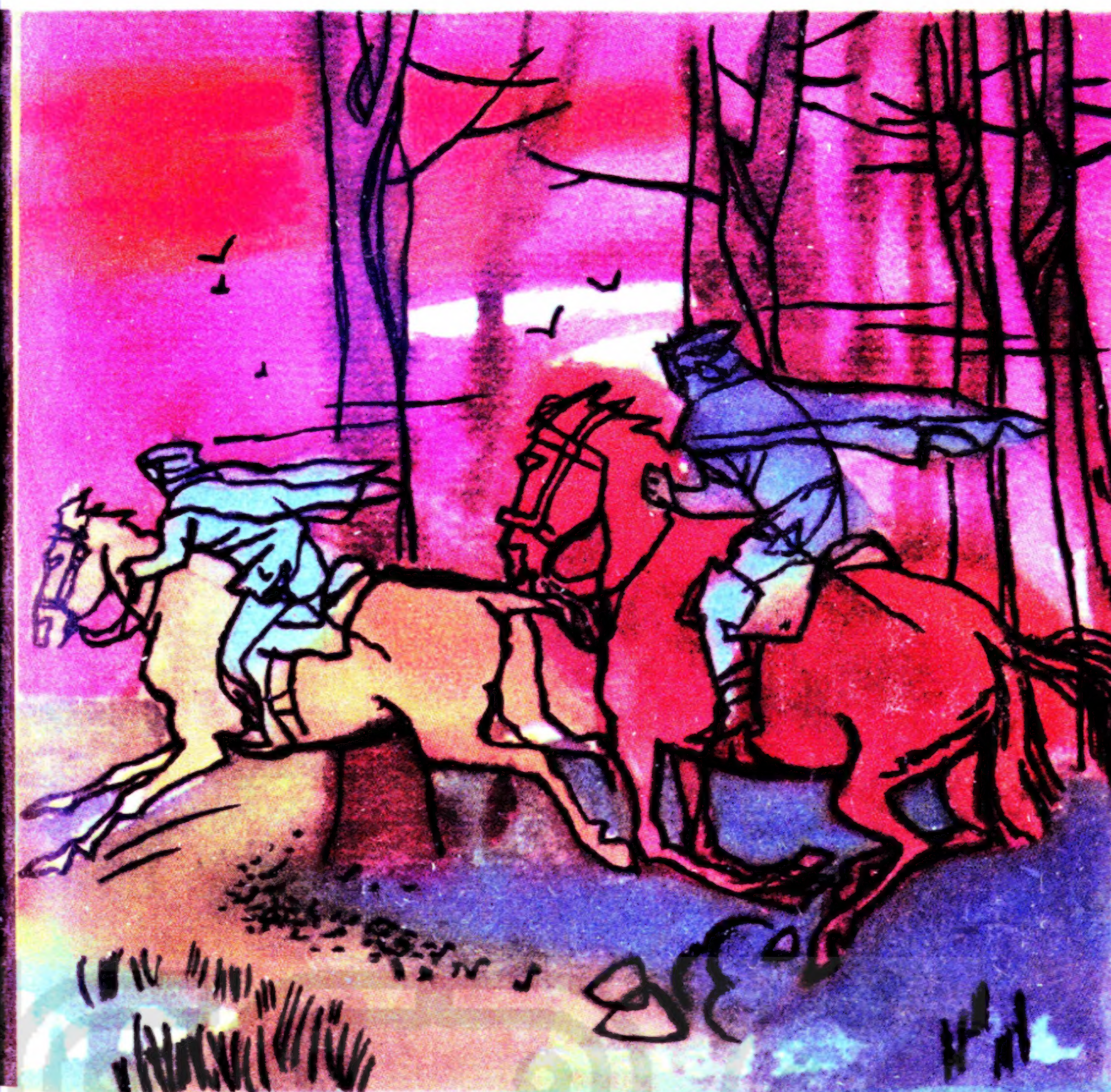
AL. DUMAS • DOAMNA DE MONSOREAU

ALEXANDRE DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU

EDITURA TINERETULUI

AL. DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU

VOL. II

În româneşte de
ION CARAION şi RADU POPESCU

EDITURA
TINERETULUI

Coperta de F. KALAŠ

Titlul lucrării în original:
Alexandre Dumas
LA DAME DE MONSOREAU
Tome II
Nelson Éditeurs-Paris 1932

CUM FRATELE GORENFLOT RĂMASE ÎNCREDINŢAT CĂ E SOMNAMBUL ŞI SE PLÎNSE AMARNIC DE ACEASTĂ INFIRMITATE

Pînă în nenorocita zi unde am ajuns cu povestirea, zi în care, ca din senin, peste bietul călugăr se abătuse acea neaşteptată năpastă, viaţa dusă de fratele Gorenflot fusese o viaţă contemplativă, adică ieşea omul dis-de-dimineaţă, pe răcoare, cînd îi venea lui chef, sau, dacă îi era dor de soare, ieşea mai tîrzior. Cu credinţă întru Domnul, dar şi în bucătăria mînăstirii, călugărul nu se gîndise niciodată să-şi procure decît bunătăţi dintre cele foarte lumeşti, ba şi pe acestea destul de rar, de altfel, la crîşma „Cornul Abundenţei" ; bunătăţile de care pomenim depindeau de toanele credincioşilor şi nu se puteau altcum obţine decît storcînd ceva din pomenile în bani, pe care fratele Gorenflot, trecînd pe strada Saint-Jacques, le silea să facă un popas ; după acest popas, pomenile ajungeau la mînăstire împuţinate exact cu suma lăsată de fratele Gorenflot pe drum. Mai era, nici vorbă, şi prietenul său Chicot, mare amator de ospeţe îmbelşugate şi de meseni harnici. Dar Chicot ducea o viaţă ciudată. Călugărul îl vedea uneori cîte trei-patru zile în şir, apoi cincisprezece zile, o lună ori chiar şase săptămîni la rînd Chicot nu mai era de zărit, fie că sta închis cu maiestatea sa, fie că-l însoţea pe rege în vreun pelerinaj ori o pornea, în sfîrşit, în vreo călătorie de interes sau de plăcere. Gorenflot era, aşadar, unul dintre acei călugări pentru care, aidoma soldaţilor proveniţi din copii de trupă, lumea începea cu superiorul lăcaşului, adică cu colonelul mînăstirii — ca să zicem aşa — şi se sfîrşea cu strachina goală. Astfel încît acest oştean al bisericii, copilul acesta al rasei monahale, dacă ne este îngăduit să folosim, în ceea ce-l priveşte, pitoreasca expresie întrebuinţată mai adineauri cu privire la apărătorii patriei, nu şi-a închipuit niciodată că

va fi nevoit într-o bună zi s-o pornească la drum şi să treacă prin cine ştie ce peripeţii.

Şi măcar de-ar fi avut ceva bani ; însă răspunsul stareţului la temătoarea sa întrebare cum avea să se descurce fusese simplu, fără zorzoane apostolice, întocmai ca acele vorbe din sfînta evanghelie de la Luca citire : „Caută şi vei găsi".

Presupunînd că va fi silit a rătăci cine ştie pe unde, Gorenflot se simţea obosit înainte de a o porni la drum. Totuşi, lucrul cel mai de seamă deocamdată era să scape mai întîi de primejdie, o primejdie necunoscută pentru el, dar care, după cum părea să reiasă din cuvintele stareţului, îl pîndea.

Bietul nostru călugăr nu era dintre cei care se pricep a-şi schimba înfăţişarea, ferindu-se din calea ochilor sfredelitori ai unuia sau altuia prin vreo iscusită ştiinţă de a se preface ; el hotărî deci să-şi ia cît mai repede tălpăşiţa şi, stăpînit de această hotărîre, trecu, în pas destul de zorit, de poarta Bordelle, grijuliu foarte şi, făcîndu-se cît mai mic cu putinţă, depăşi ghereta paznicilor de noapte şi pe cea a postului gărzii elveţiene, mereu cu frica în sîn ca nu cumva străjerii aceştia, pomeniţi de abatele de la Sainte-Geneviève în poveştile sale atît de captivante să nu-l captiveze şi în realitate.

Dar cînd se află în aer liber, cînd ajunse în mijlocul cîmpului, cînd între el şi poarta oraşului se aşternu o distanţă de cinci sute de paşi, cînd se uită şi zări de o parte şi de alta a şanţurilor şoselei, crescută, să poţi sta în ea ca într-un jilţ, prima iarbă fragedă a primăverii ce se căznise să străpungă pămîntul care şi începuse să înverzească, cînd privi către soarele vesel ivit la orizont, cînd gustă din singurătatea ce-l înconjura din toate părţile şi-i veni la ureche murmurul oraşului lăsat în urmă, el se aşeză pe marginea drumului, îşi sprijini bărbia dublă în palma sa mare şi grasă, îşi scărpină cu arătătorul vîrful nasului pătrat ca al unui cîine dog şi se cufundă într-un soi de visare însoţită de gemete.

Cu atît mai aprig se căina şi se văicărea Gorenflot, cu cît se apropiau ceasurile nouă, adică tocmai vremea cînd la mînăstire lumea se aşeza la masă ; căci călugării, rămaşi în urma civilizaţiei, aşa cum se cuvine unor oameni desprinşi de cele lumeşti, în anul de graţie 1578, mai păstrau încă

tabieturile bunului rege Carol al V-lea, care obişnuia să prînzească la orele opt dimineaţa, după liturghie.

Dar tot atît de greu ar fi fost să socoteşti firele de nisip ridicate de vînt, într-o zi de furtună, pe malul mării, cît să numeri gîndurile care înfloreau în şir, înfruntîndu-se unul pe celălalt, în mintea lui Gorenflot atunci cînd era nemîncat.

Prima lui pornire, aceea de care — trebuie s-o spunem — se descotorosi cel mai anevoie, fu să se întoarcă la Paris, să meargă glonţ la mînăstire şi să-i mărturisească stareţului că el mai bine se duce la închisoare decît în exil, că, dacă e nevoie, consimte să îndure chiar pedeapsa, biciul, frînghia şi carcera pe viaţă, numai să i se asigure, pe cuvînt de cinste, mesele, pe care ar fi fost gata să le împuţineze şi la numai cinci pe zi.

După această pornire atît de stăruitoare, încît frămîntă mintea bietului călugăr mai bine de un lung sfert de oră, urmă o alta ceva mai cuminte, şi anume să meargă drept la „Cornul Abundenţei", să trimită după Chicot, dacă nu cumva ar fi avut norocul să-l mai găsească încă dormind, şi să-i povestească în ce situaţie jalnică se afla de pe urma ademenirilor şi îndemnurilor sale bahice, cărora el, monahul Gorenflot, avusese slăbiciunea să le cedeze, şi să obţină astfel de la generosu-i prieten o pensie alimentară. Acest plan îl ţintui locului pe Gorenflot un alt sfert de ceas, căci el era o fire chibzuită şi ideea nu i se părea de lepădat.

În sfîrşit, o altă idee care-i veni, nu lipsită de oarecare îndrăzneală, fu să dea ocol zidurilor capitalei şi să se întoarcă îndărăt în oraş prin poarta Saint-Germain sau prin cea de la turnul Nesle, continuînd apoi să-şi vadă într-ascuns de cerşit pe străzile Parisului. Cunoştea îndeajuns vadurile bune, colţurile mănoase, străzile dosnice, unde nişte cumetre care creşteau păsări grase aveau întotdeauna de azvîrlit în sacul călugărului vreun clapon mort de prea multă osînză ; călugărul revedea în oglinda binefăcătoare a amintirilor cîte o casă cu o curte pietruită, unde vara se pregăteau fel de fel de conserve, şi asta — cel puţin aşa îi plăcea fratelui Gorenflot să-şi închipuie — spre a se putea arunca în traista călugărului cu cheta, în schimbul binecuvîntării lui părinteşti, ba un borcan cu peltea de gutui, ba o mînă-două de nuci zaharisite, ba o cutie de mere uscate, a căror aromă te îmbia la un păhărel chiar dacă erai cu un picior în groapă. Pentru că, se cade să mărturisim, gîndurile

fratelui Gorenflot erau îndreptate mai cu osebire spre plăcerile mesei și dulceața odihnei; așa că, din cînd în cînd, nu fără o oarecare neliniște, îi fugea mintea la cei doi avocați ai diavolului, care, în ziua judecății de apoi, vor depune mărturie împotrivă-i și care se numeau Lenea și Lăcomia. Pînă una alta însă — la ce bun s-o mai ascundem? — vrednicul călugăr luneca, poate nu fără mustrări de conștiință, pe panta înflorită ce duce către prăpastia într-al cărei hău adînc urlă fără încetare, ca Scila și Caribda, cele două păcate de moarte pe care le-am pomenit.

Poate chiar de aceea acest ultim plan îi surîdea călugărului nostru, și lui i se părea că fusese în chip firesc sortit pentru un astfel de trai. Însă, pentru a-și duce la îndeplinire planul și pentru a urma o astfel de viață, trebuia să rămînă la Paris și să riște a da piept la orice pas cu străjerii, cu sergenții, cu autoritățile bisericești, adică o turmă de vrăjmași din cale afară de primejdioși pentru un călugăr vagabond.

Și apoi se mai ivea și un alt neajuns: economul mînăstirii Sainte-Geneviève era un administrator mult prea grijuliu, ca să lase el Parisul fără un frate călugăr însărcinat cu strîngerea obolului de la credincioși; așa încît Gorenflot risca să se pomenească nas în nas cu vreun coleg care avea o superioritate de nebiruit, mai ales că rivalul s-ar fi aflat în chip legitim în exercițiul funcțiunii. Numai gîndindu-se la acest lucru, pe Gorenflot îl trecură fiori de spaimă și, la drept vorbind, avea omul și de ce.

Tocmai la o astfel de răscruce se găsea cu temerile și cu monologurile lui, cînd zări răsărind în depărtare, de sub arcadele porții Bordelle, un călăreț care nu peste multă vreme făcu să se cutremure bolta de ropotul calului. Omul descălecă lîngă o casă așezată cam la vreo sută de pași de locul unde sta Gorenflot, bătu în poartă, i se deschise, apoi cal și călăreț dispărură înăuntru. Gorenflot băgă de seamă faptul fiindcă pizmuise norocul acelui călăreț care avea un cal, și deci îl putea vinde. Dar o clipă mai tîrziu, călărețul — Gorenflot îl putu recunoaște după pelerină — ieși din casă și, cum în apropiere se găsea un pîlc de arbori în fața cărora străjuia un morman de pietre, se duse și se piti între copaci și grămada de bolovani care semăna cu un ciudat bastion.

— Iată, negreșit, o capcană care se pregătește cuiva — murmură Gorenflot. Dacă le-aș fi mai puțin suspect străjerilor, m-aș duce să-i vestesc ori, de nu mi-ar lipsi prea tare curajul, aș zădărnici tot ce se pune la cale.

În clipa aceea, omul care sta la pîndă fără a slăbi din ochi poarta orașului decît ca să cerceteze împrejurimile cu destul de vădită neliniște, tot iscodind grăbit în dreapta și-n stînga, îl zări pe Gorenflot, care încă nu se sculase de pe marginea șanțului, unde se odihnea cu bărbia sprijinită în pumni. Vederea lui îl stingheri; cu un aer în aparență nepăsător, el se prefăcu atunci că se plimbă prin spatele mormanului de bolovani.

„Ian te uită — reflectă Gorenflot — parcă-parcă aș cunoaște statura asta, ținuta... dar nu, nu e cu putință"...

În acel moment, necunoscutul, care se afla întors cu spatele către Gorenflot, se lăsă deodată la pămînt, ca și cum i s-ar fi muiat picioarele. Omul auzise un ropot molcom de copite venind dinspre poarta orașului.

Într-adevăr, trei oameni, dintre care doi păreau a fi lachei, trei catîri zdraveni și trei cufere mari se iviră înaintînd agale prin poarta Bordelle ieșind din Paris. De îndată ce îi zări, necunoscutul ce sta pitit lîngă mormanul de pietroaie se făcu — de era cu putință — și mai mic și, tîrîndu-se mai mult decît mergînd, ajunse în dreptul copacilor, unde, alegîndu-l pe cel mai gros, se ciuci în dosul trunchiului întocmai ca un vînător la pîndă.

Grupul celor trei trecu pe lîngă el fără a-l vedea sau, cel puțin, fără a-l lua în seamă, în vreme ce, dimpotrivă, omul care sta pitit părea să-i mănînce din ochi.

„Am zădărnicit săvîrșirea unei crime — își spuse Gorenflot — și faptul că m-am aflat pe drum chiar în clipa asta este un semn al voinței Domnului, semn care poate că-mi va fi de folos ca să pot îmbuca de prînz."

După ce catîrii și oamenii dispărură, cel care pîndea reintră în casă.

„Ei, bun! își spuse Gorenflot. Iată o împrejurare care, de nu cumva mă înșel eu de-a binelea, îmi va prilejui norocul mult rîvnit. Celui ce pîndește nu-i face plăcere să fie văzut. Așadar, mă aflu în stăpînirea unei taine și, chiar dacă ea nu prețuiește mai mult de șase gologani, nici vorbă, eu tot am s-o pun în vînzare!"

Și fără a mai zăbovi, Gorenflot se îndreptă spre casă; dar, pe măsură ce se apropia, în minte îi stăruia tot mai

vîrtos ţinuta impunătoare a necunoscutului, spada lungă ce-i bătea pulpele şi căutătura-i spăimîntătoare cu care urmărise trecînd pîlcul de călăreţi şi de catîri; apoi călugărul îşi zise în sinea lui: „Nu încape îndoială că am scrîntit-o, fiindcă un om ca ăsta n-o să se lase intimidat“.

Ajuns la poartă, Gorenflot era cu totul convins de acest gînd al său, aşa încît încetase să-şi mai scarpine nasul şi se rîcîia doar după ureche. Deodată însă chipul i se lumină. „Mi-a venit o idee“ — îşi zise. Înfiriparea unei idei în creierul adormit al călugărului însemna un atare progres, încît se miră el însuşi că aşa ceva fusese cu putinţă; dar încă de pe vremea aceea se spunea că nevoia este mama dibăciei. „Mi-a venit o idee — repetă el — ba încă una destul de grozavă. Am să-i spun aşa: Domnule, orice om îşi are planurile, dorinţele şi speranţele lui; eu mă voi ruga pentru planurile pe care le aveţi dumneavoastră; miluiţi-mă cu ceva. Dacă are gînduri necurate, cum de altfel nici nu mă îndoiesc, va avea cu atît mai mult nevoie de rugăciuni, iar pentru asta o să-mi dea ceva de pomană; în schimb, eu voi cere părerea celui dintîi călugăr învăţat pe care îl voi întîlni în drum. Rămîne de văzut dacă poţi au ba să te rogi pentru izbîndirea unor fapte care ţie îţi sînt necunoscute, mai ales atunci cînd te încearcă bănuiala că ele nu-s dintre cele mai neprihănite. Cum o să-mi spună învăţatul, aşa o să fac, prin urmare, nu eu voi fi răspunzător, ci el; şi dacă n-am să întîlnesc nici un călugăr luminat la cap, ei bine, dacă n-am să întîlnesc nici unul, am să mă abţin de la orice rugă, dat fiindcă-i o îndoială la mijloc. Iar pînă una alta am să pot prînzi mulţumită ăstui om cu gînduri necurate.“

În urma acestei hotărîri, Gorenflot se lipi de zid şi aşteptă. După cinci minute, poarta se deschise, iar calul şi omul se iviră, unul purtîndu-l pe celălalt.

Gorenflot se apropie.

— Domnule — începu el — dacă pentru izbînda planurilor dumneavoastră, cinci *Pater* şi cinci *Ave* v-ar putea fi de folos...

Omul întoarse capul către călugăr.

— Gorenflot! strigă el.

— Domnul Chicot! exclamă cu totul şi cu totul aiurit călugărul.

— Unde naiba te duci în halul ăsta, măi fîrtate? se interesă Chicot.

— Habar n-am, dar dumneata?

— A! Cu mine e altceva — răspunse Chicot — eu am habar; ştiu că merg drept înainte.

— Tare departe?

— Pînă m-oi opri. Dar să ştii, fîrtate, că, deoarece nu eşti în stare să-mi spui în ce scop te afli aici, eu am o bănuială.

— Care?

— Că mă iscodeai.

— Doamne Isuse! Eu să te iscodesc?! Feritu-m-a sfîntu'! Te-am văzut, atîta tot.

— Cum m-ai văzut?

— Stînd la pîndă să treacă pe lîngă dumneata catîrii.

— Eşti nebun!

— Cu toate astea, din spatele mormanului de bolovani, iscodeai cu ochii...

— Ascultă, Gorenflot, vreau să-mi zidesc o casă în afara oraşului. Mormanele alea sînt ale mele şi voiam să mă încredinţez dacă piatra e bună de construcţie.

— Atunci e cu totul altceva — zise călugărul — fără să creadă un cuvînt din spusele lui Chicot. M-am înşelat.

— Dar, în sfîrşit, tu ce cauţi aici, afară din oraş?

— Ei, domnule Chicot, m-au izgonit — răspunse Gorenflot, oftînd amarnic.

— Cum?! se miră Chicot.

— M-au proscris, v-am spus. Şi, înfăşurîndu-se în rasa lui, Gorenflot, mărunt de statură cum era, se îndreptă de spate şi clătină din cap, uitîndu-se sever, ca omul căruia o mare nenorocire îi dă dreptul să ceară mila semenilor săi. Fraţii mei m-au alungat din sînul lor — continuă el — sînt excomunicat, anatemizat.

— Ba nu, zău! Şi pentru ce?

— Ascultă-mă, domnule Chicot — grăi călugărul, ducîndu-şi mîna la inimă — mă poţi crede sau nu, dar pe legea mea că nu ştiu absolut nimic.

— Nu cumva te-or fi văzut azi-noapte alergînd după fuste, măi fîrtate?

— Urîtă glumă! mîrîi Gorenflot. Doar ştii prea bine ce-am făcut de aseară pînă azi de dimineaţă.

— Da, cum să nu, de la opt pînă la zece ştiu, dar nu şi de la zece pînă la trei.

— Cum de la zece pîn' la trei?

— Desigur, fiindcă la zece ai plecat.

— Eu ?! zise mirat Gorenflot, holbînd ochii la gascon.
— Da, ţi-ai luat tălpăşiţa, iar eu chiar te-am întrebat încotro.
— Încotro ? M-ai întrebat încotro mă duc ?
— Sigur !
— Şi ce ţi-am răspuns ?
— Mi-ai răspuns că te duci să ţii o cuvîntare.
— Va să zică e ceva adevărat în toate acestea — murmură Gorenflot, a cărui convingere începea să se clatine.
— La dracu ! Păi cum să nu fie adevărat ? Dovadă că ai şi rostit în faţa mea o parte din cuvîntare : era grozav de lungă.
— Era în trei părţi ; modelul pe care îl recomandă Aristotel.
— Ba cuprindea şi o sumedenie de grozăvii împotriva regelui Henric al III-lea.
— Ce vorbeşti ?! exclamă Gorenflot.
— Şi încă atît de grave, încît nu m-aş mira de loc să fii urmărit ca aţîţător la răzmeriţe.
— Domnule Chicot, dumneata îmi deschizi ochii. Păream treaz cînd îţi vorbeam ?
— Drept să-ţi spun, fîrtate, păreai destul de ciudat ; privirea dumitale, îndeosebi, aţintită într-un punct fix mă făcea să mă sperii. S-ar fi zis că eşti treaz fără să fii şi că vorbeşti în somn.
— Cu toate astea, sînt sigur că m-am trezit azi-dimineaţă la „Cornul Abundenţei", chiar dacă şi-a vîrît dracul coada.
— Bine, bine, dar ce-i de mirare într-asta ?
— Cum ce e de mirare, dacă spui că am plecat de la crîşmă la ceasurile zece !
— Da, însă te-ai întors pe la trei dimineaţa şi, ca dovadă, îţi mai spun şi că ai lăsat uşa deschisă şi mi-a fost foarte frig.
— Mi-amintesc şi eu — recunoscu Gorenflot.
— Păi vezi ! E clar ca bună ziua — se grăbi să întărească Chicot.
— Dacă, într-adevăr, ceea ce-mi spui este aşa...
— Cum dacă-i aşa, fîrtate ? Asta-i adevărul gol-goluţ, întreabă-l şi pe jupîn Bonhomet.
— Pe jupîn Bonhomet ?
— Bineînţeles ! Doar el ţi-a deschis uşa. Trebuie să-ţi spun că la întoarcere nu-ţi mai încăpeai în piele de mîndru ce erai, iar eu ţi-am zis : „Dă-o naibii de treabă, măi cumetre, îngîmfarea nu-i şade bine omlui, mai ales cînd omul e şi călugăr".
— Şi, mă rog, pentru ce mă fuduleam atîta ?
— Din pricina succesului stîrnit de cuvîntarea dumitale, a laudelor primite din partea ducelui de Guise, a cardinalului şi a domnului de Mayenne, ţie-l Domnul sănătos ! turui dibaciul gascon, scoţîndu-şi pălăria.
— Acum totul mi-e limpede — rosti Gorenflot.
— Ei, slavă Domnului ! Prin urmare, recunoşti că ai fost la adunarea aceea ? Cum dracu îi spuneai ? Stai niţel ! Adunarea... adunarea Sfintei Ligi, chiar aşa.
Gorenflot scoase un geamăt şi-şi lăsă capul în piept, îndurerat.
— Sînt somnambul ! îngăimă el. De multă vreme mă chinuia gîndul ăsta.
— Somnambul ? întrebă Chicot. Ce înseamnă asta ?
— Vreau să spun, domnule Chicot — răspunse călugărul — că în mine spiritul domină natura într-o măsură aşa de mare, încît, atunci cînd materia doarme, el veghează şi-i comandă, comandă materiei, care, chiar adormită cum e, se vede silită a i se supune.
— Ei, fîrtate — zise Chicot — asta miroase grozav a vrăjitorie ; dacă cumva diavolul te are în stăpînirea lui, atunci spune-mi-o pe faţă, omule ! Cînd cineva merge dormind, gesticulează prin somn şi ţine, tot adormit, cuvîntări, atacîndu-l pe rege, nu e lucru curat, mă jur pe orice ! Înapoi, Belzebut ! *Vade retro, Satanas !*
Şi rostind aceste cuvinte, Chicot îşi feri calul mai într-o parte.
— Va să zică — suspină Gorenflot — şi dumneata mă părăseşti, domnule Chicot ? *Tu quoque, Brute*[1]? N-aş fi crezut niciodată una ca asta din partea dumitale.
În prada deznădejdii, călugărul încercă să scoată un fel de hohot de plîns. Lui Chicot i se făcu milă de starea disperată a călugărului, care, în simplicitatea ei, i se păru şi mai groaznică.
— Ia ascultă — i se adresă gasconul — ce spuneai ?
— Cînd ?
— Adineauri.

[1] Chiar şi tu, Brutus (în limba latină în text). Aceste cuvinte au fost rostite de Cesar în clipa cînd a fost asasinat în senat (44 î.e.n.). Printre conjuraţi el l-a recunoscut pe Brutus, pe care îl considera fiul său.

— Vai, nu mai ştiu! Sînt gata să-mi iau cîmpii, mi-i capul plin şi burta goală. Adu-mi aminte despre ce era vorba, domnule Chicot.
— Parcă pomeneai ceva despre o călătorie.
— A, da, spuneam că sfinţia sa stareţul m-a poftit să-mi iau traista-n băţ şi picioarele la spinare.
— Încotro ? îl întrebă Chicot.
— Încotro oi vedea cu ochii — îi răspunse călugărul.
— Şi în ce parte vezi cu ochii ?
— Nici eu nu ştiu. Şi Gorenflot îşi înălţă amîndouă mîinile spre cer. Unde m-o călăuzi Dumnezeu — adăugă el. Domnule Chicot, împrumută-mi doi scuzi, ca să-mi înlesneşti niţeluş călătoria.
— Voi face mai mult decît atîta — zise Chicot.
— Ah, şi ce anume ai să faci ?
— Ţi-am spus că am pornit şi eu la drum lung.
— Da, aşa mi-ai spus, e adevărat.
— Ei, bine! Te iau cu mine.
Gorenflot se uită cu neîncredere la gascon, ca unul care nici nu îndrăzneşte să nădăjduiască într-un asemenea noroc.
— Cu condiţia să te laşi de năzbîtii, drept care îţi îngădui să fii oricît de necredincios. Te învoieşti ?
— Dacă mă învoiesc — bolborosi călugărul — dacă mă învoiesc... Dar bani ca să purcedem la drum avem ?
— Uite bani — spuse Chicot, scoţînd o pungă doldora, rotunjită pîn' la băieri.
Gorenflot sări în sus de bucurie.
— Cît ? întrebă el.
— O sută cincizeci de galbeni.
— Şi unde mergem ?
— O să vezi, fîrtate.
— Şi cînd prînzim ?
— Acuşica.
— Dar eu pe ce-o să încalec ? întrebă cu nelinişte Gorenflot.
— În nici un caz pe calul meu, că l-ai turti.
— Atunci ce-i de făcut ? întrebă Gorenflot, descumpănit.
— Nimic mai simplu : eşti ca Silen [1] de pîntecos şi nu mai puţin beţiv decît el. Ei bine, ca asemănarea să fie desăvîrşită, o să-ţi cumpăr un asin.

[1] Zeu frigian, tatăl satirilor şi al lui Bahus.

— Te consider regele meu, domnule Chicot, eşti soarele zilelor mele. Să cumperi însă un asin ceva mai în putere... Eşti Dumnezeul meu! Şi acuma, zi, unde prînzim ?
— Aici, la naiba! Uite chiar aici. Priveşte deasupra uşii ăsteia şi, de poţi desluşi buchile, citeşte.
Într-adevăr, ajunseseră dinaintea unui soi de han. Gorenflot urmări încotro arăta cu degetul Chicot şi citi :
— „Aici : şuncă, ouă, pateu de ţipar şi vin alb."
Ar fi anevoie de povestit ce uluitoare schimbare se petrecu pe chipul lui Gorenflot la vederea acestor cuvinte : faţa i se lumină toată, ochii i se holbară, gura se căscă, dînd la iveală două şiruri de dinţi albi şi lacomi. În sfîrşit, el înălţă braţele spre cer în semn de plăcută recunoştinţă şi, legănîndu-şi trupul mătăhălos într-un soi de cadenţă, se pomeni cîntînd următorul cîntec, căruia numai fericirea îi putea sluji drept scuză :

Vin de aur desfundat,
Măgăruş despiedicat,
Unu-urechea cînd ciuleşte,
Cel'lalt din clondir ţîşneşte.
Ah, nimic mai straşnic, ah,
Ca-ntre viţe, un monah!
Şi, de-i liber, mai prisnel
Decît un călugărel.

— Bine zis! strigă Chicot. Ei, şi-acu', ca să nu mai pierdem timpul, ia loc la masă, frate dragă, iar eu mă duc să spun să-ţi aducă demîncare şi să caut prin împrejurimi un asin.

II

CUM FRATELE GORENFLOT CĂLĂTORI PE UN ASIN CU NUMELE PANURGE ŞI AFLĂ DE-A LUNGUL CĂLĂTORIEI MULTE LUCRURI PE CARE NU LE ŞTIA

Ceea ce îi ajuta lui Chicot să pară atît de nepăsător cu propriul său pîntece, faţă de care, oricît de zărghit ar fi fost ori s-ar fi lăudat el că este, ştia să se arate cel puţin deopotrivă de grijuliu şi de înţelegător ca şi un călugăr, era simplul fapt

că, înainte de a pleca de la „Cornul Abundenţei", prînzise în lege. Şi, în afară de asta, marile pasiuni — după cum se zice — hrănesc ele însele trupul, iar Chicot era, chiar în clipa de faţă, stăpînit de o mare pasiune.

Aşadar, îl aşeză pe fratele Gorenflot la o masă din cîrciumioara unde intraseră, iar acolo, printr-un soi de ferestruie scobită în perete, acestuia i se servi şuncă, ouă şi vin, pe care călugărul se şi porni să le înfulece repede şi pe nerăsuflate, precum îi era obiceiul.

Între timp, Chicot se apucă să caute prin împrejurimi asinul de care avea nevoie însoţitorul său: el găsi la nişte ţărani din Sceaux, între un bou şi un cal care-i ţineau tovărăşie, un paşnic măgar ce întrupa visul dorinţelor lui Gorenflot: dobitocul avea vreo patru ani, o culoare aproape castanie şi patru picioare subţirele ca nişte fuse care sprijineau un trup destul de dolofan. Un asemenea asin costa pe atunci douăzeci de livre; Chicot plăti douăzeci şi două şi, pentru mărinimia lui, fu binecuvîntat.

Cînd ajunse la crîşmă, trăgînd trofeul după el, şi pătrunse cu acesta chiar sub acoperişul încăperii unde Gorenflot prînzea, călugărul, care abia sfîrşise de înghiţit o jumătate de pateu de ţipar şi golise a treia sticlă, înflăcărat la vederea bidiviului şi, altminteri, mulţumită aburilor unui vin grozav, înclinat către cele mai duioase stări de suflet, sări de gîtul asinului şi, după ce-l pupă întîi pe una şi apoi pe cea de-a doua falcă, îi căscă botul şi-i vîrî înăuntru o coajă mare de pîine, care-l făcu pe măgar să scoată un răget de plăcere.

— Oh! Oh! se bucură Gorenflot. Iată un dobitoc înzestrat cu o voce minunată! O să cîntăm din cînd în cînd împreună. Mulţumesc, prietene Chicot, mulţumesc!

Şi cît ai clipi, îşi boteză măgarul cu numele de Panurge.

Aruncîndu-şi ochii asupra mesei, Chicot îşi dădu seama că, fără nici o umbră de tiranie, îi putea cere tovarăşului său să cam pună capăt ospăţului. Începu deci să-l îndemne, cu acea voce căreia Gorenflot nu ştia să i se împotrivească.

— Hai să plecăm, cumetre! La drum! Vom mînca la Melun.

Vocea lui era poruncitoare, dar Chicot se pricepu să strecoare în asprul său îndemn o făgăduială atît de dulce, încît Gorenflot, în loc să facă vreo obiecţie, repetă:

— La Melun! La Melun!

Şi fără a mai zăbovi o clipă, cu ajutorul unui scăunel, călugărul se cocoţă în spinarea măgarului, care avea pe spate o

simplă pernă de piele în loc de şa, pernă de care spînzurau în chip de scări două curele. Prin urechile celor două curele, călugărul îşi vîrî sandalele, cu mîna dreaptă apucă zdravăn căpăstrul, îşi sprijini pumnul stîng în şold şi, maiestuos ca însuşi zeul cu care, nu fără oleacă de dreptate, îl asemuise mai înainte Chicot, ieşi pe uşa hanului.

Cît despre Chicot, acesta se azvîrli în şa cu îndemînarea unui călăreţ încercat, şi amîndoi, în trapul mărunt al dobitoacelor, apucară de îndată drumul către Melun.

Străbătură patru leghe fără oprire, apoi poposiră o clipă. Călugărul profită de soarele cald, ca să se tolănească pe iarbă şi să tragă un pui de somn. La rîndul său, Chicot se adînci în gînduri, socotind etapele ce le aveau de făcut, după care îşi dădu seama că, spre a parcurge o sută douăzeci de leghe, presupunînd că ar fi mers cîte zece leghe pe zi, le trebuiau douăsprezece zile.

Panurge se apucă să pască, morfolind din vîrful buzelor o tufă de ciulini.

Gasconul clătină din cap.

— Nu se poate — murmură el, privind la Gorenflot, care dormea întins pe marginea şanţului, de parcă ar fi dormit pe cea mai moale saltea. Nu se poate aşa! Dacă vrea să mă însoţească, apoi monahul ăsta trebuie să se-nhame la cincisprezece leghe pe zi.

După cît se vede, bietul frate Gorenflot era, de o bucată de vreme, pradă unei vieţi de coşmar.

Chicot îl înghionti cu cotul, vrînd să-l trezească pentru a-i aduce la cunoştinţă planurile sale.

Gorenflot deschise ochii.

— Am ajuns la Melun? se interesă el. Mi-e foame.

— Nu, prietene, şi tocmai de asta te-am sculat: fiindcă trebuie să ajungem cît mai repede. Mergem prea încet, fir-ar să fie, mergem prea încet!

— Şi oare te supără faptul că mergem încet, dragă domnule Chicot? Drumul vieţii urcă pieziş, de vreme ce se sfîrşeşte abia în cer, şi este foarte obositor să sui. De altfel, ce ne zoreşte? Cu cît mai mult va ţine călătoria, cu atît vom rămîne mai multă vreme împreună. Au nu călătoresc eu pentru a răspîndi credinţa, iar dumneata fiindcă îţi face plăcere? Ei bine, cu cît vom umbla mai încet, cu atît te vei desfăta mai vîrtos. Bunăoară, părerea mea ar fi să zăbovim cîteva zile la Melun; după cît se spune, acolo se pot mînca minunate pateuri de ţipar şi aş vrea să fac o dreaptă şi temeinică

asemuire între pateul de ţipar de la Melun şi cel de aiurea. Ce zici de una ca asta, domnule Chicot ?

— Zic — i-o taie gasconul — că, dimpotrivă, părerea mea e să mergem cît se poate mai iute, să nu ne mai oprim spre a mînca la Melun, ci să cinăm abia la Montereau, ca să cîştigăm timpul pierdut.

Gorenflot îşi privi tovarăşul de drum ca un om care nu mai pricepe o iotă.

— Hai să-i dăm bătaie ! îl zori Chicot.

Călugărul, care se tolănea pe iarbă cît era de lung şi îşi încrucişase braţele sub ceafă, se mulţumi să se ridice în capul oaselor şi să ofteze.

— La urma urmei — adăugă Chicot — dacă vrei să rămîi şi să călătoreşti după pofta inimii, n-ai decît s-o faci, dragă cumetre !

— Ba de loc — răspunse Gorenflot, înspăimîntat la gîndul acelei singurătăţi de care scăpase ca prin minune — ba de loc. Te urmez, domnule Chicot, ţin prea mult la dumneata pentru a te părăsi.

— Atunci, în şa, fîrtate ! În şa !

Gorenflot îşi trase măgarul lîngă un bolovan şi izbuti de astă dată să se urce pe el nu călare, ci cu amîndouă picioarele atîrnîndu-i de aceeaşi parte, aşa ca femeile ; el ţinea morţiş că-n felul ăsta îi vine mai la îndemînă să tăifăsuiască. De fapt, călugărul mirosise că dobitocul de sub dînsul va fi silit să alerge de două ori mai repede decît alergase pînă atunci ; deci, aşezat în chipul acesta, el putea găsi sprijin în două părţi : fie apucîndu-se de coamă, fie de coada asinului.

Chicot o porni în trap forţat ; măgarul îl urmă zbierînd. Primele clipe fură groaznice pentru Gorenflot, noroc însă că partea trupului pe care şedea avea o asemenea lărgime, încît lui îi era mai puţin greu decît i-ar fi fost altuia să-şi menţină echilibrul.

Din cînd în cînd, Chicot se înălţa în scări, cerceta depărtarea şi, neîntîlnind la orizont ceea ce căuta, gonea şi mai iute.

La început, Gorenflot nu încercă să afle pricina ce-l îndemna pe Chicot să tot scruteze zarea şi să fie atît de nerăbdător : era preocupat să nu se prăvale de pe spinarea măgarului. Dar cînd, puţin cîte puţin, îşi reveni, cînd învăţă să-şi coordoneze — cum spun înotătorii — mişcările şi respiraţia, şi după ce băgă de seamă că Chicot nu încetează jocul, îl întrebă :

— Ei, ce tot cauţi, dragă domnule Chicot ?

— Nimic — i-o reteză gasconul. Privesc încotro mergem.

— Păi mi se pare că mergem la Melun ; ai spus-o chiar dumneata şi la început mai spuneai...

— Nu mergem, fîrtate, nu mergem — zise Chicot, dînd pinteni calului.

— Cum ? ! Cum aşa, nu mergem ? ! strigă uluit călugărul. Doar am ţinut-o numai la trap tot timpul.

— La galop ! La galop ! îl zori gasconul, strunindu-şi calul şi silindu-l să galopeze.

Urmîndu-i pilda, Panurge o porni şi el în galop, dar cu o furie stîngaci ascunsă, care nu făgăduia nimic bun pentru călăreţul său.

Din nou Gorenflot începu să-şi piardă răsuflarea.

— Ia spune, ia spune, domnule Chicot — urlă el de îndată ce izbuti să lege cîteva vorbe. Asta numeşti dumneata călătorie de plăcere ? Că mie nu mi se pare că petrec de loc.

— Înainte ! Înainte ! îl repezi Chicot.

— Dar urcuşul e greu.

— Călăreţii buni nu galopează decît la deal.

— Se poate, dar eu n-am pretenţia că aş fi un bun călăreţ.

— Ei, atunci rămîi în urmă.

— Ba nu, la naiba ! strigă Gorenflot. Asta pentru nimic în lume.

— Dacă nu, atunci dă-i înainte, tot înainte !

Şi imboldindu-şi din nou calul, Chicot mări şi mai mult viteza.

— Vai, Panurge al meu horcăie şi, iacătă-l, se opreşte.

— Atunci adio, cumetre ! răspunse Chicot.

O clipă, Gorenflot se simţi ispitit de a-i răspunde la fel, dar îşi aduse aminte că acest cal, pe care-l blestema din străfundul inimii şi care purta în spate un om atît de ciudat, purta totodată şi punga din buzunarul omului. Aşa că se resemnă şi, izbind cu sandalele în burta măgarului furios, îl sili s-o ia din nou la galop.

— O să-l ucid pe bietul meu Panurge — se văicări în gura mare călugărul, doar-doar va stîrni măcar astfel interesul lui Chicot, de vreme ce asupra inimii lui nu părea să aibă nici o înrîurire. Nici vorbă c-o să-l ucid !

— Ei bine ! Ucide-l, prietene, n-ai decît, ucide-l — răspunse Chicot, fără ca acest lucru, oricît de însemnat i se pă-

2*

rea lui Gorenflot, să-l facă să potolească măcar nițeluș galopul. Ucide-l, vom cumpăra alt catîr.

Ca și cum ar fi fost pătruns de înțelesul acelor cuvinte amenințătoare, măgarul părăsi mijlocul drumului și zbură pe un drumeag pietros dintr-o margine a șoselei, un drumeag pe care Gorenflot nu s-ar fi hazardat să meargă nici pe jos.

— Ajutor ! țipă călugărul. Ajutor, o să mă rostogolesc în gîrlă !

— Nu e nici o primejdie — îl liniști Chicot. Dacă o să cazi în apă, îți garantez eu că vei pluti deasupra, chiar dacă nu te pricepi să înoți.

— Oh ! suspină Gorenflot. O să mor, nu încape îndoială. Și cînd te gîndești că toate astea mi se întîmplă numai fiindcă sînt somnambul !

Și călugărul înălță spre cer o privire care parcă ar fi vrut să spună : „Doamne Dumnezeule ! Ce crimă am săvîrșit, ca să mă pedepsești trimițîndu-mi asemenea năpastă ?"

Deodată, ajuns în vîrful dealului, Chicot își struni calul cu o mișcare atît de bruscă, încît animalul, surprins, se lăsă pe picioarele de dinapoi și aproape atinse pămîntul cu crupa.

Gorenflot, mult mai neîndemînatic călare decît Chicot și neavînd, în loc de frîu, decît un căpăstru, își continuă drumul.

— La naiba, oprește-te, oprește-te ! strigă Chicot.

Măgarul se obișnuise s-o țină în galop, și ceea ce îi intră o dată în cap unui măgar nu-i scoți cu una cu două.

— Stai odată — țipă la el Chicot — ori, de nu, pe cinstea mea de gentilom că-ți trag un glonț în scăfîrlie !

„Ce om afurisit mai e și ăsta ! își zise Gorenflot. Oare ce soi de cîine turbat l-o fi mușcat ?"

Apoi, cum vocea lui Chicot răsuna din ce în ce mai cumplit, călugărul, căruia i se și părea că aude șuierîndu-i pe la ureche glonțul, recurse la o manevră hotărîtoare și destul de la îndemînă, în fond, mai ales dată fiind și poziția în care călărea : adică alunecă de pe spinarea asinului la pămînt.

— S-a făcut ! exclamă el, lăsîndu-se să cadă vitejește drept în fund și agățîndu-se cu amîndouă mîinile de căpăstrul măgarului, care-l mai tîrî vreo cîțiva pași pînă ce, în sfîrșit, se opri.

Atunci Gorenflot îl căută din ochi pe Chicot spre a citi pe chipul acestuia semnele de mulțumire, care semne, bănuia el, nu puteau să nu i se întipărească pe față, văzînd o manevră atît de dibaci executată. Dar Chicot se tupilase după o stîncă și de acolo îi tot făcea semne și-l amenința. O atare măsură de precauție îl ajută pe călugăr să priceapă că la mijloc e ceva necurat. La vreo cinci sute de pași înaintea lor zări pe drum trei oameni care călăreau în liniște pe trei catîri. Din prima aruncătură de ochi recunoscu într-înșii pe călătorii care ieșiseră dimineața din Paris prin poarta Bordelle și pe care, ascuns după trunchiul copacului, Chicot îi urmărise atît de sfredelitor cu privirea.

Stînd înțepenit acolo, Chicot așteptă pînă cei trei călători se pierdură în depărtare ; abia atunci el se apropie de tovarășul său și văzu că acesta nu se clintise de fel din poziția în care căzuse, continuînd să se țină de căpăstrul lui Panurge.

— Ei ! grăi Gorenflot, care cam începuse să-și piardă răbdarea. Ia lămurește-mă și pe mine, dragă domnule Chicot, ce tot învîrtim noi pe aici : adineauri trebuia să gonim pe deșelatele, iar acum să încremenim locului.

— Voiam să știu, bunul meu amic — îi răspunse Chicot — dacă măgarul dumitale e de soi bun sau dacă nu cumva am fost tras pe sfoară, plătind pentru el douăzeci și două de livre : acum dovada e făcută și sînt cît se poate de împăcat.

Bineînțeles, călugărul nu se lăsă dus de nas cu un asemenea răspuns și tocmai se pregătea să-i riposteze tovarășului său de drum, dar înnăscuta-i lene fu mai tare, sfătuindu-l în șoaptă la ureche să nu deschidă vorba asupra celor întîmplate. Se mulțumi, așadar, să răspundă fără a-și mai ascunde cel puțin reaua dispoziție :

— O fi, însă eu mi-s rupt de oboseală și mor de foame.

— Ehe, asta să ne fie nouă toată grija — reluă Chicot, răsplătindu-l cu o lovitură zdravănă pe umăr. Și eu sînt obosit și mi-i și mie foame, așa că la cel dintîi han ce-o să ne iasă în cale...

— Ei, ei ? întrebă pripit Gorenflot, căruia aproape că nu-i venea să creadă în întorsătura ce o vesteau primele cuvinte ale gasconului.

— Ei bine — continuă acesta — acolo vom comanda niște friptură de porc, unul sau doi pui înăbușiți și o carafă plină cu cel mai bun vin din cîte s-or găsi în pivniță.

— Adevărat ? întrebă Gorenflot. Adevărat ? De data asta e sigur ?

— Ți-o făgăduiesc, fîrtate.

— Minunat ! zise călugărul, ridicîndu-se. Atunci s-o pornim îndată în căutarea acestui preafericit han. Haide, Panurge, o să capeți tărîțe.

Măgarul începu să zbiere de plăcere.

Chicot încălecă din nou pe cal, iar Gorenflot luă asinul de căpăstru.

Cîrciuma mult dorită se ivi în curînd în fața ochilor celor doi drumeți ; ea se înălța pe o colină între Corbeil și Melun. Dar spre marea uimire a lui Gorenflot, care îi admira de departe înfățișarea ademenitoare, Chicot îi porunci să încalece iar pe măgar și începură un lung ocol prin stînga pentru a ajunge în spatele casei ; de altfel, dintr-o singură ochire, Gorenflot, a cărui capacitate de a înțelege făcea uluitoare progrese, își dădu seama de pricina acelei ciudățenii : cei trei catîri ai călătorilor, pe urmele cărora Chicot părea că umblă, stăteau priponiți în ușa hanului.

„Va să zică — gîndi Gorenflot în sinea lui — după bunul chef al afurisiților ăstora de călători se vor înlănțui peripețiile călătoriei noastre și ni se vor orîndui orele de masă. Destul de trist."

Și suspină cu foc.

Panurge, care la rîndu-i observă că era abătut de la linia cea dreaptă, despre care toată lumea, chiar și măgarii, știe a fi drumul cel mai scurt, se opri și, nici una nici alta, încremeni pe cele patru picioare, ca și cum s-ar fi hotărît să prindă rădăcini pe locul unde se afla.

— Poftim — începu a se jelui Gorenflot — nici măgarul nu mai vrea să meargă !

— Aha, zici că nu mai vrea să meargă ? rosti Chicot. Așteaptă, așteaptă numai puțin !

Și se apropie de o tufă de corn din care tăie o joardă lungă de cîțiva coți, groasă cît policarul, tare și în același timp mlădioasă.

Panurge nu se număra printre acei neghiobi patrupezi cărora puțin le pasă de ceea ce se petrece în jur și care nu prevăd întîmplările ce-i pasc decît după ce le simt pe propria lor piele ; asinul îl urmărise pe Chicot, față de care începea, negreșit, să aibă prețuirea cuvenită și, de îndată ce pricepu gîndurile gasconului, își luă picioarele la spinare și o porni în pas săltat.

— Merge acuma, merge ! strigă călugărul.

— Nu-i nimic — răspunse Chicot — pentru cel ce călătorește în tovărășia unui măgar și a unui călugăr, o nuia nu-i niciodată de prisos.

Și gasconul luă nuiaua cu el.

III

CUM FRATELE GORENFLOT SCHIMBĂ ASINUL PE UN CATÎR ȘI CATÎRUL PE UN CAL

Oricum, necazurile lui Gorenflot se apropiau de liman, cel puțin pentru ziua aceea ; după ce ocoliră cît ocoliră, o luară din nou pe drumul cel mare și, la vreo trei sferturi de leghe mai departe, se opriră la o cîrciumă rivală. Chicot închirie o odaie ce da spre șosea și porunci să li se aducă cina, care le fu servită în cameră ; dar se vedea cît de colo că bucatele erau cu totul de mîna a doua pentru Chicot. Mînca el, însă numai cu jumătate de gură, în vreme ce era numai ochi și urechi. Această preocupare ținu pînă către ora zece ; și cum pînă la zece Chicot nu văzu și nu auzi nimic primprejur, se ridică și porunci ca măgarul călugărului și calul său, cu puterile împrospătate de o dublă rație de ovăz și de tărîțe, să fie gata înșeuați în revărsatul zorilor.

La auzul acestei porunci, Gorenflot, care de un ceas părea că doarme, deși picotea numai, lăsîndu-se în voia dulcelui extaz ce urmează după o masă bună și din belșug stropită cu un vin dintre cele mai renumite, scoase un suspin.

— În revărsatul zorilor ? întrebă el.

— Ei, și ce dracu' te miri așa ? îi ripostă Chicot. Ar trebui să fii obișnuit să te scoli în zori.

— De ce ? întrebă monahul.

— Păi slujba de dimineață ?

— Eu eram scutit de stareț — răspunse călugărul.

Chicot ridică din umeri și cuvîntul „puturoși" rostit la plural, cu *i* la sfîrșit, i se stinse pe buze.

— Da, puturoși — zise Gorenflot — și de ce nu ?

— Omul e născut pentru a munci — rosti sentențios gasconul.

— Și călugărul pentru a se odihni — răspunse fratele. Călugării fac excepție de la legile oamenilor.

Foarte mulțumit de acest argument, care păru să aibă înrîurire chiar și asupra lui Chicot, plin de demnitate, Gorenflot încheie discuția și se vîrî în patul pe care gasconul, temîndu-se desigur de vreo boroboață, poruncise să-i fie pregătit călugărului în aceeași cameră cu el.

A doua zi în zori, dacă fratele Gorenflot n-ar fi fost cufundat într-un somn adînc, l-ar fi putut vedea pe Chicot trezindu-se, apropiindu-se de fereastră şi aşezîndu-se la pîndă în dosul perdelelor. În curînd, deşi pitit după perdele, Chicot se dădu grăbit un pas înapoi, şi dacă Gorenflot, în loc să doarmă, ar fi fost treaz, ar fi auzit răsunînd pe caldarîm potcoavele a trei catîri. Cît ai clipi, gasconul se îndreptă spre Gorenflot şi prinse a-l scutura zdravăn de braţ, pînă cînd călugărul deschise ochii.

— Oare n-o să mai am nici o clipă de linişte ? bîigui Gorenflot, care dormea de zece ceasuri încheiate.

— Repede, repede — îl zori Chicot. Îmbrăcarea şi să plecăm !

— Dar de mîncat ? făcu călugărul.

— O să mîncăm undeva pe drumul către Montereau.

— Ce-i asta, Montereau ? întrebă călugărul, foarte nepriceput într-ale geografiei.

— Montereau este oraşul unde o să mîncăm — răspunse gasconul. Ţi-ajunge dacă ştii atîta ?

— Da — răspunse laconic Gorenflot.

— Atunci, frăţioare — adăugă gasconul — eu cobor să-i plătesc crîşmarului pentru noi şi pentru dobitoace. Dacă nu eşti gata în cinci minute, plec singur.

Dichiseala unui călugăr nu durează cine ştie cît ; cu toate acestea lui Gorenflot îi trebuiră şase minute. Aşa că, ajungînd la poartă, îl văzu pe Chicot, aidoma unui soldat, că o şi pornise înainte. Călugărul încălecă iute pe Panurge ; asinul, încălzit de dubla porţie de fîn şi de ovăz cu care-l ospătase Chicot, o luă în galop cu de la sine putere şi în curînd se află cu călăreţul său alături de gascon. Acesta se ţinea drept în şa, fără a clipi măcar.

Gorenflot se ridică şi el în scări şi zări la orizont pîlcul celor trei catîri şi al celor trei călăreţi care dispăreau după un deal. Călugărul scoase un suspin, gîndindu-se cît de trist era ca o înrîurire străină să hotărască astfel asupra soartei sale. De data aceasta însă Chicot se ţinu de cuvînt şi luară masa la Montereau.

Ziua se asemănă în bună parte cu cea din ajun, iar următoarea aduse cu sine aproape aceleaşi întîmplări. De aceea vom trece repede peste amănunte. De bine de rău, Gorenflot începuse să se obişnuiască cu viaţa aceasta agitată, cînd, spre seară, observă că lui Chicot îi pierea puţin cîte puţin

toată voioşia : de pe la prînz, el nu mai zărise nici măcar umbra celor trei călători pe care îi urmărea. Aşa că omul cină foarte rău dispus şi dormi ca vai de el. În schimb, Gorenflot mîncă şi bău pentru doi şi încercă să-l învioreze cu cele mai vesele cîntece ale sale, dar Chicot rămase nepăsător la toate.

Abia se crăpa de ziuă cînd gasconul şi era în picioare, zgîlţîindu-şi tovarăşul de drum ; călugărul se îmbrăcă şi, îndată ce porniră, o luară într-un trap care se schimbă destul de curînd într-un galop vijelios. Dar, cu toată goana lor, la orizont nici urmă de catîri. Spre amiază, şi asin şi cal erau sfîrşiţi de oboseală.

Chicot se îndreptă glonţ spre o gheretă aşezată la capul podului Villeneuve-le-Roi, unde pentru animalele cu copita despicată se percepea un fel de taxă.

— N-ai văzut cumva trei drumeţi călări pe trei catîri, care trebuie să fi trecut pe aici azi-dimineaţă ? întrebă el.

— Azi-dimineaţă, nu, domnule — răspunse podarul — dar ieri, da.

— Ieri ?

— Da, ieri seară pe la şapte.

— Mai ţii minte cum arătau ?

— De, aşa cum poţi ţine minte orice drumeţ.

— Te întreb dacă ai băgat de seamă în ce măsură aceşti oameni păreau a fi de neam mare ?

— Mie mi s-a părut că era un stăpîn însoţit de două slugi.

— Ăştia sînt — încuviinţă Chicot. Şi-i dădu un scud podarului. Apoi, vorbind cu sine însuşi : Ieri seară pe la şapte ! Ei, drace ! Înseamnă că-s cu douăsprezece ore înaintea mea — mormăi el. Haide, curaj !

— Uite ce este, domnule Chicot — grăi călugărul. În ce mă priveşte, eu încă mai am curaj, cît despre Panurge, nu mai are nici pic.

Într-adevăr, bietul dobitoc, sleit de-a lungul celor două zile, tremura pe picioare, împrumutînd ceva din bîţţiala sărmanului său trup şi lui Gorenflot.

— Chiar şi calul dumitale — nu se lăsă Gorenflot — ian priveşte-l în ce stare de plîns se află.

Într-adevăr, nobilul animal, oricît de focos era, ba poate tocmai din pricina asta, arăta lac de năduşeală, tot numai spume şi scoţînd aburi fierbinţi pe nări, în vreme ce sîngele părea gata să-i ţîşnească din ochi.

Chicot învălui cu o privire cele două dobitoace şi păru să împărtăşească întru totul părerea tovarăşului său de drum. Gorenflot răsuflă uşurat, însă deodată auzi pe gascon spunînd :

— Ascultă, călugăr însărcinat să cerşeşti, trebuie să luăm o hotărîre de foarte mare însemnătate.

— Păi doar asta facem de cîteva zile — izbucni Gorenflot, al cărui chip începu să se lungească mai înainte de a şti ce urma să i se propună.

— Trebuie să ne despărţim — vorbi Chicot, luînd dintru început, cum se zice, taurul de coarne.

— Poftim, mereu aceeaşi glumă !... exclamă Gorenflot. Să ne despărţim, şi pentru ce, mă rog ?

— Pentru că mergi prea încet, frăţioare.

— Sfinte Dumnezeule ! protestă Gorenflot. Păi eu zbor ca vîntul ! Doar am galopat azi cinci ore în şir.

— Asta nu-i de ajuns.

— Atunci să plecăm. Cu cît vom porni mai repde, cu atît o să ajungem mai devreme ; căci, în sfîrşit, presupun că vom ajunge.

— Calul meu nu vrea să mai meargă şi măgarul dumitale se îndărătniceşte să te mai asculte.

— Păi cum să facem ?

— O să-i lăsăm aici şi o să-i luăm la întoarcere.

— Şi noi ? Ai de gînd să ne urmăm drumul pe jos ?

— Nu, o să mergem pe catîri.

— De unde catîri ?

— O să cumpărăm.

— Fie şi acest sacrificiu — spuse Gorenflot, oftînd.

— Aşadar ?

— Aşadar, să luăm catîri.

— Bravo, fîrtate, începi să te dai pe brazdă ; spune-i hangiului să aibă grijă de Bayard şi de Panurge ; eu mă reped după cumpărăturile noastre.

Gorenflot se achită conştiincios de sarcina ce i se încredinţase ; în cele patru zile cît avusese de-a face cu Panurge se deprinsese a-i preţui nu însuşirile, dar în orice caz metehnele, şi îşi dăduse seama că trei din beteşugurile cele mai însemnate ale dobitocului erau acelea spre care el însuşi era înclinat : lenea, desfrînarea şi lăcomia. Această descoperire avusese darul să-l mişte şi Gorenflot se despărţea cu părere de rău de măgarul lui ; însă călugărul nu era numai leneş, desfrînat şi lacom, ci, pe deasupra, şi egoist, şi

dacă trebuia să aleagă, mai degrabă se despărţea de Panurge decît de Chicot, dat fiind că, după cum am spus, Chicot avea punga cu galbeni.

Gasconul se înapoie însoţit de doi catîri, în spinarea cărora străbătură chiar în ziua aceea un drum de douăzeci de leghe ; aşa că, pe cînd cobora seara, Chicot avu fericirea să zărească la uşa unui potcovar pîlcul celor trei catîri, pe urmele cărora se afla.

— Ah ! exclamă el, răsuflînd mulţumit pentru prima oară.

— Ah ! oftă la rîndul său călugărul.

Dar ochiul ager al gasconului nu recunoscu nici harnaşamentele catîrilor, nici pe stăpînul lor şi nici pe vreuna din slugile acestuia ; catîrii fuseseră lăsaţi doar cu podoabele hărăzite de natură, adică despuiaţi de sus pînă jos ; cît despre stăpîn şi despre slugi, pe aceştia parcă-i înghiţise pămîntul. Mai mult decît atît, în jurul dobitoacelor se strînseseră cîţiva oameni necunoscuţi, care tot cercetau catîrii, de parcă ar fi vrut să vadă dacă sînt buni ; mai întîi un geambaş, pe urmă potcovarul şi doi călugări franciscani ; ei suceau şi învîrteau animalele, apoi le căutau la dinţi, le pipăiau picioarele şi urechile ; într-un cuvînt, cîntăreau catîrii în fel şi chip.

Pe Chicot îl trecu un fior.

— Du-te înainte — îi spuse el lui Gorenflot — apropie-te de franciscani, ia-i deoparte şi întreabă-i ca de la călugăr la călugăr ; sper că n-o să aveţi taine unii faţă de alţii ; iscodeşte-i cu dibăcie dincotro vin catîrii ăştia, care le e preţul şi ce s-a întîmplat cu stăpînii lor, apoi vino şi dă-mi toate lămuririle.

Gorenflot, neliniştit de neliniştea prietenului său, plecă grăbit şi se întoarse într-o clipă.

— Iată care-i povestea — spuse el. Mai întîi, ştii unde ne aflăm ?

— Ei, na ! Ce dracu, sîntem pe drumul Lyonului — zise Chicot. Este singurul lucru care mă interesează cu adevărat să-l ştiu.

— Ba să am iertare ! Mai doreşti să ştii, cel puţin după cîte mi-ai spus mie, şi ce s-a întîmplat cu stăpînii catîrilor, nu-i aşa ?

— Da, hai vorbeşte !

— Cel ce semăna cu un gentilom...

— Aşa...

— Acela a plecat de aici înspre Avignon, pe un drum mult mai scurt, pasămite, care trece prin Château-Chinon și Privas.
— Singur ?
— Cum singur ?
— Întreb dacă a plecat singur.
— Nu, însoțit de o slugă.
— Și celălalt servitor ?
— Celălalt și-a urmat calea.
— Spre Lyon ?
— Spre Lyon.
— Minunat ! Și pentru ce se duce gentilomul la Avignon ? Eu credeam că merge la Roma. Dar — reluă Chicot ca și cum își vorbea lui însuși — te întreb niște lucruri pe care dumneata nu le poți ști.
— Ba da... le știu — răspunse Gorenflot. Aha, asta te miră, văd eu !
— Cum știi ?
— Uite că știu. Gentilomul se duce la Avignon pentru că sanctitatea sa papa Grigore al XIII-lea a trimis acolo un legat însărcinat cu puteri depline.
— Bine — zise Chicot — înțeleg... și catîrii ?
— Catîrii erau osteniți ; așa că i-au vîndut unui geambaș care, la rîndul său, vrea să-i vîndă unor franciscani.
— Cu cît ?
— Cu cincisprezece pistoli bucata.
— Dar stăpînii lor cum și-au continuat drumul ?
— Călări pe niște cai pe care i-au cumpărat.
— De la cine ?
— De la un căpitan de călărași neamț, aflat pe aici pentru a procura cai.
— Ei, drăcia dracului, cumetre dragă ! exclamă Chicot. Ești un om și jumătate, de abia de acum înainte încep să te prețuiesc așa cum se cuvine.
Gorenflot se umflă în pene.
— Acum — continuă Chicot — sfîrșește ceea ce ai început atît de bine.
— Ce anume trebuie să fac ?
Gasconul descălecă și, azvîrlind frîul în brațele călugărului, îl povățui astfel :
— Ia cei doi catîri ai noștri și du-te de-i vinde pentru douăzeci de pistoli franciscanilor ; îți datorează întîietate față de geambașul cu care se tocmesc.

— Și o s-o am — zise Gorenflot — altfel îi pîrăsc starețului.
— Bravo, fîrtate, te dai pe brazdă !
— Ah, dar cum o să ne continuăm drumul ? întrebă Gorenflot.
— Pe cai, dragul meu, pe cai.
— Drace ! se minună călugărul, scărpinîndu-se după ureche.
— Hai, hai — îl îndemnă Chicot — un călăreț ca dumneata...
— Eh, acuma la noroc ! se încurajă Gorenflot. Și unde te găsesc ca să-ți spun ce-am făcut ?
— În piață.
— Bine, du-te și așteaptă-mă acolo.
Și călugărul se îndreptă cu pas hotărît spre franciscani, în vreme ce gasconul, luînd-o pe o uliță lăturalnică, ajungea în piața principală a tîrgușorului.
Acolo, la hanul „Cocoșul îndrăzneț“, îl găsi pe căpitanul de călărași neamț ospătîndu-se cu vinișor de Auxerre, pe care amatorii nepricepuți îl credeau vin de Bourgogne ; el află de la căpitan vești noi care se potriveau de minune cu cele aduse de Gorenflot.
Cît ai clipi, Chicot tratà cu ofițerul cumpărarea a doi cai, pe care acesta îi trecu numaidecît la rubrica „morți pe drum“ : grație acestui accident, îi putu vinde pentru treizeci și cinci de pistoli. Mai rămînea să se înțeleagă din preț pentru șei și frîuri, cînd Chicot îl zări pe călugăr ivindu-se pe o ulicioară laterală și ducînd în cap cele două șei, iar în mînă căpestrele catîrilor vînduți.
— Oho, ce-i asta, măi cumetre ? exclamă el.
— Nu vezi ?! zise Gorenflot. Sînt șeile și frîiele catîrilor noștri.
— Așadar, le-ai păstrat ? întrebă Chicot, zîmbind voios.
— Păi da ! se făli călugărul.
— Și catîrii i-ai vîndut ?
— Cu cîte zece pistoli bucata.
— Pe care i-ai și încasat ?
— Iată banii.
Și Gorenflot făcu să răsune buzunarul doldora de monede.
— Să fiu al dracului ! strigă Chicot. Ești cineva, cumetre !

— Aşa mi-s eu — răspunse Gorenflot, cu oarecare făloşenie.

— Ei, şi-acum la treabă ! exclamă gasconul.

— Păi mor de sete — se văită călugărul.

— Bine, bine, hai bea ceva în timp ce eu mă duc să pun şeile pe cai ; dar nu te întinde prea mult.

— O sticlă.

— Fie cum zici, o sticlă.

Gorenflot bău două şi veni să-i dea restul banilor lui Chicot. O clipă, acesta se gîndi să-i lase călugărului cei douăzeci de pistoli împuţinaţi cu preţul celor două sticle, dar îndată îşi zise că, din moment ce Gorenflot ar avea la el fie şi numai doi scuzi, nu l-ar mai avea la cheremul său. Aşa că luă banii, fără ca Gorenflot să bage de seamă clipa de cumpănă prin care trecuse, şi încălecă. Călugărul făcu la fel, mulţumită ofiţerului neamţ, om cu frica lui Dumnezeu, care-l ajută ţinîndu-i piciorul ; gest în schimbul căruia Gorenflot îi dădu binecuvîntarea de îndată ce se văzu cocoţat pe cal.

— Bravo — zise Chicot, dînd pinteni calului — iată un zdrahon care-şi merită binecuvîntarea !

Gorenflot, căruia i se năzărea că vede alergînd înainte-i cina pe care de-abia o aştepta, îşi îmboldi cu înverşunare bidiviul pe urmele celuilalt ; de altminteri, el făcea progrese într-ale călăriei : în loc să înşface ca altă dată cu o mînă coama şi cu cealaltă coada, acum se prinse cu amîndouă de oblîncul şeii şi, sprijinit doar astfel, alergă cît îi fu voia lui Chicot. Ba sfîrşi chiar prin a-şi întrece ocrotitorul, căci ori de cîte ori gasconul schimba ritmul şi mai domolea mersul calului, călugărul, care prefera galopul în locul trapului, îşi vedea de drum, îmboldindu-şi dobitocul prin fel şi fel de chiuituri.

Atîtea preavrednice strădanii meritau să fie recompensate ; a doua zi spre seară, puţin înainte de a intra în Chalons, Chicot dădu de urmele maestrului Nicolas David, deghizat tot în lacheu, şi nu-l mai pierdu din ochi pînă la Lyon, prin ale cărui porţi pătrunseră tustrei în seara celei de a opta zile de la plecarea lor din Paris.

Aproape în acelaşi timp, urmînd un drum invers, Bussy, Saint-Luc şi soţia sa ajungeau, după cum am spus, la castelul Méridor.

IV

CUM CHICOT ŞI TOVARĂŞUL SĂU DE DRUM AU POPOSIT ÎNDELUNG LA HANUL „LEBĂDA CRUCII" ŞI CUM AU FOST PRIMIŢI DE GAZDĂ

Jupîn Nicolas David, îmbrăcat în straie de slujitor, se îndreptă spre Piaţa Terreaux şi alese hanul cel mai de seamă de acolo, căruia i se zicea „Lebăda Crucii". Chicot îl văzu intrînd înăuntru şi rămase o clipă la pîndă, ca să se asigure că a găsit loc la han, prin urmare, că nu va mai pleca din sălaşul ales.

— Ai ceva împotriva hanului „Lebăda Crucii" ? îl întrebă gasconul pe tovarăşu-i de drum.

— De fel — răspunse acesta.

— Bun. Atunci o să te înfăţişezi acolo, vei tocmi o cameră mai dosnică, vei spune că îl aştepţi pe fratele tău şi mă vei aştepta în pragul uşii ; eu mă duc să mă plimb şi nu mă voi întoarce decît la căderea nopţii ; cînd va fi noapte, mă voi înapoia şi te voi găsi la postul tău ; cum între timp tu vei fi cu ochii mereu în patru şi vei cunoaşte pe de rost aşezarea casei, mă vei conduce în cameră fără să dau nas în nas cu oameni pe care nu vreau să-i văd. Înţelegi ?

— Întru totul — îl încredinţă Gorenflot.

— Alege o odaie încăpătoare, plăcută şi primitoare, vecină, dacă se poate, cu a călătorului care a sosit mai adineauri ; fă în aşa fel să aibă ferestre la stradă, ca să pot vedea cine intră şi cine iese. Ai grijă să nu-mi pomeneşti numele în ruptul capului şi făgăduieşte-i munţi de aur bucătarului.

Într-adevăr, Gorenflot îşi îndeplini de minune sarcina. După ce alese camera, sosi şi noaptea, iar o dată cu venirea nopţii, el se duse şi-l luă pe Chicot de mînă, călăuzindu-l pînă la odaia cu pricina. Călugărul, şiret ca orice om al bisericii, oricît de nătîng l-ar fi creat natura, îi atrase atenţia lui Chicot că odaia lor, deşi pe alt palier, era lipită de aceea a lui Nicolas David şi că nu-i despărţea decît un perete de lemn şi de var, care la nevoie putea fi lesne găurit.

Chicot îl ascultă cu cea mai mare atenţie, şi oricine l-ar fi auzit pe vorbitor, privind în acelaşi timp la cel ce asculta, ar

fi putut urmări, odată cu vorbele unuia, încîntarea celuilalt. Apoi, cînd călugărul sfîrşi, gasconul îi spuse :

— Toate acestea merită să fie din plin răsplătite : astă-seară, la cină, dragă Gorenflot, vei bea vin de Xérès, pe legea mea că vei bea, de nu, să nu-mi mai zici cumetre.

— Nu cunosc beţia ăstui fel de vin — murmură Gorenflot. Trebuie să fie plăcută.

— La dracu ! răspunse Chicot, cercetînd odaia. O vei cunoaşte în cel mult două ceasuri ! Ţi-o spun eu, cum mă vezi şi te văd.

Chicot chemă hangiul.

Poate că cititorului o să i se pară că povestitorul acestei istorisiri, alergînd într-una pe urmele eroilor săi, îşi poartă naraţiunea printr-un prea mare număr de hanuri ; în cazul acesta, autorul îi va răspunde că nu e vina lui dacă personajele sale, fie ca să îndeplinească dorinţele iubitelor lor, fie pentru a fugi de mînia regelui, o pornesc unele spre miazănoapte, altele spre miazăzi. Or, plasat cum se află între antichitate, care n-avea nevoie de hanuri, datorită ospitalităţii frăţeşti din vremea aceea, şi epoca modernă, în care hanul a ajuns un fel de pensiune, autorul e nevoit să poposească prin hanurile în care trebuie să se petreacă scenele de seamă ale cărţii sale. De altfel, caravanseraiurile Occidentului nostru se înfăţişau, la acea epocă, sub o întreită formă care nu era de loc vrednică de dispreţ şi care, în zilele noastre, a pierdut mult din caracterul ei ; această formă triplă era hanul, birtul şi crîşma. Or, noi ne aflăm acum într-un han. Ceea ce hangiul îl şi făcu din plin pe Chicot să simtă, atunci cînd îi răspunse că deocamdată trebuie să aibă răbdare, deoarece stă de vorbă cu un călător care, sosit înaintea lui, are dreptul să fie servit întîi.

Chicot ghici lesne în acel călător pe avocatul său.

— Oare ce-or fi vorbind împreună ? se întrebă Chicot.

— Crezi că hangiul şi omul dumitale au vreo taină ?

— La naiba, păi e clar ca bună ziua de vreme ce mutra asta obraznică pe care am văzut-o şi bănui că este a hangiului...

— Chiar a lui — întări călugărul.

— ... se învoieşte să stea de vorbă cu un om în veşminte de lacheu.

— Ah, păi şi-a schimbat hainele — spuse Gorenflot. L-am zărit adineauri ; acum e îmbrăcat în negru din cap pînă în picioare.

— Cu atît mai mult — zise Chicot. Nu încape îndoială că hangiul e amestecat în afacerea asta.

— Vrei să încerc s-o spovedesc pe nevastă-sa ? propuse Gorenflot.

— Nu, mai degrabă aş vrea să te duci să dai o raită prin oraş — îi răspunse gasconul.

— Aşa, zău ? ! Şi cu cina cum rămîne ?

— O s-o comand eu în lipsa dumitale. Hai, iute, ţine şi un scud, ca să-ţi fie mai lesne.

Plin de recunoştinţă, Gorenflot luă moneda.

În cursul călătoriei, călugărul hoinărise adeseori, hoinăreli mai mult nocturne, care-i plăceau la nebunie şi pe care, graţie îndeletnicirii lui de călugăr însărcinat să ceară de pomană, se încumetase să le practice uneori chiar şi la Paris. Dar de cînd plecase din mînăstire, atare plimbări îi erau şi mai dragi. Gorenflot dorea libertatea, aspira la ea prin toţi porii, iar mînăstirea îi apărea în minte ca un fel de temniţă. O porni, aşadar, cu sutana sumeasă într-o parte şi cu gologanul în buzunar.

Abia părăsise el camera, cînd Chicot, fără a pierde o singură clipă, puse mîna pe un burghiu şi dădu o gaură în zid, la înălţimea ochilor. Această bortă, nu mai mare decît a unei ţevi, din pricina grosimii scîndurilor nu-i îngăduia să vadă bine în ambele părţi ale celeilalte odăi ; dar, lipindu-şi urechea de perete, auzea destul de desluşit glasurile. Mulţumită locului unde se aşezaseră cei din camera alăturată, hazardul vru ca Chicot să-i poată vedea foarte bine pe hangiu şi pe Nicolas David, cu care crîşmarul sta de vorbă.

După cum am spus, unele cuvinte îi scăpau, însă ceea ce Chicot prinse din conversaţie fu pentru el o dovadă neîndoielnică că David făcea mare caz de credinţa lui faţă de rege, pomenind chiar de o anume misiune ce îi era încredinţată de către domnul de Morvilliers. În timp ce vorbea astfel, hangiul, desigur, asculta respectuos, dar cu un sentiment cel puţin de nepăsare, deoarece nu prea răspundea. Lui Chicot i se păru chiar că observă, fie în privire, fie în intonaţia vocii, o ironie destul de vădită ori de cîte ori se rostea numele regelui.

— Ei, drăcie ! izbucni Chicot. Nu cumva hangiul nostru o fi şi el membru al Ligii ? Drace ! O să văd eu !

Şi cum în camera lui Nicolas David nu se spunea nimic de prea mare însemnătate, Chicot aşteptă ca hangiul să vină şi la dînsul. În sfîrşit, uşa odăii se deschise. Hangiul îşi luase boneta din cap şi o ţinea în mînă, dar avea aceeaşi înfăţişare

batjocoritoare care-l izbise pe Chicot şi cînd îl văzuse stînd de vorbă cu avocatul.

— Ia loc aici, scumpe domn — îl pofti Chicot. Şi mai înainte de a cădea la învoială, ascultă, rogu-te, povestea mea.

Hangiul păru să primească fără încîntare ceea ce avea să i se spună, ba chiar clătină din cap, arătînd că doreşte să rămînă în picioare.

— Cum vrei, scumpul meu domn — urmă Chicot.

Din nou hangiul făcu un semn care voia să însemne că, pentru a sta cum pofteşte el, n-are nevoie de îngăduinţa nimănui.

— M-ai văzut azi-dimineaţă cu un călugăr — continuă Chicot.

— Da, domnule — rosti hangiul.

— Tăcere! Să nu sufli o vorbă despre asta... acest călugăr e proscris.

— Ce vorbiţi?! nu se putu stăpîni hangiul. O fi vreun hughenot travestit?

Chicot luă un aer de demnitate ofensată.

— Hughenot — zise el cu dezgust — cine a spus hughenot? Trebuie să ştii că monahul acesta e rudă cu mine şi că printre rudele mele nu există hughenoţi. Haida de, omule, ar trebui să roşeşti, rostind asemenea bazaconii.

— Ei, domnule, s-a mai văzut — răspunse celălalt, fără a-şi pierde cumpătul.

— Niciodată în familia mea, jupîne! Dimpotrivă, călugărul acesta este duşmanul cel mai înverşunat care s-a dezlănţuit vreodată împotriva hughenoţilor; în aşa fel, încît a căzut în dizgraţia maiestăţii sale Henric al III-lea, care-i ocroteşte pe hughenoţi, după cum prea bine ştii.

Hangiul părea că începe să arate un viu interes faţă de necazul şi de nedreptatea suferită de Gorenflot, căci, ducîndu-şi degetul la gură, şopti:

— Tăcere!

— Cum, tăcere? întrebă Chicot. Aveţi cumva pe aici oameni de-ai regelui?

— Mi-e teamă că da — şopti hangiul, făcînd semn din cap. Acolo, în camera de alături, se află un călător...

— O, în cazul ăsta — o întoarse Chicot — ruda mea şi cu mine o luăm din loc chiar acum, întrucît, proscris, ameninţat...

— Şi unde veţi merge?

— Avem două sau trei adrese pe care ni le-a dat un hangiu, prieten de al nostru, jupîn La Hurière.

— La Hurière! Îl cunoaşteţi pe La Hurière?

— St! Să nu mai spui la nimeni: am făcut cunoştinţă cu el în noaptea Sfîntului Bartolomeu.

— Nu zău! se bucură hangiul. Văd că sînteţi amîndoi, atît ruda dumneavoastră cît şi dumneavoastră, oameni cu frica lui Dumnezeu. Şi eu îl cunosc pe La Hurière. Cînd am cumpărat hanul, am vrut să-i pun, ca semn al prieteniei ce-i port, acelaşi nume ca şi al hanului său: „Sub cerul liber". Însă localul acesta era cunoscut sub numele de hanul la „Lebăda Crucii"; mi-a fost teamă ca nu cumva schimbarea să-mi aducă vreo pagubă. Aşadar, domnule, spuneaţi că ruda dumneavoastră...

— ... că ruda mea a săvîrşit imprudenţa de a predica împotriva hughenoţilor, că s-a bucurat de un succes nemaipomenit şi că maiestatea sa preacucernică, furios de succesul acesta, care îi dezvăluia adevărata stare de spirit a mulţimii, îl caută ca să-l azvîrle în temniţă.

— Şi atunci? întrebă hangiul cu un zel care nu mai putea să înşele pe nimeni.

— Atunci, pe legea mea, l-am răpit — îi mărturisi Chicot.

— Bine-aţi făcut! Bietul om!

— Domnul de Guise mi-a propus să-l ia sub protecţia sa.

— Cum, marele Henric de Guise? Henric cel...?

— Henric cel sfînt.

— Da, aşa cum bine aţi rostit, Henric cel sfînt.

— Dar mi-a fost teamă de un război civil.

— Atunci — zise hangiul — dacă sînteţi prietenii domnului de Guise, cunoaşteţi asta?

Şi îi făcu lui Chicot un anume semn cu mîna, după care membrii Ligii se recunoşteau între ei.

În faimoasa noapte petrecută la mînăstirea Sainte-Geneviève, Chicot observase nu numai semnul, care de douăzeci de ori fusese repetat în faţa ochilor lui, dar şi celălalt semn, cel cu care dădeai răspunsul.

— Ba bine că nu! zise el. Dar dumneata cunoşti asta?

Şi, la rîndul său, gasconul schiţă al doilea semn.

— În cazul acesta — reluă hangiul cu cea mai desăvîrşită încredere — sînteţi aici ca la dumneavoastră acasă. Consideraţi-mă prieten; eu vă consider ca pe un frate şi, dacă n-aveţi bani...

Drept răspuns, Chicot scoase din buzunar o pungă care, deşi cam începuse să se dezumfle, arăta încă destul de pîntecoasă. Vederea unei pungi rotunjoare este întotdeauna ceva plăcut chiar şi pentru inimile mărinimoase, care, îmbiindu-te

cu bani, află astfel că n-ai nevoie de dînsele, aşa încît ele îşi păstrează meritul de a fi fost mărinimoase, fără a fi fost nevoite să-şi pună mărinimia în aplicare.

— Bine ! rosti hangiul, arătîndu-se mulţumit.

— Îţi voi mai spune — adăugă Chicot — spre a te linişti pe deplin, că noi călătorim pentru propăşirea dreptei credinţe şi că toate cheltuielile noastre sînt plătite de casierul Sfintei Ligi. Îndrumă-ne deci la un han unde să n-avem a ne teme de nimic.

— Pe legea mea — răspunse hangiul — nu veţi fi nicăieri mai în siguranţă ca aici, domnilor, credeţi-mă.

— Dar pomeneai adineauri de un om care locuieşte în odaia de alături.

— Da, dar să facă bine să se poarte cum trebuie, că de l-oi prinde că e iscoadă, pe cinstea lui Bernouillet, îşi va şi lua tălpăşiţa de aici !

— Te cheamă Bernouillet ? întrebă Chicot.

— E propriul meu nume, domnule, şi e cunoscut printre credincioşi, poate nu printre cei din capitală, dar printre cei din provincie : şi mă mîndresc cu asta. Rostiţi un cuvînt, unul singur, că-l şi dau pe uşă afară.

— La ce bun ? zise Chicot. Dimpotrivă, lasă-l să stea aici : e mai bine să-ţi ai duşmanii aproape ; cel puţin, nu-i pierzi din ochi.

— Aveţi dreptate — recunoscu Bernouillet cu admiraţie.

— Dar ce te face să crezi că omul ăsta e duşmanul nostru ? Am zis al nostru — continuă gasconul, cu un surîs cald — fiindcă văd bine că sîntem fraţi.

— Oh, da, bineînţeles — grăi hangiul. Ce mă face să cred...

— Da, te întreb.

— Faptul că a sosit aici în straie de lacheu, iar apoi s-a îmbrăcat cu un fel de costum de avocat ; or, nu e avocat, după cum nu e nici lacheu, deoarece sub pelerina aruncată pe un scaun am zărit vîrful unei spade cît toate zilele. Apoi mi-a vorbit despre rege aşa cum nu vorbeşte nimeni ; pe urmă, în sfîrşit, mi-a mărturisit că are o misiune din partea domnului de Morvilliers, care, după cum ştiţi şi dumneavoastră, este unul din sfetnicii lui Nabucodonosor.

— Ai lui Irod, cum îi zic eu.

— Ai lui Sardanapal !

— Bravo !

— Ah, bag seamă că ne înţelegem — spuse hangiul.

— Pe legea mea că da — făcu Chicot. Atunci, rămîn.

— Cred şi eu.

— Dar să nu sufli un cuvînt despre ruda mea.

— Doamne fereşte !

— Nici despre mine.

— Drept cine mă luaţi ? Sst, tăcere, vine cineva.

În prag apăru Gorenflot.

— Vai, el este, vrednicul om ! strigă hangiul.

Apoi se repezi la călugăr, făcînd semnul membrilor Ligii. Lucrul acesta îl umplu de mirare şi de groază pe Gorenflot.

— Răspunde, răspunde, frate — îl îndemnă Chicot. Gazda noastră ştie totul, e de-ai noştri !

— De-ai noştri ! se miră Gorenflot. Care ai noştri ?

— Din Sfînta Ligă — rosti Bernouillet, cu jumătate glas.

— Vezi bine că n-ai de ce să te fereşti. Răspunde-i !

Gorenflot răspunse, ceea ce îl umplu de bucurie pe hangiu.

— Dar — zise Gorenflot, care era foarte grăbit să schimbe subiectul — mi s-a făgăduit nişte vin de Xérès.

— Vin de Xérès, vin de Malaga, vin de Alicante, toate vinurile din pivniţa mea sînt la dispoziţia dumneavoastră, părinte.

Gorenflot îşi plimbă privirea de la hangiu la Chicot şi de la Chicot la cer. Nu înţelegea nimic din ceea ce i se întîmpla şi era limpede că, în umilinţa sa monahală, recunoştea că norocul depăşeşte meritele sale.

Trei zile în şir, Gorenflot se îmbătă : în prima zi cu vin de Xérès, a doua zi cu vin de Malaga, a treia cu vin de Alicante ; dar din toate beţiile, Gorenflot mărturisi că tot beţia cu vin de Bourgogne i se pare mai plăcută, aşa că reveni la vechiul său vin.

În tuspatru zilele de-a lungul cărora Gorenflot îşi făcu experienţele lui bahice, Chicot nu ieşi nici măcar o singură dată din cameră, pîndindu-l de dimineaţă pînă seara pe avocatul Nicolas David. Hangiul, atribuind această recluziune a lui Chicot fricii pe care acesta o încerca faţă de pretinsul regalist, se căznea să-i pricinuiască vecinului tot soiul de neplăceri. Dar totul era în zadar, cel puţin aparent. Nicolas David, care îşi dăduse întîlnire cu Pierre de Gondy la hanul „Lebăda Crucii", nu voia să-şi părăsească locuinţa provizorie, de teamă ca nu cumva solul domnilor de Guise să nu-l mai găsească, aşa încît, faţă de hangiu, se arăta nepăsător şi rece. E adevărat că, odată uşa închisă după jupîn Bernouillet, Nicolas David îi oferea gasconului, care nu-şi părăsea postul de observaţie, spectacolul amuzant al furiilor lui solitare.

Chiar a doua zi după sosirea sa la han, dîndu-şi seama de reaua voinţă a hangiului, avocatului îi scăpase o vorbă în timp ce-l ameninţa pe Bernouillet cu pumnul său, mai bine zis uşa pe unde acesta ieşise :

— Încă vreo cinci-şase zile, ticălosule, şi ai să mi-o plăteşti !

Chicot aflase destul ; era sigur că Nicolas David n-o să părăsească hanul atîta vreme cît nu va primi răspunsul trimisului papal. Dar, o dată cu apropierea celei de a şasea zile, care de fapt era a şaptea de la sosirea lui la han, Nicolas David, căruia hangiul, în ciuda tuturor stăruitoarelor împotriviri ale lui Chicot, îi pusese în vedere că va avea în curînd nevoie de cameră, Nicolas David, cum spuneam, căzu bolnav. Hangiul îl somase să părăsească neîntîrziat hanul său cît timp mai era încă pe picioare ; avocatul ceruse îngăduinţă să rămînă pînă a doua zi, pretinzînd că pînă atunci se va simţi cu siguranţă mai bine. Dar în ziua următoare starea lui se înrăutăţi.

Hangiul se grăbi să zboare cu această veste la prietenul său care făcea parte din Ligă.

— Ei bine ! zise el, frecîndu-şi mîinile de bucurie. Regalistul nostru, prietenul lui Irod, o să defileze prin faţa amiralului, tu-rum, bum-bum-bum, bum-bum-bum !

Printre cei din Ligă, *a defila prin faţa amiralului* însemna să treci de pe lumea asta în cealaltă.

— Hm ! făcu Chicot. Crezi că o să dea ortul popii ?

— Îl zgîlţîie nişte friguri îngrozitoare, dragă frate, friguri cum n-am văzut mai afurisite, cu accese care-l fac să sară pînă-n tavan. Şi-i e o foame de lup, a vrut să mă sugrume şi-mi bate servitorii : nici doctorii nu mai înţeleg nimic.

Chicot stătu o clipă pe gînduri.

— L-ai văzut ? întrebă el.

— Desigur, dacă vă spun că a vrut să mă strîngă de gît.

— Cum arăta ?

— Livid, agitat, cu faţa schimonosită, zbiera ca un apucat.

— Ce striga ?

— „Aveţi grijă de rege ! Regele e în primejdie !"

— Mizerabilul !

— Pungaşul ! Apoi, din cînd în cînd, zicea că aşteaptă pe cineva din Avignon şi că vrea să-l vadă înainte de a muri.

— Auzi dumneata ! făcu Chicot. A ! Şi vorbeşte de Avignon ?

— Mereu.

— Ei, fir-ar dracu-al dracului ! exclamă Chicot, lăsînd să-i scape înjurătura lui preferată.

— Ce ziceţi, ar avea haz să crape ! reluă hangiul.

— Nu zic ba — răspunse Chicot — dar n-aş vrea să dea ortu' popii înainte de a sosi omul din Avignon.

— De ce ? Cu cît o să moară mai repede, cu atît mai repede scăpăm de el.

— Da, numai că eu nu împing ura atît de departe, încît să doresc şi pierderea sufletului, şi a trupului ; şi din moment ce omul acela vine de la Avignon ca să-l spovedească...

— Ei, nu vă daţi seama că aiurează din pricina febrei, că nu-i decît o idee fixă pe care boala i-a băgat-o în cap şi că, în realitate, nu aşteaptă pe nimeni ?

— Nu, zău ! Cine ştie ! spuse Chicot.

— Ah, dumneavoastră sînteţi un adevărat creştin ! se minună hangiul.

— Răsplăteşte răul cu bine, aşa grăieşte porunca Domnului.

Hangiul se retrase copleşit. Cît despre Gorenflot, rămînînd cu totul în afara acestor preocupări, se îngrăşa văzînd cu ochii : după opt zile, scara care ducea la camera lor scîrţîia sub greutatea trupului său şi începu să-l strîngă atît de tare între balustradă şi zid, încît, într-o seară, plin de spaimă, Gorenflot îi aduse la cunoştinţă lui Chicot că scara s-a îngustat. De altfel, pe călugăr, nici David, nici Liga, nici starea jalnică în care ajunsese religia nu-l preocupau ; el n-avea altă grijă decît să-şi schimbe mereu bucatele şi să potrivească feluritele vinuri de Bourgogne cu diversele mîncăruri pe care şi le comanda, în timp ce hangiul, cu ochii holbaţi, repeta ori de cîte ori îl vedea intrînd şi ieşind :

— Şi cînd te gîndeşti că părintele ăsta burtos este un vorbitor neîntrecut !

V

CUM CĂLUGĂRUL ÎL SPOVEDI PE AVOCAT ŞI CUM AVOCATUL ÎL SPOVEDI PE CĂLUGĂR

În sfîrşit, ziua sorocită să scape hanul de oaspetele său sosi ori păru că soseşte. Jupîn Bernouillet se repezi în camera lui Chicot, în prada unor hohote nestăpînite de rîs, aşa încît

gasconul trebui să aştepte cîtăva vreme pînă să afle pricina acestei veselii.

— Moare ! strigă milosul hangiu. Îşi dă duhul, crapă, în sfîrşit !

— Şi de-aia rîzi în halul ăsta ? îl întrebă Chicot.

— Cred şi eu, festa e grozavă.

— Care festă ?

— Nu zău ! Hai, mărturisiţi, dumneavoastră sînteţi cel ce i-aţi jucat-o, seniore !

— Eu ? I-am jucat eu o festă bolnavului ?

— Da !

— Despre ce e vorba ? Ce i s-a întîmplat ?

— Ce i s-a întîmplat ? Ştiţi că ţipa mereu după omul său din Avignon !

— Ei bine, te pomeneşti că omul ăsta o fi venit, în fine ?

— A venit.

— L-ai văzut dumneata ?

— Drace, poate intra cineva aici ca eu să nu-l văd ?

— Şi cum arăta ?

— Omul din Avignon ? Mic, slab şi rumen.

— El e ! strigă Chicot fără voia lui.

— Ei, vedeţi bine că dumneavoastră i l-aţi trimis, din moment ce-l recunoaşteţi.

— Aşadar, mesagerul a sosit ! zise Chicot, sculîndu-se şi răsucindu-şi mustaţa. Povesteşte-mi mai pe îndelete, jupîn Bernouillet.

— Nimic mai simplu, cu atît mai mult cu cît, dacă nu sînteţi chiar dumneavoastră cel care i-aţi jucat festa, o să-mi spuneţi cine poate fi acela. Să tot fie un ceas de atunci, tocmai agăţam un iepure de oblon, cînd un cal mare şi un om scund se opriră în faţa uşii.

— Maestrul Nicolas e aici ? întrebă mărunţelul.

Ştiţi că sub acest nume s-a înscris la han nemernicul ăsta de regalist.

— Da, domnule, am răspuns.

— Spune-i atunci că persoana pe care o aşteaptă din Avignon a sosit.

— Bucuros, domnule, dar trebuie să vă previn de un lucru.

— Ce lucru ?

— Că maestrul Nicolas, cum îl numiţi dumneavoastră, e pe moarte.

— Un motiv în plus, ca să aduci la îndeplinire fără pic de zăbavă ceea ce te-am rugat.

— Dar poate că nu ştiţi că el e gata să se stingă din clipă în clipă, răpus de o boală rea.

— Adevărat ? făcu omul. Atunci nici nu ştiu cum să te rog să te grăbeşti şi mai şi.

— Cum, dumneavoastră tot mai stăruiţi ?

— Da, stărui.

— Cu toată primejdia ?

— Cu orice risc. Îţi spun că trebuie să-l văd.

Mărunţelul se oţărîse şi vorbea pe un ton poruncitor, care nu îngăduia nici un răspuns. Drept care l-am condus în odaia muribundului.

— Aşadar, acum se află acolo ? întrebă Chicot, întinzînd mîna în direcţia odăii cu pricina.

— Da, acolo. Nu-i aşa că are haz ?

— Grozav ! exclamă Chicot.

— Ce păcat că nu putem auzi ce-şi spun !

— Da, mare păcat !

— Trebuie să fie o privelişte nemaipomenit de caraghioasă.

— Da, nemaipomenit. Dar cine te împiedică să intri în odaie ?

— M-a dat afară.

— Sub ce motiv ?

— Sub pretextul că trebuie să se spovedească.

— Şi cine te împiedică să asculţi la uşă ?

— Aşa e, aveţi dreptate — zise hangiul, zburînd afara din cameră.

La rîndul său, Chicot alergă la postul său de observaţie. Pierre de Gondy sta aşezat la căpătîiul bolnavului, dar vorbeau atît de încet amîndoi, încît Chicot nu putu desluşi nici măcar un singur cuvînt din tot ce-şi spuneau. De altfel, chiar de-ar fi prins ceva, convorbirea fiind pe sfîrşite nu i-ar fi dezvăluit mai nimic, deoarece, după cinci minute, domnul de Gondy se sculă, îşi luă rămas bun de la muribund şi ieşi.

Chicot dădu fuga la fereastră. Un lacheu, călare pe un cal cu coada retezată, ţinea de frîu calul înalt de care vorbise hangiul : o clipă mai tîrziu, ambasadorul domnilor de Guise apăru, încălecă şi coti pe după colţul uliţei ce ducea spre drumul către Paris.

— Drace ! murmură Chicot. Numai de n-ar fi luat cu el şi genealogia. În orice caz, tot îl voi ajunge, chiar de-ar fi să omor, gonind, zece armăsari. Dar nu — se răzgîndi el — avocaţii ăştia sînt nişte vulpoi, mai ales ăsta al nostru, şi bănui că... Da' unde naiba o fi netrebnicul ăla de Gorenflot ? con-

tinuă Chicot, bătînd nervos din picior şi făcînd, fără îndoială, în mintea sa, o anumită legătură între prima idee şi următoarea.

În acea clipă intră hangiul.

— Ei bine ? întrebă Chicot.

— A plecat — răspunse crîşmarul.

— Duhovnicul ?

— Care nu e duhovnic aşa cum nu mi-s eu.

— Şi bolnavul ?

— A leşinat după întrevedere.

— Eşti sigur că e tot în cameră ?

— La dracu ! Păi n-o să iasă de-acolo decît dus la ţintirim.

— Bine, du-te şi trimite-l aici pe fratele meu de îndată ce soseşte.

— Chiar dacă e beat ?

— Oricum ar fi.

— E aşa de urgent ?

— Asta pentru binele cauzei noastre.

Bernouillet ieşi în grabă ; hangiul se dovedea un om plin de zel.

Acum era rîndul lui Chicot să fie cuprins de friguri ; nu ştia dacă trebuie să alerge după Gondy ori să dea buzna peste David ; căci, dacă avocatul era chiar atît de bolnav cum susţinea hangiul, se prea putea ca domnul de Gondy să nu-i fi înmînat hîrtiile. Chicot măsura odaia în lung şi-n lat cu paşi mari, înnebunit, frămîntîndu-şi mintea şi căutînd o soluţie printre milioanele de gînduri care-i fierbeau în creier.

În camera alăturată nu se mai auzea nimic : de la postul său, Chicot nu putea zări decît colţul patului cu perdelele trase. Deodată, un glas răsună pe scară. Chicot tresări : era vocea călugărului. Gorenflot, împins de la spate de către hangiu, care încerca zadarnic să-l facă să tacă, urca una cîte una treptele scării, cîntînd cu voce de beţiv :

Vinul, hazul
Şi necazul
Mi se bat în scăfîrlie
C-o mai mare gălăgie
Ca furtuna şi talazul.

Unul însă e mai tare :
Ăsta-i vinul !
Iar necazul ca pelinul
Ce dogoare
Iese-n fuga mare...

Chicot alergă la uşă.

— Taci odată, beţivanule ! strigă el.

— Beţivan ?! exclamă Gorenflot. Şi de ce, pentru că am băut ?

— Haide, intră, iar dumneata, Bernouillet, ştii bine ce ai de făcut.

— Da — răspunse hangiul şi, ieşind, scoborî cîteva trepte deodată.

— Vino încoa', îţi spun — continuă Chicot, trăgîndu-l pe călugăr înăuntru — vino să vorbim serios, dacă eşti în stare.

— Ei, drăcie ! mormăi Gorenflot. Glumeşti, cumetre ! Sînt serios ca un asin care se adapă.

— Ori care s-a adăpat — zise Chicot, ridicînd din umeri.

Apoi îl tîrî către un jilţ, în care Gorenflot se prăbuşi scoţînd un ah ! plin de încîntare. Chicot se duse să închidă uşa, apoi se întoarse spre călugăr cu o mutră atît de serioasă, încît acesta înţelese că trebuie să fie foarte atent.

— Ia s-auzim, ce s-a mai întîmplat ? întrebă el, ca şi cum acest cuvînt rezuma toate persecuţiile îndurate din partea lui Chicot.

— S-a întîmplat doar atît : că nu te gîndeşti destul la îndatoririle îndeletnicirii dumitale, că te tăvăleşti în noroi, că putrezeşti în beţivănii, iar în vremea asta religia se duce de rîpă ! rosti cu asprime gasconul.

Gorenflot căscă ochii mari, plini de mirare, spre cel ce-i vorbea.

— Eu ? zise el.

— Da, dumneata. Uită-te la dumneata : îi este scîrbă omului să te privească. Sutana ţi-e ruptă, te-ai bătut pe drum, ai o vînătaie la ochiul stîng.

— Eu ? repetă Gorenflot, din ce în ce mai uimit de asemenea învinuiri neobişnuite din partea lui Chicot.

— Fără îndoială. Eşti plin de noroi pînă peste genunchi, şi încă ce noroi ! Tină uscată, ceea ce înseamnă că te-ai dus să te îmbeţi prin fundul mahalalelor.

— Pe legea mea că-i adevărat — recunoscu Gorenflot.

— Nenorocitule ! Un călugăr al ordinului Sainte-Geneviève ! Dacă ai fi franciscan, mai treacă-meargă !

— Chicot, prietene, înseamnă că sînt foarte vinovat ! zise Gorenflot, înduioşîndu-se.

— Meriţi ca focul iadului să te ardă cu sandale cu tot. Ia seama, dacă o s-o ţii mereu aşa, te las în voia soartei.

— Chicot, prietene, n-o să faci una ca asta — zise călugărul.

— Să știi că și la Lyon sînt străjeri !

— Oh, iertare, scumpul meu protector ! bolborosi călugărul, care începu, nu să plîngă, ci să mugească întocmai ca un buhai.

— Ssst ! Animal scîrbos ! îl ocărî mai departe Chicot. Și tocmai în ce clipă, te întreb, tocmai în ce clipă ți-ai găsit să te porți în felul acesta ? Cînd avem un vecin care e pe moarte !

— Adevărat ! îngăimă Gorenflot, cu un aer foarte smerit.

— Ei bine, ești creștin, da au ba ?

— Dacă sînt creștin ? strigă Gorenflot, ridicîndu-se. Cum să nu fiu creștin ! Pe măruntaiele papii că sînt ! Am să strig că sînt creștin chiar și pe grătarul Sfîntului Laurențiu [1].

Și, cu brațul întins ca pentru jurămînt, se porni să cînte cu un glas de mai-mai să spargă geamurile, nu alta :

Sînt creștin, e știut,
Ăsta-i singuru-mi avut...

— Destul ! țipă Chicot, astupîndu-i gura cu mîna. Dacă ești creștin, nu-ți lăsa fratele să moară fără spovedanie.

— Așa-i ! Unde mi-e fratele să-l spovedesc ? întrebă Gorenflot. Dar mai întîi să beau ceva, că mor de sete.

Chicot îi întinse o cană plină cu apă, pe care călugărul o goli aproape toată.

— Ah, fiule — suspină el apoi, punînd cana pe masă — încep să văd limpede.

— Slavă Domnului ! răspunse Chicot, hotărît să se folosească de acest moment de luciditate.

— Acum, scumpul meu prieten, spune-mi pe cine trebuie să spovedesc ?

— Pe nenorocitul nostru de vecin, care trage să moară.

— Să i se dea o cană de vin cu miere — zise Gorenflot.

— Nu zic nu, dar are mai multă nevoie de mîntuirea sufletului decît de mîntuirea trupului. Du-te la el !

[1] Legenda spune că Sfîntul Laurențiu a fost așezat pe un grătar de fier, dedesubtul căruia s-au pus cărbuni aprinși.

— Crezi că sînt destul de pregătit, domnule Chicot ? întrebă cu sfială călugărul.

— Dumneata ? Nu te-am văzut niciodată mai plin de har ca acuma. Îl vei readuce pe calea cea bună dacă s-a rătăcit ; îl vei trimite drept în rai dacă vrea să urmeze drumul cel drept...

— Alerg.

— Așteaptă puțin, să-ți spun ce trebuie să faci.

— Păi ce ? Doar îmi cunosc meseria de douăzeci de ani de cînd mi-s călugăr !

— Da, dar azi e nevoie să-ți faci nu numai meseria, ci să îndeplinești și voința mea.

— Voința dumitale ?

— Iar dacă o îndeplinești întocmai, auzi ce zic ? îți depun o sută de pistoli la „Cornul Abundenței", fie pentru mîncare, fie pentru băutură, la alegere.

— Și pentru una, și pentru alta, așa e mai bine.

— S-a făcut ! O să ai o sută de pistoli, m-auzi ? dacă-l spovedești pe acest vrednic muribund.

— O să-l spovedesc sau, de nu, să dea ciuma-n mine ! Și cum trebuie să-l spovedesc ?

— Ascultă : veșmintele pe care le porți îți dau o mare autoritate ; vorbești în numele lui Dumnezeu și în numele regelui ; trebuie ca prin cuvinte convingătoare să-l silești pe acest om să-ți încredințeze hîrtiile ce i-au fost aduse de la Avignon.

— Și de ce trebuie să-l silesc să-mi încredințeze hîrtiile astea ?

Chicot îl privi pe călugăr cu o negrăită compătimire :

— Pentru a avea o mie de livre, prostănacule !

— Adevărat ! se dumeri Gorenflot. Mă duc.

— Așteaptă puțin. O să-ți spună că abia s-a spovedit.

— Păi dacă abia s-a spovedit ?

— Dumneata îi vei răspunde că minte, că omul care a ieșit din camera lui nu e duhovnic, ci un intrigant ca și el.

— Dar o să se supere.

— Ce-ți pasă ? Tot moare.

— Ai dreptate.

— Așa că, înțelegi, vorbește-i de Dumnezeu, vorbește-i de dracu, vorbește-i despre cine și ce poftești, dar prin orice mijloace smulge-i din mînă hîrtiile care i-au sosit de la Avignon.

— Și dacă refuză ?

— Atunci refuzi şi dumneata să-i acorzi iertarea păcatelor, îl blestemi, îl anatemizezi.
— Sau i le iau cu sila.
— Bine, fie! Dar ia seama, crezi că eşti destul de treaz ca să poţi aduce la îndeplinire poruncile mele?
— Întocmai, o să vezi.
Şi Gorenflot, trecîndu-şi o mînă peste chipul buhăit, păru că şterge dintr-o dată urmele părelnice ale beţiei; ochii lui deveniră blînzi, cu toate că, dacă priveai mai atent, îţi dădeai seama că sînt cam înceţoşaţi, din gură nu mai scotea decît cuvinte rostite rar şi moderat, iar gesturile îi erau cumpătate, cu toate că mai păstrau un tremur uşor. Gorenflot se îndreptă solemn spre uşă.
— Un moment — îl opri Chicot — după ce-ţi va da hîrtiile, ţine-le strîns cu o mînă, şi cu cealaltă bate în zid.
— Şi dacă nu mi le dă?
— Bate şi în cazul ăsta.
— Atunci să bat şi într-un caz şi-n altul?
— Da.
— Bine.
Şi călugărul ieşi din cameră în vreme ce Chicot, în prada unei mari emoţii, îşi lipi urechea de zid, ca să poată auzi cel mai mic zgomot. Zece minute mai tîrziu, scîrţîitul podelei îi dădu de ştire că Gorenflot intra în odaia vecină şi curînd îl văzu ivindu-se în raza lui vizuală. Avocatul se ridică în capul oaselor, privind cum se apropie de dînsul ciudata arătare.
— Ei, bună ziua, frate — rosti Gorenflot, oprindu-se în mijlocul încăperii şi legănîndu-şi umerii laţi.
— Ce cauţi aici, părinte? murmură bolnavul, cu voce slabă.
— Fiule, sînt un umil slujitor al bisericii; am aflat că eşti în primejdie şi vin să-ţi vorbesc despre mîntuirea sufletului.
— Mulţumesc — răspunse muribundul — cred însă că grija dumitale este de prisos. Mă simt ceva mai bine.
Gorenflot clătină din cap.
— Eşti sigur? întrebă el.
— Da, sînt sigur.
— Vicleşugul satanei, fiule, care ar vrea să te vadă murind fără spovedanie.
— Satana ar fi păcălit — spuse bolnavul — fiindcă m-am spovedit adineauri.

— Cui?
— Unui vrednic preot sosit din Avignon.
Gorenflot clătină din cap cu neîncredere.
— Cum? Nu era preot?
— Nu.
— De unde ştii?
— Îl cunosc.
— Pe cel care a ieşit de-aici?
— Da — rosti Gorenflot cu un accent atît de convingător, încît, oricît e de greu, în general, să zăpăceşti un avocat, cel din faţa sa se tulbură. Or, cum cu sănătatea nu o duci prea bine — urmă Gorenflot — şi cum acest om nu e preot, trebuie să te spovedeşti.
— Nici eu nu vreau altceva — răspunse avocatul, cu un glas ceva mai puternic — dar doresc să fiu spovedit de cine-mi place mie.
— Nu mai ai timp să trimiţi după altcineva, fiule, şi deoarece eu mă aflu aici...
— Cum nu mai am timp? strigă bolnavul, cu glas din ce în ce mai ridicat. Doar îţi spun că mă simt mai bine şi sînt încredinţat că o să scap!
Gorenflot clătină pentru a treia oară din cap.
— Şi eu, fiule — continuă el cu aceeaşi linişte — te încredinţez la rîndul meu că situaţia dumitale mi se pare destul de gravă: eşti osîndit de doctori şi, de asemenea, osîndit de pronia cerească. E crud din parte-mi să-ţi destăinuiesc, ştiu prea bine, dar, la urma urmei, mai devreme sau mai tîrziu toţi ajungem acolo. Există cîntarul, cîntarul dreptăţii... şi-apoi e o consolare să mori în lumea aceasta, de vreme ce înviem în cealaltă. Însuşi Pitagora glăsuia astfel, fiule, şi el nu era decît un păgîn. Hai, copilul meu, spovedeşte-te!
— Dar te-asigur, părinte, că am şi început să mă simt mai întremat, şi asta, de bună seamă, se datoreşte sfintei dumitale prezenţe aici.
— Greşeală, fiule, greşeală — se îndărătnici Gorenflot. În ultimele clipe se întîmplă uneori un soi de recrudescenţă vitală, ca lampa a cărei flacără creşte la un moment dat, însă numai pentru a arunca o ultimă lucire. Hai, fiule, împărtăşeşte-mi intrigile, urzelile, comploturile pe care le-ai pus la cale — continuă călugărul, aşezîndu-se lîngă pat.

— Intrigile, urzelile, comploturile ! repetă Nicolas David, dînd înapoi în fața ciudatului călugăr pe care el nu-l cunoștea, dar care, pare-se, îl cunoaște atît de bine pe el.

— Da — zise Gorenflot și se pregăti liniștit să audă mai bine, plecîndu-și urechea-i mare și împreunîndu-și mîinile pe burtă. Apoi, după ce îmi vei mărturisi totul, o să-mi înmînezi hîrtiile și poate că Dumnezeu va îngădui să-ți iert păcatele.

— Care hîrtii ? strigă bolnavul, cu o voce atît de puternică și de viguroasă ca și cum ar fi fost sănătos tun.

— Hîrtiile pe care acel pretins preot ți le-a adus de la Avignon.

— Și cine ți-a spus dumitale că pretinsul preot mi-a adus niște hîrtii ? întrebă avocatul, scoțînd un picior de sub plapumă și pe un ton atît de răstit, încît Gorenflot, care începuse să moțăie în jilț, într-o stare de beatitudine, fu tulburat.

Călugărul socoti că sosise momentul să dovedească mai multă energie.

— Cel care mi-a spus știe ce spune — reluă el. Hai, scoate hîrtiile, hîrtiile, sau nu-ți iert păcatele !

— Ei, că mult îmi pasă mie de iertarea ta, ticălosule ! strigă David, sărind din pat și înhățîndu-l de gît pe Gorenflot.

— Ce-ai înnebunit ? zbieră acesta. Frigurile te fac să aiurezi, nu vrei să te spovedești ?

Dar degetele avocatului înfipte cu putere și dibăcie în beregata călugărului îi curmară vorba, care continuă să se audă ca un șuier foarte asemănător unui horcăit.

— Ba vreau să te spovedesc eu pe tine, boaită a lui Belzebut ! răcni avocatul David. Cît despre aiureala pricinuită de frigurile mele, o să vezi îndată dacă ea este în stare să mă împiedice să te strîng de gît.

Fratele Gorenflot era voinic, dar, din nefericire pentru el, se afla tocmai în momentul cînd beția acționează asupra sistemului nervos și-l paralizează, ceea ce se întîmplă de obicei în aceeași clipă în care, printr-o reacție opusă, facultățile mintale încep să se înviorează. Așa că, adunîndu-și toate puterile, el nu izbuti decît să se salte din jilț, să înșface cămașa avocatului cu amîndouă mîinile și să-l împingă cu putere departe de dînsul.

E cazul să spunem că, deși moleșit și turmentat, fratele Gorenflot îl îmbrînci atît de zdravăn pe Nicolas David, încît acesta se rostogoli în mijlocul odăii. Avocatul se ridică furios și, făcînd un salt spre sabia pe care o zărise jupîn Bernouillet spînzurînd pe perete, în dosul hainelor, o trase din teacă și apropie vîrful lamei de gîtul călugărului, care, sleit de atîta caznă, se prăbușise din nou în jilț.

— Acum e rîndul tău să te spovedești — îi ceru el, cu o voce surdă — sau, de nu, te omor !

Gorenflot, pe de-a-ntregul trezit din pricina neplăcutei atingeri a vîrfului de oțel rece, își dădu seama de gravitatea situației.

— Oh ! gemu el. Așadar, nu erai bolnav, așadar, această pretinsă agonie era doar o farsă ?

— Pare-mi-se uiți că nu trebuie să întrebi, ci să răspunzi — spuse avocatul.

— La ce să răspund ?

— La ceea ce te voi întreba eu.

— Întreabă-mă.

— Cine ești ?

— Asta se vede — răspunse călugărul.

— Ăsta nu e un răspuns — zise avocatul, apăsînd sabia ceva mai tare.

— Ei, la dracu, fii mai atent ! Dacă mă omori înainte de a-ți răspunde, n-ai să știi absolut nimic.

— Ai dreptate. Numele ?

— Fratele Gorenflot.

— Ești într-adevăr călugăr ?

— Cum, într-adevăr ? Cred și eu.

— De ce te găsești la Lyon ?

— Pentru că sînt exilat.

— Cine te-a îndrumat la hanul ăsta ?

— Întîmplarea.

— De cîte zile ești aici ?

— De șaisprezece zile.

— De ce mă spionai ?

— Nu te spionam.

— Atunci de unde ai știut că am primit niște hîrtii ?

— Pentru că mi s-a spus.

— Cine ți-a spus ?

— Cel care m-a trimis la dumneata.

— Cine te-a trimis la mine ?

— Iată ce nu pot să spun.

— Şi iată că îmi vei spune totuşi.
— Aoleu, aoleu ! ţipă călugărul. Dumnezeule, chem, strig...
— Şi eu te ucid.
Călugărul scoase un urlet : o picătură de sînge se ivi în vîrful sabiei avocatului.
— Cum îl cheamă ? întrebă acesta.
— Ah, pe legea mea, n-am încotro ! oftă călugărul. Am rezistat cît am putut.
— Da, onoarea ta e salvată. Cel ce te-a trimis la mine... ?
— Este...
Gorenflot mai şovăi o clipă : îi venea greu să-şi trădeze prietenul.
— Spune odată ! zbieră avocatul, bătînd din picior.
— Pe legea mea, n-am încotro ! Chicot m-a trimis.
— Bufonul regelui ?
— El însuşi !
— Şi unde este ?
— Iată-mă-s ! se auzi o voce.
Şi Chicot, la rîndul lui, apăru în prag, palid, grav şi cu spada în mînă.

VI

CUM CHICOT, DUPĂ CE FĂCUSE O GAURĂ CU UN BURGHIU, FĂCU ALTA CU SABIA

Recunoscîndu-l pe cel pe care îl ştia vrăjmaşul său de moarte, avocatul Nicolas David nu se putu împiedica să nu tresară de spaimă. Gorenflot profită de această tresărire pentru a se smuci într-o parte şi a frînge astfel linia absolut dreaptă care pleca din vîrful săbiei avocatului către grumazul lui.
— Ajutor, dragă prietene ! se tîngui el. Ajutor, ajutor, sări că mă spintecă !
— Ah, ah, dragă domnule David — glăsui Chicot — aşadar, dumneata eşti, da ?
— Da, da, fără îndoială, eu sînt — bolborosi David.

— Încîntat să vă întîlnesc — reluă gasconul. Apoi, întorcîndu-se către călugăr : Bunul meu Gorenflot, prezenţa dumitale aici, ca preot, era foarte trebuitoare adineauri, cînd toată lumea credea că domnul e pe moarte, dar acum cînd domnul se află în cea mai deplină sănătate, nu mai are nevoie de duhovnic ; aşa că o să aibă de-a face cu un gentilom.
David încercă să rînjească dispreţuitor.
— Da, cu un gentilom — continuă Chicot — care o să vă silească să constataţi că e dintre cei mai de soi. Dragul meu Gorenflot — zise el, adresîndu-i-se călugărului — fă-mi plăcerea şi aşază-te de pază în capul scării, împiedicînd pe oricine s-ar ivi să mă tulbure cumva în scurta convorbire pe care o voi avea cu domnul.
Gorenflot nici nu dorea altceva, decît să se afle cît mai departe de Nicolas David. Aşa că străbătu drumul pe care trebuia să-l parcurgă, făcînd un ocol cît mai mare, lipindu-se cît putu mai bine de pereţi, apoi, odată ajuns la uşă, ţîşni afară, cîntărind mai puţin cu o sută de livre[1] decît cînd intrase.
Chicot închise uşa în urma lui şi trase, cu acelaşi sînge rece, zăvorul. În prima clipă, David urmărise aceste pregătiri cu o uluială ce rezulta din neprevăzutul situaţiei, dar numaidecît, bizuindu-se pe dibăcia lui binecunoscută în mînuirea armelor şi pe faptul că, la urma urmelor, era singur cu Chicot, îşi recăpătă calmul, iar cînd gasconul se întoarse, după ce închisese uşa, îl găsi rezemat de căpătîiul patului, cu sabia în mînă şi cu zîmbetul pe buze.
— Îmbracă-te, domnule — spuse Chicot — îţi voi da timp şi mă voi arăta îngăduitor, căci nu vreau să am nici un avantaj asupra dumitale. Ştiu că eşti un spadasin curajos şi că mînuieşti sabia ca însuşi Leclerc, dar asta mi-e perfect egal.
David începu să rîdă.
— Gluma e bună ! spuse el.
— Da — răspunse Chicot — cel puţin mie mi se pare bună pentru că am făcut-o eu, iar dumitale, care eşti om de gust, o să ţi se pară şi mai bună peste cîteva clipe. Ştii ce caut în această cameră, jupîn Nicolas ?
— Restul loviturilor de curea cu care ţi-am rămas dator în numele ducelui de Mayenne, în ziua cînd ai sărit atît de sprintenel pe fereastră.

[1] Aproximativ 50 de kilograme.

— Nu, domnule. Cunosc numărul lor şi le voi restitui aceluia care ţi-a poruncit să mi le dai, n-avea nici o grijă. Acum am venit să caut o oarecare genealogie cu care domnul Pierre de Gondy, fără să ştie ce aduce, a venit de la Avignon şi, fără să ştie ce înmînează ţi-a dat-o dumitale adineauri.

David deveni galben ca ceara.

— Ce genealogie ? întrebă el.

— A domnilor de Guise, care coboară în linie dreaptă, după cum bine ştii, tocmai din stirpea lui Carol cel Mare.

— Aha ! exclamă David. Aşadar, eşti un spion, domnule ; eu te credeam numai bufon.

— Scumpe domnule David, în această împrejurare, cu voia dumitale, voi fi şi una, şi alta : spion, pentru a te trimite la spînzurătoare, şi bufon, pentru a rîde.

— Eu să fiu spînzurat ?

— Da, domnule, scurt şi cuprinzător. Sper că n-ai pretenţia să fii decapitat ; decapitarea este rezervată numai gentilomilor.

— Şi cum o să procedezi în acest scop ?

— Vai ! Foarte simplu : voi povesti adevărul, atîta tot. Trebuie să-ţi spun, scumpe domnule David, că am asistat luna trecută la acel mic conciliabul ţinut în mînăstirea Sainte-Geneviève, între alteţele lor serenisime domnii de Guise şi doamna de Montpensier.

— Dumneata ?

— Da, mă aflam în confesionalul din faţa celui în care stăteai dumneata însuţi. Ce loc incomod, nu-i aşa ? Cu atît mai mult în ceea ce mă priveşte, căci, pentru a ieşi, am fost silit să aştept pînă s-a isprăvit întreaga reprezentaţie, care a durat mult al dracului. Aşa că am ascultat cuvîntarea domnului de Monsoreau, pe a lui La Hurière şi cuvîntarea unui călugăr al cărui nume l-am uitat, dar care mi s-a părut foarte convingătoare. Cunosc afacerea încoronării domnului duce de Anjou, care a fost mai puţin veselă. În schimb, comedioara finală mi s-a părut hazlie : se juca „Genealogia domnilor de Lorena, revăzută, adăugită şi corectată de maestrul Nicolas David“. O piesă nespus de glumeaţă, căreia nu-i mai lipsea decît viza sanctităţii sale papa.

— Aha, cunoşti genealogia ? întrebă David, abia putîndu-se stăpîni şi muşcîndu-şi buzele de furie.

— Da — zise Chicot — şi am găsit-o grozav de ingenioasă, mai ales cu privire la legea salică. Numai că e o mare

nenorocire să fii atît de inteligent : poţi să ajungi la spînzurătoare. Aşa că, simţindu-mă cuprins de un duios interes pentru un om atît de ingenios, mi-am zis : „Cum să-l las pradă călăului pe acest viteaz domn David, un spadasin atît de dibaci, un avocat de prima mînă, în sfîrşit, unul din bunii mei prieteni, şi asta cînd, dimpotrivă, pot nu numai să-l salvez de ştreang, dar să-i croiesc o soartă fericită acestui avocat de valoare, acestui excelent maestru, acestui bun amic, primul om care, măsurîndu-mi spinarea, mi-a dat prilejul să-mi măsor inima. Nu, aşa ceva nu se va întîmpla, ferit-a sfîntul !“ Atunci, auzindu-vă vorbind de o călătorie, am luat hotărîrea, deoarece nimic nu mă reţinea la Paris, să vă însoţesc, fireşte, călătorind în urma dumneavoastră. Aţi ieşit prin poarta Bordelle, nu-i aşa ? Vă pîndeam, dumneavoastră nu m-aţi văzut şi nici nu e de mirare : eram bine ascuns ; din acea clipă v-am urmărit cînd pierzîndu-vă din vedere, cînd ajungîndu-vă din urmă, dar, vă asigur, dîndu-mi toată osteneala ; în sfîrşit, iată-ne ajunşi la Lyon ; spun iată-ne, deoarece, la o oră după dumneavoastră, eram găzduit în acelaşi han ; şi nu numai în acelaşi han, dar chiar în camera alăturată, într-asta de aici, care nu e despărţită de a dumneavoastră decît printr-un simplu perete de lemn ; cred că vă daţi seama că nu venisem de la Paris la Lyon, fără a vă slăbi o clipă din ochi, ca să vă pierd din vedere aici. Nu, am făcut o mică gaură în perete, datorită căreia aveam putinţa să vă urmăresc oricît îmi poftea inima şi, vă mărturisesc, îmi satisfăceam această plăcere de mai multe ori pe zi. În sfîrşit, aţi căzut bolnav ; hangiul voia să vă zvîrle pe uşă afară, iar dumneavoastră aveaţi întîlnire cu domnul de Gondy la „Lebăda Crucii“ ; v-aţi temut că în altă parte n-o să vă găsească sau că, cel puţin, n-o să vă găsească destul de repede. Aşa că boala era un mijloc de a rămîne aici, deci eu n-am fost tras pe sfoară decît pe jumătate ; cu toate acestea, cum se putea, la urma urmei, să fiţi într-adevăr bolnav, deoarece muritori sîntem cu toţii — adevăr de care voi încerca să vă şi conving în cîteva clipe — v-am trimis un vrednic călugăr, pe prietenul şi tovarăşul meu de drum, spre a vă face să vă gîndiţi la căinţă, spre a vă readuce pe calea cea bună ; degeaba însă, căci, păcătos înrăit cum sînteţi, aţi vrut să-i străpungeţi beregata cu sabia, uitînd de cuvîntul evangheliei : „Cel ce scoate sabia de sabie va pieri“. Ei, atunci, scumpe domnule David, am venit eu şi v-am spus : „Uite, sîntem vechi cunoştinţe,

vechi prieteni: hai să punem lucrurile la punct între noi!" Deci spuneţi-mi, acum cînd ştiţi clar ce şi cum, tot nu vreţi să lămurim lucrurile?

— În ce fel?

— În felul în care ele s-ar fi aranjat de la sine dacă aţi fi fost cu adevărat bolnav, dacă prietenul meu Gorenflot v-ar fi spovedit şi dacă i-aţi fi înmînat hîrtiile pe care vi le cerea. Atunci eu v-aş fi iertat, ba chiar aş fi rostit din toată inima o rugăciune pentru dumneavoastră. Ei bine, în ceea ce mă priveşte, nu voi fi mai neîndurător faţă de omul viu decît faţă de cel mort. Iată ce mai am a vă spune: domnule David, sînteţi un om plin de daruri: scrima, călăria, procesele, meşteşugul de a aduna pungi doldora lăsate să cadă în buzunare fără fund, aveţi tot ce vreţi. Ar fi păcat ca un om ca dumneavoastră să dispară deodată de pe lumea asta, unde este sortit să facă o strălucită carieră. Ei bine, dragă domnule David, lăsaţi-vă de conspiraţii, aveţi încredere în mine, despărţiţi-vă de domnii de Guise, încredinţaţi-mi hîrtiile şi, pe onoarea mea de gentilom, vă voi împăca cu regele.

— Iar dacă, dimpotrivă, nu vi le dau? întrebă Nicolas David.

— Ah, dacă nu mi le daţi, e altceva. Pe onoarea mea de gentilom că vă ucid! Tot atît de hazliu vi se pare, dragă domnule David?

— Din ce în ce mai hazliu — răspunse avocatul, mîngîindu-şi spada.

— Dacă însă mi le daţi — continuă Chicot — totul va fi uitat. Poate că nu mă credeţi, scumpe domnule David, pentru că sînteţi un om rău şi vă închipuiţi că ura îmi macină inima ca rugina fierul. Este adevărat că vă urăsc, dar şi mai mult îl urăsc pe domnul de Mayenne; ajutaţi-mă să-l pedepsesc pe domnul de Mayenne şi eu vă salvez. Şi-apoi, vreţi să vă mai spun încă ceva, ceva de necrezut pentru dumneavoastră, care nu vă iubiţi decît pe dumneavoastră înşivă? Ei bine, eu îl iubesc pe rege, aşa prostănac, stricat şi degenerat cum este, pe regele care mi-a dat adăpost şi protecţie împotriva casapului de Mayenne care atacă noaptea, în fruntea a cincisprezece bandiţi, un gentilom singur în Piaţa Luvrului. Ştiţi despre cine vorbesc, nu? Despre sărmanul Saint-Mégrin. Nu eraţi şi dumneavoastră printre călăii săi? Nu? Cu atît mai bine, adineauri eram înclinat s-o cred, acum o cred de-a binelea. Ei bine, eu vreau ca regele Henric să domnească în pace, şi asta nu se poate cu oameni ca Mayenne şi cu genealogiile lui Nicolas David. Înmînaţi-mi genealogia şi, pe cuvîntul meu de gentilom, nici nu vă pomenesc numele, ba vă şi recompensez.

De-a lungul acestei lungi expuneri de idei — pe care anume o prelungise atîta — Chicot nu-l slăbise din ochi pe David, ca un om inteligent şi hotărît ce era. Dar nici măcar o dată, în tot timpul acestei examinări, nu văzu îmblînzindu-se sclipirea de oţel care dilata ochiul de fiară al avocatului, nici un gînd paşnic nu lumină trăsăturile întunecate ale acestuia şi nici o tresărire a inimii nu slăbi mîna lui crispată pe sabie.

— Bine — încheie Chicot — bag seamă că tot ce ţi-am spus e de-a surda şi că nu mă crezi; dar îmi rămîne un mijloc de a te pedepsi, în primul rînd pentru răul pe care mi l-ai făcut odinioară, apoi pentru a scăpa lumea de un om care nu mai crede nici în cinste, nici în omenie. Am să te trimit la spînzurătoare. Adio, domnule David.

Şi cu vorbele acestea Chicot se retrase de-a-ndăratelea către uşă, fără a-l pierde din ochi pe avocat.

Avocatul făcu un salt înainte, strigîndu-i:

— Şi cum, crezi c-o să te las să ieşi de aici? Nici gînd, drăguţă iscoadă, nici gînd, prietene Chicot! Cînd cineva cunoaşte secrete ca cel al genealogiei, moare! Cînd cineva îl ameninţă pe Nicolas David, moare! Cînd cineva pătrunde aici aşa cum ai pătruns tu, moare!

— Atunci mă simt împăcat — răspunse Chicot, la fel de stăpîn pe sine. Nu stăteam la îndoială decît pentru faptul că eram sigur că o să te ucid. Făcînd exerciţii cu mine, Crillon m-a învăţat, sînt două luni de atunci, o lovitură specială, una singură, dar ea va fi de ajuns, pe onoarea mea. Haide, dă-mi hîrtiile — adăugă el cu o voce fioroasă — sau te ucid! Şi îţi voi spune şi cum: am să-ţi străpung beregata exact în locul unde voiai tu să-l înjunghii pe amicul meu Gorenflot.

Nici nu termină bine Chicot, că David, cu un hohot de rîs sălbatic, se şi repezi asupra lui; gasconul îl primi cu sabia în gardă. Cei doi adversari erau aproape de aceeaşi statură, însă veşmintele lui Chicot nu lăsau să se vadă cît era de zvelt, în timp ce absolut nimic nu ascundea silueta înaltă, subţire şi mlădie a avocatului. Părea un şarpe, aşa cum stătea cu braţul ridicat deasupra capului, cu sabia-i vioaie ce se agita ca o limbă despicată; dar, după cum îl

prevenise Chicot, avocatul avea de-a face cu un adversar cu care nu era de glumit; făcînd exerciţii de scrimă aproape în fiecare zi cu regele, Chicot devenise unul din cei mai iscusiţi spadasini ai regatului; lucru de care Nicolas David putu să-şi dea seama, izbindu-se într-una de sabia adversarului, oricum ar fi încercat să-l atace.

Avocatul făcu un pas îndărăt.

— Aha — zise Chicot — ai început să pricepi, nu-i aşa ? Ei bine, îţi mai spun o dată : hîrtiile !

În loc de orice răspuns, David se azvîrli din nou asupra gasconului, şi din nou se înfruntară, mai multă vreme şi cu mai multă îndîrjire decît prima oară, cu toate că Chicot se mulţumea să pareze şi încă nu dăduse nici o lovitură. Această a doua ciocnire se sfîrşi, ca şi cea dintîi, cu un alt pas înapoi al avocatului.

— Aha ! exclamă Chicot. Acum e rîndul meu !

Şi făcu un pas înainte, în care timp Nicolas David mînui primejdios spada ca să-l oprească. Chicot pară însă din mers, imobiliză sabia adversarului, apoi îl atinse fulgerător chiar în locul pe care i-l făgăduise dinainte : el îi înfipse jumătate de sabie în beregată.

David nu răspunse, ci se prăbuşi numaidecît la picioarele lui Chicot, scuipînd sînge. La rîndul său, Chicot se retrase un pas : chiar rănit de moarte, şarpele poate să se mai înalţe o dată şi să muşte. Dar David, printr-o mişcare firească, încercă să se tîrîie spre pat spre a încerca parcă să-şi apere taina.

— A, te credeam şiret — zise Chicot — şi cînd colo eşti prost ca un călăreţ neamţ. Habar n-aveam unde ţii ascunse hîrtiile, şi iată că-mi arăţi chiar tu.

Şi în timp ce David se zvîrcolea în spasmele agoniei, Chicot alergă la pat, ridică salteaua şi găsi sub căpătîi un mic sul de pergament, pe care David, nebănuind catastrofa ce-l ameninţa, nu se gîndise să-l dosească mai bine. Chiar în clipa cînd îl desfăcu pentru a se încredinţa că este cu adevărat documentul rîvnit, David se mai ridică o dată, turbînd de furie, dar căzu numaidecît la pămînt şi îşi dădu ultima suflare.

Chicot parcurse mai întîi, cu ochi strălucitori de bucurie şi de orgoliu, pergamentul adus din Avignon de către Pierre de Gondy.

Împuternicitul papei, fidel politicii suveranului pontif încă de la urcarea acestuia pe tron, scrisese în partea de jos :

Fiat ut voluit Deus : Deus jura hominum fecit [1].

— Iată — mormăi Chicot — un papă care tratează destul de prost pe regele preacredincios.

Şi îndoi cu grijă pergamentul, vîrîndu-l în cel mai ascuns dintre buzunarele hainei, adică în cel lipit chiar de piept. Apoi ridică de jos trupul avocatului, care murise fără a pierde mult sînge — răni de felul acesta produc hemoragii interne — îl aşeză în pat, cu faţa întoarsă la perete şi, deschizînd uşa, îl strigă pe Gorenflot.

Gorenflot intră.

— Ce palid eşti ! se miră călugărul.

— Da — zise Chicot — ultimele clipe ale acestui biet om m-au mişcat.

— Cum ? A murit ? întrebă Gorenflot.

— Nu încape nici o îndoială — răspunse Chicot.

— Părea atît de sănătos adineauri.

— Prea sănătos. Dar a vrut să mănînce ceva greu de digerat şi, asemenea lui Anacreon, i-a rămas bucata în gît şi a murit.

— Oh ! Oh ! glăsui Gorenflot. Ticălosul, voia să mă gîtuie, pe mine, un om la bisericii ! Uite că asta i-a purtat nenoroc !

— Iartă-l, prietene, ca un bun creştin ce eşti.

— Îl iert — zise Gorenflot — cu toate că m-a speriat grozav.

— Dar asta nu-i de ajuns — adăugă gasconul. Se cade să aprinzi lumînări şi să mormăi cîteva rugăciuni la căpătîiul lui.

— Păi de ce ?

Asta era veşnica întrebare a lui Gorenflot, vă aduceţi aminte.

— Cum de ce ? Ca să nu fii luat şi dus la închisoare ca un ucigaş.

— Eu ?! Ucigaşul acestui om ?! Haida de ! Cînd el voia să mă strîngă pe mine de gît...

— Doamne, e adevărat. Însă cum n-a reuşit s-o facă, furia i-a pus sîngele în mişcare, o vînă i s-o fi rupt pe undeva prin piept, şi gata, adio viaţă ! Aşadar, vezi bine, Gorenflot, că pînă la urmă dumneata eşti pricina morţii lui. Cauză inocentă, e adevărat, dar ce însemnătate are ? Pînă cînd nevinovăţia dumitale să fie dovedită, ţi s-ar putea face felul.

[1] Facă-se voia Domnului : Dumnezeu face judecată oamenilor (în limba latină în text).

— Cred că ai dreptate, domnule Chicot — gîngăvi călugărul.
— Cu atît mai multă dreptate, cu cît în acest paşnic oraş Lyon se află un procuror cam afurisit.
— Isuse ! murmură călugărul.
— Fă deci ce ţi-am spus, fîrtate.
— Ce trebuie să fac ?
— Aşază-te aici, rosteşte cu evlavie toate rugăciunile pe care le ştii şi chiar pe cele pe care nu le ştii, iar cînd s-o întuneca şi o să rămîi singur, părăseşte hanul fără zăbavă, dar şi fără grabă. Cunoşti potcovăria din colţ ?
— Ba bine că nu, acolo m-am pricopsit aseară cu semnul ăsta — zise Gorenflot, arătîndu-şi ochiul învineţit.
— Înduioşătoare amintire ! Ei bine, voi avea grijă să-ţi poţi găsi calul acolo, auzi ? Vei încăleca fără să dai lămuriri nimănui, apoi, oricît de puţin te îndeamnă inima, cunoşti drumul spre Paris. La Villeneuve-le-Roi vinzi calul şi ţi-l iei pe Panurge.
— Ah, drăguţul de Panurge, ai dreptate, voi fi fericit să-l revăd, mi-e foarte drag. Dar pînă atunci — adăugă el cu un ton jalnic — din ce-o să trăiesc ?
— Cînd dau, dau — zise Chicot — şi nu-mi las prietenii să cerşească, aşa cum se întîmplă la mînăstirea Sainte-Geneviève : ţine !
Şi gasconul scoase din buzunar un pumn de bani pe care-i depuse în mîna încăpătoare a călugărului.
— Ce om darnic ! exclamă Gorenflot, înduioşat pînă la lacrimi. Lasă-mă să rămîn cu dumneata la Lyon. Îmi place destul de mult aici ; e a doua capitală a regatului, şi pe urmă, Lyonul este un oraş foarte primitor.
— Înţelege odată, nătărăule, că nici eu nu rămîn aici, plec, ba încă atît de repede, că nici nu te sfătuiesc să mă urmezi.
— Facă-se voia dumitale, domnule Chicot ! oftă Gorenflot, resemnat.
— Ei, bravo ! Aşa-mi placi, cumetre !
Şi după ce îl aşeză pe călugăr la căpătîiul patului, el coborî la hangiu şi îl luă deoparte.
— Jupîne Bernouillet — zise — fără ca dumneata să bănui, o întîmplare neobişnuită s-a petrecut în hanul dumitale.
— Aoleu ! răspunse hangiul, holbînd ochii. Ce întîmplare?
— Regalistul ăsta îndrăcit care dispreţuia religia şi cîrtea împotrivă-i, acest îndîrjit apărător al hughenoţilor...
— Ei bine ?

— Ei bine, a primit azi-dimineaţă vizita unui sol de la Roma.
— Ştiu asta, doar v-am spus-o chiar eu.
— Ei bine, preasfîntul nostru părinte papa, care împarte dreptatea lumească pe acest pămînt, sfîntul nostru părinte papa l-a trimis de-a dreptul la conspirator ; numai că, după toate presupunerile, conspiratorul nu bănuia de loc în ce scop.
— Şi în ce scop să-l fi trimis ?
— Urcă-te în camera muşteriului dumitale, jupîne Bernouillet, ridică oleacă pătura, uită-te la gîtul lui şi o să afli.
— Aoleu, mă înspăimîntaţi.
— Nu-ţi spun mai mult. Acest act de dreptate s-a săvîrşit în casa dumitale, jupîne Bernouillet. E o mare cinste pe care ţi-o face papa.
Apoi Chicot strecură zece scuzi de aur în mîna hangiului şi merse la grajd de unde scoase cei doi cai. Între timp, hangiul urcase scările mai uşor ca o păsărică şi intrase în camera lui Nicolas David. Îl găsi acolo pe Gorenflot, rugîndu-se. Atunci el se apropie de pat şi, după sfatul primit, ridică pătura : văzu rana chiar la locul indicat, care încă mai era roşie, dar trupul avocatului se răcise.
— Aşa pier duşmanii sfintei religii ! zise el, schiţînd un semn către Gorenflot.
— Amin ! răspunse călugărul.
Aceste întîmplări se petreceau aproape în acelaşi timp în care Bussy o readucea pe Diane de Méridor şi o lăsa în braţele bătrînului său părinte, baronul, care o credea moartă.

VII

CUM DUCELE DE ANJOU AFLĂ CĂ DIANE DE MÉRIDOR N-A MURIT

Între timp sosiseră cele din urmă zile ale lui aprilie.
Marea catedrală din Chartres era îmbrăcată în alb, iar pe pilaştri, jerbe de verdeaţă (căci se înţelege de la sine că, în anotimpul în care ne aflăm, verdeaţa era încă o raritate), aşadar, pe pilaştri, jerbe de verdeaţă înlocuiau florile care lipseau.

Regele, desculţ, aşa cum venise de la poarta oraşului, sta în picioare în mijlocul bisericii şi se uita din cînd în cînd să vadă dacă toţi curtenii şi toţi prietenii lui sosiseră, după cum era rînduit. Unii însă, cu picioarele zdrelite de pietrişul străzii, se încălţaseră, alţii, flămînzi sau osteniţi, se odihneau ori mîncau pe la vreun han din drum, unde se furişaseră într-ascuns, şi numai un mic număr dintre ei avusese curajul să rămînă în biserică, pe lespezile umede, cu picioarele goale, sub straiele lor lungi de penitenţi.

Ceremonia religioasă, care avea drept scop să dea un moştenitor coroanei Franţei, se afla în plină desfăşurare: cele două cămăşi ale Maicii Domnului, a căror mănoasă virtute, avînd în vedere sumedeniile de minuni săvîrşite, nu putea fi pusă la îndoială, fuseseră scoase din raclele lor de aur, şi poporul, venit grămadă la această solemnitate, se înclină sub scînteierea razelor ce ţîşniră din tabernacole cînd cele două veşminte ieşiră la iveală.

În acel moment, în mijlocul tăcerii generale, Henric al III-lea auzi un zgomot ciudat, un zgomot care aducea cu un hohot de rîs înăbuşit şi, din obişnuinţă, se uită dacă Chicot nu se afla cumva pe acolo, căci i se părea că numai Chicot ar fi putut avea îndrăzneala de a rîde într-o clipă ca aceasta.

Totuşi nu Chicot era cel ce rîsese la vederea celor două cămăşi sfinte, căci Chicot, vai! lipsea, ceea ce îl mîhnea foarte pe rege, care, după cum ne amintim, pe drumul spre Fontainebleau îl pierduse din vedere la un moment dat şi de atunci nu mai auzise vorbindu-se de el. Cel ce rîsese era un cavaler pe care calul, tot numai spume, îl adusese pînă la porţile catedralei şi care, cu hainele şi cizmele pline de noroi, îşi croise drum prin mijlocul curtenilor îmbrăcaţi în straie de penitenţi sau cu cîte un sac în cap, dar toţi cu picioarele goale.

Văzînd că regele se întoarce spre el, cavalerul rămase dîrz în picioare, într-o ţinută respectuoasă, căci era om de curte, ceea ce reieşea mai mult din înfăţişarea lui decît din eleganţa straielor ce purta. Henric, nemulţumit de a-l vedea pe cavalerul întîrziat făcînd atîta zgomot şi deosebindu-se, prin felul cum era îmbrăcat în chip atît de necuviincios, de veşmîntul monahal cerut în ziua aceea, îi aruncă o privire mustrătoare şi plină de ciudă.

Noul venit păru că nu bagă de seamă şi, călcînd peste cîteva lespezi pe care erau săpate efigii de episcopi, făcu

să i se audă scîrţîitul încălţărilor croite după ultima modă; el se duse şi îngenunche lîngă scaunul de catifea al domnului duce de Anjou, care, mai curînd cufundat în gînduri decît în rugăciune, nu dădea nici cea mai mică atenţie celor ce se petreceau în jurul său. Cu toate acestea, simţind că se apropie cineva, el se întoarse brusc şi strigă cu jumătate de glas:

— Bussy!

— Bună dimineaţa, monseniore — răspunse gentilomul, ca şi cînd l-ar fi părăsit pe duce abia în ajun şi nimic mai de seamă nu s-ar fi întîmplat din clipa aceea.

— Ia spune, ai turbat? întrebă prinţul.

— De ce, monseniore?

— Păi ce te-a apucat să pleci de unde te găseai, ca să vii la Chartres, să vezi cămăşile Maicii Domnului?

— Monseniore, am venit deoarece trebuie să vă vorbesc de îndată.

— Pentru ce nu te-ai grăbit să soseşti mai devreme?

— Probabil că nu mi-a fost cu putinţă.

— Dar ce s-a petrecut în timpul celor aproape trei săptămîni de cînd ai dispărut?

— Tocmai despre asta vreau să vă vorbesc.

— Bine! Totuşi va trebui să aştepţi pînă vom ieşi din biserică.

— Din păcate n-am încotro şi tocmai asta mă supără.

— Ssst! Nu mai e mult, ai răbdare şi o să ne întoarcem împreună la mine acasă.

— Este absolut necesar, monseniore.

Într-adevăr, regele tocmai îşi petrecuse, peste cămaşa lui de pînză fină, cămaşa destul de grosolană a Maicii Domnului, iar regina, cu ajutorul doamnelor ei, se căznea să facă la fel. Apoi regele îngenunche, iar regina de asemenea; amîndoi rămaseră o clipă sub un mare şi întins văl de cununie, rugîndu-se din adîncul inimii, în vreme ce fiecare dintre cei de faţă, spre a-i face regelui pe plac, se lovea cu fruntea de pămînt. Pe urmă, regele se ridică în picioare, îşi lepădă cămaşa sfîntă, salută pe arhiepiscop, o salută pe regină şi se îndreptă înspre porţile catedralei. Dar în drum se opri: îl zărise pe Bussy.

— Ah, domnule — spuse el — mi se pare că smerenia noastră nu este pe placul dumitale, din moment ce nu te poţi îndura să părăseşti mătăsurile şi aurul, în vreme ce regele dumitale poartă veşminte de aba şi pînză.

— Sire — răspunse Bussy cu demnitate, dar pălind de nerăbdare la auzul observaţiei făcute — nimeni nu este mai credincios maiestăţii voastre decît mine, chiar printre aceia purtînd rasa cea mai umilă şi avînd picioarele zdrelite pînă la sînge; dar sosesc dintr-o călătorie lungă şi obositoare şi n-am aflat decît azi-dimineaţă de plecarea maiestăţii voastre la Chartres. Am făcut deci douăzeci şi două de leghe în cinci ore, sire, pentru a mă alătura la timp maiestăţii voastre. Iată pentru ce n-am avut timp să-mi schimb veşmintele, lucru pe care maiestatea sa nici n-ar fi avut prilejul să-l observe dacă, în loc să vin să-mi unesc umilele rugăciuni cu ale sale, aş fi rămas la Paris.

Regele păru destul de mulţumit de explicaţia primită, dar, uitîndu-se spre prietenii săi, dintre care unii ridicaseră din umeri la auzul cuvintelor lui Bussy, se temu să nu-i jignească cumva, purtîndu-se frumos cu gentilomul fratelui său; de aceea păşi mai departe, fără un cuvînt. Bussy îl lăsă pe rege să treacă şi nici nu clipi.

— Ei bine, n-ai văzut nimic ? întrebă ducele.

— Ce anume ?

— Că Schomberg, Quélus şi Maugiron au ridicat din umeri la auzul scuzei tale.

— Ba da, monseniore, am văzut destul de bine — replică Bussy, foarte liniştit.

— Şi ?

— Şi credeţi c-o să m-apuc să-mi sfîrtec semenii aici, în biserică ? Sînt prea bun creştin, ca să fac una ca asta.

— A, foarte bine — spuse ducele de Anjou, mirat — am crezut că n-ai văzut ori că n-ai vrut să vezi.

Bussy ridică din umeri la rîndul său şi, ieşind din biserică, îl luă pe prinţ deoparte :

— Mergem la dumneavoastră acasă, nu-i aşa, monseniore?

— Numaidecît, căci pesemne ai multe lucruri să-mi spui.

— Da, monseniore, multe lucruri, şi sînt sigur că nici nu le bănuiţi.

Ducele îl privi pe cavaler cu uimire.

— Chiar aşa ! spuse Bussy.

— Ei bine, lasă-mă numai să-l salut pe rege şi sînt al tău.

Ducele se duse să-şi ia bun-rămas de la fratele său, care, prin graţia cu totul deosebită a Maicii Domnului, era înclinat fără îndoială spre bunăvoinţă, astfel că-i îngădui ducelui de Anjou să se întoarcă la Paris oricînd va dori. După care, în mare grabă, prinţul plecă împreună cu Bussy; ajungînd

la palatul care-i fusese dat drept locuinţă, se încuie cu el într-una din camere, spunîndu-i :

— Acum, prietene, stai jos şi povesteşte-mi ce ţi s-a întîmplat. Ştii că te-am crezut mort ?

— Cred şi eu, monseniore.

— Află că întreaga curte s-a îmbrăcat în haine albe, de bucurie că ai dispărut, şi multe piepturi au răsuflat uşurate pentru prima oară de cînd ţii o sabie în mînă ! Dar nu-i vorba de asta. M-ai părăsit, ca să te pui în urmărirea unei frumoase necunoscute, nu-i aşa ? Cine este această femeie şi la ce trebuie să m-aştept ?

— Monseniore, veţi culege ceea ce aţi semănat; adică multă ruşine !

— Ce-ai spus ? întrebă ducele, mirat mai mult de aceste ciudate cuvinte decît de tonul necuviincios al lui Bussy.

— Monseniorul a auzit prea bine — răspunse rece Bussy. Deci este zadarnic să repet.

— Explică-te, domnule, şi lasă pe seama lui Chicot ghicitorile şi anagramele.

— O, nimic mai simplu, monseniore, şi am să mă mulţumesc să fac apel la memoria dumneavoastră.

— Dar cine este această femeie ?

— Credeam că monseniorul a recunoscut-o.

— Aşadar, ea era ? strigă ducele.

— Da, monseniore.

— Ai văzut-o ?

— Da.

— Ţi-a vorbit ?

— Fără îndoială, numai stafiile nu vorbesc. Dar, cine ştie, poate că monseniorul avea dreptul s-o creadă moartă şi să spere că şi este moartă ?

Ducele păli şi rămase zdrobit de asprimea cuvintelor celui care ar fi trebuit să fie curteanul său.

— Ei bine, da, monseniore — continuă Bussy — cu toate că aţi împins spre martiriu o tînără fată de viţă nobilă, această tînără fată a scăpat de la moarte; dar nu vă grăbiţi să răsuflaţi uşurat şi să vă credeţi absolvit de păcate, deoarece, cu toate că nu şi-a pierdut viaţa, asupra ei s-a abătut o nenorocire mai mare decît moartea.

— Ce este, ce i s-a întîmplat ? întrebă ducele, tremurînd din cap pînă în picioare.

— Monseniore, s-a întîmplat ca un bărbat să-i salveze onoarea, ca un bărbat să-i salveze viaţa, dar a cerut să-i

fie atît de scump plătit acest serviciu, încît mai bine nu i l-ar fi făcut.

— Vorbeşte odată !

— Ei bine, monseniore, domnişoara de Méridor, spre a scăpa din braţele domnului duce de Anjou, căruia nu voia să-i fie amantă, s-a azvîrlit în braţele unui om pe care ea îl urăşte de moarte.

— Ce spui ?

— Spun că Diane de Méridor se numeşte acum doamna de Monsoreau.

La aceste cuvinte, în locul paloarei care acoperea de obicei faţa lui François, sîngele îi năvăli atît de sălbatic în obraji, încît părea gata să-i ţîşnească prin ochi.

— Isuse Cristoase ! strigă prinţul, furios. Este adevărat ?

— Cum să nu fie din moment ce v-o spun eu ! replică Bussy, cu aerul său trufaş.

— N-am vrut să spun asta — se corectă prinţul — căci n-am pus o clipă la îndoială cinstea ta, Bussy ; mă întrebam numai dacă e cu putinţă ca unul din gentilomii mei, un Monsoreau, să fi avut îndrăzneala de a proteja o femeie căreia eu îi acordam onoarea de a o iubi.

— Şi de ce nu ? întrebă Bussy.

— Ai fi făcut şi tu ce a făcut el ?

— Aş fi făcut şi mai mult, monseniore : v-aş fi pus în vedere că onoarea dumneavoastră a luat o cale greşită.

— Un moment, Bussy — zise ducele, redevenind calm. Ascultă, dragul meu, te rog să înţelegi că eu nu mă justific.

— Şi greşiţi, prinţe, deoarece nu sînteţi decît un gentilom ca oricare altul ori de cîte ori e vorba de onoare.

— Ei bine, tocmai de aceea te rog să fii judecătorul domnului de Monsoreau.

— Eu ?

— Da, dumneata, şi să-mi spui dacă nu e un trădător, trădător faţă de mine ?

— Faţă de dumneavoastră ?

— Faţă de mine, ale cărui planuri el le cunoştea.

— Şi planurile alteţei voastre erau... ?

— Să mă fac iubit de Diane, fără îndoială !

— Să vă faceţi iubit ?

— Da, dar în nici un caz întrebuinţînd violenţa.

— Acestea erau planurile dumneavoastră, monseniore ? întrebă Bussy, cu un surîs ironic.

— Fără îndoială, şi nu am renunţat la ele pînă în ultimul moment, cu toate că domnul de Monsoreau s-a împotrivit cu toată logica de care era capabil.

— Monseniore, monseniore, ce tot spuneţi ? Acest om v-a împins pe dumneavoastră s-o necinstiţi pe Diane ?

— Da.

— Prin sfaturile lui ?

— Prin scrisorile lui. Vrei să vezi una dintre ele ?

— Ah ! strigă Bussy. Dacă aş putea crede !

— Aşteaptă o secundă şi vei vedea. Şi ducele se repezi în cabinetul său, deschise o casetă păzită clipă de clipă de un paj şi scoase de acolo o hîrtie pe care i-o întinse lui Bussy : Citeşte — spuse el — de vreme ce te îndoieşti de cuvîntul prinţului tău.

Bussy luă biletul cu o mînă tremurînd de îndoială şi citi :

„Monseniore,

Alteţa voastră să fie liniştită ; răpirea se va realiza fără riscuri, căci tînăra persoană pleacă astă-seară spre a petrece opt zile la o mătuşă a sa care locuieşte la castelul Lude. Iau totul asupră-mi, iar dumneavoastră n-aveţi nevoie să vă bateţi capul cu nimic. Cît despre scrupulele domnişoarei, credeţi-mă că se vor spulbera de îndată ce se va găsi în prezenţa alteţei voastre. În aşteptare, acţionez... şi astă-seară... ea va fi la castelul Beaugé.

Al alteţei voastre, prearespectuos servitor,

Bryant de Monsoreau"

— Ei bine, ce mai ai de zis, Bussy ? întrebă prinţul, după ce gentilomul isprăvi de citit pentru a doua oară scrisoarea.

— Doar atît : că sînteţi bine servit, monseniore.

— Adică, dimpotrivă, că sînt trădat.

— A, într-adevăr, uitasem urmarea.

— M-a păcălit, mizerabilul ! M-a făcut să cred în moartea unei femei...

— Pe care, în realitate, v-a furat-o. Ce-i drept, fapta e urîtă, dar — adăugă Bussy, cu o ironie muşcătoare — amorul domnului de Monsoreau este o scuză.

— Ah, crezi ? întrebă ducele, cu cel mai primejdios dintre surîsurile sale.

— Doamne, în chestiunea asta n-am nici o părere : dacă alteţa voastră crede, cred şi eu.

— Ce-ai face în locul meu ? Dar stai, mai întîi spune-mi tot ce a făcut el.

— L-a convins pe tatăl fetei că dumneavoastră erați cei care ați răpit-o, iar el și-a oferit sprijinul: s-a înfățișat la castelul Beaugé, cu o scrisoare a baronului de Méridor, în sfîrșit, s-a apropiat cu o barcă de ferestrele castelului și a scăpat-o pe prizonieră, apoi, închizînd-o în casa pe care o cunoașteți, a silit-o, speriind-o zi de zi, să-i devină soție.

— Și nu este asta o mîrșavă infamie? strigă ducele.

— Săvîrșită la adăpostul infamiei dumneavoastră, monseniore — răspunse gentilomul, cu obișnuita-i cutezanță.

— Ah, Bussy!... Ai să vezi tu dacă știu să mă răzbun ori nu!

— Să vă răzbunați! Haida de, monseniore, nu veți face așa ceva.

— Cum?

— Prinții nu se răzbună, monseniore, ei pedepsesc. Îl veți mustra pe Monsoreau pentru infamia sa și îl veți pedepsi.

— În ce fel?

— Redînd fericirea domnișoarei de Méridor.

— Și o pot face?

— Bineînțeles.

— Cum asta?

— Redîndu-i libertatea.

— Adică? Explică-te!

— Nimic mai simplu: căsătoria a fost făcută cu sila, deci căsătoria e nulă.

— Ai dreptate.

— Faceți să se anuleze căsătoria și veți proceda, monseniore, ca un gentilom vrednic de acest nume și ca un nobil prinț.

— Ah, ah — sesiză prințul, bănuitor — cîtă pasiune! Afacerea asta te interesează mult, Bussy?

— Pe mine, cîtuși de puțin. Ceea ce mă interesează, monseniore, este să nu se spună că Louis de Clermont, conte de Bussy, servește un prinț viclean și un om lipsit de onoare.

— Ei bine, vei vedea! Dar cum să anulăm căsătoria?

— Nimic mai ușor: ajutîndu-l pe tatăl fetei să acționeze.

— Pe baronul de Méridor?

— Da.

— Dar e departe, tocmai în Anjou.

— Este aici, monseniore, adică la Paris.

— La tine?

— Nu, lîngă fiica lui. Spuneți-i, monseniore, că poate conta pe dumneavoastră, că, în loc să vadă în alteța voastră ceea ce a văzut pînă acum, adică un dușman, trebuie să vadă un protector; iar el, care vă blestemă, vă va adora de aci înainte ca pe binefăcătorul său.

— E un senior puternic în ținutul lui — zise ducele — și toți spun că are foarte multă înrîurire asupra întregii provincii.

— Da, monseniore, dar înainte de orice trebuie să vă amintiți că e tată, că fiica lui este nenorocită și că el este nenorocit de nenorocirea fiicei sale.

— Și cînd l-aș putea vedea?

— De îndată ce vă întoarceți la Paris.

— Bine.

— Ne-am înțeles atunci, nu-i așa, monseniore?

— Da.

— Pe cuvîntul dumneavoastră de gentilom?

— Pe cuvîntul meu de prinț.

— Și cînd o să plecați?

— Astă-seară. Mă aștepți?

— Nu, alerg înainte.

— Du-te și fii gata.

— Al dumneavoastră cu trup și suflet, monseniore. Unde voi regăsi-o pe alteța voastră?

— La ceremonia trezirii regelui, mîine spre prînz.

— Voi fi acolo, monseniore. Adio!

Bussy nu pierdu nici o clipă: drumul, pe care ducele îl făcu dormind în litieră și pentru care îi trebuiră cincisprezece ore, tînărul, care se întorcea la Paris cu inima plină de dragoste și de bucurie, îl străbătu în numai cinci ceasuri spre a-l alina cu o clipă mai devreme pe baron, căruia îi făgădui sprijin, și pe Diane, căreia îi aducea în dar jumătate din viața sa.

VIII

CUM CHICOT SE ÎNTOARSE LA LUVRU ȘI CUM FU PRIMIT DE REGELE HENRIC AL III-LEA

Totul dormea la Luvru, căci era abia ora unsprezece dimineața; santinelele din curte păreau că pășesc în vîrful picioarelor, călăreții care se pregăteau să schimbe garda mer-

geau la pas. Toţi îl lăsau pe rege să se odihnească după oboseala pelerinajului.

Doi bărbaţi se înfăţişară în acelaşi timp la poarta principală a Luvrului : unul, pe un cal arab nemaipomenit de focos, celălalt, pe un andaluz în spume. Amîndoi se opriră în faţa porţii şi se priviră, căci, sosind de pe două drumuri opuse, se întîlniseră abia acolo.

— Domnul de Chicot — strigă cel mai tînăr dintre ei, salutînd cu politeţe — cum vă mai simţiţi în dimineaţa asta ?

— Ah, seniorul de Bussy ! Minunat, domnule — răspunse gasconul, cu o siguranţă şi o curtoazie ce lăsau să se întrevadă gentilomul, cel puţin în aceeaşi măsură în care, din salutul lui Bussy, se ghicea marele senior şi omul deosebit de delicat ce era.

— Vreţi să fiţi de faţă la ceremonia trezirii regelui ? întrebă Bussy.

— Îmi închipui că şi dumneavoastră la fel.

— Nu. Eu vin să-l salut pe monseniorul duce de Anjou. Ştiţi, domnule de Chicot — adăugă Bussy, zîmbind — că eu n-am onoarea să mă număr printre favoriţii maiestăţii sale.

— E un fapt de care l-aş învinui pe rege, nu pe dumneavoastră, domnule !

Bussy se înclină.

— Veniţi de departe ? întrebă Bussy. Se spune că sînteţi plecat în călătorie.

— Da, domnule, am fost la vînătoare — răspunse Chicot. Dar, în ceea ce vă priveşte, n-aţi fost plecat şi dumneavoastră în călătorie ?

— Ba da, am dat o raită prin provincie. Domnule — se folosi Bussy de prilej — veţi fi atît de bun să mă îndatoraţi cu un serviciu ?

— Cum de nu ! Oricînd domnul de Bussy va voi să dispună de mine, indiferent pentru ce, mă va onora nespus — răspunse Chicot.

— Ei bine, dumneavoastră, care sînteţi un privilegiat, o să pătrundeţi în Luvru, în timp ce eu voi rămîne în anticameră. Fiţi bun şi anunţaţi-l pe ducele de Anjou că aştept.

— Domnul duce de Anjou este la Luvru şi va lua parte fără îndoială la trezirea regelui. De ce nu intraţi cu mine, domnule ?

— Mă tem ca nu cumva regele să-mi facă vreo mutră acră.

— Aş !

— Ba da. Pînă în prezent nu m-a răsfăţat cîtuşi de puţin cu preagraţioasele-i surîsuri.

— Fiţi liniştit, în scurtă vreme totul o să se schimbe.

— Ce spuneţi ?! Sînteţi oare ghicitor, domnule de Chicot ?

— Cîteodată. Hai, curaj ! Veniţi cu mine, domnule de Bussy.

În sfîrşit, intrară în palat şi se îndreptară, unul spre încăperile domnului duce de Anjou, care ocupa — credem că am mai spus-o — apartamentul locuit altădată de regina Margareta, celălalt spre dormitorul regelui.

Henric al III-lea tocmai se trezise, bătuse în talger şi un roi de valeţi şi de prieteni năvălise în camera sa : supa de pasăre, vinul cu mirodenii şi diferitele pateuri cu carne fuseseră servite, cînd Chicot intră sprinten la augustul său stăpîn şi începu, înainte de a spune bună ziua, să înfulece de prin farfurii şi să soarbă din cupa de aur.

— La dracu ! exclamă regele, încîntat, cu toate că se prefăcea furios. Asta e Chicot, pare-mi-se, puşlamaua de Chicot, un fugar, un vagabond, un derbedeu !

— Hei, hei ! Ce te-a apucat, fiule ? se miră Chicot, aşezîndu-se fără a se sinchisi de cineva cu cizmele prăfuite pe uriaşul fotoliu cu flori de crin de aur în care sta însuşi regele. Ce, am şi dat uitării întoarcerea din Polonia, cînd am jucat rolul cerbului în timp ce magnaţii îl jucau pe acela al cîinilor ? Hu ! Hu !...

— Gata, iar cade năpasta pe capul meu ! oftă Henric. Acum iar am s-aud numai lucruri neplăcute. Şi ce liniştit trăiam de trei săptămîni încoace...

— Fugi de-aici ! zise Chicot. Mereu te vaiţi ! Ai putea fi luat drept unul dintre supuşii tăi, să fiu al naibii ! Ia să vedem, ce-ai făcut în lipsa mea, dragul meu Henriquet ? I-ai tras o guvernare de pomină acestui frumos regat al Franţei ?

— Domnule Chicot !...

— Poporul nostru a scos limba de-un cot, ia spune ?

— Ticălosule !

— Ai spînzurat pe vreunul dintre domnişorii ăştia frizaţi ? Ah, iartă-mă, domnule de Quélus, nu vă vedeam.

— Chicot, să ştii că ne certăm.

— În sfîrşit, au mai rămas ceva bani prin lăzile noastre sau prin ale cămătarilor ? N-ar fi nici o nenorocire, avem mare nevoie de distracţie, că grozav de plicticoasă e viaţa asta, lua-o-ar toţi dracii !

Şi înghiţi restul pateului de carne, rumenit la cuptor, de pe farfuria de argint aurit. Regele începu să rîdă; întotdeauna sfîrşea prin a rîde.

— Mai bine mi-ai spune ce-ai făcut în timpul acestei lungi absenţe? zise el.

— Am imaginat planul unei mici procesiuni în trei acte — răspunse Chicot. Primul act. Penitenţii îmbrăcaţi numai în cămaşă şi în nădragi, trăgîndu-se de păr şi ghiontindu-se unul pe altul, urcă de la Luvru spre Montmartre. Actul al doilea. Aceiaşi penitenţi, despuiaţi pînă la mijloc şi biciuindu-se cu mătănii din scaieţi, coboară din Montmartre spre mînăstirea Sainte-Geneviève. Actul al treilea. În sfîrşit, aceiaşi penitenţi, goi puşcă, trăgîndu-şi unul altuia cu gîrbaciul pe spinare, se întorc de la mînăstirea Sainte-Geneviève la Luvru. Ca lovitură de teatru, îmi venise ideea să-i fac să treacă prin Piaţa Grève, unde călăul să-i ardă pe toţi, de la primul pînă la ultimul, dar m-am gîndit că Dumnezeu a mai păstrat în cer un pic din pucioasa Sodomei şi din smoala Gomorei şi n-am vrut să-l lipsesc de plăcerea de a pregăti el însuşi friptura. Aşadar, domnilor, în aşteptarea acestei măreţe zile, hai să petrecem!

— Dar mai întîi spune-ne unde ai dispărut? întrebă regele. Ştii că te-am căutat prin locurile cele mai deocheate ale Parisului?

— Ai scotocit şi Luvrul?

— M-am gîndit că vreunul din desfrînaţii tăi prieteni o fi pus mîna pe tine şi nu ţi-a mai dat drumul.

— Asta nu se poate, Henric, fiindcă tu îi ţii pe lîngă tine pe toţi desfrînaţii.

— Să mă fi înşelat?

— Ei, Dumnezeule! Ca întotdeauna şi ca în toate.

— Pînă la urmă te pomeneşti că ţi-ai pierdut timpul în post şi rugăciuni.

— Ai ghicit. M-am gîndit să mă popesc şi eu niţeluş, ca să văd cum e şi, pe legea mea, am renunţat. M-am săturat de călugări. Pfu! Scîrboase dobitoace!

În acel moment, intră domnul de Monsoreau, salutîndu-l pe rege cu cel mai profund respect.

— Ah, dumneata eşti, domnule maestru de vînătoare — grăi Henric. Cînd ne mai dai prilejul să participăm la o vînătoare frumoasă, ia spune?

— Oricînd doreşte maiestatea voastră. Am primit ştiri că la Saint-Germain-en-Laye au apărut o mulţime de mistreţi.

— Mistreţul e foarte primejdios — interveni Chicot. Mi-aduc aminte că regele Carol al IX-lea era cît pe-aci să fie ucis la o vînătoare de mistreţi. Şi-apoi, ţepii sînt aspri, ne băşică mînuţele noastre delicate, nu-i aşa, fiule?

Domnul de Monsoreau privi chiorîş la Chicot.

— Să ştii că marele tău maestru de vînătoare a întîlnit de curînd un lup — îi zise gasconul lui Henric.

— De ce?

— Pentru că, întocmai ca în „Norii" poetului Aristofan, pe chipul său s-a întipărit figura fiarei, mai ales privirea: asta se vede cît de colo.

Domnul de Monsoreau se întoarse şi-i spuse pălind lui Chicot:

— Domnule Chicot, nu prea sînt obişnuit cu măscăricii, deoarece am trăit foarte puţin la curte: vă previn deci că nu-mi place să fiu umilit în faţa regelui, mai ales cînd mă aflu în exerciţiul funcţiunii mele.

— Ei bine, domnule — răspunse Chicot — sînteţi cu totul diferit de noi, cei care trăim la curte şi care am rîs de ne-am prăpădit de ultima mascaradă.

— Şi care e ultima mascaradă? întrebă Monsoreau.

— Aceea că v-a numit mare maestru de vînătoare: vedeţi, aşadar, că, dacă e mai puţin măscărici decît mine, drăguţul de Henriquet, în schimb, este cu mult mai nebun.

Monsoreau îi aruncă o privire nimicitoare gasconului.

— Haide, haide — interveni Henric, care prevedea c-or să se ia la harţă — să vorbim despre altceva.

— Da, să vorbim despre meritele Maicii Domnului de la Chartres — se învoi Chicot.

— Chicot, fără sacrilegii — îl avertiză regele, pe un ton aspru.

— Eu? Sacrilegii? strigă Chicot. Haida de, mă iei drept vreun om al bisericii în timp ce eu sînt un om al armelor. Dimpotrivă, ţin să te previn de un lucru, fiule.

— De care anume?

— Că te porţi rău cu Maica Domnului din Chartres, Henric, cum nu se poate mai rău.

— Cum aşa?

— Fără îndoială, Maica Domnului avea două cămăşi, obişnuite să stea împreună, şi tu le-ai despărţit. În locul tău, eu le-aş fi ţinut laolaltă, Henric, şi astfel ar fi existat măcar şansa de a se întîmpla o minune.

Această aluzie cam brutală la despărţirea regelui de regină îi făcu să rîdă pe prietenii maiestăţii sale.

Henric se întinse, se frecă la ochi şi zîmbi la rîndul său.

— Pe cinstea mea — zise el — de data asta nebunul are dreptate.

Apoi regele schimbă vorba.

— Domnule — i se adresă încet de tot Monsoreau lui Chicot — aţi fi atît de bun ca, fără să se observe, să vă duceţi şi să mă aşteptaţi acolo, la fereastra aceea ?

— Cum să nu, domnule ! răspunse Chicot. Cu cea mai mare plăcere.

— Ei bine, atunci să ne tragem mai la o parte.

— Chiar într-o pădure, dacă asta vă convine.

— Destul cu gluma, e de prisos ! Acum nu mai are cine să rîdă — rosti Monsoreau, ajungîndu-l pe bufon în dreptul ferestrei, unde acesta îl aştepta. Sîntem singuri, faţă în faţă, trebuie să ne spunem adevărul, domnule Chicot, domnule nebun, domnule bufon. Un gentilom îţi interzice, înţelegi bine acest cuvînt, îţi interzice să-ţi baţi joc de el şi te pofteşte, mai ales, să reflectezi bine înainte de a da întîlniri prin păduri, deoarece în pădure, unde voiai să ne ducem adineauri, cresc o droaie de ciomege de toate soiurile, întru totul vrednice de a le spori numărul celor cu care ai fost atît de zdravăn scărmănat în numele domnului de Mayenne.

— Vai ! exclamă Chicot, fără ca, în aparenţă, să se arate impresionat, deşi ochiul său negru aruncă un fulger sumbru. Vai, domnule, îmi aduceţi aminte tot ce-i datorez domnului de Mayenne ; înseamnă că doriţi să devin debitorul dumneavoastră, după cum sînt şi al său, adică să vă aşez pe acelaşi raft în amintirea mea şi să vă păstrez tot atîta recunoştinţă.

— Mi se pare că printre creditorii dumitale, domnule, ai uitat să-l numeşti pe cel mai de seamă.

— Mă mir, domnule, căci mă mîndresc cu o memorie excelentă. Cine este acel creditor, vă rog ?

— Avocatul Nicolas David !

— O, în privinţa lui vă înşelaţi — răspunse cu un rîs sinistru Chicot. Nu-i mai datorez nimic, a fost plătit.

În acel moment, un al treilea interlocutor veni să se amestece în conversaţie. Era Bussy.

— Ah, domnule de Bussy, veniţi-mi puţin în ajutor — zise Chicot. Domnul de Monsoreau m-a luat deoparte, după cum

vedeţi, şi vrea să mă hăituiască, nici mai mult nici mai puţin, ca pe un cerb sau ca pe-o ciută. Spuneţi-i că se înşeală, domnule de Bussy, că are de-a face cu un mistreţ şi că mistreţul se repede la vînător.

— Domnule Chicot — replică Bussy — cred că-i faceţi o nedreptate domnului maestru de vînătoare, gîndind că nu vă ia drept ceea ce sînteţi, adică drept un adevărat gentilom. Domnule — continuă apoi Bussy, adresîndu-se contelui — am onoarea să vă încunoştiinţez că domnul duce de Anjou doreşte să vă vorbească.

— Mie ? făcu Monsoreau, neliniştit.

— Chiar dumneavoastră, domnule — răspunse Bussy.

Monsoreau aruncă spre interlocutorul său o privire care voia să pătrundă pînă în străfundul sufletului, dar fu silit să se oprească la suprafaţă, atît de plini de seninătate erau ochii şi zîmbetul lui Bussy.

— Mă întovărăşiţi, domnule ? îl întrebă maestrul de vînătoare pe Bussy.

— Nu, în timp ce dumneavoastră vă veţi duce să vă luaţi rămas bun de la rege, eu mă voi grăbi s-o previn pe alteţa sa că veţi sosi la ordinele sale.

Şi Bussy se întoarse precum venise, strecurîndu-se cu îndemînarea-i obişnuită prin gloata de curteni.

Ducele de Anjou aştepta, într-adevăr, în cabinetul său, recitind scrisoarea pe care cititorii noştri o cunosc. Auzind zgomot la uşă, crezu că este contele de Monsoreau, care soseşte la ordinul primit, şi ascunse repede scrisoarea.

Apăru însă Bussy.

— Ei bine ? zise ducele.

— Ei bine, monseniore, va sosi.

— Nu bănuieşte nimic ?

— Şi chiar dacă ar bănui, chiar dacă s-ar aştepta la ceva şi ar fi cu ochii în patru ? întrebă Bussy. Nu e oare creaţia dumneavoastră ? Aşa cum l-aţi scos ca din pămînt, nu puteţi oare să-l faceţi una cu pămîntul ?

— Fără îndoială, fără îndoială ! răspunse ducele, cu acel aer preocupat ce i se citea totdeauna pe chip la apropierea clipei cînd trebuia să arate oarecare energie.

— Vă pare mai puţin vinovat decît era ieri ?

— De o sută de ori mai vinovat ; faptele lui sînt dintre acelea a căror gravitate sporeşte cu cît cugeţi mai îndelung.

— De altfel — zise Bussy — totul se reduce la un singur fapt : că a răpit, prin înşelăciune, o tînără fată de viţă nobilă

şi a luat-o de soţie prin fraudă şi prin mijloace nedemne de un gentilom. Va cere el însuşi anularea acestei căsătorii sau veţi cere-o dumneavoastră pentru el.

— Hotărît.

— În numele tinerei fete, în numele tatălui ei şi în numele castelului Méridor, în numele Dianei, îmi daţi cuvîntul dumneavoastră ?

— Ai cuvîntul meu.

— Gîndiţi-vă că şi tatăl, şi fiica ştiu, că ei aşteaptă plini de teamă rezultatul întrevederii dumneavoastră cu acest om.

— Tînăra fată va fi liberă, Bussy, te asigur pe cuvîntul meu de cinste !

— Ah, monseniore, dacă faceţi asta, veţi fi într-adevăr un mare prinţ !

Şi, luînd mîna ducelui, acea mînă care semnase atîtea false făgăduieli, care nu respectase atîtea jurăminte, o sărută cu cel mai adînc respect. În acea clipă se auziră paşi în vestibul.

— Iată-l — zise Bussy.

— Să intre domnul de Monsoreau — strigă François, cu o asprime care lui Bussy îi păru de bun augur.

De data aceasta tînărul gentilom, în sfîrşit, aproape sigur de rezultatul mult visat, nu se putu stăpîni, cînd îl salută pe Monsoreau, să nu-l privească cu o licărire de ironie amestecată cu orgoliu ; la rîndul său, marele maestru de vînătoare primi salutul lui Bussy cu o căutătură sticloasă dincolo de care îşi ascundea sentimentele întocmai ca în spatele unei fortăreţe inexpugnabile.

Bussy aşteptă în coridorul pe care-l cunoaştem şi unde, într-o noapte, La Mole era să fie strîns de gît cu cingătoarea reginei-mame de către Carol al IX-lea, Henric al III-lea, ducele d'Alençon şi ducele de Guise. Acest coridor, ca şi palierul, de altfel, era în clipa aceea ticsit de gentilomi veniţi să-i prezinte ducelui omagiile.

Bussy se amestecă printre ei şi fiecare se grăbi să-i facă loc, atît pentru stima pe care o inspira el însuşi, cît şi pentru trecerea de care se bucura pe lîngă ducele de Anjou. Gentilomul îşi zăvorî bine simţămintele ce-l încercau şi, fără a lăsa să se vadă nimic din neliniştea ce-i copleşea inima, aşteptă rezultatul întrevederii de care depindea toată fericirea-i viitoare.

Discuţia nu se putea să nu fie aprinsă. Bussy îl cercetase cu destulă luare-aminte pe domnul de Monsoreau şi îşi dă-

duse seama că acesta nu se va lăsa nimicit fără luptă. Dar, oricum, ducele de Anjou n-avea decît să-i apese puţin capul cu mîna şi, dacă nu se pleca, ei bine, atunci nu-i rămînea decît să-l strivească. Deodată se auzi vocea binecunoscută a prinţului. Această voce părea poruncitoare.

Bussy tresări de bucurie.

„Ah ! îşi zise el. Iată că ducele se ţine de cuvînt."

Dar izbucnirii dintîi nu-i mai urmă nici una, şi cum toţi tăceau, privindu-se îngrijoraţi, o linişte adîncă se înstăpîni în curînd printre curteni.

Îngrijorat, tulburat în visul său abia întrezărit, pradă fluxului de speranţe şi refluxului de teamă, Bussy simţi, minut cu minut, cum se scurse aproape un sfert de oră. Deodată uşa camerei ducelui se deschise şi dinăuntru se auziră glasuri vesele. Gentilomul ştia că ducele este singur cu maestrul de vînătoare şi că discuţia lor, dacă s-ar fi desfăşurat în chip firesc, n-ar fi trebuit să fie de loc veselă în clipa aceea. Această bună dispoziţie îl făcu să tremure. În curînd glasurile celor doi se apropiară, draperia fu trasă în lături. Monsoreau ieşi de-a-ndăratelea, salutînd. Ducele îl conduse pînă aproape de prag, spunîndu-i :

— Adio, prietene ! Aşadar, ne-am înţeles.

«„Prietene" — gîndi uluit Bussy. Pentru numele lui Dumnezeu, ce înseamnă asta ?»

— Deci, monseniore — rosti Monsoreau, mereu cu faţa îndreptată către prinţ — aceasta este părerea alteţei voastre : cel mai bun lucru e s-o aducem la cunoştinţă.

— Da, da — încuviinţă ducele — toate misterele astea sînt simple copilării.

— Atunci, chiar astă-seară o voi prezenta regelui — răspunse maestrul de vînătoare.

— Fii liniştit, pînă atunci aranjez eu totul.

Ducele se aplecă spre maestrul de vînătoare şi îi şopti cîteva cuvinte la ureche.

— Prea bine, monseniore — răspunse acesta.

Monsoreau îl mai salută o ultimă oară pe duce, care, fără a-l zări pe Bussy, ascuns în faldurile unei perdele de care tînărul se agăţase ca să nu cadă jos, cerceta chipurile celor prezenţi.

— Domnilor — zise Monsoreau, întorcîndu-se spre gentilomii care îşi aşteptau rîndul la audienţă şi care se şi înclinau în faţa unei favori a cărei strălucire părea s-o întunece pe cea a lui de Bussy — domnilor, îngăduiţi-mi să vă dau o veste :

monseniorul îmi îngăduie să aduc tuturor la cunoştinţă căsătoria mea cu domnişoara Diane de Méridor, soţia mea de mai bine de o lună, şi să o prezint astă-seară la curte sub auspiciile sale.

Bussy se clătină ; deşi lovitura nu mai era cu totul neaşteptată, el crezu că se va prăbuşi sub violenţa ei. Şi tocmai atunci îşi înălţă capul : ducele şi el, amîndoi palizi din pricina unor sentimente cu desăvîrşire contradictorii, schimbară o privire : dispreţ din partea lui Bussy, groază din partea ducelui de Anjou.

Monsoreau străbătu rîndurile gentilomilor, care îi adresau din toate părţile complimente şi felicitări. Bussy făcu o mişcare ca şi cînd ar fi vrut să se îndrepte spre duce, dar acesta văzu gestul şi se feri, lăsînd să cadă draperia ; în acelaşi timp, uşa camerei se închise şi se auzi scîrţîitul cheii ce se răsucea în broască.

Atunci tînărul cavaler simţi sîngele cald şi tumultuos urcîndu-i-se spre tîmple şi năvălindu-i în inimă. Mîna sa întîlni pumnalul prins la cingătoare şi îl trase pe jumătate afară din teacă fără să-şi dea seama, căci acest om nu putea, în prima clipă, să-şi stăpînească cu nici un chip patimile ; dar iubirea care îi dictase gestul acela de clocotitoare mînie îl paraliză în acelaşi timp ; o durere amară, adîncă, sfîşietoare înăbuşi furia ; în loc să-şi verse focul, inima lui se frînse.

În paroxismul a două simţăminte care se înfruntau între ele, energia tînărului se prăbuşi, aşa cum se prăbuşesc deodată, ciocnindu-se în apriga lor încleştare, două valuri mînioase ce par că vor să ajungă la cer.

Bussy înţelese că, dacă mai rămîne acolo, va dezvălui tuturor durerea lui nebună ; de aceea o luă de-a lungul coridorului, ajunse la scara secretă, ieşi printr-o portiţă ascunsă în curtea Luvrului, sări în şa şi porni în galop spre strada Saint-Antoine.

Baronul şi Diane aşteptau răspunsul făgăduit de Bussy ; îl văzură pe tînăr apărînd palid, cu chipul răvăşit, cu ochii cerniţi, sîngeroşi.

— Doamnă — strigă Bussy — dispreţuiţi-mă, urîţi-mă ! Am crezut că sînt ceva pe lumea asta şi nu-s decît un fir de praf ; am crezut că pot să fac ceva şi nu pot nici măcar să-mi smulg inima din piept. Doamnă, sînteţi soţia domnului de Monsoreau, soţia sa legitimă, recunoscută în clipa aceasta şi urmînd a fi prezentată astă-seară la curte. Iar eu nu-s decît un biet nebun, un sărman nenorocit sau, mai curînd, da, aşa

cum spuneaţi şi dumneavoastră, domnule baron, ducele de Anjou este un laş, un ticălos.

Şi lăsîndu-i, atît pe tată cît şi pe fiică, în culmea spaimei, copleşit de durere, înnebunit de furie, Bussy ieşi din cameră, se repezi pe scări, se azvîrli pe cal, înfipse pintenii în burta animalului şi, fără să ştie încotro merge, slobozind frîul, căutînd numai şi numai să-şi stăpînească inima pe care o simţea bătînd furtunos sub mîna-i crispată, fugi semănînd în calea lui zăpăceală şi groază.

IX

CE S-A ÎMTÎMPLAT ÎNTRE MONSENIORUL DUCE DE ANJOU ŞI MAESTRUL DE VÎNĂTOARE

E timpul să venim cu lămuriri spre a înţelege această subită schimbare petrecută în purtarea ducelui de Anjou faţă de Bussy.

Cînd l-a primit pe domnul de Monsoreau, după îndemnul gentilomului său, ducele era cît se poate de binevoitor faţă de planul acestuia din urmă. Furia lui, totdeauna uşor de stîrnit, se revărsa dintr-o inimă copleşită de două sentimente atotstăpînitoare : amorul propriu, care fusese adînc rănit, şi frica de scandalul cu care ameninţa Bussy, în numele domnului de Méridor, şi care biciuia şi mai dureros furia lui François.

Într-adevăr, două asemenea sentimente duc, împletindu-se, la explozii îngrozitoare cînd inima în care sălăşluiesc, o inimă asemenea bombelor supraîncărcate cu praf de puşcă, este durată destul de trainic şi e destul de bine zăvorîtă, pentru ca presiunea să sporească efectul exploziei.

Domnul duce de Anjou îl primi deci pe maestrul de vînătoare cu una din acele expresii severe care făceau să tremure la curte chiar şi pe cei mai îndrăzneţi, căci resursele lui François în materie de răzbunare erau prea binecunoscute.

— Alteţa voastră m-a chemat ? întrebă Monsoreau, foarte calm şi aruncînd o privire spre draperii, deoarece acest om, obişnuit să manevreze sufletul prinţului, ghicea tot focul ce

mocnea sub răceala lui aparentă şi s-ar fi zis că, împrumutînd viaţă obiectelor neînsufleţite, el încerca să întrebe zidurile despre proiectele stăpînului.

— Nu-ţi fie teamă, domnule — zise ducele, care înţelesese tîlcul acestei priviri — nu se ascunde nimeni în dosul draperiilor : putem vorbi în voie şi, mai ales, deschis.

Monsoreau se înclină.

— Căci mă slujeşti cu credinţă şi devotament, nu-i aşa, domnule maestru de vînătoare ?

— Aşa cred, monseniore.

— Eu sînt sigur, domnule. Dumneata eşti acela care, în mai multe rînduri, m-ai înştiinţat de comploturi urzite împotriva mea, acela care ai sprijinit toate acţiunile mele, dînd adesea uitării interesele dumitale, ba chiar riscîndu-ţi viaţa.

— Alteţă !...

— Ştiu foarte bine. Chiar acum, de curînd... trebuie să-ţi reamintesc eu, căci dumneata ai, într-adevăr, atîta delicateţe, încît niciodată nu faci vreo aluzie, fie şi indirectă, la serviciile aduse. Nu demult, cînd cu acea nenorocită aventură...

— Care aventură, monseniore ?

— Răpirea domnişoarei de Méridor. Biata fată !

— Vai ! murmură Monsoreau, în aşa fel încît răspunsul să nu se potrivească întru totul cu înţelesul cuvintelor rostite de François.

— O deplîngi, nu ? întrebă ducele, atrăgîndu-l pe un teren sigur.

— Dumneavoastră n-aţi deplînge-o, alteţă ?

— Eu ? Ah, ştii bine cît am regretat acest funest capriciu ! Şi să ştii că mi-a trebuit toată prietenia pe care o am pentru dumneata, precum şi faptul că m-am obişnuit într-atît cu bunele dumitale servicii, pentru a uita că, dacă n-ai fi fost dumneata, n-aş fi răpit-o pe tînăra fată.

Monsoreau simţi lovitura.

„Să vedem — îşi zise în sinea lui — să fie oare acestea, pur şi simplu, remuşcări ?"

— Monseniore — răspunse el — bunătatea dumneavoastră înnăscută vă face să exageraţi : nu dumneavoastră aţi pricinuit moartea acestei tinere fete, aşa cum nici eu n-am pricinuit-o...

— Cum adică ?

— Sigur că da, doar n-aţi avut de gînd să împingeţi violenţa pînă la a pricinui moartea domnişoarei de Méridor ?

— O, nu !

— Atunci, gîndul pe care l-aţi avut vă absolvă, monseniore ; este o simplă nenorocire, o nenorocire dintre cele pe care întîmplarea le naşte în fiecare zi.

— Şi, de altfel — adăugă ducele, săgetîndu-l cu privirea pe Monsoreau pînă în adîncul sufletului — moartea a învăluit totul în tăcerea ei veşnică !

Glasul prinţului vibră îndeajuns, rostind aceste cuvinte, pentru ca Monsoreau să-şi ridice brusc privirea şi să-şi spună : „Astea nu sînt remuşcări..."

— Monseniore — reluă el — pot să vorbesc sincer cu alteţa voastră ?

— Ce te-ar putea face să şovăi ? răspunse de îndată prinţul, cu o mirare în care se amesteca şi trufia.

— Într-adevăr, nu ştiu pentru ce aş şovăi.

— Ce vrei să spui ?

— O, monseniore, vreau să spun că, faţă de un prinţ atît de eminent prin inteligenţa sa şi prin nobleţea inimii, sinceritatea trebuie să fie de acum înainte temeiul principal al acestei convorbiri.

— De acum înainte... ? Ce înseamnă asta ?

— Înseamnă că, la început, alteţa voastră n-a găsit necesar să întrebuinţeze faţă de mine această sinceritate.

— Nu, zău ! ripostă ducele, cu un hohot de rîs care dezvăluia o furie cumplită.

— Ascultaţi-mă, monseniore — rosti umil Monsoreau. Ştiu ce vrea să-mi spună alteţa voastră.

— Atunci, vorbeşte odată.

— Alteţa voastră vrea să mă facă să pricep că, poate, domnişoara de Méridor n-a murit şi că, prin aceasta, îi scutea de remuşcări pe cei ce se credeau ucigaşii ei.

— Oh, cît timp ţi-a trebuit, domnule, ca să-mi sugerezi această reflecţie consolatoare. Eşti un slujitor credincios, pe cuvîntul meu ! M-ai văzut întunecat, mîhnit, m-ai auzit vorbind de visele lugubre ce-mi tulburau somnul de la moartea acestei femei, eu care am o sensibilitate cu totul deosebită, Domnul fie lăudat... şi m-ai lăsat să trăiesc astfel, cînd ai fi putut să-mi cruţi atîta suferinţă !... Cum trebuie să consider o astfel de purtare, domnule ?...

Ducele rosti aceste cuvinte cu tumultul unei mînii gata să se reverse.

— Monseniore, s-ar părea că alteţa voastră aruncă asupra mea o învinuire... — încercă să răspundă contele.

— Trădătorule ! strigă deodată ducele, făcînd un pas spre maestrul de vînătoare. O arunc și te acuz... M-ai înșelat, mi-ai luat această femeie pe care o iubeam.

Monsoreau păli îngrozitor, dar nu-și pierdu de fel cumpătul, rămînînd liniștit, aproape mîndru.

— E adevărat — spuse el.

— Ah, e adevărat... nerușinatule, mîrșavule !

— Fiți bun și vorbiți mai încet, monseniore — rosti Monsoreau, tot atît de calm. Alteța voastră uită că vorbește unui gentilom, unui slujitor credincios.

Ducele începu să rîdă spasmodic.

— Unui slujitor credincios al regelui ! continuă contele, la fel de impasibil ca și mai înainte de a fi rostit această teribilă amenințare.

Ducele se opri la auzul acelui singur cuvînt.

— Ce vrei să spui ? murmură el.

— Vreau să spun — reluă cu dulcegărie și slugarnic Monsoreau — că, dacă monseniorul ar binevoi să mă asculte, ar înțelege că am luat-o pe această femeie, deoarece alteța sa însăși voia s-o ia.

Uluit de atîta îndrăzneală, ducele nu fu în stare să răspundă nimic.

— Iată scuza mea — adăugă cu umilință maestrul de vînătoare. O iubeam fierbinte pe domnișoara de Méridor...

— Și eu ! răspunse François, plin de o negrăită demnitate.

— E adevărat, monseniore, sînteți stăpînul meu, dar domnișoara de Méridor nu vă iubea.

— Și te iubea pe dumneata ?

— Poate — murmură Monsoreau.

— Minți ! Minți ! Ai silit-o cum aș fi silit-o și eu. Numai că eu, stăpînul, am dat greș, iar tu, sluga, ai reușit. Pentru că eu n-am decît puterea, pe cînd tu aveai de partea ta trădarea.

— Monseniore, o iubeam.

— Ce-mi pasă mie ?

— Monseniore...

— Mă amenințí, șarpe ?

— Monseniore, fiți atent ! șuieră contele, plecînd capul ca un tigru care se pregătește să sară. O iubeam, vă spun, și nu sînt una din slugile dumneavoastră, cum spuneați adineauri. Soția mea îmi aparține, ca și moșia mea, nimeni nu poate să mi-o ia, nici chiar regele. Am vrut s-o am pe această femeie și am luat-o.

— Așa ? strigă François, repezindu-se spre clopoțelul de argint aflat pe masă. Ai luat-o, ei bine, o vei da înapoi.

— Vă înșelați, monseniore — strigă Monsoreau, repezindu-se la rîndul său spre masă pentru a-l împiedica pe prinț să sune. Renunțați la gîndul rău care vă îndeamnă să mă nimiciți, căci dacă veți suna, fie și o singură dată, dacă mi-ați aduce cumva o jignire publică...

— Vei renunța la această femeie, îți repet.

— Să renunț ? Cum ? E soția mea și ne-am căsătorit în fața lui Dumnezeu.

Monsoreau conta pe efectul acestui cuvînt, dar furia prințului nu se domoli cîtuși de puțin.

— Dacă este soția dumitale în fața lui Dumnezeu — zise el — vei înapoia-o oamenilor !

— Așadar, știe tot ? murmură Monsoreau.

— Da, știu tot. Vei desface această căsătorie, o voi desface eu însumi, chiar dacă te-ai fi legat de o sută de ori înaintea tuturor dumnezeilor care au domnit vreodată în cer.

— Ah, monseniore, înfruntați mînia cerului — zise Monsoreau.

— Mîine, domnișoara de Méridor va fi redată tatălui ei, mîine vei pleca în exil acolo unde voi hotărî eu ; într-o oră, să-ți vinzi funcția de mare maestru de vînătoare. Acestea sînt condițiile mele ; dacă nu, ia bine seama, vasalule, te voi sfărîma cum sfărîm acest pahar !

Și prințul, luînd o cupă de cristal smălțuită, un dar din partea arhiducelui de Austria, o zvîrli ca un nebun spre Monsoreau, care fu împroșcat de cioburi.

— Nu voi da înapoi femeia, nu voi părăsi funcția și voi rămîne în Franța — ripostă Monsoreau, repezindu-se spre François, care încremeni uluit.

— Cum... blestematule ?

— Da ! Fiindcă cer iertare regelui Franței, regelui ales la mînăstirea Sainte-Geneviève, iar acest nou suveran, bun, nobil și uns cu harul divin, de curînd revărsat asupră-i, nu va refuza să dea ascultare primului dintre supușii săi care-i va înainta o plîngere.

Monsoreau accentuase tot mai puternic asupra acestor cuvinte zguduitoare : flacăra din ochii lui se strămuta încetul cu încetul în vorbele rostite, ce deveneau din ce în ce mai arzătoare. La rîndul său, François păli, făcu un pas înapoi,

se duse şi trase draperia grea din faţa uşii de la intrare, apoi, apucînd mîna lui Monsoreau, îi spuse gîfîind la fiecare cuvînt, de parcă ar fi fost la capătul puterilor :

— Bine... bine... conte, plîngerea aceasta prezintă-mi-o mai în surdină... Uite, te-ascult.

— Voi vorbi — răspunse Monsoreau, devenind dintr-o dată calm — voi vorbi plin de umilinţă, aşa cum se cuvine preaplecatului slujitor al alteţei voastre.

François făcu agale înconjurul spaţioasei încăperi şi, ori de cîte ori ajungea în dreptul draperiei, se uita în spatele ei, nevenindu-i să creadă că vorbele rostite de Monsoreau nu fuseseră auzite.

— Aşadar, spuneai... ? întrebă el.

— Spuneam, monseniore, că o dragoste fatală a provocat totul. Dragostea, nobile senior, este cea mai puternică dintre pasiuni... Ca să pot să uit că alteţa voastră îşi coborîse privirile asupra Dianei, trebuia desigur să nu mai fiu stăpîn pe mine.

— Ţi-am spus-o, conte, e o trădare.

— Nu mă învinuiţi mai mult decît merit, monseniore ! Iată ce s-a petrecut în sufletul meu : vă vedeam bogat, tînăr, fericit, vă vedeam cel dintîi prinţ al creştinătăţii.

Ducele schiţă o mişcare.

— Căci sînteţi ceea ce vă spun eu... — murmură Monsoreau la urechea ducelui. Între acest rang suprem şi dumneavoastră nu mai e decît cel mult o umbră uşor de risipit... Vedeam toată măreţia viitorului dumneavoastră şi, comparînd acest noroc fără de margini cu modesta ţintă la care rîvneam eu, orbit de strălucirea viitoare care aproape că mă împiedica să văd biata floricică pe care o doream eu, atît de slab alături de dumneavoastră, stăpînul meu, mi-am zis : „Să-l lăsăm pe prinţ cu visurile-i strălucitoare, cu planurile lui măreţe, iată ţelul său. Eu mi-l caut pe-al meu în umbră... Abia dacă va băga de seamă retragerea mea, poate că nici nu va simţi cum dispare o neînsemnată perlă, pe care o răpesc din diadema-i regală".

— Conte ! Conte ! zise ducele, îmbătat fără să vrea de magia tabloului.

— Mă iertaţi, nu-i aşa, monseniore ?

În acel moment, ducele ridică ochii. El văzu pe perete, încadrat într-o ramă de piele aurită, portretul lui Bussy, pe care îi plăcea să-l privească uneori, cum altădată îi plăcuse să privească portretul lui La Mole. Chipul gentilomului avea

o privire atît de mîndră, o atitudine atît de nobilă, ţinea braţul în şold cu o arcuire plină de semeţie, încît ducelui i se păru că-l vede chiar pe Bussy în carne şi oase, cu ochii săi de foc, ieşind din zid spre a-l îndemna să aibă curaj.

— Nu — zise el — nu te pot ierta. Nu pentru mine sînt atît de aspru, Dumnezeu mi-e martor, ci pentru că un tată îndoliat, un tată înşelat în chip nedemn, îşi cere fiica înapoi, deoarece o femeie împinsă cu de-a sila să devină soţia dumitale se cuvine a fi răzbunată ; într-un cuvînt, prima datorie a unui prinţ este dreptatea.

— Monseniore !

— Îţi spun că aceasta este prima datorie a unui prinţ, şi eu voi face dreptate...

— Dacă dreptatea este prima datorie a unui prinţ, recunoştinţa este prima datorie a unui rege — replică Monsoreau.

— Ce-ai spus ?

— Am spus că niciodată un rege nu trebuie să-l uite pe acela căruia îi datorează coroana... Or, monseniore...

— Ei bine ?...

— Îmi datoraţi coroana, sire !

— Monsoreau ! strigă ducele cu o groază şi mai cumplită decît la primele atacuri ale maestrului de vînătoare. Monsoreau — urmă el cu o voce joasă şi tremurătoare — aşadar, îl trădezi şi pe rege, cum l-ai trădat pe prinţ ?

— Mă leg de cel care mă susţine, sire ! continuă Monsoreau cu un glas din ce în ce mai puternic.

— Nenorocitule !... Şi ducele privi încă o dată portretul lui Bussy. Nu pot ! zise el... Eşti un gentilom loial, Monsoreau, şi trebuie să înţelegi că nu pot aproba faptele tale...

— De ce, monseniore ?

— Pentru că este o faptă nedemnă şi de dumneata, şi de mine... Renunţă la această femeie. Hai, dragul meu conte... mai fă şi acest sacrificiu. Dragul meu conte, te voi despăgubi, îţi voi acorda tot ce îmi vei cere...

— Deci alteţa voastră o iubeşte încă pe Diane de Méridor ? întrebă Monsoreau, galben de gelozie.

— Nu, nu ! Jur că nu !

— Ei bine, atunci cine vă poate constrînge ? Este soţia mea. Nu sînt oare un bun gentilom ? Cine are dreptul să se amestece în tainele vieţii mele ?

— Dar ea nu te iubeşte !

— Ce importanţă are ?

6*

— Fă-o pentru mine, Monsoreau.
— Nu pot...
— Atunci... — zise ducele, bîjbîind în cea mai chinuitoare incertitudine — ... atunci...
— Gîndiţi-vă bine, sire!
Ducele îşi şterse fruntea îmbrobonită de sudoare la auzul titlului rostit de conte.
— Ai fi în stare să mă denunţi?
— Chiar regelui detronat pentru dumneavoastră, da, maiestate, căci dacă noul meu stăpîn m-ar răni în onoarea mea, în fericirea mea, mă voi întoarce la cel vechi.
— E o infamie!
— Într-adevăr, sire, dar sînt îndeajuns de îndrăgostit, ca să nu dau îndărăt.
— E o laşitate!
— Da, alteţă, dar iubesc îndeajuns de mult, ca să fiu laş.
Ducele făcu o mişcare spre Monsoreau. Acesta îl ţintui locului cu o singură privire, cu un singur surîs.
— Nu veţi cîştiga nimic, ucigîndu-mă, monseniore, există taine care ies la suprafaţă o dată cu cadavrele! zise el. Să rămînem, dumneavoastră, un rege plin de clemenţă, eu, cel mai umil dintre supuşii voştri!
Ducele îşi frîngea mîinile, îşi sfîşia carnea cu unghiile.
— Haide, haide, bunul meu senior, faceţi ceva pentru omul care v-a slujit cel mai bine în toate împrejurările.
François se ridică:
— Ce-mi ceri?
— Ca maiestatea voastră...
— Nenorocitule, nenorocitule! Vrei, dară, să te implor?
— O, monseniore!
Şi Monsoreau se înclină.
— Vorbeşte! murmură François.
— Monseniore, mă veţi ierta?
— Da.
— Monseniore, o să mă împăcaţi cu domnul de Méridor?
— Da.
— Monseniore, veţi semna actul meu de căsătorie cu domnişoara de Méridor?
— Da — rosti ducele cu o voce înăbuşită.
— Şi veţi acorda soţiei mele onoarea unui surîs din partea dumneavoastră în ziua cînd ea va apărea oficial la recepţia reginei, căreia doresc să am cinstea a i-o prezenta?
— Da — răspunse François. Asta e tot?

— Absolut tot, monseniore.
— Du-te, ai cuvîntul meu.
— Şi dumneavoastră — zise Monsoreau, apropiindu-se de urechea ducelui — veţi păstra tronul pe care v-am ajutat să urcaţi! Adio, sire!
De data aceasta o spuse însă atît de încet, încît muzicalitatea cuvîntului îi păru suavă prinţului.
„Nu-mi mai rămîne decît să ştiu cum a aflat ducele de toate acestea“ — gîndi Monsoreau.

X

CUM SE ŢINU SFAT LA REGE

În aceeaşi zi, domnul de Monsoreau, după dorinţa exprimată faţă de ducele de Anjou, îşi prezentă soţia reginei şi reginei-mame. Grijuliu ca de obicei, Henric plecase să se culce, anunţat de domnul Morvilliers că a doua zi dimineaţă va trebui să ţină un mare consiliu. Henric nu-i pusese demnitarului său nici o întrebare: era tîrziu, maiestatea sa avea poftă să doarmă. Se fixă ora cea mai potrivită spre a nu tulbura nici odihna, nici somnul suveranului.
Acest vrednic magistrat îşi cunoştea prea bine stăpînul şi ştia că, spre deosebire de Filip al Macedoniei, regele Henric, somnoros sau cu stomacul gol, nu ar fi ascultat cu mintea destul de limpede comunicările pe care el urma să i le facă. Mai ştia că Henric, care adeseori suferea de insomnie, va cugeta în toiul nopţii la audienţa cerută şi o va acorda, plin de o curiozitate mai mult sau mai puţin stîrnită, după gravitatea situaţiei.
Totul se petrecu aşa cum prevăzuse domnul de Morvilliers. După ce dormi vreo trei sau patru ore, Henric se trezi amintindu-şi de cererea demnitarului, se aşeză pe pat şi începu să se gîndească, apoi, obosit de a gîndi singur, se lăsă binişor să lunece de-a lungul saltelei, îşi trase pantalonii de mătase, îşi încălţă papucii şi, fără a mai schimba nimic din toaleta-i de noapte — ceea ce-l făcea să semene cu o fan-

tomă — o porni la lumina lămpii sale, care, de cînd adierile glasului dumnezeiesc se abătuseră asupra lui o dată cu Saint-Luc, nu se mai stinsese ; o porni, aşadar, spre camera lui Chicot, aceeaşi unde se celebrase în chip atît de fericit nunta domnişoarei de Brissac.

Gasconul dormea adînc şi sforăia ca un zmeu. Henric îl scutură de trei ori de braţ fără a izbuti să-l trezească. A treia oară totuşi, cînd regele îşi întovărăşi gestul cu glasul strigîndu-l pe Chicot în gura mare, gasconul deschise un ochi.

— Chicot ! strigă încă o dată regele.

— Ce mai e ? întrebă Chicot.

— Ei, prietene — zise Henric — cum poţi dormi astfel, cînd regele tău veghează ?

— Ah, Dumnezeule ! exclamă Chicot, prefăcîndu-se că nu-l recunoaşte pe rege. Nu cumva maiestatea sa are o indigestie ?

— Chicot, prietene, eu sînt !

— Care eu ?

— Eu, Henric.

— Cu siguranţă, fiule, becaţinele alea ţi-au căzut greu la stomac. Şi doar ţi-am spus să iei seama : ai mîncat prea multe aseară, de altminteri ca şi ciorba ceea de raci.

— Nu, abia am gustat — răspunse Henric.

— Atunci să ştii că ai fost otrăvit. Fir-ar să fie ! Ce palid eşti, Henric.

— Sînt cu masca de pînză pe faţă, prietene.

— Aşadar, nu eşti bolnav ?

— Nu.

— Atunci de ce mă trezeşti din somn ?

— Pentru că nu-mi dă pace mîhnirea.

— Eşti mîhnit ?

— Foarte.

— Cu atît mai bine.

— Ce vorbă-i asta : cu atît mai bine ?

— Da, mîhnirea înseamnă gîndire şi o să te gîndeşti că nu ai voie să scoli din somn un om cumsecade la ora două noaptea, decît, cel mult, ca să-i faci un dar. Ce mi-ai adus, ia să vedem ?

— Nimic, Chicot, am venit să vorbesc cu tine.

— Nu-i de ajuns.

— Chicot, domnul de Morvilliers a sosit aseară la curte.

— Primeşti nişte oameni suspecţi, Henric. Şi ce caută aici ?

— A venit să-mi ceară o audienţă.

— Ah, iată un om care ştie să se poarte, nu ca tine, care dai buzna prin odăile oamenilor la ora două noaptea, ca un apucat.

— Ce-o fi vrînd să-mi spună, Chicot ?

— Cum, nenorocitule, ca să mă întrebi asta, mă scoli din somn ? strigă gasconul.

— Chicot, prietene, tu ştii că domnul de Morvilliers este şeful poliţiei mele.

— Nu, pe legea mea — răspunse bufonul — asta n-am prea băgat de seamă.

— Chicot, eu, dimpotrivă, socotesc că domnul de Morvilliers este întotdeauna foarte bine informat.

— Şi cînd mă gîndesc că aş putea să dorm în loc să aud asemenea bazaconii — gemu gasconul.

— Te îndoieşti de priceperea lui ? întrebă Henric.

— Da, lua-l-ar dracii, mă îndoiesc şi am motivele mele.

— Care ?

— Dacă-ţi spun unul singur, te declari mulţumit ?

— Desigur, în cazul că e bun.

— Şi-ai să mă laşi în pace pe urmă ?

— Bineînţeles.

— Ei bine, ascultă : într-o zi, adică nu, într-o seară...

— N-are importanţă.

— Ba are foarte multă importanţă. Aşadar, într-o seară, ţi-am tras o mamă de bătaie pe strada Froidmentel ; erai cu Quélus şi cu Schomberg...

— M-ai bătut pe mine ?

— Da, te-am ciomăgit, v-am ciomăgit pe toţi trei.

— De ce ?

— Mi-aţi insultat pajul, aşa că te-ai ales cu ciomegele, iar domnul de Morvilliers nu ţi-a spus nimic.

— Cum — strigă Henric — tu erai, ticălosule ? Tu erai, sceleratule ? !

— Chiar eu — întări Chicot, frecîndu-şi mîinile. Nu-i aşa, fiule, că plesnesc bine cînd plesnesc ?

— Mizerabile !

— Deci recunoşti că-i adevărat ?

— Am să pun să te biciuiască, Chicot.

— Nu-i vorba de-asta acum. Tu răspunde dacă e adevărat sau nu ? Iată tot ce te întreb.

— Ştii bine că-i adevărat, blestematule !

— L-ai chemat a doua zi pe domnul de Morvilliers ?

— Da, doar erai de faţă cînd a venit.

— I-ai povestit supărătoarea întîmplare petrecută în ajun unui gentilom, prieten cu tine ?

— Da.

— I-ai poruncit să-l descopere pe vinovat ?

— Da.

— L-ai descoperit ?

— Nu.

— Ei bine, atunci du-te şi te culcă, Henric. Vezi doar că poliţia ta nu face două parale.

Şi, întorcîndu-se cu faţa la perete, fără să mai adauge un cuvînt, Chicot se puse din nou pe sforăit, horcăind de-ai fi zis că trage artileria grea, lucru ce-i spulberă regelui orice nădejde de a-l mai smulge din acest al doilea somn. Deci Henric se întoarse oftînd în apartamentul lui şi, în lipsa unui interlocutor, începu să deplîngă, împreună cu ogarul său Narcis, soarta nenorocită a regilor, care nu cunosc niciodată adevărul decît spre paguba lor.

A doua zi se întruni consiliul. Componenţa lui se schimba după capriciile regelui, în virtutea alegerii prietenilor. De data asta, el era alcătuit din Quélus, Maugiron, d'Épernon şi Schomberg, tuspatru aflaţi în graţiile regelui de mai bine de şase luni. Chicot, aşezat în capul mesei, tăia corăbii de hîrtie şi le alinia metodic pentru a face, zicea el, o flotă a maiestăţii sale preacreştine, după chipul şi asemănarea flotei regelui preacatolic.

Fu anunţat domnul de Morvilliers. Demnitarul îmbrăcase un costum de culoare foarte închisă şi avea cea mai lugubră mutră. După un salut adînc, pe care Chicot i-l întoarse, el se apropie de rege :

— Mă aflu oare în faţa consiliului maiestăţii voastre ? întrebă el.

— Da, în faţa celor mai buni prieteni ai mei. Vorbeşte.

— Ei bine, sire, aceasta îmi dă siguranţa şi încrederea de care am mare nevoie. Trebuie să denunţ un groaznic complot urzit împotriva maiestăţii voastre.

— Un complot ! exclamară toţi cei de faţă.

Chicot ciuli urechea şi se întrerupse din confecţionarea unei splendide corăbii cu două punţi, destinată a fi vasul-amiral al flotei.

— Un complot, da, maiestate — repetă domnul de Morvilliers, coborîndu-şi glasul pînă la acel ton misterios care prevesteşte cele mai groaznice destăinuiri.

— Oh, oh ! făcu regele. Spune, e vorba de un complot al spaniolilor ?

În clipa aceea, domnul duce de Anjou, chemat la consiliu, intră în sala ale cărei uşi se închiseră numaidecît în urma lui.

— Auzi, frate — i se adresă Henric, după saluturile de rigoare — domnul de Morvilliers ne denunţă un complot împotriva siguranţei statului.

Ducele îşi roti încet privirea asupra gentilomilor aflaţi acolo — acea privire atît de ascuţită şi de bănuitoare pe care noi i-o cunoaştem.

— E cu putinţă ?... murmură el.

— Vai, da, da monseniore — continuă domnul de Morvilliers — un complot foarte primejdios.

— Ia spune-ne despre ce este vorba — interveni Chicot, punînd corabia terminată în vasul de cristal de pe masă.

— Da, domnule, spune-ne — bolborosi ducele de Anjou.

— Ascult — încheie Henric.

Demnitarul îşi căută glasul cel mai şoptit cu putinţă, luă atitudinea cea mai umilă, privirea cea mai preocupată.

— Sire — începu el — de foarte multă vreme urmăream uneltirile cîtorva nemulţumiţi...

— Oho ! exclamă Chicot. Cîtorva ?... Eşti prea modest, domnule de Morvilliers !...

— Erau — continuă demnitarul — oameni fără căpătîi, prăvăliaşi, meşteşugari sau avocăţei... pe ici-pe colo, cîte un călugăr şi cîte un student.

— Aştia nu-s cine ştie ce prinţi — constată Chicot, într-o linişte desăvîrşită, şi începu să lucreze din nou la un alt vas cu două punţi.

Ducele de Anjou zîmbi strîmb.

— Veţi vedea, sire — zise Morvilliers. Ştiam că nemulţumiţii profită întotdeauna de două prilejuri tare nimerite : războiul şi religia...

— Este bine gîndit ceea ce spui — observă Henric. Mai departe ?

Fericit de acest elogiu, demnitarul urmă :

— În armată avem ofiţeri devotaţi maiestăţii voastre, care vin şi mă informează despre toate cele ; în sînul bisericii e mai greu. Aşa că am pus cîţiva oameni să ia seama, să urmărească.

— Minunat chibzuit ! interveni Chicot.

— În sfîrşit — continuă Morvilliers — prin agenţii mei am reuşit să hotărăsc pe un om de la primăria Parisului...

— Ce să facă ? întrebă regele.
— Să iscodească şi să nu-i scape din ochi pe predicatorii care aţîţă poporul împotriva maiestăţii voastre.
„Oho ! se gîndi gasconul. Nu cumva amicul meu o fi cunoscut ?"
— Aceşti oameni se lasă îndrumaţi nu de Dumnezeu, sire, ci de un partid foarte potrivnic coroanei. Am cercetat acest partid.
— Foarte bine — încuviinţă regele.
— Straşnic chibzuit ! adăugă Chicot.
— Şi acum le cunosc ţelurile — încheie triumfător Morvilliers.
— Splendid ! strigă Chicot.
Regele făcu semn gasconului să tacă. Ducele de Anjou nu-l pierdea din ochi pe vorbitor.
— Timp de mai bine de două luni — continuă şeful poliţiei — am plătit, cu banii maiestăţii voastre, nişte oameni foarte dibaci, de un curaj neîntrecut, de o lăcomie fără margini, este adevărat, dar pe care am avut grijă s-o fac să se exercite în profitul regelui, căci, deşi îi plăteam cu bani grei, tot eu eram cel cîştigat. Astfel, în schimbul unei mari sume de bani, am putut afla de la ei despre cea dintîi întîlnire a conspiratorilor.
— Asta e bine — zise Chicot. Plăteşte, scumpul meu rege, plăteşte !
— Ei, atîta pagubă să am eu ! grăi Henric. Arată-ne, domnule, care este scopul complotului, ce vor conspiratorii ?...
— Sire, nici mai mult, nici mai puţin decît o a doua noapte a Sfîntului Bartolomeu.
— Împotriva cui ?
— Împotriva hughenoţilor.
Cei de faţă se priviră miraţi.
— Cam cît v-a costat asta ? întrebă Chicot.
— Şaptezeci şi cinci de mii de livre odată, apoi o sută de mii, altă dată.
Chicot se întoarse spre rege :
— Dacă vrei — strigă gasconul — îţi dezvălui secretul domnului de Morvilliers, pentru o mie de scuzi.
Acesta făcu un gest de surpriză ; ducele de Anjou se ţinu mai bine decît era de aşteptat.
— Spune ! îi porunci regele.

— Pur şi simplu este vorba de Ligă, Liga organizată acum zece ani. Domnul de Morvilliers a descoperit ceea ce orice parizian ştie ca pe *Tatăl nostru*.
— Domnule... — îl întrerupse şeful poliţiei.
— Nu spun decît adevărul... şi voi dovedi — strigă Chicot pe un ton avocăţesc.
— Spuneţi-mi atunci care este locul de întîlnire al membrilor Ligii ?
— Cu multă plăcere : 1 piaţa publică ; 2 piaţa publică ; 3 pieţile publice.
— Domnul Chicot vrea să rîdă — zise scrîşnind Morvilliers. Şi semnul lor de recunoaştere ?
— Sînt îmbrăcaţi ca parizienii şi dau din picioare cînd merg — răspunse grav Chicot.
Această explicaţie stîrni un hohot de rîs. Domnul de Morvilliers crezu nimerit să cedeze şi rîse şi el o dată cu ceilalţi. Dar apoi, redevenind sumbru, zise :
— În sfîrşit, să ştiţi că iscoada mea a asistat la una din şedinţele complotiştilor, şi anume într-un loc de care domnul Chicot habar n-are.
Ducele de Anjou păli.
— Unde ? întrebă regele.
— La mînăstirea Sainte-Geneviève.
Chicot scăpă din mînă un cocoş de hîrtie, pe care tocmai îl îmbarca pe vasul-amiral.
— La mînăstirea Sainte-Geneviève ? ! exclamă regele.
— Nu se poate — murmură ducele.
— Ba chiar aşa — rosti Morvilliers, satisfăcut de efectul produs şi privind triumfător la toţi cei de faţă.
— Şi ce-au făcut acolo, domnule ? Ce-au hotărît ? întrebă regele.
— Membrii Ligii îşi vor alege comandanţi, se vor înarma, în fiecare provincie va fi trimis un emisar al organizaţiei insurecţionale centrale, iar „toţi hughenoţii preaiubiţi de maiestatea sa", acestea sînt cuvintele lor...
Regele zîmbi.
— ... vor fi masacraţi într-o zi anume hotărîtă.
— Asta e tot ? întrebă Henric.
— Drace ! zise Chicot. Se vede cît de colo că eşti catolic.
— Nu mai e nimic altceva ? întrebă şi ducele.
— Ba da, monseniore...

— La dracu ! Cred şi eu că mai e ceva. Dacă nu ni s-ar da decît atîtea ştiri în schimbul celor 175 000 de livre, ar însemna că regele a fost furat.

— Vorbeşte, domnule ! îl pofti regele.

— Există şi şefi ai complotului...

Chicot băgă de seamă că haina ducelui tresălta la piept din pricina bătăilor inimii.

— Ehe — interveni el — un complot care are şefi e lucru de mirare ! Cu toate astea ne mai trebuie încă ceva pentru cele 175 000 de livre ale noastre.

— Şefii ăştia... care e numele lor ? întrebă regele. Cum îi cheamă ?

— Mai întîi, un predicator, un fanatic, un îndrăcit al cărui nume l-am cumpărat cu 10 000 de livre.

— Ai făcut foarte bine.

— Fratele Gorenflot !

— Sărmanul ! exclamă Chicot, cuprins de o sinceră compătimire. I-a fost scris ca aventura asta să nu-i reuşească !

— Gorenflot ! zise regele, însemnîndu-şi numele pe o hîrtie. Bun... mai departe...

— Mai departe... — zise Morvilliers, şovăind — mai departe, sire, asta-i tot...

Şi şeful poliţiei îşi plimbă încă o dată pe deasupra adunării privirea lui inchizitorială şi misterioasă, care părea că spune : „Ei, dacă maiestatea voastră ar fi fost singură, ar fi aflat mult mai multe de la mine".

— Vorbeşte, domnule, n-am decît prieteni aici... vorbeşte.

— O, sire, cel al cărui nume şovăi să-l rostesc are şi el prieteni puternici...

— În preajma mea ?

— Pretutindeni.

— Şi sînt mai puternici decît mine ? izbucni Henric, galben de furie şi de nelinişte.

— Sire, un secret nu se poate spune cu glas tare. Iertaţi-mă, dar eu sînt un om de stat.

— E drept.

— Foarte bine chibzuit — mustăci Chicot — dar toţi sîntem oameni de stat.

— Domnule — interveni ducele de Anjou — dacă informaţiile nu pot fi comunicate de faţă cu noi, vom prezenta regelui preaumilele noastre respecte.

Domnul de Morvilliers şovăi. Chicot îi pîndea cel mai mic gest, fiindu-i teamă ca nu cumva şeful poliţiei, oricît părea

el de naiv, să nu fi izbutit să descopere totuşi ceva mai grav decît primele fleacuri date deocamdată în vileag. Regele îi făcu semn demnitarului să se apropie, ducelui de Anjou să rămînă pe loc, lui Chicot să tacă, iar celor patru favoriţi să se gîndească la altceva.

Numaidecît domnul de Morvilliers se plecă la urechea maiestăţii sale, dar nici n-apucase să facă jumătate din înclinarea studiată după toate regulile etichetei, că o larmă nemaipomenită se stîrni în curtea Luvrului. Regele, care se aplecase şi el, se îndreptă brusc, Quélus şi d'Épernon se repeziră la fereastră, iar domnul de Anjou duse mîna la sabie, ca şi cum tot acest zgomot ameninţător ar fi fost îndreptat împotrivă-i. Chicot, înălţîndu-se pe vîrfuri, vedea ce se petrece şi în curte, şi în încăpere.

— Ehe, domnul de Guise — strigă el cel dintîi — domnul de Guise care soseşte la Luvru.

Regele făcu o mişcare.

— E adevărat — spuseră gentilomii.

— Ducele de Guise ? bolborosi domnul de Anjou.

— Iată ceva ciudat... nu-i aşa, ca domnul duce de Guise să fie la Paris ? rosti încet regele, care citise în privirea prostită a domnului de Morvilliers numele pe care acesta din urmă voise să i-l şoptească la ureche. Oare comunicarea pe care voiai să mi-o faci avea vreo legătură cu vărul meu de Guise ? îl întrebă el cu voce scăzută pe magistrat.

— Da, sire, el era acela care prezida şedinţa — răspunse domnul de Morvilliers pe acelaşi ton...

— Şi ceilalţi ?...

— Pe ceilalţi nu-i cunosc...

Henric îl consultă pe Chicot dintr-o privire.

— Ei, drăcia dracului ! strigă gasconul, luînd o poză marţială. Lăsaţi-l să intre pe vărul meu de Guise ! Şi aplecîndu-se către Henric, îi şopti la ureche : Iată unul al cărui nume îl cunoşti îndeajuns, pare-mi-se, ca să n-ai nevoie a-l mai trece pe răboj.

Uşierii deschiseră uşile cu mare zarvă.

— Un singur canat, domnilor — îi avertiză Henric — unul singur ! Amîndouă sînt pentru rege !

Ducele de Guise înaintase destul de mult de-a lungul coridorului, ca să poată auzi bine aceste cuvinte ; dar zîmbetul cu care venise hotărît să-l întîmpine pe rege nu-i pieri cîtuşi de puţin de pe buze.

XI

PENTRU CE VENISE DOMNUL DE GUISE LA LUVRU

În urma domnului de Guise înainta un mare număr de ofiţeri, de curteni, de gentilomi, iar în urma acestei strălucite escorte venea poporul, escortă mai puţin strălucită, dar mai sigură şi, îndeosebi, mai de temut.

Numai gentilomii intraseră în palat, poporul rămăsese la poartă. Din rîndurile norodului izbucniră încă o dată strigăte, chiar în clipa cînd ducele de Guise, pe care mulţimea îl pierduse din ochi, pătrundea în sală.

La vederea acestui soi de oştire care îl înconjura pe eroul Parisului ori de cîte ori apărea pe stradă, garda pusese mîna pe arme şi, aliniată în spatele bravului ei colonel, arunca poporului priviri ameninţătoare, iar spre cel ce triumfa, provocări mute.

De Guise observă atitudinea acestor soldaţi comandaţi de Crillon ; el adresă un mic salut plin de graţie colonelului, care, cu sabia în mînă, sta la patru paşi în faţa frontului alcătuit din oamenii săi ; ostaşii, nemişcaţi şi plini de dispreţ, rămaseră ţepeni şi nepăsători.

Această revoltă a unui om şi a unui regiment împotriva puterii sale unanim recunoscută îl izbi pe duce. O clipă, fruntea i se umbri, dar, pe măsură ce se apropia de rege, i se însenină ; astfel încît, aşa cum am văzut, el sosi în sala de consiliu a lui Henric al III-lea, unde intră zîmbind.

— A, dumneata eşti, vere ! rosti regele. Că mare zgomot mai faci ! Oare trompetele nu sună ? Mi s-a părut că am auzit şi trompetele.

— Sire — răspunse ducele — trompetele nu sună la Paris decît pentru a-l vesti pe rege, iar pe cîmpul de luptă, pe general ; cunosc prea bine atît viaţa de la curte cît şi cea din tabăra militară pentru a mă înşela. Aici trompetele ar face prea mult zgomot pentru un supus, iar acolo n-ar face destul pentru un prinţ.

Henric îşi muşcă buzele.

— La dracu — zise el după o tăcere în care-l sfîşiase din ochi pe prinţul loren — eşti strălucitor, vere ! Ai sosit chiar azi de la asediul cetăţii la Charité ?

— Da, chiar azi, sire — răspunse ducele, roşind uşor.

— Pe legea mea, vere, este o mare cinste pentru noi vizita dumitale, o mare cinste, o mare cinste !

Cînd voia să-şi ascundă gîndurile ce i se îmbulzeau în minte, Henric al III-lea obişnuia să repete cuvintele, aşa cum dinaintea unei baterii de tunuri care nu trebuie să fie descoperită decît într-un anumit moment se îngroaşă rîndurile soldaţilor.

— Mare cinste ! repetă Chicot la rîndul său, cu o intonaţie însă atît de exactă, încît ai fi putut crede că tot regele vorbise.

— Sire — zise ducele — maiestatea voastră vrea, fără îndoială, să-şi bată joc : oare cum s-ar putea ca vizita mea să-l onoreze pe acela de la care vine orice onoare ?

— Vreau să spun, domnule de Guise — replică Henric — că orice bun catolic are obiceiul, cînd se întoarce din luptă, să meargă mai întîi să-l caute pe Dumnezeu într-una din bisericile sale : regele nu vine decît după Dumnezeu. „Să-l cinsteşti pe Dumnezeu, să-l slujeşti pe rege“, este, ştii, vere, o axiomă pe jumătate religioasă, pe jumătate politică.

De astă dată, ducele de Guise se aprinse şi mai tare la faţă. Vorbindu-i, regele îl privi pe vărul său drept în ochi şi băgă de seamă că sîngele îi năvălise în obraji, apoi, instinctiv, îşi plimbă privirea de la chipul ducelui de Guise la acela al ducelui de Anjou şi observă cu mirare că bunul său frate era tot atît de galben pe cît de roşu era frumosul său văr.

O atare emoţie ce se manifesta în două feluri atît de nepotrivite unul cu celălalt îl izbi. Simulînd afectare şi luîndu-şi un aer binevoitor — catifea sub care nimeni mai bine decît Henric al III-lea nu ştia să-şi ascundă ghearele regale — el îşi întoarse privirile în altă parte.

— În orice caz, duce — grăi regele — nimic nu poate întrece bucuria mea, văzîndu-te scăpat de năpasta războiului, cu toate că, se spune, cauţi primejdia cu multă îndrăzneală. Dar primejdia, vere, te cunoaşte şi te ocoleşte.

Ducele se înclină la auzul complimentului adresat.

— De asemenea, îţi voi mai spune, vere, să nu fi atît de ambiţios, căutînd primejdiile de moarte, căci lucrul acesta ar fi într-adevăr tare dureros pentru leneşi ca noi, care dormim, mîncăm, mergem la vînătoare şi care, în loc de victorii, născocim noi mode şi rugăciuni noi.

— Da, sire — zise ducele, legîndu-se de acest ultim cuvînt. Ştim cu toţii că sînteţi un prinţ luminat şi pios şi că

nici o plăcere nu poate să vă facă a uita gloria celui de sus şi interesele bisericii. Iată de ce venim cu atîta încredere înspre maiestatea voastră.

— Priveşte, aşadar, la încrederea vărului tău, Henric — îl îndemnă Chicot, arătîndu-i regelui pe gentilomii, care, din respect, nu intraseră în apartamentele regale. El a lăsat o treime la uşa cabinetului său şi celelalte două treimi la porţile Luvrului.

— Cu încredere ? repetă întrebător Henric. Oare nu întotdeauna vii cu încredere în preajma mea, vere ?

— Sire, ştiu ce spun. Această încredere de care vorbesc este în legătură cu propunerea pe care am de gînd să v-o fac.

— Ah, ai să-mi propui ceva, vere ? Atunci vorbeşte cu încredere, după cum spuneai, vorbeşte-mi cu toată încrederea. Ce vrei să ne propui ?

— Înfăptuirea uneia dintre cele mai frumoase idei care a însufleţit lumea creştină de cînd cruciadele nu mai sînt cu putinţă.

— Vorbeşte, duce.

— Sire — continuă de Guise, dar de data aceasta ridicînd glasul în aşa fel, ca să fie auzit de afară. Sire, nu e un titlu gol acela de rege preacreştin, el obligă la un zel arzător întru apărarea bisericii. Fiul cel mai mare al bisericii, şi acesta este titlul vostru, sire, trebuie să fie oricînd gata să-şi apere mama.

— Haida de — interveni Chicot — tocmai vărul meu propovăduieşte, cu o sabie lungă la şold şi cu un coif pe cap. E caraghios ! Nu mai mă miră că drăguţii de călugări vor să facă război. Henric, îţi cer un regiment pentru fratele Gorenflot !

Ducele se prefăcu însă că n-aude. Picior peste picior, Henric îşi sprijini cotul pe genunchi şi bărbia în palmă.

— Oare biserica este ameninţată de sarasini, scumpul meu duce ? întrebă el. Sau năzuieşti întîmplător la titlul de rege... al Ierusalimului ?...

— Sire — reluă ducele — această mare mulţime de norod care mă urma, binecuvîntîndu-mi numele, nu mă măgulea cu o astfel de primire, credeţi-mă, decît pentru a răsplăti ardoarea zelului meu pus întru apărarea credinţei. Am mai avut cinstea să vorbesc maiestăţii voastre, înainte de suirea sa pe tron, despre un proiect de alianţă între toţi adevăraţii catolici.

— Da, da — zise Chicot — da, mi-aduc aminte : Liga, pe toţi dracii, Henric, Liga în numele Sfîntului Bartolomeu,

Liga, dragul meu rege ! Pe cuvîntul meu, eşti uituc de-a binelea, fiule ! Să nu-ţi mai aminteşti tu despre o idee atît de strălucită ?!

La auzul acestor cuvinte, ducele se întoarse şi-l măsură cu o privire dispreţuitoare pe cel ce le rostise, neştiind cît de adînc se întipăreau ele în mintea regelui, supraîncărcată cum era de revelaţiile recente ale domnului de Morvilliers. Ducele de Anjou însă fu cuprins de tulburare şi, ducîndu-şi un deget la buze, care însemna că-i cere să tacă, îl privi drept în ochi pe ducele de Guise, palid şi nemişcat ca statuia prudenţei. De data aceasta, regele nu observă semnul de înţelegere stabilit între interesele celor doi prinţi, dar Chicot, apropiindu-se de urechea lui sub motiv că vrea să-i înfigă unul din cei doi cocoşi de hîrtie în lănţişorul cu rubine al tocăi, îi şopti foarte încet :

— Uită-te la fratele tău, Henric.

Henric îşi ridică iute ochii ; degetul ducelui se lăsă aproape tot atît de repede, totuşi prea tîrziu. Henric zări gestul şi ghici recomandarea.

— Sire — continuă ducele de Guise, căruia nu-i scăpase intervenţia lui Chicot, dar al cărui auz nu putuse desluşi cuvintele gasconului — într-adevăr, catolicii au numit această asociaţie Sfînta Ligă şi ea are ca scop principal întărirea tronului împotriva hughenoţilor, inamicii săi de moarte.

— Bine spus ! strigă Chicot. Aprob *pedibus et nutu !* [1]

— Dar — vorbi mai departe ducele — e prea puţin numai să te asociezi, sire, e prea puţin numai să organizezi o masă de oameni, oricît de compactă ar fi ea : mulţimii trebuie să i se indice o direcţie. Or, într-un regat ca Franţa, mai multe milioane de oameni nu se adună fără consimţămîntul regelui.

— Mai multe milioane de oameni ?! făcu Henric, fără să încerce a-şi ascunde surpriza, care ar fi putut trece, pe bună dreptate, drept frică.

— Mai multe milioane de oameni — repetă Chicot — un neînsemnat sîmbure de nemulţumiţi, care, dacă e sădit, aşa cum nici nu mă îndoiesc, de mîini îndemînatice, va da un rod îmbelşugat !

De data aceasta, răbdarea ducelui păru să ajungă la capăt ; el strînse dispreţuitor din buze şi, frămîntînd pămîntul cu piciorul, deoarece de bătut nu îndrăznea încă să bată, zise :

[1] Cu picioarele şi cu capul (în limba latină în text).

— Sire, mă miră faptul că maiestatea voastră îndură să fiu întrerupt atît de des cînd am onoarea să-i vorbesc despre lucruri atît de grave.

Văzînd atitudinea ducelui, îndreptăţită de altfel, Chicot roti nişte ochi furibunzi şi, imitînd vocea lătrătoare a uşierului de la parlament, strigă :

— Tăcere, sau de nu, pe toţi dracii, veţi avea de-a face cu mine !

— Mai multe milioane de oameni ! reluă firul regele, căruia nu-i venea uşor să înghită această cifră. E măgulitor pentru religia catolică, dar, în faţa acestor cîteva milioane de membri, cîţi protestanţi se află în regatul meu ?

Ducele păru că socoteşte în minte.

— Patru — răspunse Chicot.

Această nouă vorbă de duh îi făcu să hohotească de rîs pe amicii regelui, în timp ce de Guise încruntă sprîncenele, iar gentilomii din anticameră se porniră să mormăie destul de tare, cîrtind împotriva îndrăznelii gasconului. Regele se întoarse încet spre uşa de unde veneau murmurele, şi cum atunci cînd voia, Henric avea o privire plină de demnitate, murmurele încetară numaidecît. Apoi, întorcînd aceeaşi privire către duce, fără a-şi schimba expresia feţei, rosti :

— Spune, domnule, ce ceri ?... Concluzia... concluzia...

— Cer, sire, căci popularitatea regelui meu mi-e mai scumpă chiar decît a mea, cer ca maiestatea voastră să ne arate clar că ne este tot atît de superior în zelul său faţă de religia catolică, pe cît este în toate celelalte domenii, şi să-i lipsească, în felul acesta, pe nemulţumiţi, de orice pretext al reînceperii războaielor.

— Ah, dacă nu-i vorba decît de război, vere — zise Henric — am trupe, şi numai sub ordinele dumitale sînt, cred, acolo în tabăra pe care abia ai părăsit-o spre a veni să-mi dai aceste excelente sfaturi, aproape douăzeci şi cinci de mii de oameni.

— Sire, cînd am vorbit de război, ar fi trebuit poate să mă explic.

— Explică-te, vere. Eşti un mare comandant de oşti, şi să nu te îndoieşti, îmi va face plăcere să te aud vorbind despre un asemenea subiect.

— Sire, voiam să spun că, în ziua de azi, regii sînt chemaţi să susţină două războaie : războiul moral, dacă mă pot exprima astfel, şi războiul politic ; războiul împotriva ideilor şi războiul împotriva oamenilor.

— Ia te uite drăcie ! exclamă Chicot. Ce convingător a vorbit !

— Linişte, bufonule ! porunci regele.

— Oamenii — continuă ducele — oamenii sînt vizibili, palpabili, muritori ; îi prinzi, îi ataci, îi baţi şi, după ce au fost bătuţi, îi judeci şi îi spînzuri sau le faci altceva şi mai şi.

— Da — completă Chicot — îi spînzuri fără să-i judeci : asta e mai simplu şi mai demn de un rege.

— Dar ideile — continuă ducele — sînt altceva, sire, ele se strecoară şi pătrund pe nevăzute, ele se ascund mai ales de ochii acelora care vor să le nimicească. Cuibărite în fundul sufletului, prind rădăcini adînci, şi cu cît tai mai vîrtos mlădiţele imprudente care ies la iveală, cu atît rădăcinile devin mai vînjoase şi sînt mai greu de smuls. O idee, sire, este un pitic gigant pe care trebuie să-l supraveghezi zi şi noapte, căci ideea care se tîra ieri la picioarele voastre, mîine va creşte deasupra capului vostru, dominîndu-vă. O idee, sire, este scînteia care cade pe acoperişul de paie. Trebuie să fii veşnic treaz, ca să prinzi la vreme clipa cînd se dezlănţuie pîrjolul. Iată de ce, sire, e nevoie ca milioane de oameni să stea de veghe.

— Uite-i, fir-ar dracu afurisit să fie, pe cei patru hughenoţi ai Franţei ! strigă Chicot. Mamă-Doamne, le plîng de milă !

— Şi pentru a întări veghea aceasta — continuă ducele — propunem maiestăţii voastre să numească un şef al Sfintei Ligi.

— Ai terminat de vorbit, vere ? îl întrebă Henric pe duce.

— Da, sire, şi fără nici un înconjur, după cum a putut să vadă însăşi maiestatea voastră.

Chicot scoase un spăimîntător suspin, în timp ce ducele de Anjou, redobîndindu-şi cumpătul după spaima prin care trecuse la început, îi zîmbea prinţului loren.

— Ei bine — se adresă regele celor ce-l înconjurau — dumneavoastră ce părere aveţi despre asta, domnilor ?

Fără să zică nimic, Chicot îşi luă pălăria şi mănuşile, apoi, înşfăcînd de coadă o blană de leu, o tîrî într-un colţ al sălii şi se culcă pe ea.

— Ce faci, Chicot ? întrebă regele.

— Sire, se zice că noaptea e un bun sfătuitor — replică gasconul. De ce se zice aşa ? Pentru că noaptea dormi. Şi eu voi dormi, sire, iar mîine, cu capul odihnit, îi voi da răspuns vărului meu de Guise.

Spunînd acestea, el se întinse pe blana de leu cît era de lung. Ducele îi aruncă o privire furioasă, la care Chicot, deschizînd un ochi, răspunse printr-un sforăit bubuitor ca tunetul.

— Ei bine, sire — întrebă ducele — ce crede maiestatea voastră ?

— Cred că ai dreptate, ca totdeauna, vere. Convoacă-i deci pe cei mai de seamă membri ai Ligii dumneavoastră, vino în fruntea lor şi eu îl voi alege pe acela care îi este de folos religiei.

— Cînd asta, sire ? întrebă ducele.

— Mîine.

Şi rostind acest ultim cuvînt, îşi împărţi zîmbetul pe din două, cu multă iscusinţă : ducelui de Guise îi dărui o jumătate, ducelui de Anjou cealaltă jumătate. Acesta din urmă tocmai se pregătea să se retragă împreună cu întreaga curte, dar cînd încercă să-şi pună în aplicare gîndul, Henric interveni :

— Frate, rămîi, fiindcă trebuie să-ţi vorbesc.

Ducele de Guise îşi apăsă o clipă mîna pe frunte, ca şi cum ar fi vrut să zăvorască acolo o mie de gînduri, şi se retrase cu toată suita lui, zgomotul paşilor lor pierzîndu-se domol pe sub bolţi. O clipă mai tîrziu, se auziră strigătele mulţimii care-l saluta la ieşirea din Luvru, aşa după cum îl salutase şi în clipa intrării.

Chicot sforăia mereu, dar nu garantăm că şi dormea.

XII

CASTOR ŞI POLUX

În vreme ce îşi reţinuse fratele, regele îi poftise pe toţi favoriţii lui să părăsească sala.

Ducele de Anjou, care, în tot timpul cît se desfăşurase scena precedentă, izbutise să-şi păstreze o înfăţişare de om nepăsător, nu însă şi în ochii sfredelitori ai lui Chicot şi ai ducelui de Guise, primi fără urmă de bănuială invitaţia lui Henric. El habar n-avea de privirea pe care regele, la îndemnul lui Chicot, i-o aruncase, surprinzîndu-l cu degetul dus indiscret prea aproape de buze.

— Frate, ştii ceva — zise Henric, plimbîndu-se cu paşi mari de la uşă la fereastră, după ce se încredinţă mai întîi că, în afară de Chicot, nimeni nu mai rămăsese în sala de consiliu — ştii tu că sînt un prinţ tare fericit ?

— Sire — răspunse ducele — fericirea maiestăţii voastre, dacă într-adevăr maiestatea voastră se simte aşa cum spune, nu e decît o recompensă pe care cerul o datorează meritelor voastre.

Henric îşi privi fratele.

— Da, foarte fericit — reluă el — deoarece, atunci cînd marile idei nu-mi vin mie, ele vin acelora care mă înconjoară. Or, este o idee strălucită aceea pe care a avut-o vărul meu, ducele de Guise.

François se înclină în semn de încuviinţare. Chicot deschise un ochi, ca şi cum n-ar fi auzit destul de bine cu amîndoi ochii închişi şi ca şi cum ar fi fost nevoie să vadă chipul regelui, ca să-i înţeleagă mai bine cuvintele.

— Într-adevăr — continuă Henric — a-i uni sub acelaşi steag pe toţi catolicii, a face ca ţara şi biserica să fie una, a înarma astfel, fără să ai aerul, toată Franţa, de la Calais pînă în Languedoc, din Bretania pînă în Burgundia, aşa încît eu să am oricînd o armată gata să pornească împotriva englezilor, flamanzilor ori spaniolilor, fără ca vreodată flamanzii, spaniolii ori englezii să se alarmeze, ştii, François, că asta e o idee măreaţă ?

— Nu-i aşa, sire ? se prinse ducele de Anjou, încîntat să vadă că fratele lui susţinea cu tărie vederile ducelui de Guise, aliatul său.

— Da, şi-ţi destăinuiesc că-mi dă inima ghies să-l răsplătesc din plin pe autorul unui plan atît de minunat.

Chicot deschise amîndoi ochii, dar îi închise numaidecît : zărise pe chipul regelui unul din acele vagi, foarte vagi zîmbete, ghicite numai de el, care-l cunoştea ca nimeni altul pe Henric — şi acest zîmbet îi fu de ajuns.

— Da — continuă regele — repet, un asemenea plan merită răsplată şi voi face totul pentru cel care l-a născocit. Spune-mi, François, este într-adevăr ducele de Guise părintele acestei splendide idei ori, mai degrabă, al acestei splendide opere ? Căci opera este începută, nu-i aşa, frate ?

Ducele de Anjou făcu semn că planul începuse a fi tradus în fapte.

— Din ce în ce mai bine — urmă regele. Am zis eu că sînt un prinţ foarte fericit ; ar fi trebuit să spun din cale afară de fericit, François, deoarece nu numai că asemenea idei le vin celor din familia mea, dar şi că, în graba lor de a fi de folos rudei şi suveranului, ei chiar îşi pun în aplicare ideile ; însă te-am mai întrebat, scumpul meu François — continuă Henric, punînd mîna pe umărul fratelui său — te-am mai întrebat dacă vărului meu de Guise îi datoresc recunoştinţă pentru această regească idee ?

— Nu, sire, domnul cardinal de Lorena a avut-o încă de acum douăzeci de ani şi mai bine, şi numai masacrul din noaptea Sfîntului Bartolomeu a împiedicat înfăptuirea ei sau, mai bine zis, a făcut deocamdată de prisos o asemenea înfăptuire.

— Ah, ce păcat că domnul cardinal de Lorena e mort ! exclamă Henric. L-aş fi ales papă la încetarea din viaţă a sanctităţii sale Grigore al XIII-lea ; însă nu e mai puţin adevărat — îşi urmă firul gîndurilor Henric, cu acea admirabilă naturaleţe care făcea din el primul comediant al regatului — nu e mai puţin adevărat că nepotul său a moştenit ideea şi a contribuit ca ea să dea roade. Din nenorocire, nu vreau să-l fac papă... dar îl voi face... Ce aş putea oare să-l fac, fiindcă el e de toate, François ?

— Sire — zise François — cu desăvîrşire înşelat de vorbele fratelui său — exageraţi meritele vărului vostru, ideea nu-i decît o moştenire, cum v-am mai spus, şi există un om care l-a ajutat foarte mult să cultive această moştenire.

— Fratele său cardinalul, aşa e ?

— Fără îndoială, s-a ocupat şi el de asta, dar nu e totuşi cardinalul.

— Atunci Mayenne ?

— O, sire, îl onoraţi prea mult.

— Într-adevăr. Cum să presupui că o idee politică îi poate veni unui asemenea măcelar. Dar atunci, François, cui trebuie să-i fiu recunoscător de acest ajutor dat vărului meu de Guise ?

— Mie, sire — zise ducele.

— Ţie ?! glăsui Henric, ca şi cum s-ar fi aflat în culmea mirării.

Chicot deschise iar un ochi.

Ducele se înclină.

— Cum — rosti Henric — în timp ce vedeam dezlănţuită împotrivă-mi toată lumea şi pe predicatori revoltaţi de metehnele mele, pe poeţi şi pamfletari înfierîndu-mi slăbiciunile, în timp ce marii politicieni tunau împotriva greşelilor mele, în timp ce amicii rîdeau de neputinţa mea, în timp ce întreaga situaţie devenise atît de încîlcită, încît eu slăbeam văzînd cu ochii şi-mi ieşeau fire de păr alb în fiece zi, o asemenea idee ţi-a venit ţie, François, cel pe care, trebuie s-o mărturisesc (vezi, oamenii sînt slabi şi regii orbi) eu nu l-am privit totdeauna chiar ca pe prietenul meu ? Ah, François, cît mă simt de vinovat !

Şi, înduioşat pînă la lacrimi, Henric îi întinse mîna. Chicot deschise amîndoi ochii.

— O, dar cît de strălucită este ideea ! continuă Henric. Nu puteam să încasez biruri ori să ridic trupe fără să stîrnesc strigăte de protest ; nu puteam să mă plimb, să dorm ori să iubesc fără a stîrni rîsete ; şi iată că ideea domnului de Guise, sau mai degrabă a ta, frate, îmi pune dintr-o dată la îndemînă armată, bani, prieteni şi linişte. Acum, pentru ca liniştea să dureze, François, este necesar un singur lucru.

— Care ?

— Vărul nostru a spus adineauri că trebuie să numesc un şef al acestei mari mişcări.

— Da, fără îndoială.

— Acest şef, înţelegi bine, François, nu poate să fie nici unul dintre favoriţii mei ; nici unul nu e înzestrat cu mintea şi inima trebuitoare unei perspective atît de largi. Quélus este viteaz, dar bietul de el, nu se gîndeşte decît la amorurile lui. Maugiron este viteaz, dar nu visează, vanitosul, decît la veşmintele de pe el. Schomberg, de asemenea, este viteaz, dar nu e un spirit adînc, cei mai buni prieteni ai săi sînt siliţi s-o mărturisească. D'Épernon este viteaz, însă e un ipocrit fără pereche, în care nu m-aş încrede o singură clipă, deşi în faţă îi zîmbesc. Dar tu ştii, François — zise Henric cu un accent tot mai plin de sinceritate — tu ştii că una dintre cele mai grele sarcini ale regilor este aceea de a fi nevoiţi să se prefacă într-una. Şi, iată, cînd pot să vorbesc şi eu cu inima deschisă, ca în clipa asta, ah ! parcă mai răsuflu.

Chicot închise din nou ochii.

— Ei bine, ziceam deci — continuă Henric — că dacă vărului meu de Guise i-a trecut prin minte această idee, idee la a cărei înfiripare şi înrădăcinare tu ai contribuit într-o măsură atît de largă, François, atunci lui trebuie să-i revină şi sarcina de a o pune în aplicare.

— Ce spuneţi, sire ? strigă François, gîfîind de îngrijorare.

— Spun că, pentru a conduce o asemenea mişcare, este nevoie de un mare prinţ.

— Sire, luaţi seama!

— De un bun conducător de oşti, de un abil diplomat.

— Abil diplomat, mai ales — repetă ducele.

— Ei bine, François, oare postul ăsta, nu i se potriveşte, din toate punctele de vedere, domnului de Guise?

— Frate — zise François — domnul de Guise este îndeajuns de puternic şi fără aşa ceva.

— Da, fără îndoială, dar puterea lui înseamnă puterea mea.

— Ducele de Guise are armata şi burghezia, cardinalul de Lorena are biserica; Mayenne este un instrument în mîna celor doi fraţi. Veţi reuni prea multe forţe în mîinile unui singur neam.

— E adevărat— grăi Henric — m-am şi gîndit la asta, François.

— Dacă cei din familia de Guise ar fi prinţi francezi, asta încă ar mai merge: interesul lor ar fi să ajute la creşterea prestigiului casei regale a Franţei.

— Fără îndoială, dar ei, dimpotrivă, sînt prinţi loreni.

— Dintr-o familie care întotdeauna a fost potrivnică familiei noastre.

— Pe Dumnezeul meu, François, uite că ai pus degetul pe rană! Nu te credeam un politician atît de bun. Ei bine, da, iată ce mă face să slăbesc, ceea ce îmi albeşte părul; da, această creştere a casei de Lorena alături de a noastră. Nu e zi de la Dumnezeu, François, ca cei trei de Guise — şi bine ai spus tu că ei trei deţin totul — deci ziceam că nu e zi de la Dumnezeu în care fie ducele, fie cardinalul, fie Mayenne, în sfîrşit, unul sau altul, prin îndrăzneală ori prin iscusinţă, prin forţă ori prin şiretenie, să nu-mi răpească din putere cîte o părticică, să nu ştirbească o fărîmă din prerogativele mele, şi asta fără ca eu, nevolnic, slab şi singur cum sînt, să pot acţiona împotriva lor. Ah, François, dacă am fi avut mai devreme între noi această discuţie lămuritoare, dacă aş fi putut citi în inima ta aşa cum citesc în momentul acesta, găsind în tine, desigur, un sprijin, eu aş fi putut rezista mai bine decît am rezistat; dar acum, vezi şi tu, e prea tîrziu.

— De ce?

— Pentru că altminteri ar trebui să aibă loc o luptă, şi pe mine orice luptă mă oboseşte. Îl voi numi deci şef al Ligii.

— Şi în felul acesta vei săvîrşi o greşeală, frate — zise François.

— Dar pe cine vrei să numesc, François? Cine altul ar vrea să primească un post atît de primejdios, da' plin de primejdii? Căci nu vezi care este ideea ducelui? Ca eu să-l numesc şef al Ligii acesteia.

— Ei bine?

— Ei bine, pe oricine aş numi în locul său, ar deveni vrăjmaşul ducelui.

— Numiţi un om îndeajuns de puternic, pentru ca forţa lui, sprijinită de a maiestăţii voastre, să n-aibă a se teme de forţa celor trei loreni laolaltă.

— Ei, bunul meu frate — rosti Henric, cu un accent de descurajare — nu cunosc nici un om care să aibă calităţile despre care îmi vorbeşti tu.

— Priviţi în jurul vostru, sire.

— În jurul meu nu te văd decît pe tine şi pe Chicot, frate dragă, care sînteţi adevăraţii mei prieteni.

— Oh! Oh! mormăi Chicot. Să vrea să-mi joace vreo festă?

Şi închise iar amîndoi ochii.

— Ei bine — grăi ducele — oare nu înţelegi cîtuşi de puţin, frate?

Henric privi spre ducele de Anjou, de parcă atunci i s-ar fi luat un văl de pe ochi.

— Ei, ce? strigă el.

François făcu un semn din cap.

— A, nu — zise Henric — n-o să consimţi niciodată, François. Sarcina este mult prea grea: cu siguranţă că n-ai să te poţi obişnui să faci instrucţie cu toţi burghezii ăştia, să-ţi dai tu osteneala să revezi cuvîntările predicatorilor lor; nu eşti tu ăla care, în caz de încăierare, să mergi să faci pe măcelarul pe străzile Parisului, prefăcute în abatoare. Trebuie să fii cît trei ca de-alde domnul de Guise şi să ai un braţ drept care se cheamă Charles, şi un braţ stîng care se cheamă Louis. Or, ducele a ştiut s-o facă foarte bine pe măcelarul de Sfîntul Bartolomeu, nu eşti de aceeaşi părere, François?

— Ba da, chiar prea bine, sire!

— Da, poate. Dar n-ai răspuns la întrebarea mea, François. Cum, ţi-ar plăcea ţie să faci meseria pe care ţi-am descris-o? Te-ai freca tu de platoşele strîmbe ale acestor gură-cască şi de cratiţele pe care şi le pun ei pe cap în loc de căşti? Te-ai bate tu cu ei pe burtă, tu, cel mai desă-

vîrşit dintre seniorii curţii noastre ? Zău că da, frate, cum ne schimbăm cu vîrsta !

— N-aş face asta pentru mine, sire, dar aş face-o cu siguranţă pentru maiestatea voastră.

— Minunat frate, minunat frate ! exclamă Henric, ştergîndu-şi cu vîrful degetului o lacrimă imaginară.

— Deci — spuse François — nu ţi-ar displăcea prea mult, Henric, să mă însărcinezi cu această treabă pe care aveai de gînd s-o încredinţezi domnului de Guise ?

— Să-mi displacă mie ?! strigă Henric. Ei, fir-ar a dracului ! Nu, asta nu-mi displace, dimpotrivă, mă încîntă. Deci te gîndeşti şi tu la Ligă. Cu atît mai bine, ce naiba, cu atît mai bine ! Deci şi tu ai avut în minte un crîmpei din idee, adică ce spun eu un crîmpei, o bună parte din ea. După cîte m-ai lăsat să înţeleg, e minunat, pe onoarea mea. Într-adevăr, nu sînt înconjurat decît de spirite înalte, iar eu sînt marele măgar al regatului meu.

— O, maiestatea voastră glumeşte !

— Eu ? Doamne fereşte ! Situaţia e prea gravă. Spun ce gîndesc, François. Mă scoţi dintr-o mare încurcătură, cu atît mai mare cu cît, de cîtva timp, vezi tu, mă simt bolnav, puterile-mi slăbesc. Miron îmi spune asta adeseori. Dar să lăsăm, să revenim la lucruri serioase ; de altfel, la ce bun să mă folosesc de mintea mea cînd strălucirea minţii tale poate să mă lumineze ? Să zicem deci că te voi numi şef al Ligii, hai ?

François tresări de bucurie.

— Oh — îngăimă el — dacă maiestatea voastră m-ar crede vrednic de o asemenea încredere !

— Încredere ! Ah, François, încredere ! Din moment ce nu domnul de Guise este şeful, de cine vrei să-mi fie teamă ? De Liga însăşi ? S-ar putea, crezi, ca din întîmplare Liga să mă pună în primejdie ? Vorbeşte, bunul meu François, spune-mi totul.

— Oh, sire ! exclamă ducele.

— Ce nebun sînt ! reluă Henric. Dacă ar fi aşa, fratele meu nu i-ar fi şef sau, mai exact, de vreme ce îi va fi şef fratele meu, n-o să mai existe nici o primejdie. Ei, asta înseamnă logică, şi pedagogul nostru nu ne-a luat banii de pomană ; zău, pe onoarea mea, mi s-a spulberat orice urmă de neîncredere. De altfel, cunosc încă destui oşteni în Franţa spre a fi sigur că voi trage sabia din teacă în bună tovărăşie contra Ligii în ziua în care Liga mă va împiedica să mă mişc în voie.

— E adevărat, sire — răspunse ducele, cu o naivitate izvorîtă dintr-o prefăcătorie aproape la fel de desăvîrşită ca şi aceea a fratelui său. Regele rămîne totdeauna rege.

Chicot deschise iar un ochi.

— Da, zău ! zise Henric. Însă din nenorocire îmi vine şi mie o idee. E de necrezut cîte gînduri îmi răsar azi în minte ; vezi, sînt unele zile de-astea.

— Ce idee, frate ? întrebă ducele, brusc neliniştit, căci nu putea să creadă că o fericire atît de mare se putea împlini fără piedici.

— Uite ce este : vărul nostru de Guise, părintele sau, mai bine zis, cel care se crede părintele acestei idei, poate că şi-a pus în cap să fie el şef. Deci o să vrea şi el să aibă comanda.

— Comanda, sire ?

— Fără îndoială, ba chiar fără pic de îndoială. Presupun că nu a trecut la înfăptuirea acestei idei decît spre a trage foloase. E adevărat că, după spusele tale, aţi fi colaborat. Ia seama însă, François, ăsta nu e omul care să fie victima acelui *Sic vos vobis*[1]... cunoşti ce spune Virgiliu...

— Sire !

— François, pun rămăşag că ăsta e gîndul lui de Guise. Mă ştie atît de nepăsător !

— Da, dar din clipa în care îl veţi încunoştiinţa de voinţa voastră o să cedeze.

— Sau se va preface că cedează. Eu te avertizez : ia seama, François, că vărul meu de Guise are mîna lungă. Aş spune chiar mai mult, aş spune că are braţe lungi şi că nimeni în ţara asta, nici chiar regele, n-ar atinge ca el, cînd şi le va întinde, cu o mînă Spania şi cu cealaltă Anglia, cuprinzînd depărtarea de la Don Juan de Austria la Elisabeta. Sabia conetabilului de Burbon era mai puţin lungă decît braţul vărului meu de Guise, şi cu toate acestea i-a făcut destul rău lui Francisc I, strămoşul nostru.

— Păi dacă maiestatea voastră îl socoteşte atît de primejdios — zise François — acesta e un motiv în plus ca să-mi dea comanda Ligii pentru a-l ţine ca-n cleşte între puterea mea şi a voastră şi pentru ca, la prima trădare pe care ar încerca-o, să-l judece.

Chicot deschise celălalt ochi.

[1] Şi astfel (lucraţi), dar nu pentru voi (în limba latină în text). În cele patru versuri care încep cu aceste cuvinte, poetul Virgiliu se plînge că un altul, un om mediocru, a fost recompensat fără a avea merite, recompensă ce i se cuvenea numai lui. Expresia a rămas şi se foloseşte cînd un om primeşte salariul cuvenit altuia.

— Să-l judec, François, să-l judec spui ?! Asta putea s-o facă Ludovic al XI-lea, care era puternic şi bogat ; el putea să judece şi să poruncească să se înalţe eşafodul, dar eu n-am nici măcar atîţia bani cîţi mi-ar trebui ca să cumpăr catifeaua neagră de care, într-un asemenea caz, aş avea nevoie.

Rostind aceste cuvinte, Henric, care, cu toată stăpînirea de sine, se însufleţise, aruncă o privire sfredelitoare, dar ducele n-o putu îndura. Atunci Chicot închise amîndoi ochii.

O clipă, între cei doi prinţi se lăsă tăcere.

Regele o curmă cel dintîi :

— Trebuie deci să cîntărim totul, scumpul meu François. Fără războaie civile, fără certuri între supuşii mei. Sînt fiul lui Henric războinicul şi al Caterinei cea vicleană. Am în sînge un pic din şiretenia bunei mele mame ; îl voi chema pe ducele de Guise şi îi voi face atîtea făgăduieli frumoase, încît vom pune la cale chestiunea ta prin bună înţelegere.

— Sire — strigă ducele de Anjou — îmi acordaţi comanda, nu-i aşa ?

— Cred şi eu.

— Ţineţi ca s-o am ?

— Nespus de mult.

— În sfîrşit, vreţi acest lucru ?

— E dorinţa mea cea mai fierbinte, totuşi nu trebuie ca să displacă prea mult vărului meu de Guise.

— Ei bine, fiţi liniştit — spuse ducele de Anjou — dacă nu vedeţi în calea numirii mele altă piedică decît asta, mă însărcinez eu să cad la învoială cu ducele.

— Şi pe cînd ?

— Numaidecît.

— Să te duci, aşadar, tu să-l cauţi ? Să te duci va să zică să-i faci o vizită ? Vai, frate, gîndeşte-te bine ! I-ai acorda prea mare cinste !

— Nu sire, nu mă voi duce eu să-l caut.

— Atunci ?

— Mă aşteaptă.

— El ? Unde ?

— La mine în apartament.

— La tine ? Am auzit uralele care salutau ieşirea lui din Luvru.

— Da, dar după ce a ieşit pe poarta cea mare, a intrat pe portiţa secretă. Prima vizită a ducelui de Guise e dreptul regelui, cea de a doua e dreptul meu.

— Ah, frate, cît de îndatorat îţi rămîn că menţii astfel prerogativele noastre, pe care eu am slăbiciunea să le dau uitării cîteodată ! Du-te, aşadar, François, şi înţelegeţi-vă amîndoi.

Ducele luă mîna fratelui său şi se aplecă s-o sărute.

— Ce faci, François ? Vino în braţele mele, lîngă inima mea ! strigă Henric. Aici este adevăratul tău loc.

Şi cei doi fraţi se îmbrăţişară de mai multe ori, apoi, după o ultimă strîngere în braţe, ducele de Anjou, în sfîrşit, liber, ieşi din sală, străbătu în mare grabă coridoarele şi alergă în apartamentul său.

Ar fi trebuit ca inima lui, la fel cu inima celui mai destoinic vîslaş din lume, să fie ferecată în cercuri de lemn şi de oţel, ca să nu plesnească de bucurie.

Văzîndu-şi fratele plecat, regele scrîşni cu furie şi, repezindu-se prin coridorul secret care ducea la apartamentele Margaretei de Navara, locuită acum de ducele de Anjou, ajunse la un fel de gheretă din scînduri de unde se putea auzi tot atît de uşor convorbirea care urma să aibă loc între ducii de Anjou şi de Guise, pe cît de uşor era pentru Denys[1] să asculte din ascunzătoarea lui ce vorbeau prizonierii săi.

— Ei, fir-ar să fie a naibii de treabă ! zise Chicot, deschizînd amîndoi ochii dintr-o dată şi ridicîndu-se în capul oaselor. Ce emoţionante sînt scenele de familie ! Pentru o clipă m-am crezut în Olimp, luînd parte la întîlnirea dintre Castor şi Polux, după cele şase luni de la despărţirea lor.

XIII

CUM S-A DOVEDIT CĂ A ASCULTA ESTE CEL MAI BUN MIJLOC DE A ÎNŢELEGE

Ducele de Anjou îşi găsi oaspetele, pe ducele de Guise, în acea cameră a reginei de Navara, unde altădată bearnezul şi de Mouy puseseră la cale, şoptindu-şi la ureche, planul eva-

[1] Tiran al Siracuzei între anii 405—367 î.e.n., Denys era un om foarte bănuitor. El vorbea poporului din vîrful unui turn şi nu se culca două nopţi la rînd în aceeaşi cameră. A construit o închisoare în carierele de piatră ale Siracuzei, unde şi-a scobit în stîncă o încăpere, şi de acolo asculta pe ascuns cele ce vorbeau între ei prizonierii.

dării lor ; căci înţeleptul Henric ştia el bine că sînt puţine odăi în Luvru care să nu fi fost aranjate în aşa fel, încît să lase să răzbată prin pereţi chiar şi vorbele rostite cu jumătate de glas şi să ajungă la urechea celui ce avea interes să asculte. Nici ducelui de Anjou nu-i scăpase acest detaliu atît de însemnat, dar, indus cu desăvîrşire în eroare de bunăvoinţa fratelui său, îşi uită de el şi nu-i dădu nici o atenţie.

Cum vă spuneam, Henric al III-lea ajunse la postul lui de observaţie chiar în momentul cînd fratele său intra în încăpere, astfel că nici una din vorbele celor doi interlocutori nu-i scăpă regelui.

— Ei bine, monseniore ? întrebă ducele de Guise.

— Ei bine, duce, şedinţa s-a sfîrşit.

— Eraţi foarte palid, monseniore.

— Se vedea ? întrebă ducele cu nelinişte.

— Mie, drept să vă spun, monseniore, nu mi-a scăpat.

— Regele n-a observat nimic ?

— Nimic, sau cel puţin aşa cred. Şi maiestatea sa a reţinut-o pe alteţa voastră pentru ca... ?

— Ai băgat de seamă, duce.

— Fără îndoială... pentru ca să-i vorbiţi despre propunerea pe care am venit să i-o fac eu.

— Da, domnule.

În acest moment se lăsă o tăcere destul de penibilă, căreia Henric al III-lea, aşezat în aşa fel încît să nu piardă nici un cuvînt din convorbirea lor, îi prinse tîlcul.

— Şi ce spune maiestatea sa, monseniore ? se hotărî să întrebe ducele de Guise.

— Regele aprobă ideea, dar cu cît ideea este mai grandioasă, cu atît i se pare mai primejdios ca un om de talia dumitale să meargă în fruntea acestei idei.

— Atunci sîntem pe punctul de a da greş.

— Tare mi-e teamă că da, scumpul meu duce, şi Liga pare ca şi desfiinţată.

— Drace ! izbucni de Guise. Dacă-i aşa, înseamnă că totul o să moară înainte de a se naşte şi să sfîrşească înainte de a începe.

— Au tot atît de multă minte şi unul, şi celălalt — şopti o voce joasă, şuierătoare la urechea lui Henric, care sta aplecat, trăgînd cu urechea. Henric se întoarse şi-l văzu pe Chicot, cu trupul său voinic încovoiat, ca să poată asculta la una din spărturile aflate în perete, aşa cum el însuşi asculta la o alta

— M-ai urmărit, pungaşule ! exclamă regele.

— Taci — îl sfătui Chicot, făcînd un gest cu mîna — taci, fiule, că mă împiedici să aud ce se vorbeşte.

Regele ridică din umeri, dar cum Chicot era totuşi singura fiinţă omenească în care el avea deplină încredere, începu iarăşi să asculte.

Vorbea din nou ducele de Guise.

— Monseniore — spunea el — cred că în acest caz regele mi-ar fi comunicat fără zăbavă refuzul său ; mi-a făcut o primire destul de proastă, ca să îndrăznească să spună şi tot ce gîndeşte. Intenţionează cumva să mă înlăture ?

— Aşa cred — răspunse şovăielnic prinţul.

— Atunci ar nimici şi acţiunea.

— Desigur — reluă ducele de Anjou — şi cum dumneata ai început-o, eu a trebuit să te secondez din răsputeri şi am făcut-o.

— În ce fel, monseniore ?

— Prin aceea că regele mi-a acordat aproape deplina putere fie să însufleţesc, fie să ucid pentru totdeauna Liga.

— Ei, cum adică ? întrebă ducele loren, a cărui privire scăpără fără să vrea.

— Ascultă, totul depinde de încuviinţarea principalilor conducători, înţelegi ce vreau să spun. Bunăoară, dacă în loc să te înlăture pe dumneata şi să dizolve Liga, regele ar numi un şef binevoitor acţiunii ? Dacă în loc să-l numească pe ducele de Guise în acest post, l-ar numi pe ducele de Anjou ?

— Ah ! făcu ducele de Guise, care nu-şi putu reţine nici exclamaţia, nici sîngele ce-i năvăli în obraji.

— Bun ! zise Chicot. Cei doi dulăi sînt gata să se încaiere pe ciolan.

Dar, spre marea surpriză a lui Chicot şi mai ales a regelui, care în această privinţă ştia mai puţin decît Chicot, ducele de Guise încetă pe neaşteptate să se mai mire şi să se mai înfurie şi continuă să vorbească liniştit, aproape vesel :

— Sînteţi un diplomat abil, monseniore, dacă aţi izbutit să faceţi asta.

— Am izbutit — răspunse ducele.

— Aşa, la repezeală ?

— Da, dar trebuie să mărturisesc că m-a ajutat împrejurarea şi am profitat de ea ; cu toate acestea, scumpul meu duce — adăugă prinţul — nimic nu e încă hotărît şi n-am vrut să tranşez înainte de a te vedea.

— Cum aşa, monseniore ?
— Pentru că nu ştiu încă la ce rezultat ne-ar putea duce asta.
— Eu ştiu foarte bine — zise Chicot.
— Un mic complot şi nimic altceva — rosti Henric, zîmbind.
— Dar despre care domnul de Morvilliers, care este întotdeauna atît de bine informat, după cum pretinzi tu, nu ţi-a vorbit de fel. Hai s-ascultăm mai departe, că începe să fie interesant.
— Ei bine, o să vă spun eu, monseniore, nu la ce rezultat ne va duce asta, căci numai Dumnezeu ştie, dar la ce va putea folosi — reluă ducele de Guise. Liga este o a doua armată ; or, cum prima se află în mîna mea, cum cardinalul are în mîna lui biserica, nimic nu va putea să ne reziste atîta vreme cît vom fi uniţi.
— Fără a mai pune la socoteală că eu sînt moştenitorul prezumtiv al coroanei — completă ducele de Anjou.
— Ah ! exclamă Henric.
— Are dreptate — zise Chicot. Este greşeala ta, fiule : desparţi mereu cele două cămăşi ale Maicii Domnului !
— Apoi, monseniore, oricît aţi fi dumneavoastră de moştenitor al coroanei, nu trebuie să uitaţi şi piedicile ce s-ar putea ivi.
— Duce, crezi dumneata că nu am făcut-o şi că nu le-am cîntărit de o sută de ori pe toate ?
— Mai întîi, regele Navarei.
— O, ăsta nu mă nelinişteşte : are prea mult de furcă cu Fosseuse, iubita lui.
— Ăsta, monseniore, ăsta se va lupta pînă şi pentru băierile pungii dumneavoastră ; e hărtănit, slab, nemîncat, seamănă cu pisicile jigărite pe care mirosul şoarecelui le face să stea nopţi întregi lîngă o ferestruie de pod, pe cînd o mîţă dolofană, cu blana pufoasă, bine încotoşmănată nu poate nici măcar să-şi scoată gheara din teaca-i de catifea, într-atît îi este de îngreunată laba. Regele Navarei vă spionează, stă la pîndă, nu vă pierde din ochi nici pe dumneavoastră, nici pe fratele dumneavoastră ; îi lasă gura apă după tron. Aşteptaţi numai să i se întîmple ceva celui ce şade acum pe el şi o să vedeţi dacă pisica prizărită are ori nu muşchi elastici şi dacă ea nu se va azvîrli dintr-un salt, de la Pau la Paris, ca să vă înfigă gheara în gît. Ehe, veţi vedea, monseniore, veţi vedea...

— Să i se întîmple ceva celui care stă acum pe tron ? repetă rar François, fixîndu-l cu ochii săi întrebători pe ducele de Guise.
— Ei ! Ei ! făcu Chicot. Ascultă, Henric, acest de Guise spune sau mai bine zis va spune nişte lucruri foarte pilduitoare şi din care te sfătuiesc să tragi învăţăminte.
— Da, monseniore — repetă ducele de Guise. Să i se întîmple ceva ! Accidentele nu sînt rare în familia dumneavoastră, o ştiţi tot aşa de bine ca şi mine, ba poate chiar mai bine. Cutare prinţ este sănătos tun şi dintr-o dată începe să tînjească ; un altul socoteşte că mai are mulţi ani de trăit şi el nu mai are decît cîteva ceasuri.
— Auzi, Henric, auzi ? îngăimă Chicot, luînd mîna regelui, care tremura şi se simţea năpădit de sudori reci.
— Da, e adevărat — încuviinţă ducele de Anjou, cu o voce atît de joasă, încît, pentru a o auzi, regele şi bufonul fură siliţi să-şi ascută bine auzul — este adevărat, prinţii din familia mea se nasc sub zodii tare nenorocite, însă fratele meu Henric al III-lea, lăudat fie Domnul, este sănătos şi teafăr ; a îndurat în trecut privaţiunile războiului şi n-a pierit ; cu atît mai mult n-o să aibă a-şi face griji acum, cînd viaţa lui nu-i decît un şir de desfătări ; desfătări pe care le suportă tot aşa de bine, ca odinioară războiul.
— Da, monseniore, dar amintiţi-vă un lucru — interveni ducele — că distracţiile la care se dedau regii Franţei nu sînt întotdeauna lipsite de primejdii. De pildă, cum a murit tatăl dumneavoastră, regele Henric al II-lea, care de asemenea scăpase teafăr din primejdiile războiului, în timpul uneia din acele desfătări despre care vorbiţi ? Fierul lancei lui Montgommery era o armă făcută doar pentru întîlniri de curte, e adevărat, dar pentru o platoşă, nu pentru un ochi ; şi regele Henric al II-lea a murit, iar moartea lui a constituit un accident, după cîte îmi dau seama. Îmi veţi spune că cincisprezece ani mai tîrziu regina-mamă a poruncit să fie prins domnul de Montgommery — care credea că crima săvîrşită se prescrisese — şi că i-a tăiat capul. Ce-i drept, aşa a fost, dar regele tot mort a rămas. Cît despre fratele vostru , răposatul rege François, aţi văzut cum prostia lui i-a dăunat în ochii poporului ; şi acest vrednic prinţ s-a stins tot într-un chip nefericit. Monseniore, veţi împărtăşi părerea mea, şi anume : cine dracu ar lua drept accident o simplă durere de urechi ?! Cu toate acestea a fost un accident, ba încă dintre cele mai

grave. Şi am auzit nu numai o dată spunîndu-se în tabără, prin oraş şi chiar la curte că boala aceasta mortală a fost turnată în urechea regelui François de către cineva pe care greşit îl numim noi soartă, din moment ce purta un alt nume foarte cunoscut.

— Duce ! murmură prinţul, roşind.

— Da, monseniore, da, de o bucată de vreme, numele de rege poartă nenoroc. Cine spune *rege* spune *risc*. Gîndiţi-vă la Antoine de Bourbon : nu încape îndoială că rangului de rege i-a datorat acel foc de archebuză în umăr, accident care, întîmplîndu-se oricui altcuiva decît unui rege, n-ar fi fost de loc mortal, dar în urma căruia el totuşi a murit. Ochiul, urechea şi umărul au îndoliat de multe ori Franţa, şi asta îmi aduce aminte că domnul de Bussy înfiripase nişte frumoase versuri cu acest prilej.

— Ce versuri ? întrebă Henric.

— Haida de ! făcu Chicot. Nu le cunoşti ?

— Nu.

— Deci eşti cu siguranţă un adevărat rege de vreme ce ţi se ascund astfel de lucruri. O să ţi le spun eu, ascultă :

Urechea, ochiul, umărul, vai, ştiu :
Trei regi ai Franţei aduseră-n sicriu.
Vai, umărul, urechea, ochiul, dară,
Trei regi făcură-n Galia să moară !...

Dar st ! st ! Mi se pare că fratele tău o să spună ceva şi mai interesant.

— Cum sună ultimul stih !

— Las' c-o să ţi-l recit mai tîrziu, cînd domnul de Bussy, dintr-o strofă de şase versuri, va face una de zece.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că lipsesc două personaje la tabloul ăsta de familie. Dar fii atent, domnul de Guise e gata să vorbească şi desigur că el n-o să le uite.

Într-adevăr, în clipa aceea dialogul reîncepu :

— Fără să mai puneţi la socoteală, monseniore, că istoria rudelor şi a aliaţilor dumneavoastră nu e în întregime cuprinsă în versurile lui Bussy.

— Cînd îţi spuneam ! făcu Chicot, împungîndu-l cu cotul pe Henric.

— Aţi uitat-o pe Jeanne d'Albert, mama bearnezului, care a murit din pricina nasului, întîmplarea făcînd ca ea să miroasă o pereche de mănuşi parfumate pe care le cumpărase la podul Saint-Michel, de la „Florentin" ; accident cu totul neaşteptat şi care stîrni cu atît mai mult uimirea lumii întregi, cu cît era ştiut că în acel moment unele persoane aveau absolută nevoie ca ea să moară. Puteţi spune, monseniore, că moartea ei v-a surprins tare mult ?

În loc de orice alt răspuns, ducele încruntă din sprîncene, ceea ce dădu ochilor săi înfundaţi în orbite o expresie şi mai sumbră.

— Şi accidentul regelui Carol al IX-lea, pe care alteţa voastră îl uită — îi aminti ducele. Iată totuşi ceva care merită să fie povestit. La el, accidentul nu s-a produs nici la ochi, nici la ureche, nici la umăr, nici la nas, ci la gură.

— Cum ai spus ? strigă François.

Şi Henric al III-lea auzi, răsunînd cu zgomot pe podele, paşii fratelui său, care se trăgea înapoi de spaimă.

— Da, monseniore, la gură — repetă de Guise. Cărţile de vînătoare ale căror file sînt lipite unele de altele şi pe care nu le poţi răsfoi decît ducîndu-ţi degetul la gură în fiece clipă sînt primejdioase : saliva e otrăvită de colbul de pe vechile hîrţoage, şi un om, fie el chiar rege, n-o mai duce mult cînd otrava a ajuns în salivă.

— Duce ! duce ! exclamă de două ori prinţul. Cred că născoceşti crime din pură plăcere.

— Crime ?! întrebă de Guise. Ei, dar cine vorbeşte de crime ? Monseniore, eu înşir *accidente*, asta e tot, *accidente*, m-auziţi ? N-a fost niciodată vorba de altceva decît de *accidente*. Nu e oare tot un *accident* această aventură întîmplată regelui Carol al IX-lea la vînătoare ?

— Ehe — zise Chicot — iată ceva nou pentru tine, care eşti vînător, Henric. Ascultă, ascultă că trebuie să fie interesant.

— Ştiu despre ce este vorba — replică Henric.

— Da, dar eu nu ştiu ; pe vremea aceea nu fusesem încă prezentat la curte, aşa că lasă-mă să ascult, fiule.

— Ştiţi, monseniore, despre ce vînătoare vreau să vorbesc ? continuă prinţul loren. Vreau să vorbesc despre vînătoarea aceea cînd, în dorinţa mărinimoasă de a ucide mistreţul care se năpustea asupra fratelui vostru, aţi descărcat arma cu atîta iuţeală, încît, în loc să nimeriţi jivina ţintuită, l-aţi atins

pe cel pe care nu-l ţinteaţi. Acest foc de archebuză, monseniore, dovedeşte mai bine decît orice că trebuie să fii prevăzător, să te fereşti de accidente. Într-adevăr, la curte, toată lumea cunoaşte iscusinţa dumneavoastră, monseniore. Alteţa voastră n-a greşit niciodată ţinta şi pesemne că aţi fost foarte mirat de a nu fi nimerit tocmai atunci ; mai ales că gurile rele au răspîndit zvonul cum că prăbuşirea regelui sub calul său i-ar fi pricinuit moartea în cazul cînd regele Navarei n-ar fi ucis el, din fericire, mistreţul pe care alteţa voastră nu l-a putut doborî.

— Ei bine — zise ducele de Anjou, încercînd să-şi recapete siguranţa de sine, pe care ironia ducelui de Guise o sfărîmase în bucăţi — ce interes aş fi avut ca fratele meu regele să moară, dacă succesorul lui Carol al IX-lea trebuia să se numească Henric al III-lea ?

— O clipă, monseniore, să ne înţelegem : mai era un tron vacant, acela al Poloniei. Moartea regelui Carol al IX-lea lăsa liber alt tron, pe acela al Franţei. Fără îndoială, ştiu bine că fratele vostru mai mare ar fi ales, nici vorbă, tronul Franţei. Dar, în lipsă de ceva mai bun, tronul Poloniei nu era de lepădat. După cîte ştiu, multe persoane au rîvnit chiar la bietul tronuleţ al regelui Navarei. Apoi, în afară de asta, reuşita vă apropia cu încă o treaptă, aşa că nu altcuiva decît tot dumneavoastră vă erau de folos accidentele. Regele Henric al III-lea s-a întors de la Varşovia în zece zile ; în caz de accident, de ce n-aţi fi făcut şi dumneavoastră acelaşi lucru ?

Henric îl privi pe Chicot, iar acesta, la rîndul său, îl privi pe rege, dar nu cu acea expresie sarcastică şi batjocoritoare ce se citea de obicei în ochii bufonului, ci cu un interes aproape duios, care se şi pierdu numaidecît pe obrajii lui arşi de soarele meridional.

— Care este concluzia, duce ? întrebă ducele de Anjou, punînd sau mai bine zis încercînd să pună capăt discuţiei care da la iveală toată nemulţumirea ducelui de Guise.

— Monseniore, conchid că fiecare rege îşi are accidentul său, cum v-am spus şi adineauri. Or, dumneavoastră sînteţi accidentul de neînlăturat al regelui Henric al III-lea, mai ales ca şef al Ligii, avînd în vedere că a fi şeful Ligii este aproape totuna cu a fi regele regelui ; fără a mai socoti că, devenind şef al Ligii, înlăturaţi definitiv din cale accidentul ce ar putea surveni în timpul viitoarei domnii a alteţei voastre, adică pe bearnez.

— Viitoare ! Îl auzi ? izbucni Henric.

— Ei, drăcia dracului, cred şi eu că aud — răspunse Chicot.

— Aşadar ?... zise ducele de Guise.

— Aşadar — repetă ducele de Anjou — voi primi. Eşti şi dumneata de aceeaşi părere, nu-i aşa ?

— Cum să nu ! rosti prinţul loren. Vă rog chiar foarte stăruitor să primiţi, monseniore.

— Şi dumneata, astă-seară, urmează să...

— O, fiţi liniştit, încă de azi-dimineaţă oamenii mei s-au pus în mişcare, aşa că astă-seară Parisul va arăta ciudat.

— Ce se întîmplă astă-seară în Paris ? întrebă Henric.

— Cum, nu ghiceşti ?

— Nu.

— Oh, tont mai eşti, fiule ! Astă-seară se semnează Liga, public, bineînţeles, căci de cînd o tot semnează şi o răssemnează ei pe ascuns. Nu aşteptau decît consimţămîntul tău ; azi-dimineaţă l-ai dat şi astă-seară se semnează, fir-ar mama ei a dracului ! Vezi, Henric, accidentele tale, căci tu ai două, accidentele tale nu-şi pierd vremea.

— Bine — spuse ducele de Anjou — pe diseară, domnule.

— Da, pe diseară — zise şi regele.

— Cum, Henric — se oţărî Chicot — o să te supui riscurilor, vînturîndu-te pe străzile capitalei astă-seară ?

— Fără îndoială.

— Greşeşti, Henric.

— De ce ?

— Păzeşte-te de accidente !

— Voi fi bine întovărăşit, fii fără grijă ; de altfel, vino cu mine.

— Haida-de, mă iei drept un hughenot, fiule ! Asta nu ! Eu sînt un bun catolic şi vreau să semnez pentru Ligă, mai degrabă să semnez de zece ori decît o dată, mai bine de o sută de ori decît de zece.

Glasurile ducilor de Anjou şi de Guise nu se mai auziră.

— Încă un cuvînt — zise regele, oprindu-l pe Chicot, care se pregătea să se îndepărteze. Tu ce crezi despre toate acestea ?

— Cred că fiecare din predecesorii tăi regali nu-şi cunoşteau accidentul : Henric al II-lea nu prevăzuse ce se va petrece cu ochiul ; Francisc al II-lea nu prevăzuse ce-o să fie cu urechea ; Antoin de Bourbon nu prevăzuse ce se va întîmpla cu umărul ; Jeanne d'Albert nu prevăzuse la ce se putea

aştepta din cauza nasului; Carol al IX-lea nu prevăzuse cît va plăti de pe urma gurii. Va să zică ai un mare avantaj asupra lor, jupîne Henric, căci, ce naiba, fratele, nu-i aşa, sire, fratele vi-l cunoaşteţi, cred ?

— Da, răspunse Henric — şi ţi-o jur că în scurt timp chiar se va băga de seamă.

XIV

SEARA LIGII

Parisul, aşa cum îl cunoaştem noi astăzi, nu mai este în zilele de sărbătoare decît un oraş mai mult sau mai puţin zgomotos, sau înţesat de un număr mai mare sau mai mic de oameni decît în zilele obişnuite; dar zgomotul e întotdeauna acelaşi, mulţimea întotdeauna aceeaşi. Parisul de odinioară avea mai mult decît atîta. Plimbîndu-ţi ochii de-a lungul străzilor înguste, la temelia acelor case cu balcoane, stîlpi şi turnuleţe, fiecare cu o înfăţişare deosebită, a ei şi numai a ei, vedeai cîrduri de oameni grăbindu-se cu toţii în aceeaşi direcţie, privindu-se cu luare-aminte unii pe alţii, admirîndu-se sau huiduindu-se pentru o pricină sau alta. Pentru că odinioară, veşmintele, armele, felul de a vorbi, gesturile, vocea, ţinuta, toate constituiau amănunte ciudate, iar aceste mii de amănunte adunate la un loc alcătuiau un întreg dintre cele mai interesante.

Iată, aşadar, cum arăta Parisul la ceasurile opt seara, în ziua cînd domnul de Guise, după vizita sa la rege şi după discuţia cu domnul duce de Anjou, urzise să-i facă pe burghezii din capitala regatului să semneze actul de recunoaştere a Ligii.

Puzderie de cetăţeni gătiţi în hainele lor cele mai frumoase, ca de sărbătoare, sau împodobiţi cu armele cele mai splendide, ca pentru o defilare ori pentru o luptă, se îndreptau spre biserici. Înfăţişarea acestor oameni, stăpîniţi de acelaşi sentiment şi mergînd spre acelaşi ţel, era veselă şi totodată ameninţătoare, mai ales cînd treceau prin faţa vreunui post de gărzi elveţiene sau de cavalerie uşoară. Această atitudine şi, mai cu seamă, strigătele, huiduielile şi provocările la care ei se dedau l-ar fi neliniştit pe domnul de Morvilliers, dacă magistratul nostru nu i-ar fi cunoscut pe aceşti parizieni cumsecade, oameni fie glumeţi, fie supărăcioşi.

Ceea ce sporea şi mai mult zgomotul stîrnit de această mulţime şi, mai ales, dădea varietate priveliştii era faptul că numeroase femei, plictisite să tot stea în casă într-o zi mare ca asta, cu sau fără voie îşi urmaseră bărbaţii; ba unele fuseseră chiar mai firoscoase: aduseseră cu ele şi droaia de copii; era un spectacol ciudat să-i vezi pe mucoşii ăia înhămaţi la ditai archebuze, la uriaşele săbii sau la năprasnicele halebarde ale taţilor lor. Într-adevăr, în toate timpurile, în toate epocile, în toate veacurile, ştrengarului din Paris i-a plăcut întotdeauna să tîrîie după el o armă, cînd încă nu putea s-o poarte, sau s-o admire la un altul, cînd singur n-o putea tîrî.

Uneori, cîte un pîlc mai însufleţit decît altele scotea în bătaia soarelui săbii îmbătrînite, trăgîndu-le din teacă: atare demonstraţii ostile aveau loc cînd treceau prin faţa vreunei case cu iz de hughenot. Atunci copiii se porneau să strige cît îi ţinea gura: „La Sfîntul Bartolomeu!... meu!... meu!... meu!" în vreme ce taţii zbierau: „În foc cu păgînii! În foc! În foc!"

Aceste strigăte atrăgeau mai întîi pe la ferestre chipul gălbejit al unei bătrîne servitoare sau al vreunui preot în veşmînt negru, apoi se auzea zgomot de zăvoare la poarta din stradă. Atunci burghezul, fericit şi mîndru de a fi stîrnit, ca iepurele din fabula lui La Fontaine, spaima unuia mai fricos ca el, îşi continua drumul triumfal, ducîndu-se să azvîrle şi în alte părţi ameninţările-i zgomotoase şi inofensive. Îndeosebi pe strada Arbre-Sec îmbulzeala era mai mare. Strada părea pur şi simplu strangulată şi mulţimea se îndrepta, grăbită şi tumultuoasă, către un felinar strălucitor, atîrnat dedesubtul unei firme, pe care numeroşi cititori de-ai noştri o vor recunoaşte cînd le vom spune că ea reprezenta un pui de găină viu pe un fond albastru şi că purta numele: *„Sub cerul liber"*. În pragul hanului, un om care atrăgea atenţia din pricina tichiei lui pătrate de bumbac, după moda vremii, tichie care acoperea un cap

cu desăvîrşire chel, perora de zor, susţinînd ceva sus şi tare. Într-o mînă, acest personaj agita o sabie scoasă din teacă, iar în cealaltă un catastif cu foile pe jumătate pline de semnături şi striga:

— Veniţi, veniţi, vrednici catolici, intraţi în hanul *„Sub cerul liber"*, unde veţi găsi vin bun şi veţi fi bine primiţi! Veniţi, clipa e prielnică! În noaptea asta vor fi despărţiţi cei buni de cei răi; mîine dimineaţă se va alege sămînţa rodnică de neghină! Veniţi, domnilor! Cei care ştiţi să scrieţi, veniţi şi scrieţi! Voi care nu ştiţi să scrieţi, veniţi şi voi şi încredinţaţi-vă numele şi pronumele fie mie, jupîn La Hurière, fie ajutorului meu, domnul Croquentin.

Într-adevăr, domnul Croquentin, o tînără lichea din Périgord, îmbrăcat în alb ca Eliacin[1] şi cu mijlocul încins cu o frînghie, de sub care un cuţit şi o călimară se luptau pentru bucăţica de loc cuprinsă între ultima şi penultima coastă a trupului său, domnul Croquentin, spuneam, trecuse dinainte în condică numele vecinilor lui, în cap cu acela al respectabilului său patron, jupîn La Hurière.

— Domnilor, e pentru liturghie! striga cît îl lua gura stăpînul hanului *„Sub cerul liber"*. Domnilor, e pentru sfînta religie! Trăiască sfînta religie, domnilor!... Trăiască liturghia!... Ah!...

Şi se înăbuşea de emoţie şi de oboseală, căci entuziasmul său ţinea de pe la ceasurile patru după-amiază. Pînă la urmă se întîmpla că mulţi oameni, însufleţiţi de acelaşi zel, semnau în condica jupînului La Hurière, dacă ştiau să scrie, ori îşi spuneau numele lui Croquentin, dacă nu ştiau carte.

Lucrul era cu atît mai măgulitor pentru La Hurière, cu cît vecinătatea bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois îi făcea o concurenţă teribilă; dar, din fericire, credincioşi erau sumedenie la acea epocă, şi cele două aşezăminte, în loc să-şi dăuneze, se sprijineau unul pe altul: cei ce nu putuseră pătrunde în biserică spre a-şi trece numele în catastifele de la altarul cel mare, căci acolo se semna, încercau să se strecoare pînă la podişca de scînduri a hanului unde La Hurière îşi avea dublul său secretariat; iar cei ce nu izbuteau să se strecoare pînă la el se mîngîiau cu speranţa c-or să fie mai norocoşi la biserica Saint-Germain-l'Auxerrois.

[1] Personaj din *Athalie*, tragedie de Racine. Numele său desemnează adesea un copil modest, cu aleasă creştere.

Cînd condica lui La Hurière şi a lui Croquentin au fost completate pînă la ultima filă, jupînul hanului „Sub cerul liber" ceru fără zăbavă alte două catastife, ca nu cumva să se întrerupă depunerea semnăturilor, şi îmbierile rostite cu glas tare se porniră şi mai cu foc din partea hangiului şi a bucătarului său, mîndru de acest prim rezultat, care, în ochii ducelui de Guise, trebuia, în sfîrşit, să-l urce pe jupîn La Hurière la înalta treaptă după care tînjea de atîta vreme.

Pe cînd semnatarii noilor condici se dăruiau credinţei cu osîrdie din ce în ce mai sporită şi se revărsau, aşa cum am spus, dintr-o stradă şi chiar dintr-un cartier într-altul, în mijlocul mulţimii se ivi un bărbat înalt, care, croindu-şi drum cu coatele şi cu picioarele, răzbătu pînă-n preajma condicii ţinute de Croquentin. Odată ajuns acolo, el luă pana din mîna unui cetăţean cumsecade, care tocmai îşi aşternuse semnătura împodobită cu o tremurătoare parafă, şi-şi trînti numele cu litere de o şchioapă pe o pagină albă, care dintr-o dată se înnegri, apoi, trăgînd o parafă eroică, înfrumuseţată cu fel de fel de împroşcături şi întortocheată ca labirintul lui Dedal, trecu pana unuia care, făcînd coadă în spatele lui, aştepta nerăbdător să-i vină rîndul.

— Chicot! citi următorul semnatar. Drace, iată un domn care scrie superb!

Chicot, fiindcă el era, nevrînd, după cum am văzut, să-l însoţească pe Henric, se ocupa de Ligă pe cont propriu. Aşa că, după ce făcuse act de prezenţă în condica domnului Croquentin, se înfiinţă numaidecît la aceea a jupînului La Hurière. Acesta văzuse strălucitoarea semnătură şi îşi dorise nespus pentru sine o parafă tot atît de glorioasă. Prin urmare, Chicot fu primit nu cu braţele deschise, ci cu condica întinsă, şi gasconul, înhăţînd pana din mîna unui negustor de lînă de pe strada Béthisy, îşi scrise pentru a doua oară numele, aşternînd pe hîrtie o iscălitură de o sută de ori mai straşnică decît prima; ispravă după care îl întrebă pe La Hurière dacă nu mai are cumva şi o a treia condică.

La Hurière nu ştia de glumă: dincolo de uşa hanului său nu era o gazdă de pus la rană. El se uită chiorîş la Chicot, dar Chicot îl privi drept în faţă. La Hurière şopti ceva în care desluşeai cuvîntul eretic, Chicot mormăi ceva asemănător cu birtaş prost şi murdar. La Hurière puse

condica jos, ca să-şi ducă mîna la sabie. Chicot lăsă pana, ca să fie gata de a-şi trage şi el sabia din teacă ; în sfîrşit, mai-mai că totul s-ar fi sfîrşit cu niscai lovituri de spadă, de pe urma cărora hangiul de la hanul „Sub cerul liber" ar fi făcut, neîndoielnic, o afecere proastă, cînd gasconul se simţi ciupit de braţ şi se întoarse. Cel care îl pişcase era regele, deghizat în simplu burghez şi avîndu-i pe Quélus şi pe Maugiron, travestiţi ca şi el şi purtînd fiecare, în afară de sabie, cîte o archebuză pe umăr.

— Ei, ei — interveni regele — ce se întîmplă aici ? Bunii catolici se ceartă între ei ? ! La dracu, asta este o pildă rea !

— Domnule — vorbi răspicat Chicot, făcîndu-se că nu-l cunoaşte pe Henric — leagă-te de cine se cuvine ; iată un ticălos care zbiară după trecători ca să semneze în condica lui şi, după ce-ai semnat, zbiară şi mai tare.

Atenţia lui La Hurière fu atrasă de noi doritori de a se iscăli în catastife, şi un vălmăşag de oameni îi despărţi de podişca înfocatului hangiu pe Chicot, pe rege şi pe favoriţi, care, cocoţaţi cum erau pe pragul unei porţi, se pomeniră deasupra capetelor mulţimii.

— Ce ardoare şi ce bine îi merge astă-seară religiei pe străzile blîndului meu oraş ! exclamă Henric.

— Da, sire, dar pentru eretici e rău, şi maiestatea voastră ştiţi prea bine că nu sînteţi luat drept altceva. Priviţi şi la stînga ; acolo ce vedeţi ?

— Aha ! Faţa lăbărţată a domnului de Mayenne şi botul ascuţit al cardinalului.

— Tăcere, sire ! Mergem la sigur cînd ştim unde se află inamicii noştri şi cînd inamicii noştri nu ştiu unde ne aflăm noi.

— Crezi că trebuie să mă tem de ceva ?

— Ei, Dumnezeule mare ! Într-o gloată ca asta nu pot garanta de nimic. Ai un briceag deschis în buzunar şi acest briceag intră cu nevinovăţie în burta vecinului, fără ca tu să ai habar ce face briceagul, aşa, pe neştiute. Vecinul scoate o înjurătură şi-şi dă duhul. Să plecăm de aici, sire.

— Crezi că am fost văzut ?

— Nu cred, dar veţi fi, cu siguranţă, dacă mai rămîneţi multă vreme pe aici.

— Trăiască liturghia ! Trăiască liturghia ! se înălţă strigătul unui val de oameni care înaintau dinspre hale şi

care năvăliră ca un flux în plină învolburare pe strada Arbre-Sec.

— Trăiască domnul de Guise ! Trăiască cardinalul ! Trăiască domnul de Mayenne ! răspunse grosul mulţimii care staţiona la poarta lui La Hurière, recunoscîndu-i pe cei doi prinţi loreni.

— Vai ! Vai ! Ce sînt ţipetele astea ? întrebă Henric, încruntîndu-şi sprîncenele.

— Sînt ţipete care dovedesc că fiecăruia îi stă bine la locul lui şi că trebuie să rămînă acolo : domnul de Guise pe străzi şi maiestatea sa la Luvru. Duceţi-vă la Luvru, sire, duceţi-vă la Luvru.

— Vii cu noi ?

— Eu ? Aş ! O, de mine, fiule, n-ai nevoie, ai garda ta obişnuită. Înainte, Quélus ! Înainte, Maugiron ! Eu vreau să văd spectacolul pînă la capăt. Găsesc că e ciudat, dacă nu chiar distractiv.

— Unde te duci ?

— Vreau să mă iscălesc şi în celelalte catastife. Ard de dorinţa ca mîine să se găsească o mie de autografe de-ale mele pe toate străzile Parisului. Iată-ne ajunşi pe chei. Bună seara, fiule ! Ia-o la dreapta, eu o iau la stînga : fiecare pe drumul lui. Alerg la Saint-Méry, s-ascult pe un faimos predicator.

— O ! O ! Ce mai e şi zarva asta ? tresări deodată regele. Şi de ce aleargă toţi înspre Pont-Neuf ?

Chicot se înălţă în vîrful picioarelor, dar nu zări decît un şuvoi de lume strigînd, urlînd, îmbrîncindu-se şi care părea că duce pe cineva sau ceva în triumf. Deodată, valurile gloatei se desfăcură în lături, acolo unde cheiul, lărgindu-se în faţa străzii Lavandières, îngădui mulţimii să se răspîndească în dreapta şi în stînga şi, aidoma monstrului adus de valuri pînă la picioarele lui Hipolit, un om, care părea să fie principalul personaj al acestei scene burleşti, fu împins de talazurile omeneşti pînă la picioarele regelui.

Era un călugăr călare pe un măgar ; călugărul vorbea şi gesticula. Măgarul zbiera.

— Ei, comedia dracului ! murmură Chicot de îndată ce desluşi chipul omului şi al dobitocului cu care se pomenise

în fața ochilor, cel din urmă purtîndu-l pe cel dintîi. Îți vorbeam de un faimos predicator care propovăduiește la Saint-Méry. Nu mai e nevoie să mergem atît de departe, ascultă-l nițel pe ăsta.

— Un predicator călare pe asin ?! se miră Quélus.

— De ce nu, fiule ?

— Dar e Silen — zise Maugiron.

— Care e predicatorul ? întrebă Henric. Vorbesc amîndoi în același timp.

— Ăla de dedesubt e cel mai elocvent — zise Chicot — însă ăl de deasupra vorbește mai bine franțuzește. Ascultă, Henric, ascultă !

— Liniște ! răsună din toate părțile. Liniște !

— Liniște ! strigă și gasconul, dar cu o voce care le acoperi pe toate celelalte.

Oamenii tăcură și se strînseră în jurul călugărului și al măgarului.

Călugărul se oprise să predice.

— Frații mei — începu el — Parisul este un oraș superb ! Parisul este mîndria regatului Franței și parizienii sînt un neam de oameni ageri la minte. O spune cîntecul ! Și călugărul se porni să cînte cît îl ținea gura :

Pariziene, scumpe amic,
O, cîte lucruri știi tu, cîte...

La auzul acestor cuvinte sau, mai bine zis, al acestei arii, măgarul se porni să-l acompanieze cu un glas atît de ascuțit și cu o înverșunare atît de neînduplecată, încît îi tăie vorba călărețului din circa sa. Poporul izbucni în rîs.

— Taci, Panurge, taci odată ! zbieră călugărul. O să vorbești și tu cînd o să-ți vie rîndul, dar mai întîi lasă-mă pe mine să spun ce am de spus.

Măgarul tăcu.

— Frații mei — își urmă firul predicatorul — pămîntul este o vale a plîngerii unde omul, în cea mai mare parte a vremii, nu poate să-și stingă setea decît cu lacrimile sale.

— Ăsta-i beat mort ! zise regele.

— Firește ! făcu Chicot.

— Eu care vă vorbesc — se căzni mai departe călugărul — eu, ăsta, care mă vedeți, mă întorc din exil, și de

opt zile, Panurge și cu mine nu trăim decît din pomeni și sîntem lipsiți de hrană.

— Ce înseamnă Panurge ? întrebă regele.

— Superiorul lui de la mînăstire, pesemne — îl lămuri Chicot. Dar lasă-mă să ascult, acest om al lui Dumnezeu mă înduioșază.

— Cine mi-a cășunat una ca asta, prieteni ? Irod. Știți voi despre care Irod vreau să vorbesc.

— Și tu de asemenea știi, fiule — rosti Chicot. Ți-am explicat anagrama.

— Ticălosul !

— De cine vorbești așa : de mine, de călugăr ori de asin ?

— De toți trei.

— Frații mei — continuă călugărul — iată, asinul meu, pe care-l iubesc așa cum aș iubi o oiță, el o să vă spună că amîndoi am venit aici de la Villeneuve-le-Roi în trei zile, ca să luăm parte la marea solemnitate de astă-seară. Și cum am venit ?

Cu gîtleju-uscat,
Făr-un ban în pungă.

Dar nici eu, nici Panurge n-am precupețit nimic.

— Cui naiba, totuși, îi spune el Panurge ? întrebă Henric, pe care numele ăsta pantagruelic îl preocupa.

— Am venit deci — urmă călugărul — și am ajuns la vreme spre a vedea ceea ce se petrece. Numai că, de văzut, vedem, dar nu pricepem. Ce se întîmplă, fraților ? Îl detronăm azi pe Irod ? Îl trimitem azi la mînăstire pe fratele Henric ?

— O ! O ! exclamă Quélus. Am o poftă grozavă să-i dau cep butoiului ăstuia. Ce zici, Maugiron ?

— Ei, asta-i acum ! sări Chicot. Te superi numai pentru atît, Quélus ? Oare regele nu se închide în fiecare zi în cîte o mînăstire ? Crede-mă, Henric, dacă te-alegi numai cu atît, n-ai de ce să te plîngi, nu-i așa, Panurge ?

Măgarul, auzindu-și numele, ciuli urechile și începu să zbiere într-un hal înfricoșător.

— Vai, Panurge, vai ! se tîngui călugărul. Și tu ești stăpînit de patimi ? Domnilor, am ieșit din Paris cu doi tovarăși

de călătorie: Panurge, care e asinul meu, şi domnul Chicot, despre care ştiţi că e bufonul maiestăţii sale. Domnilor, puteţi să-mi spuneţi ce s-a întîmplat cu prietenul meu Chicot ?
Gasconul făcu o strîmbătură.
— Ah ! exclamă regele. E prieten cu tine ?
Quélus şi Maugiron izbucniră în rîs.
— Frumos, n-am ce zice ! urmă regele. Prieten cu tine şi, mai ales, unul respectabil. Cum îl cheamă ?
— Îl cheamă Gorenflot, Henric. Ştii tu, acel scump Gorenflot de care domnul de Morvilliers ţi-a mai pomenit.
— Aţîţătorul de la Sainte-Geneviève ?
— Chiar el.
— În acest caz voi da ordin să fie spînzurat.
— E peste putinţă.
— De ce ?
— Pentru că n-are gît.
— Fraţii mei — continuă Gorenflot — fraţii mei, aveţi în faţă un adevărat martir. Fraţii mei, în acest moment cauza mea este apărată sau, mai bine zis, cauza tuturor bunilor catolici. Voi nu ştiţi ce se petrece în provincie şi ce învîrtesc hughenoţii. Am fost siliţi să omorîm unul la Lyon, care aţîţa la revoltă. Atîta timp cît va rămîne un singur cuib în întreaga Franţă, inimile milostive nu vor avea o clipă de linişte. Să-i nimicim deci pe hughenoţi. La arme, fraţilor, la arme !
Mai multe voci repetară: „La arme !"
— Ei, drăcia dracului ! exclamă regele. Fă-l pe beţivul ăsta să tacă odată, că altfel o s-avem o a doua noapte a Sfîntului Bartolomeu.
— Aşteaptă, aşteaptă ! zise Chicot.
Şi luînd din mîna lui Quélus o sarbacană, gasconul trecu în spatele călugărului şi îl plesni din răsputeri pe umăr, cu instrumentul acela găurit şi sonor.
— Mă omoară ! strigă călugărul.
— Ei, bravo, tu eşti ! grăi Chicot, vîrîndu-şi capul pe sub braţul călugărului. Cum îţi merge, părinţele ?
— Ajutor, domnule Chicot, ajutor ! strigă Gorenflot. Vrăjmaşii credinţei vor să mă ucidă. Nu voi muri însă pînă cînd glasul meu nu va fi auzit. În foc cu hughenoţii ! Pe rug cu bearnezul !
— Vrei să taci, dobitocule ?!
— La dracu cu gasconii ! continuă călugărul.

În clipa aceea, o a doua lovitură, dar nu de sarbacană, ci de bîtă, căzu pe celălalt umăr al lui Gorenflot, care de data aceasta scoase un adevărat strigăt de durere. Chicot, mirat, privi în jur, însă nu văzu decît ciomagul. Lovitura fusese dată de un bărbat care se pierdu în mulţime, după ce-i croise din zbor una zdravănă fratelui Gorenflot.
— Oh, oh ! zise Chicot. Cine dracu ne răzbună astfel ? Să fie careva de prin partea locului ? Trebuie să aflu negreşit.
Şi o rupse la fugă după omul cu ciomagul, care se strecura de-a lungul cheiului, întovărăşit de un singur însoţitor.

XV

STRADA FERRONNERIE

Chicot avea picioare bune şi le-ar fi întrebuinţat cu folos ca să-l ajungă din urmă pe omul care-l ciomăgise pe Gorenflot, dacă o anume ciudăţenie în ţinuta acestuia şi, mai ales, în aceea a însoţitorului său nu l-ar fi făcut să-şi dea seama că ar fi foarte primejdios să-l recunoască deodată, lucru de care cei doi păreau că se feresc. Într-adevăr, se vedea cît de colo că amîndoi fugarii căutau să se piardă în forfota mulţimii, întorcîndu-se doar la cîte un colţ de stradă ca să se uite îndărăt şi să se asigure că nu sînt urmăriţi.
Chicot se gîndi că, pentru a nu avea aerul că-i urmăreşte, nu-i rămîne decît un singur mijloc, şi anume acela de a le-o lua înainte. Cei doi ajunseseră în strada Saint-Honoré prin strada Monnaie şi Tirechappe ; la colţul acesteia din urmă, Chicot îi întrecu şi continuă să meargă repede, căutîndu-şi un loc de pîndă undeva pe la capătul străzii Bourdonnais.
Cei doi străbătură strada Saint-Honoré, prelingîndu-se pe lîngă zidul caselor de pe partea pieţei de cereale ; cu pălăriile trase pe frunte şi cu pelerinele ridicate pînă-n dreptul ochilor, ei păşeau grăbiţi, în pas oarecum milităresc, îndrep-

tîndu-se spre strada Ferronnerie. O bună bucată de drum, Chicot îi avu pe amîndoi în urma sa. La colţul străzii Ferronnerie, fugarii se opriră din nou, ca să arunce o ultimă privire iscoditoare în jur.

Între timp, Chicot lăsase să se mărească distanţa între el şi cei doi şi ajunsese la jumătatea străzii. Acolo, în faţa unei case ce părea gata să se prăbuşească de veche ce era, aştepta o litieră avînd înhămaţi doi cai voinici. Chicot se uită atent împrejur, văzu vizitiul adormit pe capră şi o femeie care părea neliniştită stînd cu faţa lipită de jaluzele. Îl fulgeră prin minte că litiera nu-i putea aştepta decît pe cei doi bărbaţi ; aşa că se piti în spatele ei şi, la adăpostul umbrei pe care o arunca litiera şi casa, se strecură în spatele unei lespezi late de piatră, folosită drept tarabă de către vînzătorii de legume care, în vremea aceea, veneau de două ori pe săptămînă la un soi de iarmaroc pe strada Ferronnerie.

De abia se ascunsese acolo, cînd îi şi zări pe cei doi bărbaţi ivindu-se chiar în preajma cailor, unde din nou se opriră îngrijoraţi. Unul din ei îl zgîlţîi pe vizitiu, dar cum acesta obişnuia să doarmă adînc, nu se putu stăpîni să nu trîntească un „fir-ar să fie", rostit cu cel mai curat accent gascon, pe cînd celălalt, şi mai nerăbdător, îl împunse pe vizitiu în noadă cu vîrful pumnalului.

— Ah ! Ah ! exclamă Chicot. Va să zică nu m-am înşelat : erau compatrioţi de-ai mei. Nici nu mă miră că l-au altoit atît de bine pe Gorenflot, fiindcă i-a vorbit de rău pe gasconi.

Tînăra femeie, recunoscîndu-i pe cei doi bărbaţi, se aplecă repede peste portiera caleştii masive. Atunci Chicot o zări mai limpede : să fi avut cam douăzeci-douăzeci şi doi de ani. Era tare frumoasă şi tare palidă şi, dacă ar fi fost ziuă, ai fi putut ghici, după abureala ce jilăvea părul ei de un blond auriu şi-i umezea ochii încercănaţi, după mîinile de un alb mat, după lînceda înfăţişare a întregului său trup, că tînăra femeie se afla într-o stare bolnăvicioasă care îi pricinuia dese leşinuri şi îi îngroşa talia, ceea ce dădea lesne în vileag secretul. Dar din toate aceste amănunte, ochii lui Chicot nu reţinură decît trei lucruri : că era tînără, palidă şi blondă.

Cei doi bărbaţi se apropiară de litieră, astfel că în chip firesc se aflau lîngă lespedea după care sta pitulat Chicot. Cel mai înalt cuprinse în palmele sale mîna albă pe care doamna i-o întindea pe fereastra litierei şi, punînd piciorul pe scară şi rezemîndu-şi coatele de portieră, el o întrebă :

— Ei bine, dragă inimioară, micuţa mea, cum ne simţim ?

Doamna răspunse dînd din cap, cu un zîmbet trist şi arătînd spre sticluţa cu săruri.

— Iar ameţeli, oh, pe toţi sfinţii ! Nu ţi-aş ierta, draga mea, să fii atît de bolnavă, dacă n-aş purta eu însumi vina scumpei tale boli.

— Şi de ce dracu aţi adus-o şi pe doamna la Paris ? întrebă destul de grosolan celălalt bărbat. Parcă-i un blestem, pe legea mea, ca s-aveţi mereu cîte o fustă cusută de pulpana hainei !

— Ei, dragă Agrippa — răspunse cel dintîi, care părea soţul ori iubitul doamnei. E tare dureros să te desparţi de cine ţi-e drag !

Şi schimbă cu doamna o privire plină de iubire languroasă.

— Daţi-o dracului de treabă, mă băgaţi în fundul iadului, zău, cînd vă aud vorbind aşa — reluă acru însoţitorul său. Aţi venit la Paris ca să faceţi dragoste, chipeşe curtezan ? Mi se pare totuşi că Béarn-ul e destul de încăpător pentru escapadele voastre sentimentale, fără a fi nevoie să le căutaţi pînă în Babilon, unde de douăzeci de ori era cît p-aci să ne deşele astă-seară. Întoarceţi-vă acasă dacă vreţi să gunguriţi pe la perdelele litierelor. Aici însă, daţi-o naibii, stăpîne, ţineţi-vă numai de intrigile politice !

La auzul cuvîntului „stăpîne", Chicot ar fi vrut să ridice capul, dar nu putea să rişte, căci ar fi fost văzut.

— Lasă-l să bombăne, scumpa mea, şi nu te necăji de ce spune. Cred că s-ar îmbolnăvi ca şi tine şi, de asemenea, ar fi cuprins de ameţeli şi de leşinuri dacă n-ar bombăni.

— Hei, dar măcar, pe toţi sfinţii, cum ziceţi dumneavoastră — izbucni iar slujitorul — urcaţi-vă în litieră de vreţi să-i şoptiţi doamnei niscai drăgălăşenii şi-o să riscaţi mai puţin să fiţi recunoscut decît stînd aşa în plină stradă.

— Ai dreptate, Agrippa — răspunse gasconul îndrăgostit. Ei, vezi, scumpa mea inimioară, că nu-i el un sfătuitor chiar atît de rău pe cît s-ar părea ! Hai, fă-mi loc, micuţa mea, dacă, desigur, îmi îngădui să mă aşez alături de tine, deoarece îmi este cu neputinţă să stau la picioarele tale.

— Nu numai că vă îngădui, sire — răspunse tînăra doamnă — dar chiar doresc fierbinte.

— Sire ! murmură mirat Chicot, încercînd printr-un gest necugetat să ridice capul şi lovindu-se straşnic de muchia lespedei sub care sta ascuns. Sire ! Ce tot îndrugă ea acolo ?

Între timp, necunoscutul profită de îngăduința primită și podeaua trăsurii scîrții sub apăsarea unei noi greutăți. Apoi zgomotul acesta fu urmat de ecourile unui lung și drăgăstos sărut.

— Ei, pocinogul dracului ! strigă însoțitorul rămas afară. Omul este într-adevăr o jivină tare nătîngă.

— Să mor eu dacă mai pricep ceva ! exclamă Chicot. Dar, răbdare : totul se lămurește pentru cine știe să aștepte.

— Ah, ce fericit sînt ! continuă să spună cel ce fusese numit „sire", fără să se sinchisească cîtuși de puțin de nerăbdarea prietenului său, cu care, de altfel, părea să se fi obișnuit de mult. Jur pe toți sfinții, astăzi e o zi frumoasă ! Iată-i pe bunii mei parizieni, care mă urăsc din adîncul sufletului și care m-ar omorî fără pic de milă dacă ar ști de unde să-mi ia urma ! Iată-i pe pariezienii mei, care fac tot ce le stă în putință ca să-mi netezească drumul spre tron, iar pe mine, iată-mă-s în brațe cu femeia pe care o ador ! Unde ne aflăm, d'Aubigné ? Cînd voi fi rege, vreau să se ridice chiar pe locul acesta o statuie geniului bearnezului.

— Bear...

Chicot încremeni : își făcuse alt cucui lîngă cel dintîi.

— Sîntem în strada Ferronnerie, sire, și nu miroase a bine — răspunse d'Aubigné, care, tot în toane rele, se agăța de lucruri cînd se sătura să se mai agațe de oameni.

— Mi se pare — continuă Henric (fără îndoială că cititorii noștri au recunoscut în personajul acesta pe regele Navariei) — mi se pare că văd aievea întreaga-mi viață, că mă văd rege, așezat pe tron, temut și puternic, dar poate mai puțin iubit decît sînt în clipa asta, și că privirea mea se afundă în viitor pînă în clipa morții mele. Oh, dragostea mea, spune-mi mereu că mă iubești, fiindcă, ascultîndu-ți vorbele, inima mea se topește.

Și bearnezul, cuprins de melancolie, care punea uneori stăpînire pe el, își lăsă capul pe umărul iubitei sale, suspinînd adînc.

— Vai, Doamne ! rosti tînăra femeie, înspăimîntată. Vă simțiți rău, sire ?

— Poftim ! Numai asta mai lipsea ! exclamă d'Aubigné. Frumosul soldat, frumosul general, frumosul rege care leșină !

— Nu, drăguța mea, liniștește-te ! spuse Henric. Lîngă tine n-aș leșina decît de fericire.

— Într-adevăr, sire — se miră d'Aubigné — mă-ntreb de ce naiba semnați Henric de Navara, în loc să semnați Ronsard ori Clément Marot ?! Pe legea mea ! Și de ce nu v-oți fi înțelegînd cu doamna Margot, cînd amîndoi sînteți la fel de simțitori la poezie ?

— Ah, d'Aubigné, te implor, nu-mi vorbi de nevastă-mea ! Pe toți sfinții ! Doar știi proverbul : vorbești de lup și... dacă o întîlnim ?

— Bine că e în Navara, nu-i așa ? spuse d'Aubigné.

— Pe toți sfinții ! Oare eu nu mi-s, de asemenea, în Navara ? Sau cel puțin lumea crede că sînt acolo. Ei, hai, Agrippa, m-ai făcut să mă-nfior. Urcă-te și să ne întoarcem.

— A, nu, zău, că nu ! se împotrivi d'Aubigné. Plecați singur, eu o să vă urmez. V-aș stingheri și, ceea ce-i mai rău, m-ați stingheri.

— Atunci închide portiera, urs de Béarn ce ești, și fă ce poftești ! zise Henric. Apoi se întoarse spre vizitiu : Lavarenne, acolo unde știi !

Litiera se depărtă încet, urmată de d'Aubigné, care, tot bodogănind dojeni la adresa prietenului său, voia să vegheze asupra regelui.

După plecarea lui d'Aubigné, Chicot simți că i s-a luat o piatră de pe inimă, deoarece d'Aubigné, dat fiind convorbirea lui cu Henric, nu era omul care să mai lase în viață pe imprudentul care ar fi auzit-o.

„Ia să vedem — își zise Chicot, ieșind în patru labe de sub lespede — îi folosește oare lui Valois să știe toate astea ?" Și se ridică de jos, pentru ca picioarele sale lungi, înțepenite de cîrcei, să-și recapete oarecum elasticitatea. „Dar, mai la urma urmei, la ce bun să știe Valois ? reluă gasconul, vorbind cu el însuși. Doi bărbați care se ascund și o femeie însărcinată ! Într-adevăr, ar fi o lașitate să-i divulgi. Nu, nu voi spune nimic, și-apoi important este că lucrul acesta nu mi-a scăpat mie, căci, la urma urmei, eu domnesc." Iar Chicot făcu o săritură ghidușă în aer. „Frumos lucru să fii îndrăgostit ! continuă el. D'Aubigné însă are dreptate : prea se îndrăgostește des, pentru un rege, acest scump Henric de Navara. Acum un an venea la Paris pentru doamna de Sauve. Azi se lasă însoțit de această fermecătoare mică făptură pe care o încearcă leșinurile. Cine dracu poate fi ? Fosseuse, probabil. Și-apoi îmi zic că, dacă Henric de Navara este un pretendent serios la domnie, dacă bietul

băiat aspiră într-adevăr la tron, el trebuie să chibzuiască niţel şi cum să-l distrugă pe vrăjmaşul său ducele de Guise, pe inamicul său cardinalul de Guise şi pe duşmanul său domnul duce de Mayenne. Ei bine, mie îmi place bearnezul şi sînt sigur că odată şi odată o să-i joace un renghi acestui scîrbos măcelar loren. Hotărît lucru, nu voi sufla nici un cuvînt din cele ce am văzut sau din ceea ce am auzit."

Chiar atunci o ceată de membri ai Ligii, toţi beţi, trecură strigînd :

— Trăiască liturghia ! Moarte bearnezului ! Pe rug cu hughenoţii ! În foc cu ereticii !

Între timp, litiera dădea colţul către cimitirul căruia oamenii îi păstraseră numele de Saints-Innocents şi se înfunda în întunecimea străzii Saint-Denis.

„Ia să facem o mică recapitulare — zise Chicot. L-am văzut pe cardinalul de Guise, l-am văzut pe ducele de Mayenne, l-am văzut pe regele Henric de Valois, l-am văzut pe regele Henric de Navara. Un singur prinţ lipseşte din colecţia mea : ducele de Anjou. Să-l căutăm pînă-l vom găsi. Hai să aflăm unde o fi scumpul nostru François al III-lea ! Fir-ar să fie de treabă ! Îmi ard călcîiele, nu alta, să-l găsesc pe acest vrednic monarh.

Şi Chicot o apucă iar spre biserica Saint-Germain l'Auxerrois.

Chicot nu era singurul care îl căuta pe ducele de Anjou şi pe care absenţa acestuia îl îngrijora. Cei trei fraţi de Guise, de asemenea îl căutau în toate părţile, dar nici ei n-aveau mai mult noroc decît gasconul. Domnul de Anjou nu era omul care să se hazardeze în mod imprudent şi o să vedem mai tîrziu ce precauţii îl reţineau încă departe de prietenii săi.

O clipă, Chicot crezu că a dat peste el, şi anume în strada Béthisy : un pîlc numeros poposise la uşa unui negustor de vinuri şi, în rîndurile mulţimi, Chicot îi recunoscu pe domnul de Monsoreau şi pe ducele de Guise.

„Straşnic — chibzui el. Iată peştii : rechinul trebuie să fie şi el pe aproape."

Chicot se înşela însă. Domnul de Monsoreau şi ducele erau ocupaţi să umple, la uşa crîşmei ce gemea de beţivani, pahar după pahar unui vorbitor căruia îi aţîţau astfel o elocvenţă tare împleticită.

Oratorul acela beat criţă era Gorenflot. El îşi povestea călătoria la Lyon şi duelul pe care-l avusese într-un han cu

un groaznic slujitor al lui Calvin. Domnul de Guise acorda atenţia cea mai susţinută povestirii călugărului, în care începea să descopere ciudate potriviri cu muţenia lui Nicolas David.

De altminteri, strada Béthisy era înţesată de lume ; mulţi gentilomi, membri ai Ligii, îşi legaseră caii de un fel de priponitoare, dintre cele care se întîlneau destul de des în vremea aceea pe cele mai multe uliţe. Chicot se opri în marginea pîlcului care înconjura această priponitoare şi ciuli urechea.

Gorenflot, clătinîndu-se, mugind, prăbuşindu-se într-una de pe amvonul lui viu şi repus ca vai de lume în şaua din spatele lui Panurge, vorbind doar printre sughiţuri, dar din nenorocire vorbind încă, devenise jucăria străduinţelor ducelui şi a şireteniei domnului de Monsoreau, care izbuteau să-i smulgă frînturi de cuvinte limpezi şi crîmpeie de mărturisiri.

Destăinuirile lui, mai mult decît prezenţa la Paris a regelui de Navara şi cu totul altfel decît aceasta, avură darul să-l înspăimînte pe gascon, care era numai urechi. Căci Chicot vedea apropiindu-se momentul în care Gorenflot va lăsa să-i scape numele lui, şi acest nume putea, revărsînd asupră-i o lumină funestă, să lămurească tot misterul. Aşadar, Chicot nu mai pierdu timpul : el taie ori dezlegă frîul cailor ce se scărpinau de obloanele prăvăliilor din piaţetă şi, croindu-i de mama focului pe vreo doi-trei, îi mînă spre mijlocul mulţimii, care, speriată de galopul şi de nechezatul lor, se despică în fel şi chip, împrăştiindu-se.

Gorenflot se temu pentru Panurge, gentilomii se temură pentru caii şi bagajele lor, mulţi se temură pentru ei înşişi ; mulţimea se risipi, toţi o luară la goană care încotro. Cineva strigă : „Foc !" şi strigătul fu repetat de o duzină de glasuri. Chicot zbură ca vîntul printre oameni şi se apropie de Gorenflot, săgetîndu-l cu o privire arzătoare, sub care acesta începu să se dezmeticească, apoi îl înşfăcă pe Panurge de căpăstru şi, în loc să urmeze mulţimea, îi întoarse spatele ; astfel încît aceste două mişcări, fiecare în alt sens, prilejuiră numaidecît ivirea unui gol destul de mare între Gorenflot şi ducele de Guise, gol ce se umplu într-o clipită de rîndurile mereu îngroşate ale curioşilor sosiţi prea tîrziu la faţa locului.

Chicot îl tîrî pe călugăr în adîncitura pe care o făcea absida bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois, sprijinindu-i, pe

el şi pe Panurge, de zid, aşa cum ar fi făcut un sculptor cu un basorelief pe care ar fi vrut să-l încrusteze în piatră.

— Ah, beţivule ! strigă el. Ah, păgînule, trădătorule, renegatule ! Aşadar, pentru tine o stacană cu vin va avea totdeauna mai mult preţ decît prietenul tău ?

— Vai, domnule Chicot ! se bîlbîi călugărul.

— Cum, eu te hrănesc, ticălosule, te adăp, îţi umplu buzunarele şi burta, şi tu îţi trădezi stăpînul ?!

— Ah, Chicot ! glăsui călugărul, înduioşat.

— Te-apuci să povesteşti altora secretele mele, mizerabile !

— Scumpe prietene !

— Ţine-ţi gura ! Nu eşti decît un denunţător şi meriţi să fii pedepsit.

Călugărul, îndesat, viguros, mare cît o namilă şi ca un taur de puternic, dar îmblînzit de căinţă şi mai ales de vin, se clătina fără să se apere în mîinile lui Chicot, zgîlţîit în lege de acesta ca un balon umflat cu aer.

Doar Panurge, faţă de violenţele săvîrşite împotriva stăpînului şi prietenului său, doar el protesta prin lovituri de copită, care nu atingeau pe nimeni şi pe care Chicot i le răsplătea cu lovituri de ciomag.

— Să fiu pedepsit ? îngăimă călugărul. Eu, prietenul dumitale, scumpe domnule Chicot ?

— Da, da, să fii pedepsit — zise Chicot — şi o să-ţi primeşti pedeapsa meritată !

Şi într-o clipă, bastonul gasconului se mută de pe crupa măgarului pe umerii îndesaţi şi spătoşi ai călugărului.

— O, dacă n-aş fi mîncat atîta ! se tîngui Gorenflot, schiţînd un gest de furie.

— M-ai bate, nu-i aşa, nerecunoscătorule ? Tu pe mine, pe prietenul tău ?

— Dumneata, prietenul meu, domnule Chicot, să mă omori în bătaie ?!

— Cine ştie să iubească ştie şi să pedepsească.

— Atunci omoară-mă chiar acum ! strigă Gorenflot.

— Aşa ar trebui să fac.

— Ah, dacă n-aş fi mîncat atît — repetă călugărul, cu un geamăt adînc.

— Ai mai spus-o o dată.

Şi dovezile de prietenie ale lui Chicot faţă de bietul monah, care începu să mugească din răsputeri, sporiră încă o dată pe atît.

— După ce te-ai purtat ca un bou, acum faci pe viţelul ! zise gasconul. Gata, ţin-te bine de coama lui Panurge şi să mergem frumuşel să faci nani la „Cornul Abundenţei".

— Nu mai văd drumul ! se văită călugărul, din ochii căruia se rostogoleau lacrimi mari cît pumnul.

— Ehe, dacă ai plînge vinul pe care l-ai băut, poate că te-ai trezi din beţie. Dar nici gînd, ba, pe deasupra, mai trebuie să-ţi slujesc şi drept călăuză.

Chicot începu să tragă măgarul de căpăstru în timp ce călugărul, agăţîndu-se cu amîndouă mîinile de oblînc, se străduia să-şi păstreze echilibrul. Traversară astfel podul Meuniers, lăsară în urmă strada Saint-Barthélemy şi Petit-Pont şi urcară în susul străzii Saint-Jacques, monahul plîngînd într-una şi gasconul trăgîndu-l într-una de căpăstru pe Panurge.

Chemaţi de Chicot, doi băieţi care argăţeau la jupîn Bonhomet îl coborîră pe călugăr de pe măgar şi-l duseră pînă în camera cunoscută cititorilor noştri.

— S-a făcut — zise jupîn Bonhomet, înapoindu-se.

— S-a culcat ? întrebă Chicot.

— Sforăie.

— De minune ! Dar cum, într-o zi sau alta, tot se va trezi, ţine minte că nu vreau de loc să afle cum s-a întors aici ; nici un cuvînt, nici un fel de lămurire ; n-ar fi rău să creadă chiar că n-a mai părăsit hanul din faimoasa noapte cînd a făcut mare scandal la mînăstire şi că tot ceea ce i s-a întîmplat de atunci încoace e doar un vis.

— Am înţeles, domnule Chicot — răspunse crîşmarul — dar oare ce i s-a întîmplat bietului nostru călugăr ?

— O mare nenorocire. Se pare că la Lyon s-a luat la harţă cu un sol de-al domnului de Mayenne şi că l-a ucis.

— Vai, Dumnezeule ! exclamă hangiul. Aşa încît...

Aşa încît domnul de Mayenne a jurat, după cum am auzit, că nu se va lăsa pînă ce asasinul nu va fi tras pe roată, ori, de nu, să nu-l mai cheme pe el de Mayenne — continuă Chicot.

— Fiţi liniştit, părinţelul nu va ieşi de aici cu nici un chip — zise Bonhomet.

— Foarte bine ! Şi acum — îşi vorbi lui însuşi gasconul, liniştit în privinţa lui Gorenflot — trebuie neapărat să-l găsesc pe ducele de Anjou. Pe urmele lui, aşadar !

Şi o porni spre locuinţa maiestăţii sale François al III-lea.

XVI

PRINŢUL ŞI PRIETENUL

După cum am văzut, Chicot căutase în zadar să dea de ducele de Anjou pe străzile Parisului în seara Ligii.

Ducele de Guise, vă aduceţi aminte, îl poftise pe prinţ să iasă la plimbare, dar invitaţia lui trezise nelinişte în mintea bănuitoare a alteţei sale. François cugetase îndelung, şi după ce cugeta astfel, François era mai prudent ca un şarpe.

Cu toate astea, deoarece chiar interesele lui îi cereau să vadă cu propriii săi ochi ce avea să se întîmple în seara aceea, se hotărî să nu refuze invitaţia, dar totodată să nu facă un pas în afara palatului, fără a fi întovărăşit aşa cum trebuie.

Întocmai cum un om temător îşi ia cu sine arma preferată spre a-i fi de folos la nevoie, tot aşa şi ducele se duse să-şi caute sabia, care era Bussy d'Amboise. Dacă ducele a recurs la această soluţie, înseamnă că frica pusese crunt stăpînire pe el. Din ziua cînd fusese dezamăgit în chestiunea privitoare la domnul de Monsoreau, Bussy era supărat, şi François îşi mărturisea în sinea lui că el, în locul lui Bussy — presupunînd că, o dată cu locul, şi-ar fi însuşit în acelaşi timp şi curajul tînărului cavaler — ar fi dat dovadă şi de altceva, nu numai de dispreţ faţă de prinţul care-l trădase cu atîta cruzime.

De altminteri, pentru Bussy, ca pentru toate firile de elită, era mai viu chinul decît ar fi fost plăcerea ; rareori se întîmplă ca un om care nu dă îndărăt în faţa primejdiei, care

rămîne rece şi calm dinaintea sabiei şi a focului să nu se prăbuşească mai uşor decît un laş sub tumultul emoţiilor pricinuite de o supărare cumplită. Cei pe care femeile îi fac să plîngă cel mai lesne sînt bărbaţii cei mai temuţi de către bărbaţi.

Bussy dormea, ca să spunem astfel, învăluit în durerea lui. El o văzuse pe Diane primită la curte în chip de contesă de Monsoreau, admisă de regină în rîndul doamnelor sale de onoare, văzuse o mie de priviri curioase sorbind din ochi această frumuseţe fără seamăn pe care el o descoperise şi o scosese din mormîntul unde sta îngropată. O seară întreagă nu-şi dezlipise privirile arzătoare de pe chipul tinerei femei, care nu-şi ridica de loc ochii îndureraţi ; şi, în toată strălucirea serbării, Bussy, nedrept ca orice om care iubeşte cu adevărat, Bussy, uitînd trecutul şi nimicind el singur în minte-i toate nălucirile unei fericiri pe care trecutul ştiuse să le facă să se nască, Bussy nu se întreba cît de mult trebuie să sufere Diane, ca ea să-şi ţină mereu ochii plecaţi în pămînt, ea care ar fi putut vedea înainte-i un obraz umbrit de o tristeţe ce o împărtăşea pe a ei, în mijlocul tuturor acelor chipuri nepăsătoare sau de o curiozitate prostească.

„Vai — îşi spuse Bussy în sinea lui, văzînd că zadarnic aştepta din partea Dianei o privire — femeile n-au dibăcie ori îndrăzneală decît atunci cînd e vorba să-şi înşele un tutore, un soţ ori o mamă. Încolo sînt stîngace şi sînt laşe cînd au de plătit o datorie de simplă recunoştinţă ; le e atît de teamă să nu pară că iubesc şi pun un preţ aşa de exagerat pe cel mai mic semn de bunăvoinţă, încît, spre a-l împinge la disperare pe cel ce le iubeşte, nici măcar nu-i aruncă o privire, dacă aşa li se năzare lor să-i sfarme inima. Diane putea să-mi spună deschis : «Vă mulţumesc pentru tot ce-aţi făcut pentru mine, domnule de Bussy, dar nu vă iubesc». Aş fi murit pe loc sau m-aş fi lecuit. Dar nu ! Ea preferă să mă lase s-o iubesc în zadar, deşi cu asta n-a cîştigat nimic, deoarece n-o mai iubesc, o dispreţuiesc."

Şi se depărtă din preajma cercului regal, cu inima clocotind de mînie. În acel moment nu mai era cavalerul cu chip nobil, la care toate femeile priveau cu dragoste şi toţi bărbaţii cu teamă ; fruntea îi era întunecată, ochiul prefăcut, zîmbetul pieziş. Ieşind din sală, el se văzu într-o oglindă mare, veneţiană, şi singur se găsi de nesuportat.

„Sînt nebun — îşi zise. Cum, pentru o făptură care mă dispreţuieşte, să ajung nesuferit altor o sută care umblă după mine ?! Şi pentru ce mă dispreţuieşte sau, mai bine zis, pentru cine ? Pentru scheletul ăla deşirat, cu faţa lividă, care, înfipt la zece paşi de ea, o învăluie neîncetat cu privirea-i geloasă... şi care, de asemenea, se preface că nu mă vede. Iar cînd te gîndeşti că, dac-aş vrea, într-un sfert de oră l-aş ţintui mut şi rece sub genunchiul meu, cu sabia înfiptă de zece degete în inimă ; cînd te gîndeşti că, dac-aş vrea, aş putea să împroşc rochia-i albă cu sîngele aceluia care i-a cusut aceste flori ; cînd te gîndeşti că, dac-aş vrea, neizbutind să fiu iubit, aş putea cel puţin să fiu fioros şi să inspir ură. Ah, mai bine ura ei, da, ura ei decît indiferenţa ei !

Da, însă ar fi o faptă mîrşavă. Aşa ar face un Quélus şi un Maugiron, dacă un Quélus sau un Maugiron ar şti să iubească. Mai bine să semăn cu acel erou din Plutarh pe care l-am admirat atîta, acel tînăr Antiohus care s-a stins din dragoste fără a lăsa să-i scape o mărturisire, fără a scoate un vaiet. Da, voi tăcea ! Da, eu care m-am bătut corp la corp cu toţi bărbaţii temerari ai acestui veac, eu care l-am văzut pe Crillon, pe însuşi viteazul Crillon, dezarmat în faţa mea, şi a cărui viaţă a stat în mîna mea, ei bine, îmi voi ucide durerea, voi înăbuşi-o în suflet, aşa cum a făcut Hercule cu uriaşul Anteu, pe care nu l-a lăsat o singură dată să atingă cu tălpile ţărîna care-i era mamă. Nu, nimic nu-mi este cu neputinţă, mie, Bussy, eu care, aidoma lui Crillon, am fost supranumit viteazul, şi tot ceea ce au săvîrşit odinioară eroii voi săvîrşi la rîndu-mi."

Zicîndu-şi acestea, el îşi deştepeni mîna crispată cu care îşi sfîşia pieptul, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi se îndreptă încet spre uşă ; pumnul său era gata să lovească fără milă în tapiserie, dar se stăpîni ; îşi impuse să fie răbdător şi blînd şi ieşi cu zîmbetul pe buze, cu liniştea întipărită pe frunte, însă cu inima clocotind ca un vulcan.

E adevărat că în drumul său îl întîlni pe domnul duce de Anjou şi întoarse capul, deoarece simţi că, oricîtă tărie ar avea, nu i-ar fi fost de ajuns ca să-i surîdă sau măcar să-l salute pe prinţ, care îl numea prietenul său şi care îl trădase în chip atît de josnic.

Trecînd pe lîngă tînărul cavaler, prinţul îi rosti numele, dar Bussy nici măcar nu întoarse capul. El se înapoie acasă. Aici, îşi puse sabia pe masă, îşi scoase pumnalul din teacă, îşi dezbrăcă mantia şi haina şi se aşeză într-un jeţ larg, rezemîndu-şi capul de blazonul cu armele sale care împodobea spătarul jilţului. Văzîndu-l absorbit, slujitorii crezură că vrea să se odihnească şi se îndepărtară. Bussy nu dormea ; el visa.

Se scurseră astfel mai multe ceasuri, fără ca tînărul să vadă că în celălalt capăt al încăperii un om, aşezat în acelaşi chip, îl pîndea curios, neîndrăznind să facă vreo mişcare sau să rostească un cuvînt, aşteptînd, pe cît se părea, prilejul să intre în legătură cu dînsul fie printr-o vorbă, fie printr-un semn.

În cele din urmă, un fior de gheaţă cutremură umerii lui Bussy şi acesta începu să clipească din ochi. Cel care îl privea nu se clinti de la locul său. Peste puţin, contele prinse să clănţăne din dinţi, braţele i se înţepeniră, capul, devenit prea greu, îi alunecă de-a lungul spătarului şi-i căzu pe umăr. Atunci, omul care îl observa se ridică de pe scaun şi, scoţînd un suspin, se apropie de el.

— Domnule conte — rosti el — aveţi febră.

Contele ridică fruntea împurpurată de fierbinţeală.

— A, tu eşti, Remy — zise el.

— Da, conte, vă aşteptam aici.

— Aici, şi de ce ?

— Pentru că acolo unde suferi nu rămîi multă vreme.

— Mulţumesc, prietene — zise Bussy, cuprinzînd mîna tînărului.

Remy păstră în palmele sale acea mînă temută, acum mai slabă decît a unui copil, şi strîngînd-o cu multă dragoste şi respect lîngă inima lui, spuse :

— Uite ce este bine de ştiut, domnule conte, dacă doriţi să-mi luaţi povaţa în serios : vreţi ca febra să pună stăpînire pe dumneavoastră şi să vă doboare ? Atunci staţi în picioare. Vreţi, dimpotrivă, s-o biruiţi ? Culcaţi-vă în pat şi cereţi să vi se citească o carte frumoasă, unde să puteţi găsi pilde de urmat şi puteri noi.

Contele nu mai avea altceva de făcut pe lume decît să asculte ; aşa că ascultă.

Prin urmare, toţi prietenii săi care veniră să-l viziteze îl găsiră în pat.

Toată ziua următoare Remy nu se mişcă de la căpătîiul contelui. El avea o dublă îndatorire : de doctor trupesc şi

de doctor sufletesc; se folosea de băuturi răcoritoare pentru tămăduirea trupului şi avea cuvinte blînde pentru cele ce ţineau de suflet.

Dar a doua zi — ziua în care domnul de Guise sosise la Luvru — cînd Bussy se uită în jurul său, Remy nu mai era.

„S-a obosit — gîndi el. Şi e cît se poate de firesc, bietul băiat. El care, desigur, simte atîta nevoie de aer, de soare, de primăvară, şi apoi, fără îndoială că îl aşteaptă Gertrude. Nu-i decît o cameristă, dar îl iubeşte... O cameristă care te iubeşte valorează mai mult decît o regină care nu te iubeşte."

Ziua trecu astfel şi Remy nu apăru; tocmai pentru că lipsea, Bussy ar fi vrut să-l vadă şi simţea împotriva bietului băiat o ciudă nestăpînită.

— Vai! murmură el în vreo două rînduri. Şi eu care credeam în recunoştinţă şi în prietenie! Nu, de aici înainte n-am să mai cred în nimic.

Spre seară, cînd străzile începură să se umple de lume şi de zgomot, cînd înserarea ştergea conturul obiectelor din încăpere, Bussy auzi în anticameră voci multe şi ridicate.

Un servitor sosi într-un suflet.

— Monseniore, ducele de Anjou! anunţă el.

— Să intre — răspunse Bussy, încruntînd sprîncenele la gîndul că stăpînul său îi purta de grijă, acest stăpîn căruia Bussy îi dispreţuia pînă şi politeţea.

Ducele intră. Camera lui Bussy zăcea cufundată în întuneric: inimile bolnave iubesc obscuritatea, căci ele o populează cu năluci.

— E întuneric la tine, Bussy — spuse ducele. Lucrul acesta trebuie să te întristeze.

Bussy nu răspunse: sila îi încleşta fălcile.

— Eşti chiar atît de grav bolnav — continuă ducele — că nu poţi să-mi răspunzi?

— Sînt foarte bolnav, monseniore — murmură Bussy.

— Aşadar, de aceea n-ai mai venit pe la mine de două zile?

— Da, monseniore.

Prinţul, cam jignit de răspunsurile laconice ale lui Bussy, făcu de două-trei ori înconjurul încăperii, privind sculpturile ce se conturau în umbră şi pipăind stofele.

— Eşti bine instalat, Bussy, cel puţin aşa mi se pare — zise ducele.

Cavalerul nu răspunse.

— Domnilor — se adresă ducele gentilomilor săi — treceţi în camera de alături. Nu încape îndoială că bietul meu Bussy este rău bolnav. De ce n-a fost chemat Miron? Medicul unui rege nu e destul de bun pentru Bussy?!

Un servitor al lui Bussy clătină din cap: ducele observă mişcarea.

— Spune, Bussy, ai necazuri? întrebă prinţul, aproape slugarnic.

— Nu ştiu — răspunse contele.

Ducele se apropie, întocmai ca un iubit pe care îl îndepărtezi şi care, cu cît îl îndepărtezi, cu atît se arată mai puţin mîndru şi mai binevoitor.

— Ei, hai Bussy, spune-mi! stărui el.

— Ce v-aş putea spune, monseniore?

— Eşti supărat pe mine, nu-i aşa? întrebă prinţul în şoaptă.

— Eu supărat?! De ce? De altfel, nimeni nu se poate supăra pe un prinţ. La ce bun?

Ducele tăcu.

— Dar — continuă Bussy — pierdem timpul cu preliminariile. Să trecem la fapte, monseniore.

Ducele îl privi pe Bussy.

— Aveţi nevoie de mine, nu-i aşa? întrebă acesta cu o asprime de necrezut.

— Ah, domnule de Bussy!

— Ei, fără îndoială că aveţi nevoie de mine, o repet. Credeţi că-mi poate trece cumva prin minte că veniţi să mă vedeţi din prietenie? Nu, v-o jur! Căci de iubit nu iubiţi pe nimeni.

— Vai, Bussy, tu să-mi spui asemenea lucruri?!

— Ei, haide, să sfîrşim! Vorbiţi, monseniore, ce vă trebuie? Cînd slujeşti un prinţ, cînd prinţul acesta se preface pînă într-atît, încît te numeşte prieten, ei bine, trebuie să-i rămîi îndatorat pentru prefăcătoria lui şi să faci orice sacrificii pentru el, chiar jertfindu-ţi viaţa. Vorbiţi!

Ducele roşi, însă, cum sta în umbră, nimeni nu văzu cum sîngele îi năvălise în obraji.

— Nu voiam nimic de la tine, Bussy, şi te înşeli dacă îţi închipui că vizita mea este dictată de interes. Văzînd timpul frumos de afară şi tot Parisul fiind atît de vesel astă-seară

din pricina înscrierilor în Ligă, doresc să te am tovarăş ca să hoinărim puţin prin oraş.

Bussy se uită la duce.

— Nu-l aveţi pe Aurilly ? întrebă el.

— Un cîntăreţ din lăută !

— Ah, monseniore, nu vreţi să-i daţi în vileag toate titlurile : credeam că îndeplineşte pe lîngă dumneavoastră şi alte funcţii. Şi în afară de Aurilly, mai aveţi încă zece sau doisprezece gentilomi, ale căror săbii, de altfel, le şi aud izbindu-se de lemnăria pereţilor din anticamera mea.

Draperia se ridică încet.

— Cine-i acolo — întrebă cu trufie ducele — şi cine intră fără să fie anunţat în camera unde mă găsesc eu ?

— Eu, Remy — răspunse Haudouin, făcîndu-şi o intrare maiestuoasă şi nefiind de loc stînjenit.

— Cine e Remy ? întrebă ducele.

— Remy, monseniore — răspunse tînărul care intrase — este medicul.

— Remy este mai mult decît un medic, monseniore, este prietenul meu — adăugă Bussy.

— Ah ! exclamă ducele, jignit.

— Ai auzit ce doreşte monseniorul ? întrebă Bussy, pregătindu-se să se dea jos din pat.

— Da, să-l întovărăşiţi, dar...

— Dar ce ? zise ducele.

— Dar nu-l veţi întovărăşi, monseniore — răspunse Haudouin.

— Şi pentru ce asta ? strigă François.

— Pentru că afară e prea frig.

— Prea frig ? zise ducele, surprins că cineva îndrăzneşte să-i reziste.

— Da, prea frig. Prin urmare, eu, care răspund de sănătatea domnului de Bussy faţă de prietenii săi şi mai ales faţă de mine însumi, nu-i dau voie să iasă.

Totuşi, Bussy era gata să sară jos din pat cînd mîna lui Remy o întîlni pe a sa şi o strînse într-un mod semnificativ.

— Bine — zise ducele — din moment ce riscă atît de mult ieşind, va rămîne în casă.

Şi alteţa sa, din cale afară de jignit, făcu doi paşi spre uşă.

Bussy nici nu se clinti din loc.

Ducele se apropie din nou de pat.

— Aşadar, e lucru hotărît, nu vrei să rişti ? zise el.

— Vedeţi şi dumneavoastră, monseniore — răspunse Bussy — nu-mi îngăduie medicul.

— Ar trebui să te vadă Miron, Bussy ; este un mare doctor.

— Monseniore, îmi place mai mult un medic prieten decît un doctor savant — zise Bussy.

— În acest caz, adio !

— Adio, monseniore !

Şi ducele ieşi cu mare zgomot.

Abia părăsi casa, că Remy, care îl urmărise din ochi pînă cînd ajunsese în stradă, alergă lîngă bolnav.

— Haideţi, monseniore — zise el — sculaţi-vă numaidecît, vă rog.

— De ce să mă scol ?

— Ca să faceţi o plimbare cu mine. E mult prea cald în camera asta.

— Păi adineauri îi spuneai ducelui că afară e prea frig !

— De cînd a plecat ducele, temperatura s-a schimbat.

— Aşa încît... ? zise Bussy, ridicîndu-se plin de curiozitate.

— Aşa încît, în clipa aceasta, sînt convins că aerul o să vă priască.

— Nu înţeleg.

— Parcă din doctoriile pe care vi le dau înţelegeţi ceva ? Totuşi le înghiţiţi. Hai, sus, îmbrăcaţi-vă ! O plimbare cu domnul duce de Anjou ar fi fost primejdioasă, cu medicul, e binefăcătoare. Asta v-o spun eu. Ce, nu mai aveţi încredere în mine ? Atunci ar trebui pur şi simplu să mă daţi afară !

— Să mergem, dacă vrei tu — zise Bussy.

— Pentru că trebuie, nu fiindcă vreau eu.

Bussy se ridică, palid şi tremurînd.

— Ce interesantă paloare ! exclamă Remy. Ce bolnav frumos !

— Dar unde mergem ?

— Într-un cartier al cărui aer l-am analizat chiar azi.

— Şi acest aer ?

— Acest aer este suveran pentru boala dumneavoastră, monseniore.

Bussy se îmbrăcă.

— Pălăria şi sabia ! ceru el.

Pe cea dintîi şi-o puse în cap şi cu cealaltă îşi încinse mijlocul.

Apoi ieşiră împreună.

XVII

ETIMOLOGIA STRĂZII JUSSIENNE

Remy îl luă pe bolnav de braţ, o apucară la stînga şi merseră de-a lungul străzii Coquillière, pînă la metereze.

— Ciudat lucru — remarcă Bussy — mă duci către mlaştinile de la Grange Batelière şi susţii că ăsta e un cartier sănătos ?

— O, domnule, aveţi puţină răbdare, vom ocoli strada Pagevin, lăsăm la dreapta strada Breneuse şi vom intra în strada Montmartre. Să vedeţi ce frumoasă este strada Montmartre !

— Crezi că n-o cunosc ?

— Ei, dacă o cunoaşteţi, cu atît mai bine ! Nu voi mai avea nevoie să pierd timpul arătîndu-vă frumuseţile ei şi vă voi conduce grabnic într-o ulicioară grozav de drăguţă. Haideţi, haideţi, nu vă spun mai mult de-atît.

Într-adevăr, după ce lăsară în stînga poarta Montmartre şi după ce mai făcură vreo două sute de paşi pe strada cu acelaşi nume, Remy o apucă la dreapta.

— Ei, drăcie, dar o faci înadins ! se mînie Bussy. Ne întoarcem de unde am plecat !

— Asta e strada Gypecienne, sau a Egiptencii, căreia poporul a început să-i zică strada Gyssienne şi pe care va sfîrşi în scurt timp prin a o numi strada Jussienne, pentru că sună mai dulce şi pentru că geniul limbilor tinde mereu, pe măsură ce înaintăm spre sud, să multiplice vocalele. Dumneavoastră, monseniore, care aţi fost în Polonia, trebuie să ştiţi asta. Oare oamenii de pe-acolo nu-i ard cîte patru consoane una după alta, de parcă macină pietricele cînd vorbesc şi de parcă, măcinîndu-le, înjură ?

— E foarte adevărat — recunoscu Bussy — însă cum nu-mi închipui că am venit aici ca să facem un curs de filologie, spune-mi odată, unde mergem ?

— Vedeţi bisericuţa asta ? întrebă Remy, fără să răspundă direct întrebării cavalerului. Ce ziceţi, monseniore, ce semeaţă e, cu faţada spre stradă şi cu altarul spre grădina comunităţii ! Pun rămăşag că n-aţi luat-o în seamă niciodată pînă azi !

— Într-adevăr, nu o cunoşteam.

Dar Bussy nu era singurul aristocrat care nu pusese niciodată piciorul în acea biserică a Sfintei Maria Egipteanca, biserică foarte populară, cunoscută de credincioşii care o frecventau şi sub numele de Capela Quoqhéron.

— Ei bine, monseniore — spuse Remy — acum, fiindcă ştiţi cum se numeşte această biserică, după ce i-aţi cercetat îndeajuns exteriorul, să pătrundem înăuntru, să vedeţi vitraliile naosului : sînt ciudate.

Bussy îl privi lung şi, zărind pe obrazul tînărului un zîmbet cald, înţelese că tînărul doctor urmărea, determinîndu-l să intre în biserică, un alt scop decît acela de a-i arăta vitraliile, care nici nu puteau fi văzute, deoarece se înnoptase. Dar mai era ceva care putea fi văzut, interiorul bisericii fiind luminat pentru slujba de seară : erau acele naive picturi din secolul al XVI-lea, care, în Italia, datorită climei dulci de acolo se păstrează încă, în număr mare, în timp ce la noi, umezeala, pe de o parte, şi vandalismul, pe de alta, s-au întrecut care mai de care că şteargă de pe ziduri aceste tradiţii ale unor vremuri apuse şi aceste dovezi despre tăria unei credinţe care nu mai este. Într-adevăr, din porunca regelui Francisc I, pictorul zugrăvise o frescă înfăţişînd momente din viaţa sfintei Maria Egipteanca ; or, din numărul de scene mai interesante, artistul, naiv şi mare iubitor al adevărului, dacă nu anatomic, cel puţin istoric, fixase pe peretele aflat mai la vedere scena în care sfînta Maria Egipteanca, neavînd bani să plătească luntraşului, se oferă pe ea însăşi drept plată pentru a trece rîul.

Ce-i drept, trebuie să spunem că, în ciuda veneraţiei credincioşilor faţă de pocăinţa Mariei Egipteanca, multe femei cinstite din cartier erau de părere că pictorul ar fi putut zugrăvi acest subiect în vreun colţ mai dosnic sau cel puţin să-l trateze în chip mai puţin naiv ; şi motivul pe care-l invocau, sau mai bine zis nu-l invocau, era că anumite detalii ale frescei atrăgeau adesea într-acolo privirile băieţilor de prăvălie, pe care postăvarii, patronii lor, îi aduceau la biserică în toate duminicile şi sărbătorile.

Tînărul cavaler se uită la Haudouin, care, devenit pentru o clipă băiat de prăvălie, dădea o mare atenţie picturii.

— Ţi-ai închipuit cumva că din pricina ăstei biserici a sfintei Maria Egipteanca o să se trezească în mine gînduri

anacreontice ? Dacă-i aşa, n-ai nimerit-o. Aici trebuie să aduci călugări şi şcolari.

— Ba să mă ferească Dumnezeu — răspunse Haudouin. *Omnis cogitatio libidinosa cerebrum inficit*[1].

— Ei bine, şi-atunci ?

— Păi, de ! Omul nu-şi poate scoate totuşi ochii cînd intră aici.

— Foarte bine, dar cred că ai avut alt scop aducîndu-mă aici, nu-i aşa, decît acela de a mă face să văd genunchii sfintei Maria Egipteanca !

— Pe legea mea că nu ! zise Remy.

— Atunci i-am văzut şi hai să plecăm !

— Aveţi răbdare ! Slujba se termină numaidecît. Dacă am ieşi acum, i-am tulbura pe credincioşi. Şi Haudouin îl reţinu pe Bussy, apucîndu-l încetişor de braţ. Uite, gata ! Toată lumea pleacă — spuse Remy. Să le urmăm pilda, vreţi ?

Bussy se îndreptă spre uşă, fără a se uita de loc în jurul său.

— Ce înseamnă asta ?! exclamă Haudouin. Ieşiţi din biserică fără să luaţi agheasmă ? La ce naiba vă gîndiţi ?

Ascultător ca un copil, Bussy se îndreptă spre coloana unde era săpat agheasmatarul.

Haudouin profită de răgazul acesta spre a face semn unei femei : aceasta porni deîndată spre acelaşi loc către care se îndrepta şi Bussy. Astfel că în clipa cînd contele întindea mîna spre agheasmatarul în formă de scoică, agheasmatar sprijinit de doi egipteni din marmură neagră, o altă mînă cam butucănoasă şi cam roşie, dar care totuşi era o mînă de femeie, se întinse spre a lui şi îşi umezi degetele cu apa sfinţită. Fără să vrea, Bussy îşi plimbă ochii de la mîna butucănoasă şi roşie la chipul femeii, dar în aceeaşi clipă el se dădu un pas înapoi şi păli îngrozitor, căci în femeia a cărei mînă îi atrăsese atenţia o recunoscu pe Gertrude, ascunsă numai pe jumătate sub un şal de lînă neagră. El rămase cu braţul ţeapăn, uitînd să-şi mai facă semnul crucii, în timp ce Gertrude trecu mai departe, salutîndu-l, statura ei înaltă profilîndu-se sub portalul scund al bisericuţei.

La doi paşi în urma Gertrudei, ale cărei coate vînjoase îşi croiau drum prin mulţime, păşea o femeie înfăşurată cu grijă într-o mantie de mătase, o femeie a cărei siluetă zveltă şi tinerească, al cărei picior gingaş şi a cărei talie delicată îl

[1] Orice gînd scîrnav mînjeşte cugetul (în limba latină în text).

făcură pe Bussy să cugete că pe lume nu era decît o singură făptură cu asemenea siluetă, picior şi talie.

Remy n-avu nevoie să-i spună nimic, ci îl privi numai : Bussy îşi dădu seama de ce tînărul îl adusese în strada Sfînta Maria Egipteanca şi-l îndemnase să intre în biserică. El porni pe urmele acestei femei, iar Haudouin pe urmele lui Bussy.

Şirul celor patru persoane, mergînd una după alta cu pas egal, ar fi fost o privelişte foarte hazlie dacă tristeţea şi paloarea a două dintre ele n-ar fi dezvăluit o cumplită suferinţă. Mergînd în frunte, Gertrude coti după un colţ, intră în strada Montmartre, făcu vreo cîţiva paşi de-a lungul străzii, apoi deodată o luă la dreapta, către o fundătură unde se zărea o poartă.

Bussy şovăi.

— Domnule conte, vreţi să vă calc pe picioare ? întrebă Remy.

Bussy îşi continuă drumul.

Gertrude, mereu în frunte, scoase o cheie din buzunar şi făcu loc stăpînei sale, care intră fără a întoarce capul. Haudouin şopti cîteva cuvinte cameristei, se dădu la o parte şi-l lăsă pe Bussy să i-o ia înainte ; apoi Gertrude şi el intrară amîndoi în acelaşi timp, închiseră poarta şi fundătura rămase pustie.

Era şapte şi jumătate seara ; peste cîteva zile sosea luna mai ; în aerul călduţ, vestind răsuflarea primăverii, frunzele creşteau în sînul mugurilor care plesniseră. Bussy privi în jur : se afla într-o mică grădină de vreo cincizeci de metri pătraţi, înconjurată de ziduri foarte înalte, pe creasta cărora viţa sălbatică şi iedera se căţăraseră cu noile lor vlăstare, făcînd să se năruie din cînd în cînd mici fărîme de tencuială şi răspîndind în văzduh un iz reavăn-acrişor. Micsandre zvelte, înălţîndu-se vesele din crăpăturile vechiului zid al bisericii, îşi deschideau bobocii roşietici ca arama cea curată. Iar primul liliac, înflorit sub soarele dimineţii, tulbura cu suavul său miros mintea încă ameţită a tînărului, care se întreba dacă atîtea miresme, atîta căldură şi viaţă nu veneau către el, cel atît de singur, atît de slab şi de părăsit pînă acum o oră, numai datorită prezenţei femeii mult iubite.

Sub o boltă de iasomie şi de clematite, pe o mică bancă de lemn, rezemată de zidul bisericii, Diane se aşezase, cu fruntea plecată, cu mîinile atîrnîndu-i nemişcate de-a lungul

trupului, şi puteai vedea cum degetele ei striveau în neştire o micsandră, ale cărei flori le împrăştia pe nisip.

În clipa aceea, o privighetoare ascunsă într-un castan vecin îşi începu cîntecul lung şi melancolic, presărat din cînd în cînd cu note strălucitoare ca nişte focuri de artificii.

Bussy se afla singur în grădină cu doamna de Monsoreau, căci Remy şi Gertrude rămăseseră la o oarecare depărtare ; el se apropie şi Diane înălţă capul.

— Domnule conte — zise ea cu o voce şovăielnică — orice ocol ar fi nedemn de noi : m-aţi găsit adineauri în biserica Sfînta Maria Egipteanca şi nu întîmplarea v-a adus acolo.

— Nu, doamnă — răspunse Bussy — Haudouin m-a convins să ies din casă, fără să-mi spună în ce scop, şi vă jur că nu ştiam...

— Vă înşelaţi asupra sensului cuvintelor mele, domnule — constată cu tristeţe Diane. Da, ştiu bine că domnul Remy este cel care v-a adus la biserică, ba poate chiar cu de-a sila ?

— Doamnă, nu cu de-a sila... Nu ştiam însă pe cine trebuia să văd acolo.

— Iată un cuvînt aspru, domnule conte — murmură Diane, clătinînd din cap şi ridicînd spre Bussy o privire înlăcrimată. Vreţi să-mi daţi a înţelege că, dacă aţi fi cunoscut secretul lui Remy, nu l-aţi fi întovărăşit pe prietenul dumneavoastră ?

— Vai, doamnă !

— Ar fi drept şi firesc, domnule ; mi-aţi făcut un serviciu însemnat, iar eu nu v-am mulţumit încă pentru bunătatea dumneavoastră. Iertaţi-mă şi primiţi întreaga recunoştinţă a inimii mele.

— Doamnă...

Bussy se opri ; era atît de tulburat, că nu-şi găsea nici cuvintele, nici ideile.

— Dar am vrut să vă pot dovedi — continuă Diane, însufleţindu-se — că nu sînt o femeie ingrată şi că inima mea nu uită. Eu l-am rugat pe domnul Remy să-mi înlesnească onoarea unei convorbiri, şi tot eu i-am indicat locul acestei întîlniri. Iertaţi-mă, dacă v-am supărat.

Bussy îşi apăsă mîna pe inimă.

— Vai, doamnă, cum puteţi crede ?

Ideile începeau să se înfiripe din nou în mintea acestui om cu inima zdrobită şi lui i se părea că blînda adiere a serii, care îi aducea miresme atît de dulci şi cuvinte atît de

duioase, îi risipea în acelaşi timp şi vălul de ceaţă de pe ochi.

— Ştiu — continuă Diane, care era mai tare, căci ea de multă vreme se pregătise pentru întrevederea din clipa aceea — ştiu cît de greu v-a fost să-mi faceţi acest serviciu. Cunosc toată delicateţea dumneavoastră. Vă cunosc şi vă preţuiesc, vă rog să mă credeţi. Judecaţi, aşadar, cît a trebuit să sufăr la gîndul că nu aţi cunoaşte adevăratele simţăminte ale inimii mele.

— Doamnă — răspunse Bussy — de trei zile sînt bolnav.

— Da, ştiu — mărturisi Diane, roşindu-se şi dînd astfel în vileag grija ce i-o purta — ştiu şi sufeream mai mult decît dumneavoastră, deoarece domnul Remy, vrînd să mă înşele, fără îndoială, mă lăsa să cred...

— Că uitarea dumneavoastră era pricina suferinţelor mele ? Da, e adevărat.

— Deci trebuia să mă hotărăsc la gestul pe care l-am făcut astăzi — reluă doamna de Monsoreau — trebuia să vă văd, conte, să vă mulţumesc pentru grija dumneavoastră îndatoritoare, şi jur să vă port eternă recunoştinţă... Credeţi-mă, în clipa aceasta vă vorbesc din adîncul sufletului.

Bussy clătină mîhnit din cap, fără a răspunde.

— Vă îndoiţi de cuvintele mele ? întrebă Diane.

— Doamnă — răspunse Bussy — oamenii care nutresc sentimente de prietenie faţă de cineva fac dovada acestei prietenii după cum le stă în putinţă : ştiaţi că în seara prezentării dumneavoastră la curte mă aflam la palat, ştiaţi că sînt chiar în preajma dumneavoastră, trebuie să fi simţit privirea mea stăruind asupra dumneavoastră, dar nici măcar n-aţi ridicat ochii spre mine ; nu mi-aţi dat să înţeleg, printr-un cuvînt, printr-un gest sau printr-un semn, că aţi observat prezenţa mea acolo. La urma urmei, greşesc, doamnă, poate că nu m-aţi recunoscut. Nu m-aţi văzut decît de două ori în viaţă.

Diane răspunse printr-o privire atît de mustrătoare şi plină de tristeţe, încît Bussy se simţea răscolit pînă-n străfunduri.

— Iertare, doamnă, iertare ! strigă el. Dumneavoastră nu sînteţi o femeie ca toate celelalte, şi totuşi vă purtaţi ca o femeie obişnuită. Ce înseamnă această căsătorie ?

— Nu ştiţi cum am fost silită să mă supun ?

— Da, însă era uşor să-i puneţi capăt.

— Dimpotrivă, era imposibil.

— Cum, oare nimic nu vă arăta că în apropierea dumneavoastră veghea un om devotat ?

Diane plecă ochii.

— Tocmai de lucrul acesta îmi era frică — rosti ea.

— Şi iată ce fel de considerente v-au hotărît să mă sacrificaţi ! Vai, gîndiţi-vă ce înseamnă viaţa pentru mine de cînd aparţineţi altuia.

— Domnule — zise contesa cu demnitate — o femeie nu-şi schimbă numele, fără ca prin asta onoarea ei să nu fie păgubită cînd doi oameni trăiesc şi poartă, unul numele pe care ea l-a părăsit, celălalt numele pe care ea l-a luat.

— Totuşi aţi preferat să păstraţi numele de Monsoreau.

— Credeţi asta ? şopti Diane. Cu atît mai bine !

Şi ochii i se umplură de lacrimi. Bussy, care o văzuse lăsîndu-şi capul în piept, se zbuciumă cîtva timp, umblînd de colo-colo prin faţa ei.

— Oricum, doamnă — rosti el, în sfîrşit — iată-mă din nou ceea ce eram mai înainte pentru dumneavoastră, adică un străin !

— Vai ! suspină Diane.

— Tăcerea dumneavoastră vorbeşte de la sine.

— Nu pot să vorbesc decît prin tăcerea mea.

— Tăcerea dumneavoastră, doamnă, este consecinţa primirii dumneavoastră la Luvru. La Luvru nu m-aţi văzut, aici nu-mi vorbiţi.

— La Luvru eram împreună cu domnul de Monsoreau, domnul de Monsoreau mă privea şi este gelos.

— Gelos ?! Ei, Doamne, dar oare ce-i lipseşte ?! Ce fericire mai poate să-şi dorească, cînd toată lumea îl pizmuieşte pentru fericirea sa ?

— Vă spun că este gelos, domnule. De cîteva zile a văzut un om dînd tîrcoale locuinţei noastre.

— Deci aţi părăsit căsuţa din strada Saint-Antoine ?

— Cum — strigă Diane, schiţînd un gest necugetat — acel om nu eraţi dumneavoastră ?

— Doamnă, de cînd căsătoria dumneavoastră a fost anunţată oficial, de cînd aţi fost prezentată la curte, din seara aceea de la Luvru cînd nu v-aţi îndurat să mă învredniciţi măcar cu o privire, eu zac, febra mă sleieşte, simt că mor. Vedeţi, prin urmare, că soţul dumneavoastră n-ar putea fi gelos, pe mine, cel puţin, deoarece nu pe mine m-a putut vedea în preajma casei dumneavoastră.

— Ei bine, domnule conte, dacă e adevărat, după cum mi-aţi spus, că aţi dorit cît de cît să mă revedeţi, mulţumiţi acelui necunoscut, căci, cunoscîndu-l pe domnul de Monsoreau aşa cum îl cunosc, acest om m-a făcut să tremur pentru dumneavoastră şi de aceea am vrut să vă văd, ca să vă spun : „Nu vă expuneţi astfel, domnule conte, nu mă faceţi şi mai nenorocită decît sînt !“

— Fiţi liniştită, doamnă, vă repet : nu eram eu !

— Acum lăsaţi-mă să sfîrşesc. Temîndu-se de acel om pe care noi nu-l cunoşteam, dar pe care domnul de Monsoreau îl cunoaşte, poate, el îmi pretinde să părăsesc Parisul, aşa încît — adăugă Diane, întinzîndu-i mîna lui Bussy — aşa încît, domnule conte, puteţi considera această convorbire a noastră ca fiind cea din urmă... Mîine plec la Méridor.

— Plecaţi, doamnă ? izbucni Bussy.

— Nu există decît acest mijloc pentru a-l linişti pe domnul de Monsoreau — spuse Diane — nu există decît acest mijloc spre a-mi regăsi liniştea. De altfel, în ce mă priveşte, urăsc Parisul, dispreţuiesc lumea, curtea, Luvrul. Sînt fericită la gîndul că voi fi singură cu amintirile mele de fată. Mi se pare că, străbătînd din nou potecile pe unde am umblat în anii copilăriei, o frîntură din fericirea de odinioară se va pogorî iar asupră-mi, ca o dulce rouă. Tatăl meu mă însoţeşte. Îi voi regăsi acolo pe domnul şi pe doamna de Saint-Luc, care regretă că nu sînt lîngă ei. Adio, domnule de Bussy !

Bussy îşi ascunse faţa în palme.

— Aşadar, totul s-a sfîrşit pentru mine ! murmură el.

— Ce spuneţi ? strigă Diane, ridicîndu-se.

— Spun, doamnă, că acest soţ care vă exilează, că acest om care îmi răpeşte unica speranţă ce-mi mai rămăsese, adică speranţa de a resipra acelaşi aer ca şi dumneavoastră, de a vă zări îndărătul unei perdele, de a vă atinge în treacăt rochia, de a adora o fiinţă vie şi nu o umbră, spun că omul acesta este duşmanul meu de moarte şi că, de-ar fi chiar să pier, îl voi distruge cu mîinile mele.

— Ah, domnule conte !

— Ticălosul ! strigă Bussy. Cum ? Nu se mulţumeşte că îi sînteţi soţie, dumneavoastră, cea mai frumoasă şi cea mai neprihănită dintre fiinţe, mai este şi gelos ?! Gelos ! Monstru hrăpăreţ şi ridicol, ar înghiţi lumea întreagă !

— Oh, liniştiţi-vă, conte, liniştiţi-vă, pentru Dumnezeu !... Poate că are vreo scuză...

— Vreo scuză!... Tocmai dumneavoastră îl apăraţi, doamnă ?!

— Vai, dacă aţi şti ! exclamă Diane, acoperindu-şi faţa cu mîinile, ca şi cum i-ar fi fost teamă că, deşi se întunecase, Bussy ar fi putut vedea cum i se împurpuraseră obrajii.

— Dacă aş şti ? repetă Bussy, întrebător. Doamnă, eu ştiu un singur lucru : că e o greşeală să se mai gîndească cineva la restul lumii cînd este soţul dumneavoastră.

— Dar — zise Diane, cu o voce întretăiată, înăbuşită, arzătoare — dar dacă v-aţi înşela, domnule conte, dacă n-ar fi totuşi soţul meu ?

Şi rostind aceste cuvinte, tînăra femeie atinse uşor cu mîna ei rece mîinile fierbinţi ale lui Bussy, se ridică şi dispăru, uşoară ca o umbră, pe aleile întunecoase ale micii grădini, unde, apucînd braţul Gertrudei, o trase după sine şi se pierdu cu ea în noapte, mai înainte ca Bussy, uluit, înnebunit, fericit, să fi încercat măcar să întindă braţele pentru a o reţine.

El scoase un ţipăt şi se ridică în picioare, clătinîndu-se. Remy sosi tocmai la timp spre a-l prinde în braţe şi spre a-l ajuta să se aşeze pe banca abia părăsită de Diane.

XVIII

CUM FU SFÎŞIATĂ HAINA LUI D'EPERNON ŞI CUM SCHOMBERG FU VOPSIT ÎN ALBASTRU

În vreme ce jupîn La Hurière îngrămădea semnături peste semnături, în vreme ce Chicot îl închidea pe Gorenflot la „Cornul Abundenţei", în vreme ce Bussy revenea la viaţă în acea preafericită grădină, plină de miresme, de cîntec şi de dragoste, Henric, întunecat din pricina celor văzute prin oraş, întărîtat de predicile auzite prin biserici, furios de saluturile misterioase adresate fratelui său, ducele de Anjou, pe care îl văzuse trecînd prin faţa lui, pe strada Saint-Honoré, în tovărăşia domnului de Guise şi a domnului de Mayenne şi însoţit de o întreagă suită de gentilomi, cărora părea că

le porunceşte domnul de Monsoreau, Henric, deci, se întorsese la Luvru, împreună cu Maugiron şi Quélus.

Regele ieşise la plimbare, aşa cum obişnuia, cu toţi cei patru prieteni ai săi, dar la cîţiva paşi de Luvru, Schomberg şi d'Épernon, plictisindu-se să-l tot vadă pe Henric îngrijorat şi socotind că, în mijlocul unei atare harababuri, vor avea nenumărate prilejuri de petrecere şi de aventuri, profitară de prima îmbulzeală spre a se face nevăzuţi la colţul străzii Astruce ; şi în timp ce regele şi cei doi prieteni îşi continuau plimbarea pe chei, ei se lăsară luaţi de şuvoi şi împinşi spre strada Orléans.

Nu făcură nici o sută de paşi, că fiecare îşi găsi de lucru. D'Épernon puse piedică cu sarbacana unui cetăţean care alerga şi care se rostogoli la zece paşi de el, iar Schomberg ridică boneta unei femei pe care o crezuse urîtă şi bătrînă, dar care se dovedi din întîmplare tînără şi frumoasă. Însă amîndoi îşi aleseseră prost ziua ca să-şi bată joc de aceşti parizieni de treabă, de obicei atît de răbdători : pe străzi plutea acea atmosferă de revoltă, care uneori îşi desfăşoară brusc aripile între zidurile marilor oraşe. Cetăţeanul răsturnat se ridică strigînd : „Săriţi, păgînul !" Era un credincios plin de zel ; trecătorii îl crezură pe cuvînt şi se azvîrliră asupra lui d'Épernon. Femeia ciufulită strigă şi ea : „Jos cu favoriţii !" Lucru şi mai grav : bărbatu-său, un boiangiu, îşi asmuţise asupra lui Schomberg toţi ucenicii săi. Schomberg era curajos ; el se opri, vru să-i ia de sus şi duse mîna la sabie. D'Épernon era prudent, aşa că spălă putina.

Henric nu se mai preocupă de cei doi favoriţi. Ştia că se pricep de minune să scape din orice încurcătură : unul, graţie picioarelor ; celălalt, graţie braţelor.

Deci, după cum am arătat, îşi văzu mai departe de drumul său, apoi, odată plimbarea sfîrşită, se întoarse la Luvru. Acolo intră în sala de arme şi, aşezat în fotoliu-i larg, tremura de nerăbdare, căutînd ceva să-i stîrnească furia. Maugiron se juca cu Narcis, ogarul cel mare al regelui. Quélus, cu o pernă sub el şi cu obrazul sprijinit în pumni, sta pe vine şi privea la Henric.

— Merge, merge — îi spunea regele. Complotul lor face progrese, înaintează : cînd tigri, cînd şerpi ; dacă nu sar, se tîrăsc.

— Ei, sire — zise Quélus — oare într-un stat nu se urzesc întotdeauna comploturi ? Ce naiba aţi vrea să facă fiii, fraţii şi verii regilor, dacă n-ar complota ?

— Zău, Quélus, cu maximile tale absurde şi cu obrajii tăi umflaţi, îmi faci impresia că în politică eşti tot atît de priceput ca şi nătîngul Gilles din bîlciul de la Saint-Laurent.

Quélus se răsuci pe pernă şi întoarse ireverenţios spatele regelui.

— Hei, Maugiron — continuă Henric — spune tu: am dreptate sau ba ? Ce, e nevoie să fiu îmbrobodit cu fleacuri şi cu banalităţi, ca şi cum aş fi un rege de nimic sau un negustor de lînă căruia îi e frică să nu-şi piardă pisica la care ţine ?

— Ei, sire — răspunse Maugiron, care era întotdeauna şi în orice chestiune de părerea lui Quélus — dacă nu sînteţi un rege de nimic, dovediţi-o, purtîndu-vă ca un mare rege. Ce dracu ! Uitaţi-vă la Narcis: este un cîine bun, un animal blînd, însă cînd îl trage careva de urechi, mîrîie, iar cînd e călcat pe coadă, muşcă.

— Bravo ! oftă Henric. Iată încă unul care mă compară cu cîinele meu !

— De loc, sire — răspunse Maugiron. Dimpotrivă, vedeţi bine că-l pun pe Narcis cu mult mai presus decît pe dumneavoastră, pentru că Narcis ştie să se apere, pe cînd majestatea voastră nu.

Şi, la rîndul său, îi întoarse şi el spatele.

— Ei, halal ! Iată-mă şi singur — constată regele. Daţi-i înainte, bunii mei prieteni, pentru care sînt învinuit că jefuiesc regatul ! Părăsiţi-mă, ofensaţi-mă, veniţi cu toţii şi măcelăriţi-mă ; n-am decît călăi în jurul meu, pe cinstea mea ! Ah, Chicot ! Bietul meu Chicot ! Unde eşti ?

— Poftim ! zise Quélus. Doar asta ne mai lipsea. Acum îl strigă pe Chicot !

— E cît se poate de firesc ! răspunse Maugiron.

Şi obraznicul gentilom începu să mormăie printre dinţi un oarecare proverb latin, care se tălmăceşte cam aşa în zicala: „Spune-mi cu cine te însoţeşti, ca să-ţi spun cine eşti".

Henric se încruntă şi un fulger de cumplită mînie i se aprinse în ochii lui mari şi negri: de data asta, privirea pe care o aruncă indiscreţilor săi prieteni era, cu siguranţă, o adevărată privire regească. Dar, fără îndoială, istovit de această izbucnire de furie, recăzu în jilţ şi începu să-l tragă de urechi pe unul din căţeluşii ce dormeau în coşuleţ.

În clipa aceea, în anticameră se auziră paşi grăbiţi şi apăru d'Épernon, dar fără tocă, fără pelerină şi cu haina sfîşiată de sus pînă jos.

Quélus şi Maugiron se întoarseră, Narcis se repezi lătrînd la noul venit, ca şi cum ar fi recunoscut doar veşmintele favoriţilor regelui, nu şi oamenii.

— Isuse Cristoase ! strigă Henric. Dar ce ţi s-a întîmplat ?

— Sire, uitaţi-vă la mine — zise d'Épernon. Iată cum sînt trataţi prietenii maiestăţii voastre !

— Şi cine te-a tratat astfel ? întrebă regele.

— Dracu să-l ia, poporul maiestăţii tale sau, mai bine zis, poporul ducelui de Anjou, care strigă: „Trăiască Liga ! Trăiască religia ! Trăiască Guise ! Trăiască François !" În sfîrşit, trăiască toată lumea, în afară de trăiască regele !

— Şi tu ce i-ai făcut acestui popor, ca el să se poarte astfel cu tine ?

— Eu ? Nimic ! Ce poate face un om singur unui popor întreg ? A recunoscut în mine pe unul din prietenii maiestăţii voastre şi asta i-a fost de ajuns.

— Dar Schomberg ?

— Ce-i cu Schomberg ?

— Schomberg nu ţi-a venit în ajutor ? El nu te-a apărat ?

— Pe dracu ! Schomberg avea destul de furcă să se apere pe el însuşi.

— Cum aşa ?

— Da, l-am lăsat în mîinile unui boiangiu, căruia îi ciufulise nevasta şi care, dimpreună cu cei cinci sau şase ucenici ai săi, se pregătea să-l răsplătească zdravăn.

— La dracu ! Şi unde l-ai părăsit pe bietul meu Schomberg ? strigă regele, sărind în sus. Am să alerg eu însumi în ajutorul lui. Dacă se poate spune — continuă Henric, aruncînd o privire spre Maugiron şi Quélus — că prietenii mei s-au lepădat de mine, nu se va putea spune în nici un caz că eu m-am lepădat de prietenii mei.

— Mulţumesc, sire ! glăsui cineva în spatele lui Henric. Mulţumesc ! Iată-mă-s ! *Gott vardamme mich* [1] m-am descurcat singur, însă nu mă întrebaţi cum !

— Oh, Schomberg ! E vocea lui Schomberg ! strigară cei trei favoriţi. Dar unde naiba eşti, omule ?

— Unde naiba să fiu, doar mă vedeţi bine ! strigă aceeaşi voce.

Şi, într-adevăr, din fundul camerei cufundat în întuneric, văzură cu toţii înaintînd nu un om, ci o umbră.

[1] Să mă bată Dumnezeu (în limba germană în text).

— Schomberg! strigă regele. De unde vii, de unde ai ieşit şi cum de ai culoarea asta?

Ce să vezi? Din cap pînă în picioare, fără a fi fost omisă nici o părticică din trupul sau măcar din hainele lui, Schomberg era vopsit în albastru, în cel mai frumos albastru din cîte pot fi văzute.

— *Der Teufel*[1]! strigă el. Mizerabilii! Nu e de mirare că lumea se ţinea după mine ca după urs.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Henric. Dacă ai fi galben, aş zice că eşti galben din pricina fricii, dar albastru?...

— S-a întîmplat că m-au vîrît într-un hîrdău, pungaşii! Am crezut că mă vîră într-un hîrdău cu apă, şi cînd colo hîrdăul era plin cu vopseaua asta albastru-indigo.

— Ah, blestemaţii! exclamă Quélus, izbucnind în hohote de rîs. Şi-au luat pedeapsa cum se cuvine. Indigoul este grozav de scump, şi pe tine s-a prins o cantitate de vopsea de cel puţin douăzeci de scuzi.

— Te sfătuiesc să rîzi mai puţin. Aş fi vrut să te văd în locul meu.

— Şi n-ai spintecat pe nici unul dintre ei? întrebă Maugiron.

— Tot ce ştiu e că mi-am lăsat pumnalul undeva, înfipt pînă în prăsele într-o teacă de carne. Dar toată tărăşenia s-a petrecut într-o clipită: am fost prins, luat pe sus, vîrît în hîrdău şi aproape înecat.

— Şi cum de-ai scăpat din mîinile lor?

— Am avut curajul să săvîrşesc o laşitate, sire.

— Ce-ai făcut?

— Am strigat: „Trăiască Liga!"

— Ca şi mine — mărturisi d'Épernon. Numai că pe mine m-au silit să adaug: „Trăiască ducele de Anjou!"

— Păi cu mine nu s-a întîmplat la fel? făcu Schomberg, muşcîndu-şi mîinile de turbare. Şi eu a trebuit să strig tot aşa! Dar asta nu-i tot.

— Cum — întrebă regele — te-au mai silit să strigi şi altceva, bietul meu Schomberg?

— Nu, nu m-au silit să strig şi altceva, doar e de ajuns, slavă Domnului! Însă tocmai pe cînd strigam: „Trăiască ducele de Anjou!"...

— Ei, ce?

— Ghiciţi cine trecea pe-acolo?

[1] La dracu (în limba germană în text).

— Cum naiba să ghicesc?

— Bussy, blestematul de Bussy, care m-a auzit strigînd să-i trăiască stăpînul!

— Cu siguranţă că o fi rămas cu gura căscată — zise Quélus.

— Ce spui, zău! Ca şi cînd ar fi fost tare greu să-ţi dai seama de ce se petrecea! Eram cu cuţitul la os şi mă aflam într-un hîrdău.

— Cum — întrebă Maugiron — nu ţi-a dat ajutor? Doar era datoria lui de gentilom faţă de un alt gentilom.

— Aş, umbla cu capul în nori, nu-i mai lipseau decît aripile ca să poată zbura. Abia de atingea pămîntul.

— Şi-apoi — adăugă Maugiron — poate că nici nu te-a recunoscut?

— Grozavă scuză!

— Apucaseră ăia să te vopsească în albastru cînd a trecut el?

— Na, că la asta nu m-am gîndit! zise Schomberg.

— În acest caz, ar fi de la sine înţeles — interveni Henric — deoarece, într-adevăr, bietul meu Schomberg, nici eu nu te recunosc.

— Nu importă — replică tînărul — o să ne mai întîlnim noi şi altundeva, nu numai în colţul străzii Coquillière, şi într-o zi cînd n-o să mai fiu vîrît într-un hîrdău.

— Eh, eu — zise d'Épernon — n-am nici în clin nici în mînecă cu servitorul, eu am cu stăpînul. Nu cu Bussy aş vrea să mă răfuiesc, ci cu monseniorul duce de Anjou.

— Da, da — strigă Schomberg — monseniorul duce de Anjou, care vrea să ne ucidă, făcîndu-ne de rîs înainte de a ne tăia beregata cu pumnalul.

— Ducele de Anjou, căruia i se cîntau osanale pe străzi. Le-aţi auzit, sire — rostiră în cor Quélus şi Maugiron.

— Fapt este că la ora aceasta el conduce şi e stăpîn în Paris, iar nu regele. Încercaţi să ieşiţi pe stradă — îi spuse d'Épernon— şi-o să vedeţi singur dacă vă veţi bucura de mai mult respect decît noi.

— Ah, frate, frate! murmură Henric pe un ton ameninţător.

— Ei, sire, o să mai spuneţi încă de vreo mie de ori cum aţi spus acum: „Ah, frate, frate!" fără să luaţi nici o măsură împotriva lui — zise Schomberg — şi cu toate acestea, pentru mine e limpede şi o spun răspicat: acest frate al dumneavoastră se află în fruntea unui complot.

— Ei, fir-ar dracu-al dracului ! strigă Henric. Tocmai asta le spuneam şi eu acestor domni, d'Épernon, cînd ai sosit adineauri. Dar dumnealor mi-au răspuns ridicînd din umeri şi întorcîndu-mi spatele.

— Sire — preciză Maugiron — am ridicat din umeri şi ne-am întors cu spatele, nu pentru că spuneaţi că există un complot, ci pentru că nu vă vedeam hotărît să-l reprimaţi !

— Şi acum — continuă Quélus — ne întoarcem spre maiestatea voastră pentru a vă spune iarăşi : „Salvaţi-ne, sire, sau mai bine zis, salvaţi-vă, căci dacă noi ne prăbuşim veţi pieri". Mîine domnul de Guise vine la Luvru, mîine vă va cere să numiţi un conducător al Ligii : mîine îl veţi numi pe ducele de Anjou, aşa cum aţi făgăduit, şi ducele de Anjou, odată ajuns conducător al Ligii, adică în fruntea a o sută de mii de parizieni înfierbîntaţi de orgiile şi de dezmăţul acestei nopţi, va face din maiestatea voastră tot ce va dori el.

— Aşadar — întrebă Henric — în cazul unei hotărîri grave, aţi fi gata să mă urmaţi ?

— Da, sire — răspunseră tinerii într-un singur glas.

— Cu condiţia, sire — se rugă d'Épernon — ca maiestatea voastră să-mi dea răgazul să-mi pun o altă tocă, altă mantie şi altă haină.

— Treci în camera mea de toaletă, d'Épernon, şi valetul meu îţi va pune la îndemînă tot ceea ce îţi trebuie : avem aceeaşi statură.

— Şi cu condiţia ca mie să-mi îngăduiţi să fac o baie — adăugă Schomberg.

— Du-te şi tu în sala de baie, Schomberg, şi băieşul meu va avea grijă de tine.

— Sire — zise Schomberg — putem deci spera că jignirea nu va rămîne nerăzbunată ?

Henric întinse mîna, cerînd să se facă linişte şi, plecîndu-şi capul în piept, păru a cugeta adînc. Apoi, după o clipă, zise :

— Quélus, du-te şi află dacă domnul de Anjou s-a întors la Luvru.

Quélus ieşi. D'Épernon şi Schomberg aşteptau împreună cu ceilalţi răspunsul lui Quélus, într-atît de mult sporise zelul lor, la ameninţarea primejdiei : marinarii sînt nedisciplinaţi numai cînd marea e calmă ; în vreme de furtună, niciodată.

— Sire — întrebă Maugiron — maiestatea voastră va lua deci o hotărîre ?

— Vă veţi convinge numaidecît — răspunse regele.

Quélus se înapoie.

— Domnul duce nu s-a întors încă — raportă el.

— Bine — răspunse regele. D'Épernon, du-te şi schimbă-ţi hainele. Schomberg, du-te şi-ţi schimbă culoarea ; iar dumneata, Quélus, şi dumneata, Maugiron, coborîţi în curte şi, pînă se întoarce fratele meu, fiţi cu ochii în patru.

— Iar cînd se întoarce ?... întrebă Quélus.

— Atunci daţi ordin să se închidă toate porţile şi uşile. Plecaţi !

— Bravo, sire ! nu se putu abţine Quélus.

— Sire — zise d'Épernon — în zece minute sînt înapoi !

— Eu, sire, nu pot să vă spun cînd voi fi înapoi, depinde de calitatea vopselei ! zise Schomberg.

— Întoarceţi-vă cît mai repede — răspunse regele — mai mult nu vă spun.

— Dar maiestatea voastră va rămîne singur ? întrebă Maugiron.

— Nu, Maugiron, rămîn cu Dumnezeu, căruia îi voi cere ajutor şi oblăduire pentru ceea ce am hotărît să facem.

— Rugaţi-l fierbinte, sire — îl povăţui Quélus — căci cam încep să cred că Dumnezeu s-a înţeles cu diavolul să ne osîndească pe toţi, în lumea asta şi pe lumea cealaltă.

— *Amen* ! încheie Maugiron.

Cei doi tineri care urmau să facă de gardă ieşiră pe o uşă. Ceilalţi doi care trebuiau să-şi schimbe hainele ieşiră pe cealaltă uşă. Regele, rămas singur, se duse şi îngenunche la iconostas.

XIX

CHICOT E DIN CE ÎN CE MAI MULT REGELE FRANŢEI

Sosi miezul nopţii ; porţile Luvrului se închideau de obicei la această oră. Dar Henric prevăzuse, pe bună dreptate, că ducele de Anjou va veni neapărat să doarmă în seara aceea la Luvru pentru a spulbera cît mai mult bănuielile ce s-ar

fi putut naşte în mintea regelui, datorită neliniştii şi zarvei ce cuprinsese parisul. De aceea regele ordonase ca porţile să rămînă deschise pînă la ora unu din noapte.

La douăsprezece şi un sfert, Quélus se arătă din nou.

— Sire, ducele a venit — anunţă el.

— Maugiron ce face ?

— A rămas de veghe, să vadă dacă nu cumva ducele pleacă din nou.

— Nu e nici o primejdie.

— Atunci... — zise Quélus, făcînd un gest care-i arăta regelui că nu le mai rămînea altceva decît să treacă la fapte.

— Atunci... să-l lăsăm să se culce liniştit — zise Henric. Cine e cu el ?

— Domnul de Monsoreau şi gentilomii săi obişnuiţi.

— Şi domnul de Bussy ?

— Domnul de Bussy nu este.

— Bine — spuse regele, uşurat de a şti că fratele său este lipsit de cel mai puternic sprijin.

— Ce porunceşte regele ? întrebă Quélus.

— Să li se spună lui d'Épernon şi lui Schomberg să se grăbească, iar domnul de Monsoreau să fie anunţat că doresc să-i vorbesc.

Quélus se înclină şi se grăbi să execute ordinul cu toată promptitudinea pe care o poate dicta voinţei omeneşti ura şi setea de răzbunare atunci cînd ele sălăşluiesc în aceeaşi inimă.

După cinci minute, d'Épernon şi Schomberg intrară, unul îmbrăcat în haine noi, celălalt spălat şi frecat de mama focului ; numai cutele obrajilor mai păstrau încă o culoare albăstrie, care, după spusa băieşului, nu avea să dispară decît după mai multe băi de aburi.

În urma celor doi favoriţi se ivi şi domnul de Monsoreau.

— Domnul căpitan al gărzii maiestăţii voastre m-a anunţat că maiestatea voastră mi-a făcut onoarea de a mă chema — spuse, înclinîndu-se, maestrul de vînătoare.

— Da, domnule — răspunse Henric — da. Plimbîndu-mă astă-seară şi văzînd stelele atît de strălucitoare şi luna atît de frumoasă, m-am gîndit că, folosind această minunăţie de vreme, am putea organiza mîine o vînătoare grozavă. Este abia miezul nopţii, domnule conte, plecaţi la Vincennes chiar în clipa aceasta : luaţi urma unui cerb şi mîine să-l fugărim.

— Dar, sire — rosti Monsoreau — ştiam că mîine maiestatea voastră acordase monseniorului de Anjou şi domnului de Guise onoarea de a le fixa o audienţă în vederea numirii unui şef al Ligii !

— Da, domnule. Ei, şi ? întrebă regele, cu acel accent trufaş la care era atît de greu de răspuns.

— Sire... poate că nu e destul timp...

— Timpul nu lipseşte niciodată, domnule maestru de vînătoare, aceluia care ştie să-l întrebuinţeze. Tocmai de aceea vă spun : aveţi timp să plecaţi astă-seară, cu condiţia să plecaţi îndată. Aveţi timp să luaţi urma unui cerb la noapte şi veţi avea timp să pregătiţi echipajele pentru mîine la ora zece. Plecaţi deci şi chiar imediat ! Quélus, Schomberg, daţi poruncă din partea mea, din partea regelui, să se deschidă domnului de Monsoreau porţile Luvrului. Şi tot din partea regelui, porunciţi să fie închise îndată ce contele va fi ieşit.

Maestrul de vîntătoare se retrase, adînc mirat.

— Este vreo fantezie de-a regelui ? îi întrebă el pe cei doi tineri cînd ajunseră în anticameră.

— Da — răspunseră laconic aceştia.

Domnul de Monsoreau îşi dădu seama că nu putea să afle nimic de la ei şi tăcu. „Oh ! Oh ! îşi zise el, aruncînd o privire către apartamentele ducelui de Anjou. Pare-mi-se că nu miroase a bine pentru alteţa sa regală !" Dar nu exista nici un mijloc de a-l preveni pe prinţ : Quélus şi Schomberg păşeau unul la dreapta, altul la stînga maestrului de vînătoare. O clipă, el crezu că cei doi favoriţi aveau ordine secrete şi că se pregăteau să-l aresteze ; numai după ce se văzu afară din Luvru şi după ce auzi poarta închizîndu-se în urma sa, înţelese că bănuielile lui erau neîntemeiate.

Peste zece minute, Schomberg şi Quélus se aflau din nou lîngă rege.

— Acum — spuse Henric — linişte şi urmaţi-mă toţi patru !

— Unde mergem, sire ? întrebă d'Épernon, mereu prudent.

— Cei care vor veni vor vedea — răspunse regele.

— Să mergem ! se îndemnară într-un glas cei patru tineri.

Favoriţii îşi controlară săbiile, îşi prinseră în copci pelerinele şi porniră în urma regelui, care, cu un felinar în mînă, îi conduse prin coridorul secret pe care îl cunoaştem şi prin care, nu o dată, am văzut-o pe regina-mamă şi l-am urmărit

pe regele Carol al IX-lea ducîndu-se s-o spioneze pe buna Margot, fiica şi sora lor, ale cărei apartamente — am mai spus-o — erau acum locuite de ducele de Anjou.

Un valet veghea pe coridor, dar, mai înainte ca el să fi avut vreme să se retragă spre a-şi anunţa stăpînul, Henric îl şi înhăţă, poruncindu-i să nu scoată o vorbă şi predîndu-l însoţitorilor săi, care îl împinseră într-o odaie şi-l încuiară acolo. Aşa încît, pe clanţa de la uşa camerei unde dormea monseniorul duce de Anjou, cel care apăsă primul fu regele însuşi. Ducele tocmai se întinsese în pat, legănat de nălucirile ambiţiei lui, pe care le treziseră în el întîmplările din seara aceea : îşi auzise numele preamărit, iar pe cel al regelui ponegrit. Însoţit de ducele de Guise, văzuse poporul Parisului închinîndu-se în faţa lui şi a gentilomilor lui, în vreme ce gentilomii regelui erau huiduiţi, batjocoriţi, insultaţi. Nicicodată, de la începutul acestei lungi cariere, atît de bogată în uneltiri neştiute, în comploturi timide şi tainice urzeli el nu se bucurase de atîta popularitate şi, în consecinţă, nu fusese atît de plin de nădejdi.

Ducele pusese pe masă o scrisoare ce-i fusese înmînată de domnul de Monsoreau din partea ducelui de Guise ; acesta îi recomanda să nu cumva să lipsească a doua zi de dimineaţă de la ceremonia trezirii regelui. Ducele de Anjou nu avea nevoie de o asemenea povaţă şi îşi făgăduise să se dovedească demn de sine în ceasul triumfului. Dar mare îi fu mirarea cînd văzu uşa coridorului secret deschizîndu-se, iar groaza lui ajunse la culme cînd îşi dădu seama că uşa fusese deschisă chiar de mîna regelui.

Henric făcu semn însoţitorilor săi să rămînă în prag şi înaintă către patul lui François, singur, grav, cu sprîncenele încruntate, fără să rostească o vorbă.

— Sire — bolborosi ducele — onoarea pe care mi-o face maiestatea voastră e atît de neaşteptată...

— Încît te sperie, nu-i aşa ? completă regele. Înţeleg. Dar nu, nu ! Rămîi în pat, frate, nu te ridica.

— Vai, sire, permiteţi-mi totuşi... — îngăimă ducele, dîrdîind şi trăgînd spre el scrisoarea ducelui de Guise, pe care tocmai o isprăvise de citit.

— Citeai ? întrebă regele.

— Da, sire.

— O lectură interesantă, cu siguranţă, dacă te ţinea treaz la această oră atît de tîrzie ?

— Oh, sire — răspunse ducele, cu un surîs îngheţat — nimic de seamă, obişnuita corespondenţă de seară.

— Da — făcu Henric — înţeleg, scrisoare de seară, scrisoare de dragoste... ba nu, mă înşel, bileţelele trimise prin Iris ori prin Mercur nu se pecetluiesc cu peceţi de o atare mărime.

Ducele ascunse scrisoarea.

— Vai, ce discret eşti, dragul meu François ! zise regele, cu un rîs care semăna destul de bine cu un scrîşnet din dinţi, pentru ca fratele său să se simtă înspăimîntat.

Cu toate astea, ducele de Anjou făcu o sforţare şi încercă să-şi recapete stăpînirea de sine.

— Maiestatea voastră voieşte să-mi spună ceva personal ? întrebă el, căruia o mişcare a celor patru gentilomi rămaşi în uşă îi arătă că aceştia ascultau şi se veseleau de începutul scenei.

— Ceea ce am să-ţi spun personal, domnule — rosti regele, apăsînd pe cuvîntul din urmă (cuvînt uzual în eticheta de la curtea Franţei cînd se vorbea fraţilor regelui) — va trebui să-ţi spun astăzi de faţă cu martori. Aşadar, domnilor — continuă el, întorcîndu-se spre cei patru tineri — ascultaţi bine, regele v-o îngăduie !

Ducele înălţă capul.

— Sire — începu el, uitîndu-se cu o privire înrăită şi plină de venin — mai înainte de a insulta un om de rangul meu, ar fi trebuit să-mi refuzaţi ospitalitatea la Luvru. În palatul de Anjou aş fi fost cel puţin stăpîn şi aş fi avut libertatea de a vă răspunde.

— Într-adevăr — observă Henric, cu o ironie muşcătoare — uiţi că, oriunde te-ai afla, eşti supusul meu şi că supuşii mei sînt în casa mea oriunde ar locui ; căci, slavă Domnului, eu sînt regele ! Regele pe pămînt !...

— Sire, mă aflu la Luvru... în casa mamei mele ! strigă François.

— Iar mama dumitale se află tot în casa mea — răspunse Henric. Haide, să n-o mai lungim : dă-mi hîrtia pe care ai ascuns-o.

— Care hîrtie ?

— Hîrtia pe care o citeai adineauri, ce naiba ! Aceea care sta desfăcută pe măsuţa dumitale de noapte cînd am intrat eu şi pe care ai ascuns-o îndată ce m-ai văzut !

— Sire, gîndiţi-vă ! zise ducele.

— La ce ? întrebă regele.

— La faptul că pretindeţi un lucru nedemn de un adevărat gentilom, dar demn, în schimb, de un slujbaş al poliţiei.

Regele se făcu alb la faţă.

— Scrisoarea, domnule ! repetă el.

— O scrisoare de la o femeie, sire, gîndiţi-vă ! repetă François.

— Există scrisori de la femei foarte folositoare cînd le vezi, foarte primejdioase cînd nu le vezi ; dovadă, scrisorile pe care le scrie mama noastră.

— Frate ! zise Françoise.

— Scrisoarea, domnule ! strigă regele, bătînd din picior. Sau, de nu, dau ordin să-ţi fie smulsă de patru oameni din gardă.

Ducele sări jos din pat, cu scrisoarea mototolită în mînă şi cu intenţia vădită de a ajunge pînă la cămin, ca s-o azvîrle în foc.

— Aţi fi în stare să recurgeţi la una ca asta faţă de fratele maiestăţii voastre ? îngăimă el.

Henric îi ghici gîndul şi se aşeză între el şi cămin.

— Nu faţă de fratele meu — îi răspunse — ci faţă de cel mai cumplit duşman al meu ! Nu faţă de fratele meu, ci faţă de ducele de Anjou, care a cutreierat o seară întreagă străzile Parisului, stînd la coada calului domnului de Guise ! Faţă de fratele meu, care încearcă să-mi ascundă o scrisoare a unuia sau a altuia dintre complicii săi, domnii prinţi de Lorena.

— De data aceasta — rosti ducele — poliţia dumneavoastră a dat greş.

— Îţi spun că am văzut pe sigiliu cele trei faimoase mierle ale Lorenei, care au pretenţia să înghită crinii Franţei. Dă-mi-o odată, pe toţi dracii ! Dă-mi-o sau... altminteri...

Henric făcu un pas spre duce şi-i puse mîna pe umăr. François, îndată ce simţi mîna regelui apăsîndu-l, îndată ce îşi dădu seama, cu o privire piezişă, de atitudinea ameninţătoare a celor patru favoriţi, care se pregăteau să-şi tragă săbiile din teacă, şi căzu în genunchi, jumătate răsturnat pe pat şi strigînd :

— Ajutor ! Săriţi ! Ajutor ! Fratele meu vrea să mă omoare !

Aceste cuvinte, vibrînd de o groază cumplită, făcură o adîncă impresie asupra regelui şi-i stinseră mînia. Henric se gîndi că, într-adevăr, François avea de ce să se teamă de un asasinat şi că omorul acesta ar fi fost un fratricid. Atunci îl cuprinse un fel de ameţeală la ideea că în familia sa — familie blestemată ca toate familiile cu care trebuie să se stingă un neam — fraţii obişnuiau să se omoare între ei.

— Nu — spuse el — te înşeli, frate, regele nu-ţi vrea răul de care te temi. Cel puţin, dacă ai luptat, recunoaşte-te învins. Află că regele este stăpînul, şi dacă nu ştiai, o afli acum. Ei bine, recunoaşte, nu în şoaptă, ci tare şi răspicat.

— Vai, recunosc, frate, proclam ! strigă ducele.

— Foarte bine ! Atunci, scrisoarea... căci regele îţi ordonă să-i dai scrisoarea !

Ducele de Anjou lăsă să-i cadă hîrtia din mînă. Regele o ridică şi, fără s-o citească, o îndoi şi o închise în mica sa geantă.

— Asta e tot, sire ? întrebă ducele, privind pieziş.

— Nu, domnule — răspunse Henric — pentru această rebeliune, care din fericire n-a avut urmări grave, va trebui, dacă binevoieşti, să rămîi în camera unde te afli pînă ce bănuielile mele în privinţa dumitale se vor risipi cu totul. Eşti obişnuit cu apartamentul acesta, ţi-e familiar, e confortabil, nu prea seamănă a temniţă. Rămîi aici... Vei avea o bună tovărăşie, cel puţin de cealaltă parte a uşii, căci, la noapte, aceşti patru domni te vor păzi. Mîine dimineaţă ei vor fi schimbaţi de o gardă de soldaţi elveţieni.

— Dar pe prietenii mei n-aş putea să-i văd ?

— Ce înţelegi prin prietenii dumitale ?

— Păi domnul de Monsoreau, de pildă, domnul de Ribeirac, domnul Antraguet, domnul de Bussy.

— Aha ! exclamă regele. Mai bine nu-l pomeneai şi pe acesta din urmă.

— A avut oare nenorocul s-o supere pe maiestatea voastră ?

— Da — zise regele.

— Cînd ?

— Tot timpul, şi mai ales în noaptea aceasta.

— În noaptea aceasta ? Dar ce-a făcut ?

— A pus să fiu insultat pe străzile Parisului.

— Dumneavoastră, sire ?

— Da, eu sau credincioşii mei prieteni, ceea ce e totuna.

— Bussy a pus să fie insultat cineva pe străzile Parisului în noaptea aceasta ? Aţi fost înşelat, sire.

— Ştiu ce vorbesc, domnule !

— Sire — strigă ducele cu un aer triumfător — domnul de Bussy nu a ieşit din casă de două zile. Este acasă la el, în pat, bolnav, zgîlţîit de friguri.

Regele se întoarse către Schomberg.

— L-or fi zgîlțîit frigurile, nu zic nu — răspunse tînărul — dar, oricum, nu-l zgîlțîiau acasă, ci pe strada Coquillière.

— Cine ți-a spus că Bussy era pe strada Coquillière ? întrebă ducele de Anjou, ridicîndu-se.

— L-am văzut.

— L-ai văzut pe Bussy pe stradă ?

— Pe Bussy, odihnit, sprinten, bucuros și părînd cel mai fericit om din lume, în tovărășia prietenului său obișnuit, acel Remy, scutier, medic sau știu eu ce i-o mai fi !

— Nu mai înțeleg nimic — zise ducele, năucit. L-am văzut pe domnul de Bussy chiar astă-seară : stătea vîrît sub plapumă pînă la gît : desigur că m-a înșelat și pe mine.

— Prea bine — încheie regele — domnul de Bussy va fi pedepsit ca și ceilalți și împreună cu ceilalți, cînd întreaga afacere se va lămuri.

Ducele, care se gîndi că acesta era un mijloc de a abate furia regelui și de a o lăsa să cadă asupra lui Bussy, nu mai încercă să ia apărarea gentilomului său.

— Dacă domnul de Bussy a făcut asta — reluă el — dacă, după ce a refuzat să iasă cu mine, a ieșit singur, e limpede că nutrea gînduri pe care nu mi le putea mărturisi mie, al cărui devotament pentru maiestatea voastră el îl cunoaște.

— Auziți, domnilor, ce pretinde fratele meu : că nu el l-a autorizat pe domnul de Bussy ! rosti regele.

— Cu atît mai bine — răspunse Schomberg.

— De ce cu atît mai bine ?

— Pentru că maiestatea voastră ne va îngădui, poate, să facem cu el ceea ce voim.

— Bine, bine, vom vedea mai tîrziu — zise Henric. Domnilor, vi-l dau în grijă pe fratele meu. Să dovediți față de el, în cursul acestei nopți cînd veți avea onoarea să faceți de gardă la ușa lui, tot respectul cuvenit unui prinț de sînge, adică aceluia care este primul în stat după mine.

— Ah, sire — spuse Quélus, cu o privire care-l făcu pe duce să se înfioare — fiți liniștit, știm tot ce-i datorăm alteței sale !

— Bine. Adio, domnilor ! zise Henric.

— Sire ! strigă ducele, mai înspăimîntat de absența regelui, decît fusese de prezența lui. Cum, sînt într-adevăr prizonier ? Cum, prietenii mei n-au să mă poată vizita ? Cum, nu mi se va îngădui să ies ? Și se gîndi la ziua următoare, la acea zi cînd prezența sa alături de domnul de Guise ar fi fost atît de trebuitoare ! Sire — zise ducele de Anjou, văzîndu-l pe rege gata să se înduplece — îngăduiți-mi, cel puțin, să apar lîngă maiestatea voastră. Locul meu este lîngă maiestatea voastră. Tot prizonier sînt și acolo ca și în orice altă parte, ba chiar și mai bine păzit sub ochii dumneavoastră decît în toate temnițele posibile. Acordați-mi, sire, favoarea de a sta lîngă maiestatea voastră !

Pe punctul de a da ascultare cererii fratelui său, cerere în care, de altfel, nu vedea nimic supărător, regele tocmai se pregătea să încuviințeze, cînd atenția îi fu atrasă spre ușă, unde un trup tare deșirat și foarte sprinten, care cu brațele, cu capul, cu gîtul, în sfîrșit, cu fiece mădular din care putea să miște, făcea cele mai categorice semne de împotrivire ce se pot închipui și executa fără a-și frînge oasele.

Era Chicot, care zicea nu și nu.

— Nu — răspunse Henric fratelui său. Stai foarte bine aici, domnule, și mie îmi convine să rămîi aici.

— Sire ! bolborosi ducele.

— Din moment ce aceasta este voința regelui Franței, mi se pare că trebuie să-ți fie de ajuns, domnule — adăugă Henric, cu un aer trufaș care sfîrși prin a-l copleși pe duce.

— Cînd spuneam că eu sînt adevăratul rege al Franței ! murmură Chicot.

XX

CUM CHICOT FĂCU O VIZITĂ LUI BUSSY ȘI CE URMĂRI AVU ACEASTĂ VIZITĂ

În dimineața următoare sau, mai bine zis, după această noapte, către orele nouă, Bussy își lua dejunul în tihnă împreună cu Remy, care, în calitate de doctor, îi prescria să se hrănească cît se poate mai bine. Ei vorbeau despre întîmplările din ajun și Remy căuta să-și amintească legendele frescelor din bisericuța Sfintei Maria Egipteanca.

— Ia spune, Remy — îl întrebă deodată Bussy — nu ţi s-a părut cunoscută mutra gentilomnului aceluia pe care boiangiii îl azvîrliseră într-un hîrdău cînd treceam noi pe la colţul străzii Coquillière ?
— Fără îndoială, domnule conte. Ba chiar atît de cunoscută, că de atunci mă tot chinui să-mi amintesc numele lui.
— Va să zică nici tu nu ştii cine e ?
— Nu. Că se făcuse albastru de tot.
— Ar fi trebuit să-l scap — cugetă Bussy — dar, zău aşa, Remy, eram prea absorbit de gîndurile mele.
— Însă, dacă noi nu l-am recunoscut, el ne-a recunoscut fără doar şi poate, întrucît noi aveam culoarea noastră firească, adică aceea pe care ne-a dat-o natura, căci mi s-a părut că omul rotea nişte ochi plini de furie şi că ne ameninţa cu pumnul — conchise Haudouin.
— Eşti sigur, Remy ?
— De ochii plini de furie sînt sigur, dar de pumn şi de ameninţări mai puţin — răspunse tînărul, care cunoştea firea aprinsă a lui Bussy.
— Atunci trebuie să aflăm numele acestui gentilom, Remy. Nu pot lăsa o asemenea jignire nepedepsită.
— Staţi ! Staţi ! strigă Haudouin, ca şi cum ar fi ieşit din apă rece sau ar fi intrat în apă caldă. Ei, Dumnezeule, l-am ghicit, îl cunosc !
— Cum aşa ?
— L-am auzit înjurînd.
— Cred şi eu, ce naiba, oricine ar fi înjurat în asemenea împrejurare !
— Da, dar el a înjurat pe nemţeşte.
— Ce spui !
— A zis : *Gott verdamme !*
— Atunci e Schomberg !
— Chiar el, domnule conte, chiar el este !
— În cazul ăsta, dragul meu Remy, prepară-ţi alifiile.
— Pentru ce ?
— Pentru că, în curînd, va trebui să-i cîrpeşti fie pielea lui, fie pe a mea.
— Doar nu v-aţi ieşit într-atît din minţi, încît să vă căutaţi moartea cu lumînarea tocmai acum cînd sînteţi atît de sănătos şi atît de fericit ! exclamă Remy, clipind semnificativ din ochi. De, sfînta Maria Egipteanca v-a înviat o dată, dar s-ar putea să-i fie lehamite şi ei să mai facă încă o minune, pe care însuşi Cristos n-a săvîrşit-o decît de două ori.

— Dimpotrivă, Remy — zise contele — tu nici nu bănuieşti ce plăcut e, ca tocmai în culmea fericirii, să-ţi pui viaţa în joc. Te asigur că niciodată nu m-am bătut voios, dacă mi se întîmpla să pierd la joc vreo sumă mare de bani sau dacă aveam ceva pe conştiinţă. Dimpotrivă, ori de cîte ori sînt cu punga plină, cu inima uşoară şi cu cugetul împăcat, îmi întîmpin vesel şi cutezător adversarul ; atunci sînt sigur pe mîna mea, îi citesc inamicului pînă în fundul sufletului şi-l strivesc sub norocul meu. Sînt în situaţia omului care joacă la zaruri şi care simte adierea hazardului împingînd spre el aurul adversarului. Numai atunci arăt strălucitor şi sînt sigur de mine, numai atunci dau loviturile cele mai grozave. Astăzi m-aş bate admirabil, Remy — zise tînărul, întinzînd doctorului mîna — fiindcă, mulţumită ţie, astăzi mă simt foarte fericit.
— O clipă, doar o clipă — îl rugă Haudouin. O să vă lipsiţi totuşi de o astfel de plăcere. O preafrumoasă doamnă, prietenă cu prietenii mei, m-a însărcinat să vă port de grijă şi m-a pus să jur că vă voi păstra teafăr şi sănătos, sub pretext că-i datoraţi viaţa, deci nimeni nu poate dispune după plac de ceea ce datorează.
— Dragul meu Remy ! exclamă cavalerul, cufundîndu-se în acele gînduri nelămurite care îngăduie îndrăgostitului să audă şi să vadă tot ce se spune şi tot ce se face, aşa cum la teatru, printr-un văl, obiectele se înfăţişează fără muchii, iar culorile îşi pierd din tărie, stare de rară desfătare care te înalţă pe aripi de vis, căci, în timp ce sufletul urmăreşte gîndul dulce şi statornic, simţurile sînt încă atrase de vorba sau de gestul unui prieten.
— Acum îmi ziceţi „dragul meu Remy" — observă Haudouin — pentru că v-am ajutat s-o revedeţi pe doamna de Monsoreau, dar o să-mi mai spuneţi „dragul meu Remy" atunci cînd veţi fi despărţit de dînsa ? Iar din nenorocire ziua aceea se apropie, dacă nu cumva a şi sosit.
— Poftim ? întrebă cu glas tare Bussy. Să nu glumim cu astfel de lucruri, meştere Haudouin.
— Ei, domnule, eu nu glumesc de loc. Nu ştiţi oare că pleacă în Anjou şi că eu însumi voi fi îndurerat de a mă despărţi de domnişoara Gertrude ?... Vai !
Bussy nu se putu abţine să nu zîmbească, la pretinsa disperare a lui Remy.
— O iubeşti mult ? întrebă el.
— Cred şi eu... dar şi ea... dacă aţi şti cum mă bate !

— Şi tu te laşi ?
— Din dragoste pentru ştiinţă ; lucrul acesta m-a obligat să născocesc o pomadă grozavă, care face să dispară vînătăile.
— În cazul ăsta ar trebui să-i trimiţi cîteva borcane lui Schomberg.
— Să nu mai vorbim de Schomberg, ne-am înţeles că-l lăsăm să se spele în tihnă.
— Aşa e. Să ne întoarcem la doamna de Monsoreau sau, mai bine zis, la Diane de Méridor, deoarece ştii...
— Da, da, ştiu !
— Remy, cînd plecăm ?
— Ah, de întrebarea asta mă temeam ! Cît mai tîrziu cu putinţă, domnule conte !
— De ce ?
— Mai întîi, pentru că aici, la Paris, scumpul nostru duce de Anjou, şeful comunităţii, care s-a vîrît aseară, după cît mi s-a părut, în nişte încurcături, o să aibă cu siguranţă nevoie de noi.
— Şi apoi ?
— Şi apoi, pentru că domnul de Monsoreau, printr-o întîmplare cu totul binecuvîntată, nu are nici cea mai mică bănuială, cel puţin împotriva dumneavoastră, însă ar începe, poate, să bănuiască ceva dacă ar băga de seamă că aţi dispărut din Paris în acelaşi timp cu soţia lui, care nu e soţia lui.
— Ei, şi ? Ce importanţă are dacă bănuie ceva ?
— Pentru dumneavoastră nu are, dar pentru mine are foarte mare importanţă, scumpul meu stăpîn. Sînt gata să cîrpesc loviturile de sabie primite în duel, deoarece sînteţi un spadasin de mîna întîi şi deci nu primiţi niciodată lovituri prea serioase, dar mă declar cu totul neputincios în faţa loviturilor de pumnal, date la înghesuială în vreo capcană şi, mai ales, de către soţii geloşi ; soţii ăştia sînt nişte dihănii care, în asemenea împrejurări, lovesc rău al naibii. Gîndiţi-vă mai bine la nefericitul domn de Saint-Mégrin, ucis cu atîta cruzime de amicul nostru, domnul de Guise.
— Ce vrei, dragă prietene, dacă aşa mi-o fi scris să cad ucis de mîna lui Monsoreau !
— Ei bine ?
— Ei bine, voi cădea !
— Şi-apoi, după opt zile, după o lună sau după un an, doamna de Monsoreau se va mărita de-a binelea cu bărbatu-său, ceea ce va face să turbeze de furie bietul dumneavoastră suflet, care va vedea asta din cer sau din iad şi nu se va putea împotrivi, avînd în vedere că nu va mai avea trup.
— Ai dreptate, Remy. Vreau să trăiesc !
— Bravo, aşa vă vreau ! Dar nu e totul să trăiţi, credeţi-mă, trebuie să-mi urmaţi sfaturile, să vă purtaţi cît se poate de frumos cu Monsoreau. În momentul de faţă, el este nebun de gelos pe domnul duce de Anjou, care, în timp ce dumneavoastră vă clănţăneau dinţii de friguri, el se plimba pe sub ferestrele doamnei, ca un spaniol îndrăgostit, şi a fost recunoscut după Aurilly al lui. Arătaţi-vă cît se poate de prietenos faţă de acest soţ, care nici măcar atît nu este, şi nu-i lăsaţi nici cea mai mică impresie că aţi vrea să-l întrebaţi ce-i face soţia : e de prisos, dumneavoastră ştiţi prea bine ce face. În schimb, el va spune peste tot că sînteţi singurul gentilom care posedă virtuţile lui Scipion : sobrietatea şi castitatea.
— Cred că ai dreptate — recunoscu Bussy. Acum, că nu mai sînt gelos pe ursul ăsta, mă gîndesc să-l îmblînzesc. O să fie un caraghioslîc nemaipomenit ! Ah, Remy ! Cere-mi tot ce vrei, fiindcă totul mi se pare uşor de înfăptuit. Sînt fericit, Remy !
În acel moment, cineva bătu la uşă ; cei doi prieteni tăcură.
— Cine-i acolo ? întrebă Bussy.
— Monseniore, jos se află un gentilom care vrea să vă vorbească — răspunse un paj.
— Să-mi vorbească atît de devreme ? Cine este ?
— Un domn îmbrăcat în catifea verde, cu ciorapi roşii, cu o înfăţişare tare caraghioasă, dar care pare un om de treabă.
— Ei — gîndi cu glas tare cavalerul — n-o fi cumva Schomberg ?
— A spus un domn..
— Aşa e. Sau poate Monsoreau ?
— A spus că pare un om de treabă.
— Ai dreptate, Remy, nu poate fi nici unul, nici celălalt. Pofteşte-l înăuntru !
O clipă mai tîrziu, bărbatul anunţat apăru în prag.
— Ah, Doamne ! strigă Bussy, ridicîndu-se numaidecît de pe scaun la vederea vizitatorului, în timp ce Remy, ca un prieten discret, dispăru pe o altă uşă. Domnul Chicot !
— Chiar el, domnule conte — răspunse gasconul.

Privirea lui Bussy se pironise asupra oaspetelui, cu acea mirare care vorbeşte de la sine, fără a mai fi nevoie ca gura să ia cîtuşi de puţin parte la discuţie.

— Domnule, cu ce prilej vă aflaţi aici ?

Fără a aştepta altă întrebare, Chicot răspunse pe un ton foarte serios :

— Domnule, vin să vă propun un mic tîrg.

— Vorbiţi — îl pofti Bussy, surprins totuşi.

— Ce-mi făgăduiţi în schimb, dacă v-aş face un mare serviciu ?

— Depinde de serviciu, domnule — răspunse cu destul dispreţ cavalerul.

Gasconul se făcu a nu băga de seamă.

— Domnule — începu Chicot, aşezîndu-se singur jos, cu picioarele-i lungi unul peste altul — văd că nu-mi faceţi onoarea de a mă invita să iau loc.

Bussy se aprinse la faţă.

— O să adăugăm şi asta la răsplata ce mi se va cuveni cînd vă voi aduce la îndeplinire serviciul de care vorbeam — continuă Chicot.

Cavalerul nu răspunse.

— Domnule conte — urmă Chicot, fără să se tulbure — cunoaşteţi Liga ?

— Am auzit vorbindu-se mult despre ea — răspunse Bussy, începînd să acorde oarecare atenţie spuselor gasconului.

— Ei bine, domnule — zise Chicot — în acest caz trebuie să ştiţi, desigur, că Liga este o asociaţie a bunilor creştini uniţi în scopul de a masacra în chipul cel mai pios pe aproapele lor, pe credincioşii hughenoţi. Dumneavoastră, domnule, faceţi parte din Ligă ?... Fiindcă eu fac !

— Dar, domnule...

— Răspundeţi numai da sau ba.

— Îngăduiţi-mi să mă mir — răspunse Bussy.

— Am avut onoarea să vă întreb dacă faceţi parte din Ligă ; m-aţi auzit ?

— Domnule Chicot — ripostă Bussy — dat fiind că nu-mi plac întrebările al căror sens nu-l înţeleg, vă rog să schimbaţi vorba, iar eu voi mai aştepta cîteva minute, aşa cum cere buna-cuviinţă, pentru a vă repeta că, nefiindu-mi pe plac întrebările, fireşte că nu-mi plac nici cei care întreabă.

— Foarte bine : buna-cuviinţă este cuviincioasă, cum zice, cînd e în toane bune, scumpul nostru domn de Monsoreau.

La numele de Monsoreau, pe care gasconul îl rosti fără să pară a face vreo aluzie, Bussy începu din nou să fie atent.

— Hm ! îşi zise el încet. Să bănuiască oare ceva şi să mi-l fi trimis pe acest Chicot să mă spioneze ?... Apoi, tare : Hai, domnule Chicot, să trecem la fapte. Ştiţi că nu mai avem decît cîteva minute.

— *Optime*[1] — zise Chicot — cîteva minute înseamnă mult, în cîteva minute se pot spune puzderie de lucruri : vă voi spune deci că, într-adevăr, aş fi putut să vă scutesc de întrebare, avînd în vedere că, dacă nu faceţi încă parte din Sfînta Ligă, o să faceţi, neîndoielnic, cît de curînd, deoarece domnul de Anjou se numără printre membrii Ligii.

— Domnul de Anjou ?! Cine v-a spus asta ?

— El însuşi, vorbind persoanei mele, cum se exprimă sau, mai degrabă, cum scriu domnii oameni de legi ; cum scria, bunăoară, acel bun şi scump domn Nicolas David, o adevărată lumină *in forum parisiense,* care lumină s-a stins fără să se ştie cine a suflat în ea. Or, vă daţi seama că, dacă domnul duce de Anjou face parte din Ligă, dumneavoastră nu puteţi rămîne deoparte, dumneavoastră care sînteţi braţul lui drept. Ce dracu, Liga ştie ea ce face de-i convine să aibă ca şef un ciung.

— Ei bine, domnule Chicot, mai departe ? întrebă Bussy, pe un ton vădit mai curtenitor decît pînă atunci.

— Mai departe ? reluă Chicot. Mai departe, dacă faceţi parte din Ligă sau dacă se crede că faceţi parte, şi asta se va crede cu siguranţă, vi se va întîmpla şi dumneavoastră ceea ce i s-a întîmplat alteţei sale regale.

— Şi ce i s-a întîmplat alteţei sale regale ?

— Domnule — replică Chicot, sculîndu-se de pe scaun şi imitînd atitudinea lui Bussy avută cu o clipă mai înainte — domnule, nu-mi plac întrebările şi, dacă-mi îngăduiţi să adaug, nu-mi plac nici cei care le pun. Deci grozavă poftă am să las să vi se întîmple ceea ce i s-a întîmplat azi-noapte stăpînului dumneavoastră.

— Domnule Chicot — zise Bussy, cu un surîs în care-şi dădeau întîlnire toate scuzele pe care un gentilom le putea cere — vorbiţi, vă rog din suflet, unde este domnul duce ?

— La închisoare.

— În ce loc ?

— În apartamentul său. Patru dintre bunii mei prieteni sînt cu ochii pe el. Domnul de Schomberg, care a fost vopsit

[1] Foarte bine (în limba latină în text).

în albastru aseară, după cum ştiţi, deoarece tocmai treceaţi pe-acolo în clipa botezului ; domnul d'Épernon, care încă e galben din pricina spaimei pe care a încercat-o ; domnul de Quélus, care e roşu de mînie, şi domnul de Maugiron, care e alb la faţă de plictiseală. Este o privelişte foarte plăcută, dat fiind că domnul duce începe să se înverzească de frică, aşa că nu peste mult timp noi, privilegiaţii Luvrului, o să ne bucurăm de un curcubeu complet.

— Aşadar, domnule, socotiţi că libertatea mea e în primejdie ? întrebă Bussy.

— Dacă libertatea dumneavoastră este în primejdie ? Presupun chiar că în momentul acesta cineva este... trebuie să fie... sau ar trebui să fie în drum spre a vă aresta.

Bussy tresări.

— Vă place Bastilia, domnule de Bussy ? Este un loc foarte propice pentru meditaţii, şi domnul Laurent Testu, guvernatorul fortăreţei, pregăteşte mîncăruri destul de gustoase pentru porumbeii săi.

— Să fiu închis la Bastilia ? strigă Bussy.

— Pe legea mea ! Trebuie să am prin buzunare ceva care seamănă grozav cu un ordin de arestare, domnule de Bussy. Vreţi să-l vedeţi ?

Şi, într-adevăr, Chicot scoase dintr-un buzunar al pantalonilor săi, largi de-ar fi încăput pe fiecare crac trei pulpe de-ale lui, un ordin semnat de rege, în care se spunea să fie arestat, oriunde s-ar afla, domnul Louis de Clermont, senior de Bussy d'Amboise.

— Redactat de domnul de Quélus — zise Chicot. E foarte bine scris.

— Atunci, domnule — exclamă Bussy, foarte mişcat de fapta lui Chicot — îmi faceţi într-adevăr un serviciu ?!

— Da, cred că da — zise gasconul. Nu sînteţi de aceeaşi părere cu mine, domnule ?

— Domnule — vorbi Bussy — vă conjur, trataţi-mă ca pe un gentilom. Oare mă salvaţi azi pentru a-mi face rău cu un alt prilej ? Căci dumneavoastră îl iubiţi pe rege, iar regele nu mă iubeşte de loc pe mine.

— Domnule conte — răspunse Chicot, sculîndu-se de pe scaun şi salutînd — vă salvez pentru a vă salva. Atît. Dumneavoastră puteţi crede ce vreţi despre fapta mea.

— Dar, pentru Dumnezeu, cărui lucru îi datorez această bunăvoinţă ?

— Uitaţi că v-am cerut o recompensă ?

— E adevărat.

— Ei bine ?

— Ah, domnule, din toată inima !

— Veţi face deci, la rîndul dumneavoastră, ceea ce eu vă voi cere într-o bună zi ?

— Pe cuvîntul meu de cinste că da, în măsura în care acest lucru va fi posibil !

— Ei bine, asta îmi ajunge ! zise Chicot, ridicîndu-se. Acum, încălecaţi şi făceţi-vă nevăzut : eu voi duce ordinul de arestare celui în drept.

— Nu trebuia să mă arestaţi chiar dumneavoastră ?

— Haida de ! Drept cine mă luaţi ? Eu sînt gentilom, domnule !

— Dar îmi părăsesc stăpînul.

— Să nu aveţi remuşcări, căci el v-a părăsit de mult.

— Sînteţi un brav gentilom, domnule Chicot — îi spuse Bussy gasconului.

— Ei, pe naiba ! Asta o ştiu şi eu.

Bussy îl chemă pe Haudouin. Acesta, ca să fim drepţi, asculta la uşă, aşa că intră numaidecît.

— Remy ! strigă cavalerul. Remy, Remy, caii noştri !

— Sînt înşeuaţi, monseniore — răspunse liniştit Remy.

— Domnule — zise Chicot — iată un tînăr care are multă minte.

— Ei, pe naiba ! Asta o ştiu şi eu — răspunse Remy, imitîndu-l pe gascon.

Chicot îl salută pe Remy, iar acesta îi întoarse salutul.

Bussy adună cîteva grămezi de scuzi, pe care le vîrî în buzunarele lui şi ale prietenului său. Apoi, salutîndu-l pe Chicot şi mulţumindu-i încă o dată, se pregăti să coboare.

— Vă cer iertare, domnule — zise gasconul — dar îngăduiţi-mi să fiu de faţă la plecarea dumneavoastră.

Şi îi urmă pe Bussy şi pe Haudouin pînă în curtea cea mică a grajdurilor, unde, într-adevăr, doi cai gata înşeuaţi aşteptau, ţinuţi de un paj.

— Încotro ne îndreptăm ? întrebă Remy, luînd cu nepăsare frîul în mînă.

— Păi... — zise Bussy, şovăind ori prefăcîndu-se că şovăie.

— Ce-aţi spune de Normandia, domnule ? propuse Chicot, care îi privea cum încalecă şi cerceta caii ca un bun cunoscător.

— Nu, e prea aproape — răspunse Bussy.

— Ce ziceţi de Flandra ? continuă Chicot.

— E prea departe.

— Eu cred că o să vă hotărîți pentru Anjou, care e la o depărtare potrivită de aici — propuse Remy. Nu-i așa, domnule conte ?

— Fie, hai în Anjou — răspunse Bussy, roșindu-se.

— Domnule, din moment ce ați făcut alegerea și plecați... interveni Chicot.

— Chiar în clipa asta.

— ...eu am onoarea să vă salut. Pomeniți-mă în rugăciunile dumneavoastră.

Și vrednicul gentilom plecă tot atît de grav și de maiestuos cum îl știm, zgîriind colțurile caselor cu sabia lui uriașă.

— Și totuși ce înseamnă destinul, domnule ! reflecta Remy.

— Hai repede, poate că o ajungem din urmă... — strigă Bussy.

— Ah, domnule, dacă veniți în sprijinul destinului, îi scădeți meritele — zise Haudouin.

Și plecară.

XXI

ŞAHUL LUI CHICOT, BILA LUI QUELUS ŞI SARBACANA LUI SCHOMBERG

Se poate spune că, în ciuda aparentei lui nepăsări, Chicot se întorcea la Luvru, cu inima tresăltînd de bucurie. O întreită bucurie : făcuse un serviciu unui viteaz ca Bussy, mai adăugase un fir la urzeala unei intrigi și îi dădea regelui posibilitatea unei lovituri de stat cerută de împrejurări.

Într-adevăr, cu mintea și, mai ales, cu inima prea binecunoscute ale domnului de Bussy, cu iscusința de a combina prea binecunoscută a domnilor de Guise, exista primejdia mare ca peste blîndul Paris să se abată o zi furtunoasă.

Toate temerile regelui, toate previziunile lui Chicot se împliniră întocmai.

Domnul de Guise, după ce primi de dimineață, la el acasă, pe principalii membri ai Ligii, care veniseră de pretutindeni să-i aducă maldărele de condici și de catastife pline de semnături — pe care le-am văzut deschise pe la răscruci, în fața

marilor hanuri și chiar pe altarele bisericilor — după ce făgădui Ligii un șef și determină pe fiecare membru în parte să jure că-l va recunoaște drept șef pe cel ce va fi numit de rege, după ce, în sfîrșit, se sfătui cu cardinalul și cu domnul de Mayenne, domnul de Guise plecă pentru a se duce la domnul duce de Anjou, pe care îl pierduse din vedere în ajun, cam pe la orele zece seara.

Chicot bănuia că o să aibă loc această vizită ; deci, ieșind de la Bussy, el hoinări prin împrejurimile palatului d'Alençon, situat la colțul străzii Hautefeuille cu strada Saint-André.

Abia trecu un sfert de oră, cînd îl și văzu sosind dinspre strada Huchette pe cel pe care îl aștepta. Chicot se ascunse după colțul străzii și ducele de Guise intră în palat fără a-l zări pe gascon.

Aici, el îl găsi pe primul valet al prințului, destul de neliniștit că nu-și văzuse stăpînul întorcîndu-se acasă, dar bănuia ce se întîmplase, și anume că fratele regelui se dusese să se culce la Luvru. Ducele întrebă dacă, în absența prințului, nu ar putea să stea de vorbă cu Aurilly ; i se răspunse că Aurilly era în cabinetul stăpînului său și că-i putea vorbi nestingherit. Domnul de Guise se duse la el.

Într-adevăr, Aurilly, care era cîntăreț din lăută și confident al prințului, cunoștea toate secretele domnului duce de Anjou ; așadar, el trebuia să știe mai bine decît oricine unde se afla alteța sa.

Aurilly arăta aproape la fel de neliniștit ca și valetul și, din cînd în cînd, își lăsa lăuta, pe care degetele lui alergau distrate, ca să se apropie de fereastră și să vadă dacă nu cumva ducele se întoarce acasă. De trei ori trimisese după el la Luvru și de trei ori i se răspunsese de acolo că monseniorul, care sosise foarte tîrziu la palat, dormea încă.

Domnul de Guise îl întrebă pe Aurilly despre ducele de Anjou. Aurilly fusese despărțit de stăpînul său în ajun, la colțul străzii Arbre-Sec, de către un grup care sosea ca să îngroașe rîndurile mulțimii strînse la poarta hanului „Sub cerul liber", astfel încît el se înapoiase la palatul d'Alençon să-l aștepte pe duce, neștiind că alteța sa regală hotărîse să doarmă la Luvru. Cîntărețul din lăută povesti prințului loren cum trimisese de trei ori soli la Luvru și-i reproduse întocmai răspunsul primit de către fiecare dintre cei trei emisari.

— Doarme la ora unsprezece ? zise ducele. Nu mi se pare de loc probabil. La această oră chiar și regele s-a sculat. Ar trebui să te duci dumneata la Luvru, d'Aurilly !

— M-am gîndit şi eu să mă duc, monseniore — răspunse Aurilly — dar mă tem că aşa-zisul somn nu-i decît o recomandare făcută portarului de la Luvru, sub care se ascunde vreo aventură galantă prin oraş ; or, dacă-i aşa, monseniorul ar fi poate nemulţumit că l-am căutat.

— Aurilly — reluă ducele — crede-mă pe mine, monseniorul este un om prea înţelept, ca să umble după aventuri galante într-o zi ca asta. Du-te la Luvru fără teamă şi o să-l găseşti acolo.

— Mă voi duce, domnule, întrucît o doriţi, dar ce să-i spun ?

— Îi vei spune că la ora două sîntem convocaţi la Luvru şi ştie bine că mai înainte de a merge la rege trebuie să ne sfătuim împreună. Înţelegi, Aurilly — adăugă ducele, schiţînd un gest destul de nerespectuos ce vădea o proastă dispoziţie — în momentul cînd regele va numi un şef al Ligii, nu trebuie să-ţi ardă de somn.

— Foarte bine, monseniore, şi o voi ruga pe alteţa sa să vină aici.

— Da, aici, unde să-i spui că-l aştept cu multă nerăbdare, deoarece, fiind convocaţi pentru ora două, mulţi dintre noi se şi găsesc la Luvru, deci nu mai putem pierde o clipă. Între timp, eu voi trimite după domnul de Bussy.

— Am înţeles, monseniore. Dar în cazul că nu voi găsi pe alteţa sa, ce voi face ?

— Dacă nu-l găseşti pe domnul duce, Aurilly, nu insista. Va fi suficient să-i spui mai tîrziu cu ce rîvnă am încercat să-l întîlnesc. În orice caz, la ora două fără un sfert eu voi fi la Luvru.

Aurilly îl salută pe domnul de Guise şi plecă. Chicot îl văzu ieşind şi ghici unde se duce şi pentru ce. Dacă domnul duce de Guise află despre arestarea domnului de Anjou, totul este pierdut sau, în cel mai bun caz, totul se încurcă nemaipomenit.

Chicot îl văzu pe Aurilly urcînd strada Huchette, ca s-o ia apoi pe podul Saint-Michel ; atunci el, dimpotrivă, coborî strada Saint-André-des-Arts, gonind din răsputeri cu picioarele sale lungi, şi trecu Sena pe bacul de la turnul Nesle în clipa cînd Aurilly de-abia ajungea la Marea cetăţuie.

Noi îl vom urmări pe Aurilly, care ne va introduce chiar în miezul lucrurilor petrecute în ziua aceea.

El coborî cheiurile înţesate de burghezi ce aveau aerul unor biruitori şi ajunse la Luvru, care, în mijlocul veseliei

pariziene, îi răsări dinaintea ochilor cu înfăţişarea sa cea mai calmă şi mai împăcată. Aurilly ştia să se poarte şi cunoştea obiceiurile de la curte ; el vorbi mai întîi cu ofiţerul de la poartă, care era totdeauna un personaj-cheie pentru cei ce doreau să afle veşti şi pentru amatorii de scandal.

Ofiţerul de la poartă fu cît se poate de amabil : regele se deşteptase în cea mai bună dispoziţie de pe lume. De aici, Aurilly merse apoi la portar. Portarul trecea în revistă un şir de servitori îmbrăcaţi în uniforme noi şi le distribuia halebarde : un nou model. El îi zîmbi cîntăreţului din lăută, răspunse la părerile lui cu privire la ploaie şi timp frumos, ceea ce îl făcu pe Aurilly să aibă cea mai bună părere despre atmosfera politică.

În consecinţă, Aurilly trecu mai departe şi o luă pe scara cea mare care ducea la apartamentul ducelui, împărţind curtenilor risipiţi pe scări şi prin anticamere saluturi cu nemiluita. La uşa apartamentului alteţei sale dădu peste Chicot, aşezat pe un scaun pliant. Chicot juca şah de unul singur şi părea absorbit într-o combinaţie complicată.

Aurilly încercă să treacă, dar Chicot, cu picioarele sale lungi, ocupa tot palierul. Se văzu nevoit să-l bată pe gascon pe umăr.

— Ah, dumneavoastră sînteţi ! zise Chicot. Scuzaţi-mă, domnule Aurilly !

— Ce faceţi, domnule Chicot ?

— Joc şah, precum vedeţi.

— Singur ?

— Da... studiez o lovitură... Ştiţi să jucaţi şah, domnule ?

— Prea puţin.

— Într-adevăr, dumneavoastră sînteţi muzician şi muzica este o artă atît de dificilă, încît privilegiaţii care se îndeletnicesc cu această artă trebuie să-i închine tot timpul şi toată inteligenţa lor.

— Se pare că lovitura e serioasă ? întrebă rîzînd Aurilly.

— Da, mă nelinişteşte regele meu. Trebuie să ştiţi, domnule Aurilly, că la şah regele este un personaj foarte nătîng, foarte neînsemnat, lipsit de voinţă şi care nu poate face decît un pas la dreapta, un pas la stînga, un pas înainte, un pas înapoi, în timp ce este înconjurat de inamici foarte sprinteni, de cavaleri care sar cîte trei căsuţe deodată şi de o mulţime de pioni care-l împresoară, care nu-l slăbesc de loc, care-l hărţuie ; aşa încît, dacă e prost sfătuit, Doamne fereşte, în scurtă vreme este un monarh pierdut.

Ce-i drept, îl are pe nebunul lui, care pleacă, vine, aleargă în trap de la un capăt la celălalt al eşichierului, căruia îi este îngăduit să i se aşeze înainte, în spate şi alături; dar nu-i mai puţin adevărat că, cu cît nebunul îi e mai devotat regelui, cu atît mai vîrtos riscă el însuşi, domnule Aurilly, şi, în acest moment, vă mărturisesc că regele meu şi nebunul lui sînt într-o situaţie dintre cele mai primejdioase.

— Dar cum se face, domnule Chicot — întrebă Aurilly — că studiaţi toate aceste combinaţii la uşa alteţei sale regale?

— Pentru că-l aştept pe domnul Quélus, care se află acolo.

— Unde acolo?

— La alteţa sa.

— La alteţa sa, domnul de Quélus?! exclamă surprins Aurilly.

În timp ce vorbeau, Chicot îi făcuse loc cîntăreţului din lăută, dar aşa fel îşi mutase tabla şi piesele, încît solul domnului de Guise se găsea între el şi uşa de la intrare. Cu toate astea, Aurilly şovăia să deschidă uşa.

— Dar oare ce face domnul de Quélus la domnul duce de Anjou? întrebă el. Nu-i ştiam atît de prieteni!

— St! zise Chicot, cu un aer misterios. Apoi, ţinînd tabla de şah cu amîndouă mîinile, descrise o curbă cît era el de lung, în aşa fel că, fără a-şi mişca picioarele din loc, buzele gasconului ajunseră la urechea lui Aurilly. A venit să ceară iertare alteţei sale — îi şopti el — pentru o mică harţă pe care au avut-o ieri.

— Adevărat?

— Regele a pretins acest lucru. Ştiţi doar în ce termeni buni se află cei doi fraţi în momentul de faţă. Regele nu i-a îngăduit lui Quélus să fie obraznic şi Quélus a primit ordin să se umilească.

— Adevărat?

— Ah, domnule Aurilly, cred cu toată convingerea că intrăm în epoca de aur: Luvrul va deveni Arcadia, şi cei doi fraţi, *Arcades ambo*[1] — grăi Chicot. Vai, iertaţi-mă, domnule Aurilly, uit mereu că sînteţi muzician!

[1] *Amîndoi sîntem din Arcadia* (în limba latină în text). Cuvintele poetului latin Virgiliu în *Egloge*, VII, 4, cu privire la doi păstori (Tircis şi Corydon), amîndoi din Arcadia, deci amîndoi iscusiţi în ale cîntecului. Astăzi, această expresie se întrebuinţează aproape numai în sens ironic, vorbind despre doi oameni vicleni sau înclinaţi spre glume.

Aurilly surîse şi trecu în anticameră, deschizînd destul de larg uşa ca Chicot să poată schimba o privire dintre cele mai semnificative cu Quélus, care, de altfel, pare-se, fusese lămurit mai dinainte asupra lucrurilor.

Chicot se întoarse la combinaţiile lui, mustrîndu-şi cu asprime regele, nu însă atît de aspru pe cît ar fi meritat un suveran în carne şi oase, dar mai neîndurător, desigur, decît i se cădea unei nevinovate bucăţele de fildeş.

Aurilly, odată intrat în anticameră, fu salutat foarte curtenitor de Quélus, în mîinile căruia o superbă bilă de abanos, artistic încrustată cu fildeş, făcea rapide evoluţii.

— Bravo, domnule de Quélus! exclamă Aurilly, văzîndu-l pe tînăr executînd cu succes o figură dificilă. Bravo!

— Ah, scumpe domnule Aurilly, cînd mînui-voi oare bila aşa cum dumneavoastră mînuiţi lăuta? zise Quélus.

— După ce veţi fi studiat jucărioara dumneavoastră tot atîtea zile cîţi ani mi-au trebuit mie ca să-mi cunosc instrumentul — îi răspunse Aurilly, puţin atins în mîndria lui. Dar unde este monseniorul? Nu trebuia să vă duceţi la el în dimineaţa asta, domnule?

— Într-adevăr, am audienţă, dragul meu Aurilly, dar Schomberg este înaintea mea!

— A, va să zică şi domnul Schomberg! spuse cîntăreţul din lăută, cuprins de o nouă uimire.

— Ah, da! Aşa a hotărît regele. Schomberg se află în sufragerie. Intraţi deci, domnule Aurilly, şi faceţi-mi plăcerea să-i amintiţi prinţului că noi aşteptăm.

Aurilly deschise a doua uşă şi dădu cu ochii de Schomberg, care mai degrabă sta culcat decît aşezat pe un scaun încăpător şi moale. Astfel răsturnat, Schomberg ţintea cu sarbacana, străduindu-se să arunce printr-un inel de aur spînzurînd de un fir de mătase prins în tavan, mai multe bile de pămînt îmbibate cu parfum din care tînărul avea o tolbă plină; ori de cîte ori bilele nu se spărgeau lovindu-se de zid, cîinele său favorit le aducea înapoi.

— Cum, asemenea îndeletniciri în apartamentul monseniorului?! se miră Aurilly. Vai, domnule Schomberg!

— A, *guten Morgen*,[1] domnule Aurilly — zise Schomberg, întrerupîndu-se din demonstraţiile lui de o rară măiestrie. Iată, îmi omor timpul aşteptînd să fiu primit în audienţă.

[1] Bună dimineaţa (în limba germană în text).

— Dar unde este monseniorul ? întrebă cîntărețul.

— St ! Monseniorul este ocupat în acest moment să acorde iertare lui d'Épernon și Maugiron. N-ați vrea oare să intrați dumneavoastră, care vă bucurați de atîta trecere în ochii prințului ?

— Dar n-am să-i stingheresc ? întrebă muzicantul.

— Nici vorbă ! Dimpotrivă, o să-l găsiți în odaia de pictură. Poftiți, domnule Aurilly, intrați !

Și-l împinse pe Aurilly în camera vecină, unde muzicianul, încremenit, îl zări mai întîi pe d'Épernon, care, în fața unei oglinzi, își ungea mustățile cu pomadă în timp ce Maugiron, stînd la fereastră, decupa niște gravuri, pe lîngă care basoreliefurile templului zeiței Venus Afrodita de la Gnidia și picturile piscinei lui Tiberiu de la Capri puteau trece drept adevărate imagini sfinte.

Ducele, fără sabie la cingătoare, stătea în jilțul său, păzit de cei doi oameni, care nu se uitau la el decît pentru a-i supraveghea mișcările și care nu-i vorbeau decît pentru a-i adresa cuvinte neplăcute. Văzîndu-l pe Aurilly, vru să se repeadă la el.

— Mai încet, monseniore, călcați peste pozele mele — spuse Maugiron.

— Doamne, ce mi-e dat să văd ?! exclamă uluit muzicianul. Stăpînul meu este insultat !

— Scumpul meu domn Aurilly ce mai face ? zise d'Épernon, continuînd să-și răsucească mustățile. Foarte bine, deoarece, pare-mi-se, are obrajii cam trandafirii.

— În semn de prietenie, domnule muzician, vă rog să-mi înmînați micul dumneavoastră pumnal — spuse Maugiron.

— Domnilor, domnilor, nu vă mai dați seama unde vă aflați ? bolborosi Aurilly.

— Ba da, cum să nu, scumpul meu Orfeu — îl luă în primire d'Épernon. Iată de ce prietenul meu vă și cere pumnalul. Vedeți bine că domnul duce a renunțat la al său.

— Aurilly — i se adresă ducele, cu glas plin de durere și de furie — nu-ți dai seama că sînt prizonier ?

— Prizonierul cui ?

— Al fratelui meu. Ar fi trebuit să pricepi singur, văzînd cine mi-s temnicerii !

Aurilly scoase un strigăt de uimire.

— Vai, dacă mi-aș fi închipuit !... îngăimă el.

— V-ați fi luat lăuta, ca să-l desfătați pe monseniorul, scumpe domnule Aurilly — grăi o voce batjocoritoare. Dar m-am gîndit eu, în locul dumneavoastră, și am trimis să vi-o aducă. Iat-o !

Și zicînd acestea, Chicot îi întinse bietului om lăuta. În spatele gasconului puteau fi văzuți Quélus și Schomberg, care căscau să-și rupă fălcile.

— Dar cu partida de șah cum stăm, Chicot ? întrebă d'Épernon.

— Ei, chiar așa ! interveni și Quélus.

— Domnilor, cred că nebunul meu își va salva regele, dar să fie dracu-al dracului, lucrul n-o să se petreacă fără cazně ! Hai, domnule Aurilly, poftim lăuta, dați-mi pumnalul : schimb în natură.

Uluit, muzicantul se supuse, apoi se așeză pe o pernă la picioarele stăpînului său.

— Iată, unul s-a și prins în laț — zise Quélus. Să vedem de ceilalți.

Și cu aceste vorbe, care îi lămureau lui Aurilly scenele petrecute mai înainte, Quélus se întoarse la postul său din anticameră, rugîndu-l doar pe Schomberg să schimbe cu el sarbacana pentru bila de abanos.

— Ai dreptate — îl susținu Chicot — trebuie să variem distracțiile. Eu, ca să mai variez, voi semna pentru Ligă.

Și închise ușa, lăsînd-o pe alteța sa regală într-o societate sporită prin prezența bietului cîntăreț din lăută.

XXII

CUM REGELE NUMI UN ȘEF AL LIGII ȘI CUM ACESTA N-A FOST NICI ALTEȚA SA DUCELE DE ANJOU, NICI MONSENIORUL DUCE DE GUISE

Ora grandioasei recepții sosise sau, mai bine zis, urma să sosească, deoarece, de la prînz, Luvrul începuse să-și deschidă porțile, lăsînd să intre șefii de frunte, cei interesați și chiar curioșii.

Parisul, tumultuos ca și în ajun, cu singura diferență că soldații gărzilor elvețiene, pe care în ajun nu-i zăreai nicăieri, a doua zi erau actorii principali ; Parisul, tumultuos ca și în ajun,

cum spuneam îşi mînase către Luvru reprezentanţii Ligii, corporaţiile meşteşugăreşti, consilierii municipali, precum şi valuri mereu sporite de spectatori care, în ziua cînd întregul popor participă la o anumită înfăptuire, se ivesc spre a privi, tot atît de numeroşi, de neobosiţi şi plini de curiozitate ca şi cînd în Paris ar exista două populaţii, ca şi cum în acest mare oraş fiecare om putea să-şi ia după voie două înfăţişări : una activă, cealaltă de gură-cască.

Se afla deci în jurul Luvrului mult norod adunat ; dar să nu se teamă nimeni pentru Luvru. Nu venise încă vremea cînd murmurul popoarelor, preschimbat în tunet, năruie zidurile cu suflul tunurilor şi dărîmă castelele peste stăpînii dinăuntru. În ziua aceea, soldaţii gărzilor elveţiene, strămoşii celor de la 10 august şi 27 iulie, zîmbeau maselor de parizieni, oricît erau ele de înarmate, iar parizienii, la rîndul lor, le zîmbeau soldaţilor de strajă : încă nu sunase ceasul ca poporul să spele cu sînge intrarea în palat a regilor.

Totuşi să nu credeţi că, fiind mai puţin sumbră, drama era lipsită de interes ; dimpotrivă, aspectele pe care le prezenta Luvrul păreau a fi dintre cele mai ciudate din cîte am zugrăvit noi. Regele, în sala cea mare, sala tronului, era înconjurat de ofiţerii săi, de prieteni, de servitori, de membrii familiei sale şi aştepta ca toate corporaţiile să defileze pe dinainte-i şi apoi să se ducă, şefii rămînînd în palat, să-şi ia locurile ce le fuseseră rezervate sub ferestrele şi în curtea Luvrului. În felul acesta, el putea, dintr-o singură privire, să cuprindă blocul compact de oameni şi aproape să-şi numere duşmanii, ajutat din cînd în cînd de Chicot, care sta ascuns în spatele jilţului regal, sau prevenit de vreun semn al reginei-mame sau de freamătul unor membri neînsemnaţi ai Ligii, care se arătau mai nerăbdători decît şefii lor, întrucît cunoşteau mai puţin secretele organizaţiei. Deodată intră domnul de Monsoreau.

— Ehe, ian priveşte, Henric băiete ! exclamă Chicot.

— Ce să privesc ?

— Uită-te la marele tău maestru de vînătoare. Sfinte Dumnezeule, merită toată osteneala : este îndeajuns de palid şi plin de glod, ca să-l învrednicim cu o privire.

— Într-adevăr, e chiar el ! grăi regele.

Henric îi făcu semn domnului de Monsoreau ; marele maestru de vînătoare se apropie.

— Cum de te afli la Luvru, domnule ? întrebă regele. Te credeam la Vincennes, străduindu-te să iei urma unui cerb.

— Cerbul a fost gonit din ascunzătoarea lui la ceasurile şapte dimineaţa, sire. Dar, văzînd că s-a făcut aproape douăsprezece şi că nu mi-aţi dat nici o veste, m-am temut să nu vi se fi întîmplat vreo nenorocire şi am alergat încoace.

— Adevărat ? făcu regele.

— Sire, dacă mi-am încălcat îndatoririle — răspunse contele — vă rog să nu atribuiţi această greşeală decît unui exces de devotament.

— Da, domnule, şi fii convins că apreciez devotamentul dumitale — îi răspunse Henric.

— Acum — reluă contele, codindu-se — dacă maiestatea voastră îmi porunceşte să mă întorc la Vincennes, întrucît nu mai duc nici o grijă în ceea ce vă priveşte...

— Nu, nu, rămîi, dragul nostru mare maestru. Această vînătoare a fost o fantezie ce ne-a trecut nouă prin cap şi care s-a spulberat aşa cum a venit. Rămîi şi nu te îndepărta ; am nevoie să mă înconjor de oameni care-mi sînt devotaţi, iar dumneata ai dovedit că vrei să te numeri în rîndurile acelora pe al căror devotament pot conta.

Monsoreau se înclină.

— Unde voieşte maiestatea voastră să stau ? întrebă contele.

— Nu eşti de părere să-l laşi în seama mea vreo jumătate de oră ? întrebă Chicot în şoaptă la urechea regelui.

— De ce ?

— Să-l chinui puţin. Ce-ţi strică ? Îmi datorezi cu vîrf şi îndesat o răsplată, fiindcă mă sileşti să iau parte la o ceremonie atît de plictisitoare ca asta pe care ne-o pregăteşti.

— Fie, ia-l în primire !

— Am avut onoarea să întreb pe maiestatea voastră unde doreşte să iau loc ? întrebă încă o dată contele.

— Credeam că ţi-am răspuns. Unde vrei. De pildă, în spatele jilţului meu. Acolo îmi aşez prietenii.

— Poftim încoa', mare maestru al vînătorilor — îi zise Chicot domnului de Monsoreau, făcîndu-i puţin loc în spaţiul pe care şi-l rezervase doar pentru sine. Poftim aici şi adulmecă-i niţeluş pe vlăjganii ăia ! Ia te uită : un vînat căruia i se poate lua urma fără copoi ! La dracu, domnule conte, ce miros ! Trec cizmarii sau, mai bine zis, au trecut. Iată şi tăbăcarii ! Pe viaţa mea, scumpul nostru mare maestru, dacă le pierzi urma acestora, ai cuvîntul meu că îţi ridic brevetul funcţiei !

Domnul de Monsoreau se făcea că ascultă sau, mai bine zis, asculta fără să audă. Era foarte preocupat şi iscodea cu privirea în jur, vădind o atenţie care nu-i scăpă de fel regelui, întrucît Chicot avu grijă să i-o semnaleze.

— Hei, ştii tu ce vînează în clipa asta maestrul tău de vînătoare ? şopti el încet regelui.

— Nu. Ce vînează ?

— Pe fratele tău, ducele de Anjou.

— Dar, în orice caz, nu din ochi — observă Henric, rîzînd.

— Nu din ochi, dar cîntărind în minte toate posibilităţile. Doreşti să nu ştie unde este ?

— Îţi mărturisesc că n-aş fi supărat să se înşele.

— Aşteaptă, aşteaptă — zise Chicot — o să-l momesc pe o pistă greşită. Se spune că lupul simte mirosul vulpii ; de data asta se va înşela. Întreabă-l numai unde e contesa.

— De ce ?

— Întreabă-l şi ai să vezi !

— Domnule conte — începu Henric — ce-aţi făcut cu doamna de Monsoreau ? Nu o zăresc printre aceste doamne !

Contele tresări ca muşcat de şarpe. Chicot îşi scărpină vîrful nasului, făcîndu-i regelui cu ochiul.

— Sire — răspunse maestrul de vînătoare — doamna contesă nu se simţea bine, aerul Parisului nu-i prieşte, de aceea, după ce a obţinut din partea reginei îngăduinţa, ea a plecat astă-noapte însoţită de baronul de Méridor, tatăl său.

— Şi înspre ce parte a Franţei se îndreaptă ? întrebă regele, întorcînd capul spre conte în timp ce prin faţa sa treceau tăbăcarii.

— Spre Anjou, locul său de baştină, sire — răspunse Monsoreau.

— Ce-i drept — rosti Chicot, grav — aerul Parisului nu prieşte femeilor însărcinate : *Gravidis uxoribus Lutetia inclemens.* Te sfătuiesc, Henric, să urmezi pilda domnului conte şi s-o trimiţi şi pe regină undeva, cînd va fi cazul...

Monsoreau păli şi-l fulgeră cu o privire plină de furie pe Chicot ; dar gasconul, cu cotul rezemat de jilţul regal şi cu bărbia sprijinită în palmă, părea că urmăreşte foarte atent ceaprazarii, care se înşiruiau în urma tăbăcarilor.

— Şi cine v-a spus, impertinent domn, că doamna contesă ar fi însărcinată ? murmură Monsoreau.

— A, nu este ? ! se miră Chicot. Iată ceea ce mi se pare că ar fi şi mai impertinent din parte-mi să presupun.

— Nu, nu este, domnule !

— Ei-ei-ei — făcu Chicot — tu ai auzit, Henric ? Se pare că maestrul tău de vînătoare a săvîrşit aceeaşi greşeală ca şi tine : a uitat să apropie cămăşile Maicii Domnului.

Monsoreau strînse pumnii şi îşi înghiţi mînia, după ce îi aruncă lui Chicot o privire ameninţătoare şi plină de ură, la care Chicot răspunse înfundîndu-şi pălăria pe ochi şi făcînd să joace, ca un şarpe subţire, pana lungă ce-i umbrea pălăria. Contele îşi dădu seama că momentul era prost ales şi scutură din cap, ca şi cum ar fi vrut să alunge norii ce-i împovărau fruntea. Chicot se lumină la rîndul său şi, trecînd de la tonul fanfaron la zîmbetul cel mai graţios, adăugă :

— Biata contesă, e sortită să moară de plictiseală pe drum.

— Am spus regelui că tatăl său călătoreşte împreună cu ea — răspunse Monsoreau.

— Nici vorbă ! Într-adevăr, un tată este un om respectabil, cine ar tăgădui-o ? Nu însă şi foarte amuzant. De l-ar avea doar pe acest domn baron s-o distreze pe drum, atunci... dar, din fericire...

— Ce anume ? întrebă pripit contele.

— Cum ce ? răspunse Chicot.

— Ce vrea să însemne acest „din fericire“ ?

— Vai, vai ! Folosiţi o elipsă, domnule conte.

Contele ridică din umeri, nedumerit.

— Vă cer iertare, mare maestre ! Forma interogativă pe care aţi folosit-o dumneavoastră se cheamă elipsă. Dar întrebaţi-l mai bine pe Henric, care e filolog.

— Da — se amestecă Henric — ce înseamnă adverbul ăsta ?

— Care adverb ?

— *Din fericire.*

— Din fericire înseamnă din fericire. Ziceam că, din fericire, şi întru-asta admiram bunătatea lui Dumnezeu, ce bine deci că, din fericire, în clipa cînd noi vorbim se află pe drum şi unii dintre prietenii noştri, ba chiar unii dintre cei mai poznaşi, care, dacă o vor întîlni pe contesă, negreşit că vor încerca s-o distreze. Şi — adăugă cu nepăsare Chicot — deoarece ei au pornit pe acelaşi drum, e posibil să se întîlnească. Ah, parcă-i şi văd ! Tu ţi-i imaginezi, Henric ? Tu care ai atîta imaginaţie ! Îi vezi cum merg

pe un drum înverzit şi frumos, jucîndu-şi caii, şi cum el îi spune doamnei contese sumedenie de glume pipărate care o fac să leşine de rîs, draga de ea!

Al doilea pumnal, mai ascuţit decît primul, se înfipse în pieptul marelui maestru. Cu toate acestea, îi era cu neputinţă să izbucnească: regele se afla de faţă şi, cel puţin deocamdată, Chicot avea un aliat în persoana suveranului; de aceea, folosind vorbe şi gesturi cît mai mieroase, ceea ce dovedea efortul făcut pentru a-şi învinge suferinţa, şi mîngîindu-l cu vocea şi cu privirea pe Chicot, el întrebă:

— Cum, dumneavoastră aveţi prieteni care se îndreaptă spre Anjou?

— Aţi putea spune că *avem*, domnule conte, deoarece aceşti prieteni sînt mai degrabă prietenii dumneavoastră decît ai mei.

— Mă uimiţi, domnule Chicot — tresări contele. Eu nu cunosc pe nimeni care...

— Aha! Faceţi pe misteriosul...

— Vă jur!

— Ba îi cunoaşteţi prea bine, domnule conte, iar aceşti prieteni vă sînt atît de scumpi, încît adineauri, din obişnuinţă, deoarece ştiţi cu siguranţă că ei se află acum în drum spre Anjou, v-am văzut cum îi căutaţi prin mulţime, însă în zadar, e de la sine înţeles!

— Pe mine, m-aţi văzut pe mine? se crispă contele.

— Da, pe dumneavoastră, marele maestru de vînătoare, cel mai palid dintre toţi marii maeştri de vînătoare care au fost, sînt şi vor fi, de la Nemrod pînă la domnul d'Autefort, predecesorul dumneavoastră.

— Domnule Chicot!

— Cel mai palid, o repet: *Veritas veritatum*[1]. Asta e un nonsens, dat fiind că nu există decît un singur adevăr, întrucît, dacă ar exista două, unul din ele n-ar mai fi adevărat; dar dumneavoastră nu sînteţi filolog, scumpe domnule conte.

— Nu, domnule, nu sînt. Iată pentru ce v-aş ruga să reveniţi fără ocol asupra acelor prieteni de care îmi vorbeaţi şi să aveţi bunăvoinţa, dacă totuşi această nemaipomenită imaginaţie, de care nu duceţi lipsă, vă permite de a mi-i numi pe prietenii aceia pe adevăratele lor nume.

— Asta e! Repetaţi mereu acelaşi lucru. Căutaţi, domnule maestru de vînătoare. Ce naiba! Căutaţi, e doar meseria dumneavoastră aceea de a lua urma vînatului; ca dovadă,

[1] Adevărul adevărurilor (în limba latină în text).

acel nenorocit de cerb pe care l-aţi zgornit din culcuş azidimineaţă şi care cu siguranţă că nu se aştepta la una ca asta din partea dumneavoastră. Dacă pe dumneavoastră v-ar împiedica să dormiţi, oare aţi fi bucuros?

Ochii lui Monsoreau rătăceau înspăimîntaţi peste chipurile celor din jurul regelui.

— Ce?! strigă el, văzînd un loc gol lîngă monarh.

— Ei, hai odată! îl îndemnă Chicot.

— Domnul duce de Anjou? strigă maestrul de vînătoare.

— Păzea! Păzea! exclamă gasconul. Fiara s-a dezlănţuit!

— A plecat azi — izbucni contele.

— Azi este plecat — răspunse Chicot — dar se poate *să fi* plecat aseară. Nu sînteţi filolog, domnule, întrebaţi-l însă pe rege, care este. Henric băiete, cînd anume, în ce moment a dispărut de lîngă noi fratele tău?

— Astă-noapte — răspunse regele.

— Ducele, ducele a plecat — murmură Monsoreau, livid şi tremurînd. Ah, Doamne, Doamne! Sire, ce-mi spuneţi?

— Eu nu spun că fratele meu a plecat — reluă regele — spun numai că a dispărut astă-noapte şi că prietenii săi cei mai buni nu ştiu unde se află.

— Oh, scrîşni contele, cu furie. Dacă ar fi aşa!...

— Ei bine, ei bine, ce-aţi face? De altminteri, ce mare nenorocire ar fi, dacă el i-ar şopti doamnei de Monsoreau cîteva vorbe dulci? Prietenul nostru François e doar curtezanul familiei! Era şi pe vremea lui Carol al IX-lea, cînd Carol al IX-lea trăia, este şi în vremea regelui Henric al III-lea, care are altceva de făcut decît să fie galant. Ce dracu! Să existe măcar un prinţ la curte care să reprezinte spiritul francez!

— Ducele, ducele a plecat! repetă Monsoreau. Domnule, sînteţi într-adevăr sigur?

— Ce, dumneavoastră nu sînteţi? întrebă Chicot.

Maestrul de vînătoare privi încă o dată spre locul de lîngă rege, ocupat de obicei de către duce, care acum însă continua să rămînă gol.

— Sînt pierdut — şopti el, schiţînd un gest atît de vădit de a încerca să fugă, încît Chicot trebui să-l reţină.

— Staţi liniştit, ce naiba! Vă tot foiţi într-una şi din pricina asta regelui o să i se facă rău. Zău, tare aş vrea să fiu în locul soţiei dumneavoastră, fie şi numai pentru a mă uita toată ziua la un prinţ cu două nasuri şi pentru a-l asculta

pe domnul Aurilly, care cîntă din lăută ca răposatul Orfeu! Ce noroc are soţia dumneavoastră! Ce noroc!
Monsoreau tremura de furie.
— Binişor, domnule conte, binişor — îl sfătui Chicot. Nu vă daţi în vileag bucuria. Iată că se deschide şedinţa; e necuviincios să vă dezvăluiţi în halul ăsta pasiunile. Fiţi atent la discursul regelui.
Marele maestru fu nevoit să rămînă ţintuit locului, căci, într-adevăr, încetul cu încetul, sala Luvrului se umpluse; rămase deci nemişcat, aşa cum cerea eticheta curţii.
Toată lumea luase loc pe scaune. Domnul de Guise tocmai sosise şi îl salută pe rege, atingînd pămîntul cu genunchiul şi aruncînd o privire mirată şi neliniştită spre jilţul gol al domnului duce de Anjou.
Regele se ridică. Crainicii cerură să se facă linişte.

XXIII

CUM REGELE A NUMIT UN ŞEF, CARE N-A FOST NICI ALTEŢA SA DUCELE DE ANJOU, NICI MONSENIORUL DUCE DE GUISE

— Domnilor — începu regele, în mijlocul unei tăceri desăvîrşite, după ce se asigurase că d'Epernon, Schomberg, Maugiron şi Quélus, care fuseseră schimbaţi din post de un grup de zece soldaţi ai gărzii elveţiene, se găseau din nou în preajmă-i şi se aşezaseră în spatele lui — domnilor, un rege aude deopotrivă, aflat cum este el, ca să ne exprimăm aşa, între cer şi pămînt, glasurile care vin de sus şi glasurile care vin de jos; adică şi ceea ce porunceşte Dumnezeu şi ceea ce porunceşte poporul. Aceasta este o garanţie pentru toţi supuşii mei şi eu, de asemenea, înţeleg foarte bine necesitatea strîngerii tuturor forţelor într-un singur mănunchi, întru apărarea credinţei catolice. De asemenea, mi-e neplăcut şi sfatul pe care mi l-a dat vărul meu de Guise. Declar, prin urmare, Sfînta Ligă slobodă şi de drept autorizată şi instituită. Şi cum este firesc ca un trup atît de uriaş să aibă un cap luminat şi puternic, cum este de mare însemnătate ca şeful chemat să sprijine biserica să fie unul dintre cei mai zeloşi fii ai ei, iar zelul să-i fie impus prin însăşi natura şi funcţia

şefului, voi pune un prinţ creştin în fruntea Ligii, drept care declar că, de azi înainte, şeful acesta se va numi...
Henric făcu dinadins o pauză. În mijlocul adunării încremenite s-ar fi auzit chiar şi zborul unei musculiţe.
Henric repetă:
— Şi declar că şeful acesta se va numi Henric de Valois, regele Franţei şi al Poloniei.
Rostind aceste cuvinte, Henric ridică glasul cu un fel de afectare, în semn de triumf, atît pentru a dezlănţui entuziasmul prietenilor săi, gata să izbucnească în urale, cît şi pentru a da lovitura de graţie membrilor Ligii, ale căror murmure surde trădau nemulţumirea, surpriza şi groaza.
Cît despre ducele de Guise, el rămase zdrobit; picături mari de sudoare îi curgeau de pe frunte. Schimbă priviri cu ducele de Mayane şi cu fratele său cardinalul, aflaţi în mijlocul a două grupuri de căpetenii, unul la dreapta, celălalt în stînga sa.
Monsoreau, mai mirat ca oricînd de absenţa ducelui de Anjou, începu să se liniştească, amintindu-şi de cuvintele lui Henric al III-lea: într-adevăr, ducele putea să fie dispărut fără a fi plecat.
Cardinalul părăsi în tăcere grupul unde se găsea şi se strecură pînă-n preajma fratelui său.
— François — îi şopti el la ureche — sau eu mă înşel, sau nu mai sîntem în siguranţă aici. Să ne grăbim să plecăm, căci gloata îşi are ciudăţeniile ei, iar regele, pe care ieri îl ura, va deveni pentru cîteva zile idolul său.
— Fie — încuviinţă Mayenne — să plecăm. Aşteaptă-l aici pe fratele nostru; eu voi pregăti retragerea.
— Du-te!
Între timp, regele fusese primul care semnase actul pregătit mai înainte şi aşezat pe masă de către domnul de Morvilliers, singura persoană care, împreună cu regina-mamă, cunoştea secretul; apoi, cu tonul acela zeflemisitor, pe care atît de bine ştia să-l adopte în anumite împrejurări, Henric se adresă, vorbind pe nas, domnului de Guise:
— Semnează, frumosul meu văr! Şi îi înmînă pana, arătîndu-i cu vîrful degetului locul unde să se iscălească: Acolo, acolo, dedesubtul meu! Acum trece pana domnului cardinal şi domnului duce de Mayenne.
Dar ducele de Mayenne era de mult jos, la scară, în vreme ce cardinalul se furişase în cealaltă încăpere.
Regele remarcă lipsa lor.

— Atunci dă-i pana domnului maestru de vînătoare — spuse el.

Ducele semnă, trecu pana maestrului de vînătoare şi se pregăti să se retragă.

— Aşteptaţi ! zise regele.

Şi în timp ce Quélus lua, la rîndul său, cu un aer batjocoritor, pana din mîna domnului de Monsoreau, şi pe cînd nu numai toată nobilimea aflată acolo, dar şi toţi şefii corporaţiilor convocaţi în vederea marelui eveniment se pregăteau să semneze sub numele regelui sau pe foile volante, cărora trebuiau să le urmeze feluritele condici şi catastife, unde, în ajun, oricine, fie el mic sau mare, nobil sau om de rînd, putuse să-şi înscrie numele desluşit, în acest timp regele îi spunea ducelui de Guise :

— Vere, era, cred, părerea dumitale aceea de a alcătui, cu ajutorul tuturor forţelor Ligii, o armată bună pentru paza capitalei noastre ? Ei, iată, armata-i gata şi e gata aşa cum trebuie să fie, deoarece generalul firesc al parizienilor este regele.

— Desigur, sire — răspunse ducele, fără să ştie nici el prea bine ce spunea.

— Însă eu nu uit — continuă regele — că am o altă armată de comandat şi că demnitatea aceasta aparţine de drept primului om de arme al ţării. În timp ce eu voi conduce Liga, dumneata du-te şi comandă oştirea, vere.

— Şi cînd va trebui să plec ? întrebă ducele.

— Numaidecît — răspunse regele.

— Henric, Henric ! exclamă Chicot, pe care eticheta curţii îl împiedica să se năpustească asupra regelui, întrerupîndu-l în plin discurs, aşa cum tare ar fi avut poftă să facă. Dar cum regele nu-l auzise sau, dacă-l auzise, nu-l înţelesese, gasconul înaintă reverenţios, ţinînd în mînă o pană uriaşă şi croindu-şi drum, pînă ajunse aproape de rege şi îi şopti încet de tot : Sper că vei tăcea din gură, nătăfleaţă !

Era însă prea tîrziu. După cum am văzut, regele apucase a-i anunţa ducelui de Guise numirea sa şi îi înmîna brevetul dinainte semnat, în ciuda tuturor semnelor şi strîmbăturilor gasconului. Ducele de Guise luă brevetul şi ieşi. Cardinalul îl aştepta la uşa sălii, iar ducele de Mayenne îi aştepta pe amîndoi la poarta Luvrului. Săriră chiar în clipa aceea pe cai şi nici nu se scurseră zece minute cînd tustrei lăsară în urmă Parisul.

Restul adunării se retrase încetul cu încetul. Unii strigau : „Trăiască regele !" Alţii strigau : „Trăiască Liga !"

— Cel puţin am rezolvat o mare problemă — spuse Henric, rîzînd.

— O, da, eşti un matematician grozav ! îl zeflemisi Chicot.

— Fără îndoială — replică regele. Făcîndu-i pe toţi derbedeii ăştia să izbucnească în două feluri de urale, am izbutit să-i fac să strige acelaşi lucru.

— *Sta bene*[1] ! zise regina-mamă, întorcîndu-se spre Henric şi strîngîndu-i mîna.

— Să te creadă cine-o vrea — zise gasconul. Dumneaei turbează : scumpii săi duci de Guise sînt aproape striviţi de lovitura primită.

— Ah, sire, sire ! strigară favoriţii regelui, apropiindu-se de el zgomotoşi. Ce sublimă imaginaţie aţi avut !

— Ăştia cred că o să plouă cu bani în buzunarul lor ca o mană cerească — şopti Chicot la cealaltă ureche a regelui.

Henric fu purtat în triumf pînă la uşa apartamentelor sale ; în mijlocul cortegiului care-l întovărăşea şi-l urma pe monarh, Chicot juca rolul defăimătorilor antici, neîntrerupîndu-şi lamentaţiile cu care îşi chinuia stăpînul.

Ce-i drept, această stăruinţă a lui Chicot de a-i aminti semizeului zilei că nu este decît un om îl izbi pe rege, astfel încît el se despărţi de toată lumea care-l însoţea şi rămase singur cu Chicot.

— Ia ascultă, jupîne Chicot — zise Henric, întorcîndu-se spre gascon — dumneata nu eşti niciodată mulţumit, şi asta începe să devină grozav de plictisitor ! Ce dracu ! Nu-ţi cer să fii amabil, îţi cer numai un pic de bun simţ.

— Ai dreptate, Henric — încuviinţă Chicot — căci de bun simţ tu ai cel mai mult nevoie.

— Recunoaşte atunci că le-am dat o lovitură straşnică.

— Ei, tocmai asta nu recunosc !

— Aha, eşti invidios, domnule rege al Franţei !

— Eu ? Feritu-m-a sfîntul ! În cazul acesta mi-aş alege mai bine motivul invidiei.

— Ei, drăcia naibii, domnule cîrcotaş !

— Vai, ce amor propriu feroce !

— Mă rog, sînt ori nu eu regele Ligii ?

— Nici nu mai încape vorbă că eşti. Dar...

[1] E bine (în limba italiană în text).

— Dar ce ?
— Dar nu mai eşti regele Franţei.
— Şi cine e atunci regele Franţei ?
— Toată lumea, în afară de tine, Henric. Mai întîi, fratele tău.
— Fratele meu ? De cine vorbeşti ?
— De domnul de Anjou, la dracu !
— Pe care eu îl ţin prizonier ?
— Da, fiindcă aşa prizonier cum este, el e uns rege şi tu nu eşti.
— Şi cine l-a uns ?
— Cardinalul de Guise. Zău, Henric, eu te sfătuiesc să îndrugi mai departe verzi şi uscate despre poliţia ta. În inima Parisului, în faţa a treizeci şi trei de persoane, în biserică la Sainte-Geneviève, este uns un rege al Franţei, şi tu n-ai habar.
— Ce spui, zău ! Şi tu ai !
— Sigur că am.
— Şi cum poţi tu să ştii ceea ce eu nu ştiu ?
— He ! Pentru că poliţia ta este condusă de domnul de Morvilliers, în vreme ce a mea sînt eu însumi. Regele se încruntă. Aşadar, avem pînă acum, fără a-l pune la socoteală pe Henric de Valois, avem ca rege al Franţei pe François de Anjou, apoi mai avem... ia să vedem — zise Chicot, cu aerul că încearcă să caute — îl mai avem deci pe ducele de Guise...
— Ducele de Guise ?
— Ducele de Guise, Henric de Guise. Repet : îl mai avem pe ducele de Guise.
— Grozav rege, n-am ce zice, un rege pe care eu l-am exilat, pe care l-am trimis să-şi vadă de oştire !
— Mare ispravă ! Ca şi cînd tu n-ai fost cîndva exilat în Polonia, ca şi cînd La Charité n-ar fi mai aproape de Luvru decît Cracovia de Paris ! Nu, zău, l-ai trimis să-şi vadă de oştire ! Ce să-ţi spun, grozavă inspiraţie, dibace lovitură ! L-ai trimis la armată ! Cum s-ar zice, pui sub ordinele lui treizeci de mii de oameni, fir-ar a dracului de treabă, şi încă ce armată ! Oştire, nu glumă... nu ca armata ta, armata Ligii. A, ba nu, nu... ba nu : o adunătură de burghezi e tocmai bună pentru Henric de Valois, regele favoriţilor. Lui Henric de Guise îi trebuie o armată de soldaţi, şi ce soldaţi ! Aspri, oţeliţi, pîrjoliţi de focul tunului, în stare să înghită douăzeci de oştiri de-ale Ligii. Aşa că, fiind rege de fapt, dacă Henric de Guise ar avea într-o zi proasta inspiraţie de

a deveni rege şi cu numele, nu i-ar rămîne decît să-şi îndrepte trompetele spre capitală şi să strige : „Înainte, să înghiţim Parisul dintr-o singură îmbucătură, cu Henric de Valois şi cu Luvru cu tot !“ Şi ar face-o, îi cunosc eu !
— Numai că, în argumentaţia dumneavoastră, ilustre om politic ce sînteţi, uitaţi un lucru !
— O, asta e posibil, mai ales dacă ceea ce uit este un al patrulea rege !
— Nicidecum. Uitaţi — zise Henric cu un suprem dispreţ — că, pentru a-ţi trece prin gînd să domneşti în Franţa, cînd cel care poartă coroana e un Valois, trebuie să priveşti niţel în urmă şi să-ţi numeri strămoşii. Că o asemenea idee îi poate veni domnului de Anjou, treacă-meargă, el face parte dintr-o familie care poate să pretindă acest lucru : strămoşii lui sînt şi ai mei, între noi poate să existe luptă şi egalitate, căci e vorba numai de dreptul primului născut, atîta tot. Dar domnul de Guise... haida de... meştere Chicot, du-te şi studiază blazoanele şi spune-mi pe urmă dacă crinii Franţei nu sînt de neam mai bun decît mierlele fără ciocuri şi fără picioare ale Lorenei !
— Ehe, tocmai aici e greşeala ta, Henric !
— Cum, unde e greşeala ?
— Fără îndoială, domnul de Guise este de neam mult mai bun decît crezi tu.
— De neam mai bun decît mine ? Se poate ? întrebă Henric, zîmbind.
— Fără nici un „poate“, micul meu Henric.
— Eşti nebun, domnule Chicot !
— Doamne, doar ăsta îmi este şi titlul !
— Cînd spun nebun, înţeleg nebun de-a binelea, nebun de legat. Du-te şi învaţă buchile, prietene !
— Ei bine, Henric — zise Chicot — tu care ştii buchile, tu care n-ai nevoie să te duci din nou la şcoală, ca mine, citeşte niţeluş... uite asta.
Şi gasconul scoase din buzunarul de la piept pergamentul pe care Nicolas David scrisese genealogia cunoscută nouă, genealogia aceea sosită de la Avignon, încuviinţată de papă şi care arăta că Henric de Guise coboară din Carol cel Mare.
Henric păli de îndată ce îşi aruncă ochii pe pergament şi recunoscu, alături de semnătura legatului papal, pecetea sfîntului Petru.
— Ei, ce zici, Henric ? întrebă Chicot. Florile de crin au rămas cam departe, nu-i aşa ? Dracu să mă ia ! Pare-mi-se că

păsărelele Lorenei vor să zboare tot atît de sus ca şi acvila lui Cezar. Ia seama, fiule !
— Dar prin ce mijloace ţi-ai procurat tu genealogia asta ?
— Crezi că mă ocup cu asemenea lucruri ? Aş ! Ea singură a venit la mine şi m-a găsit !
— Dar unde era înainte de a veni la tine ?
— Sub perna unui avocat.
— Şi cum se numea avocatul ?
— Maestrul Nicolas David.
— Şi se găsea unde ?
— La Lyon.
— Şi cine s-a dus la Lyon, ca s-o ia de sub căpătîiul avocatului ?
— Un bun prieten al meu.
— Care se ocupă cu... ?
— Ţine predici.
— Aşadar, un călugăr ?
— Întocmai.
— Şi cum îl cheamă ?
— Gorenflot.
— Cum ? exclamă Henric. Nemernicul ăla din Ligă care a ţinut un discurs fulminant la mînăstirea Sainte-Geneviève şi care ieri mă ponegrea şi mă jignea pe străzile Parisului ?
— Mai ţii minte istoria lui Brutus, care se prefăcea că e nebun...
— Păi atunci, călugărul tău e un politician grozav !
— Ai auzit vreodată de domnul Machiavelli, secretarul republicii Florenţei ? Bunica ta este eleva lui...
— Şi a sustras el această hîrtie de la avocat ?
— Ei, a sustras-o, pe dracu ! I-a luat-o cu de-a sila !
— Lui Nicolas David, acest spadasin ?
— Lui Nicolas David, acest spadasin.
— Înseamnă că e viteaz călugărul tău ?!
— Ca Bayard !
— Şi după o ispravă nemaipomenită ca asta nu s-a înfăţişat încă dinaintea mea pentru a-şi primi recompensa ?
— Nu, s-a întors cu umilinţă în mînăstirea lui şi nu cere decît un lucru : lumea să uite că a ieşit vreodată de acolo.
— E şi modest ?
— Ca sfîntul Crepin.
— Chicot, pe cinstea mea de gentilom, prietenului tău i se va da cea dintîi stăreţie vacantă — făgădui regele.

— Îţi mulţumesc pentru el, Henric. Apoi gasconul îşi vorbi sieşi : Pe legea mea, iată-l pe Gorenflot între Mayenne şi Valois, între spînzurătoare şi veniturile mînăstirii. Va fi spînzurat sau va ajunge stareţ ? Grozav de isteţ cel care ar putea-o spune ! În orice caz, dacă mai doarme încă, cu siguranţă că are în clipa asta nişte visuri tare ciudate.

XXIV

ETEOCLE ŞI POLINICE

Această zi a Ligii se sfîrşea tumultuoasă şi strălucitoare aşa cum începuse. Prietenii regelui se bucurau, predicatorii Ligii se pregăteau să-l treacă în rîndul sfinţilor pe fratele Henric şi vorbeau, cum se vorbise odinioară cu privire la sfîntul Mauriciu, despre marile fapte de arme ale lui Valois, a cărui tinereţe fusese atît de scînteietoare. Favoriţii spuneau : „În sfîrşit, s-a trezit leul !" Membrii Ligii spuneau : „În sfîrşit, vulpea a mirosit capcana !" Şi cum principala trăsătură de caracter a naţiunii franceze e amorul propriu, şi cum francezilor nu le plac conducătorii dotaţi cu o inteligenţă inferioară, pînă şi conspiratorii se bucurau că au fost traşi pe sfoară de rege. Este adevărat că cei mai de vază dintre ei se puseseră la adăpost.

După cum am văzut, prinţii loreni părăsiseră tustrei Parisul în goana cailor, iar iscoada lor cea mai de seamă, domnul de Monsoreau, tocmai părăsea Luvrul spre a-şi face pregătirile de plecare, în speranţa şi cu scopul că-l va ajunge din urmă pe ducele de Anjou. Dar cînd să iasă pe poartă, Chicot se apropie de el şi îi vorbi. Palatul se golise de membrii Ligii, deci gasconul nu se mai temea pentru regele său.

— Încotro vă îndreptaţi aşa de grăbit, domnule maestru de vînătoare ? întrebă el.
— Lîngă alteţa sa — răspunse scurt contele.
— Lîngă alteţa sa ?
— Da, deoarece sînt neliniştit. Trăim nişte vremuri în care prinţii nu trebuie să călătorească fără a avea însoţitori de nădejde.

— Vai, dar prinţul nostru este atît de viteaz, încît săvîrşeşte fapte de o mare îndrăzneală! zise Chicot. Maestrul de vînătoare privi lung spre gascon. În orice caz — continuă el — dacă dumneavoastră sînteţi îngrijorat, eu sînt şi mai şi.
— Pentru cine ?
— Tot pentru alteţa sa.
— De ce ?
— Păi n-aţi auzit ce se vorbeşte ?
— Nu se spune oare că a plecat ? întrebă descumpănit contele.
— Se zice că e mort — murmură gasconul la urechea celuilalt.
— Cum ?! exclamă Monsoreau, cu o intonaţie de surpriză, nu lipsită de oarecare bucurie. Doar spuneaţi că a plecat!
— De, aşa mi se spusese şi mie. Eu sînt de bună credinţă, aşa încît dau crezare tuturor gogomăniilor ce mi se toarnă ; de astă dată însă, vedeţi dumneavoastră, sînt cu desăvîrşire îndreptăţit să cred că, dacă bietul prinţ o fi pornit în vreo călătorie, atunci cu siguranţă că spre lumea cealaltă se-ndreaptă.
— Ei, asta-i! De unde vă vin asemenea gînduri negre ?
— A intrat la Luvru ieri, nu-i aşa ?
— Fără îndoială, deoarece am intrat şi eu cu el.
— Ei bine, n-a mai fost văzut ieşind!
— Din Luvru ?
— Da, din Luvru.
— Şi Aurilly ?
— Dispărut!
— Dar oamenii săi ?
— Dispăruţi! Dispăruţi! Dispăruţi!
— E o glumă, nu-i aşa, domnule Chicot ? zise maestrul de vînătoare.
— Atunci, întrebaţi!
— Pe cine ?
— Pe rege.
— Nu se pun întrebări maiestăţii sale!
— Aş! Numai că trebuie să ştii cum să le pui.
— În orice caz — zise contele — eu nu mai pot rămîne într-o asemenea stare de îndoială.
Şi părăsindu-l pe Chicot sau, mai bine zis, luînd-o înaintea acestuia, el se îndreptă spre cabinetul regelui. Maiestatea sa tocmai părăsise cabinetul.

— Unde s-a dus regele ? întrebă maestrul de vînătoare. Trebuie să-i raportez cum am executat anumite ordine pe care mi le-a dat.
— A plecat la domnul duce de Anjou — răspunse cel căruia i se adresase.
— La domnul duce de Anjou ?! se miră contele, privindu-l pe Chicot. Aşadar, prinţul n-a murit ?
— He! făcu gasconul. Am impresia că nici mult nu mai are.
De astă dată, marele maestru de vînătoare se încurcă de-a binelea ; un lucru începea să-i fie limpede, şi anume că ducele de Anjou nu părăsise Luvrul. Anumite zvonuri pe care le culesese, anumite gesturi ale slujitorilor îi confirmară această ipoteză. Or, cum el ignora adevărata cauză a absenţei prinţului, absenţa aceasta, într-un moment atît de hotărîtor, îl mira peste măsură.
Regele se dusese la ducele de Anjou, dar marele maestru de vînătoare, cu toate că ardea de dorinţa de a şti ce se petrece în apartamentul prinţului, nu putea pătrunde acolo, aşa că fu nevoit să aştepte veşti în coridor.
Am spus că, pentru a participa la şedinţă, cei patru favoriţi lăsaseră în locul lor cîţiva soldaţi din garda elveţiană ; însă îndată ce şedinţa se sfîrşi, în ciuda plictiselii pe care le-o pricinuia sarcina de paznici ai prinţului, dorinţa aprigă de a-l necăji pe duce dîndu-i veşti despre triumful regelui birui plictisul ; aşa că tuspatru îşi luaseră posturile în primire : Schomberg şi d'Épernon în salon, Maugiron şi Quélus chiar în camera alteţei sale.
La rîndul său, François se plictisea de moarte ; îngrozitor, o plictiseală plină de temeri şi, trebuie s-o spunem, conversaţia acestor gentilomi nu avea cîtuşi de puţin darul să-i schimbe gîndurile.
— Vezi tu — se adresă Quélus lui Maugiron, plimbîndu-se dintr-un capăt în celălalt al odăii, ca şi cum prinţul nici n-ar fi fost acolo — vezi tu, Maugiron, pe prietenul nostru Valois încep să-l preţuiesc de-abia de un ceas încoace. Într-adevăr, este un mare om politic.
— Lămureşte ce vrei să spui — răspunse Maugiron, trîntindu-se într-un fotoliu.
— Regele a vorbit pe faţă de conspiraţie, deci el o tăinuia, şi dacă o tăinuia, înseamnă că-i era teamă ; dar dacă acum vorbeşte pe faţă, înseamnă că nu se mai teme de ea.
— Iată ce se cheamă logică! observă Maugiron.

— Iar dacă nu se mai teme, regele va pedepsi. Îl cunoşti pe Valois : străluceşte, desigur, printr-un mare număr de însuşiri, însă persoana lui, din belşug înzestrată, este lipsită în mare măsură de ceea ce se cheamă îndurare.
— Întru totul de aceeaşi părere.
— Or, dacă el pedepseşte susnumita conspiraţie, o să aibă loc un proces ; dacă e proces, ne vom bucura, fără să mai fim deranjaţi, de o a doua reprezentaţie a afacerii d'Amboise.
— Frumos spectacol, să fiu al naibii !
— Da, şi la care avem locuri dinainte rezervate, numai dacă...
— Să vedem ce vrei să spui : numai dacă...
— Numai dacă... şi asta e posibil... numai dacă nu cumva regele renunţă la formele judiciare, dat fiind rangul acuzaţilor, şi aranjează totul în culise, cum se spune...
— Împărtăşesc părerea din urmă — zise Maugiron — cam aşa se tratează de obicei astfel de afaceri de familie ; iar această ultimă conspiraţie este o adevărată afacere de familie.
Aurilly aruncă o privire neliniştită către prinţ.
— Pe onoarea mea — continuă Maugiron — eu ştiu un lucru : că dacă aş fi în locul regelui, n-aş cruţa persoanele de vază, întrucît ele sînt de două ori mai vinovate decît ceilalţi, cutezînd să comploteze. Domnii ăştia îşi închipuie că le este îngăduită orice conspiraţie. Zic deci că aş căsăpi unul sau doi, dar mai cu seamă pe unul, asta categoric ; apoi aş îneca toată plevuşca. În apropierea turnului Nesle, Sena e adîncă, şi eu, în locul regelui, pe cuvîntul meu că n-aş rezista ispitei !
— În acest caz — răspunse Quélus — cred că n-ar fi de loc rău să reînviem faimoasa născocire a sacilor.
— Şi ce născocire e asta ? întrebă Maugiron.
— O veche fantezie regească, o fantezie care datează de pe la 1350. Iată cum se petreceau lucrurile : omul era vîrît în sac, împreună cu trei sau patru pisici, apoi azvîrleai sacul în apă. Mîţele, care nu pot suferi umezeala, nici n-apucau să cadă în Sena, că îi şi cereau socoteală omului de năpasta ce se abătea asupra lor. Şi în sacul acela se întîmplau nişte lucruri care, din nefericire, nu puteau fi văzute.
— Într-adevăr, eşti tobă de carte, Quélus, şi a discuta cu tine e din cale afară de interesant — zise Maugiron.

— S-ar putea ca faţă de căpetenii să nu se folosească născocirea asta : căpeteniile au întotdeauna dreptul de a cere să li se taie capul în piaţa publică sau să fie ucise în vreun ungher. Însă, aşa cum spuneai şi tu, pentru plevuşcă (şi prin plevuşcă înţeleg pe favoriţi, pe scutieri, pe cei ce slujesc la masă, pe cîntăreţii din lăută...)
— Domnilor ! bolborosi Aurilly, galben de spaimă.
— Nu răspunde, Aurilly — îl sfătui François. Aceste cuvinte nu-mi sînt adresate mie şi, prin urmare, nici celor care depind de mine : în Franţa nu-i este nimănui îngăduit să-şi bată joc de prinţii de sînge !
— Nu, ei sînt trataţi mai serios — ripostă Quélus — lor li se taie gîtul. Ludovic al XI-lea, marele rege, nu se dădea în lături de la aşa ceva : ca dovadă, domnul de Nemours.
Aici ajunseseră favoriţii cu dialogul lor cînd se auzi zgomot la uşă, apoi uşa se deschise şi în prag apăru regele.
François se ridică.
— Sire — strigă el — apelez la dreptatea voastră pentru tratamentul nedemn de mine la care sînt supus de către oamenii dumneavoastră !
Dar Henric păru că nici nu l-a văzut, nici nu l-a auzit pe fratele său.
— Bună ziua, Quélus — se adresă regele, sărutîndu-şi favoritul pe amîndoi obrajii. Bună ziua, copilul meu, prezenţa ta îmi umple sufletul de bucurie ; iar tu, sărmanul meu Maugiron, ţie cum îţi merge ?
— Mă plictisesc de moarte, sire — zise Maugiron. Cînd mi-am asumat sarcina să vă păzesc fratele, am crezut c-o să fie mai distractiv decît arată. Pfui ! Ce prinţ plicticos ! Să fie într-adevăr fiul tatălui şi al mamei dumneavoastră ?
— Îl auziţi, sire ? se repezi François. Este oare dorinţa maiestăţii voastre ca să vă fie în halul ăsta insultat fratele ?
— Linişte, domnule ! porunci Henric, fără a se întoarce spre el. Nu-mi place ca prizonierii mei să se tînguie !
— Da, prizonier atîta timp cît vă va plăcea, dar prizonierul pe care îl aveţi în faţă este...
— Titlul pe care-l invoci este cel care te pierde în ochii mei : dacă fratele meu s-a făcut vinovat, atunci el este de două ori vinovat.
— Şi dacă nu e vinovat ?
— Ba este !
— Şi ce crimă a săvîrşit ?
— Aceea de a-mi fi displăcut, domnule !

— Sire, certurile noastre de familie au oare nevoie de martori ? zise François, umilit.

— Ai dreptate, domnule ! Prieteni, lăsaţi-mă o clipă să stau de vorbă cu domnul fratele meu.

— Sire — murmură încet Quélus — nu e prudent ca maiestatea voastră să rămîneţi singur între doi duşmani !

— Îl iau pe Aurilly — şopti Maugiron la urechea cealaltă a regelui.

Cei doi gentilomi porniră cu Aurilly, care ardea de curiozitate şi era, în acelaşi timp, tare neliniştit.

— Prin urmare, iată-ne singuri — zise regele.

— Aşteptam clipa aceasta cu nerăbdare, sire.

— Şi eu, de asemenea : rîvneşti la coroana mea, vrednicul meu Eteocle ! Ah, îţi făceai din Ligă un mijloc, şi din tron un ţel. Ah, erai uns rege într-un colţ al Parisului, într-o biserică lăturalnică, pentru ca să te-arăţi dintr-o dată parizienilor strălucind de ulei sfinţit !

— Vai — se tîngui François, care îşi dădea din ce în ce mai bine seama de mînia regelui — maiestatea voastră nu mă lasă să vorbesc !

— La ce bun ? ripostă Henric. Ca să minţi ori, cel mult, să-mi spui lucruri pe care eu le ştiu la fel de bine ca şi dumneata ? Dar nu, frate dragă, tu ai minţi, da, ai minţi, fiindcă a mărturisi ceea ce ai făcut ar fi totuna cu a mărturisi că meriţi moartea. Ai minţi deci, şi asta e o ruşine de care te scutesc.

— Frate, frate, oare maiestatea voastră doreşte într-adevăr să mă copleşească cu asemenea ocări ?

— Ei bine, dacă ceea ce-ţi spun poate fi luat drept ocară, atunci eu sînt acela care minte şi nici nu cer altceva decît să fiu mincinos. Hai, vorbeşte, vorbeşte, te-ascult ! Arată-ne că eşti un trădător, şi ceea ce e mai rău, unul neîndemînatic.

— Nu ştiu ce vrea să spună maiestatea voastră şi-mi pare că se străduieşte a-mi vorbi în enigme.

— Atunci am să te lămuresc — zise Henric, ridicînd tonul plin de ameninţare, iar vorbele lui bubuiră ca un tunet în urechile lui François. Da, ai conspirat împotriva mea, cum ai conspirat înainte vreme împotriva fratelui meu Carol al IX-lea ; numai că altădată o făceai cu ajutorul regelui de Navara, pe cînd astăzi te ajută ducele de Guise. Frumos plan, în admiraţia căruia mă aflu şi care ţi-ar fi pregătit un loc de seamă în istoria uzurpatorilor. E adevărat că altădată te tîrai ca un şarpe şi că astăzi vrei să muşti ca un leu : după ce ai folosit viclenia, îţi dai arama pe faţă şi foloseşti forţa ; după otravă, încerci sabia !

— Otravă ? Ce vreţi să spuneţi, domnule ? strigă François, palid de turbare şi căutînd, aidoma acelui Eteocle cu care Henric îl comparase, un loc unde, în lipsa spadei şi a pumnalului, să-l lovească pe Polinice cu ascuţişul privirilor lui de flăcări. Despre ce otravă e vorba ?

— Despre otrava cu care l-ai asasinat pe fratele nostru Carol, despre otrava pe care i-o hărăzeai lui Henric de Navara, părtaş la faptele tale. Haida de, cunoaştem doar această otravă fatală ! Mama noastră s-a folosit de ea în atîtea rînduri ! Iată, neîndoielnic, de ce ai renunţat la serviciile ei în ceea ce mă priveşte, iată pentru ce ai vrut să-ţi dai aere de conducător, comandînd trupele înarmate ale Ligii. Dar priveşte-mă bine în ochi, François — continuă Henric, făcînd un pas ameninţător spre fratele său — şi fii pe deplin încredinţat că un om de teapa ta nu va ucide niciodată un om de teapa mea.

François se clătină sub greutatea acestui groaznic atac ; dar, fără pic de consideraţie sau milă pentru prizonierul său, regele vorbi mai departe :

— Spada ! Spada ! Aş dori din inimă să te văd în această cameră, singur cu mine, ţinînd în mînă o spadă ! În vicleşug te-am învins, François, căci şi eu, ca să ajung la tronul Franţei, am apucat, de asemenea drumuri întortocheate şi lăturalnice, dar aceste drumuri trebuia să le străbat călcînd peste pieptul unui milion de polonezi. Ei, şi ! Dacă vrei să fii viclean, n-ai decît, dar fii viclean în acest chip ; dacă vrei să mă imiţi, imită-mă, dar nu micşorîndu-mă. Iată uneltiri regeşti, iată vicleşuguri vrednice de o căpetenie ! Deci îţi repet : în şiretenie eşti bătut, iar într-o luptă dreaptă ai fi ucis ; aşadar, nu te mai gîndi să lupţi fie într-un fel, fie în altul, căci din această clipă voi proceda ca un rege, ca un stăpîn, ca un despot ; începînd din clipa asta te supraveghez, îţi urmăresc gîndurile tale tenebroase, şi la cea mai mică şovăire în ce te priveşte, la cea mai uşoară umbră ce va pluti deasupra capului tău, la cea mai neînsemnată îndoială ce tu îmi vei deştepta, întind mîna mea puternică asupra ta, nevolnicule, şi te azvîrl zbătîndu-te sub securea călăului meu !

Iată ce aveam să-ţi spun, frate, cu privire la chestiunile noastre de familie, iată pentru ce voiam să-ţi vorbesc între patru ochi, François, iată pentru ce voi ordona prietenilor

mei să te lase singur în noaptea aceasta, ca să poţi, în singurătate, să cugeţi la vorbele mele. Căci dacă noaptea este într-adevăr un sfetnic bun, cum se spune, ea trebuie să fie mai ales pentru prizonieri.

— Aşadar — murmură ducele — dintr-un capriciu al maiestăţii voastre, pentru o bănuială asemănătoare unui vis rău pe care l-aţi avut, iată-mă căzut în dizgraţie ?

— Mai mult decît atîta, François : iată-te căzut în puterea dreptăţii mele !

— Dar cel puţin, sire, fixaţi un termen captivităţii mele, ca să ştiu la ce trebuie să mă aştept.

— Cînd o să ţi se citească sentinţa, vei şti.

— Mama ! N-aş putea s-o văd pe mama ?

— În ce scop ? N-au existat în lume decît trei exemplare ale faimoasei cărţi de vînătoare, pe care sărmanul meu frate Carol a înghiţit-o, chiar ăsta e cuvîntul, iar celelalte două se află unul la Florenţa, celălalt la Londra. De altfel, eu nu sînt un Nemrod, ca bietul meu frate. Adio, François !

Prinţul căzu zdrobit într-un jilţ.

— Domnilor — zise regele, deschizînd din nou uşa — domnilor, domnul duce de Anjou mi-a cerut libertatea de a reflecta în noaptea aceasta la un răspuns pe care trebuie să mi-l dea mîine dimineaţă. Îl veţi lăsa deci singur în camera sa, exceptînd, bineînţeles, vizitele de control pe care, din cînd în cînd, veţi crede de cuviinţă că trebuie să le faceţi. Îl veţi găsi poate pe prizonierul dumneavoastră puţin cam furios şi întărîtat din pricina discuţiei pe care am avut-o împreună, dar amintiţi-vă că din clipa cînd a conspirat împotrivă-mi domnul duce de Anjou a renunţat la titlul de frate al meu. În consecinţă, aici nu există decît un captiv şi nişte gardieni ; aşadar, fără ceremonii : dacă vă supără cu ceva, preveniţi-mă. Bastilia îmi stă la dispoziţie şi la Bastilia îl am pe maestrul Laurent Testu, omul cel mai priceput din lume în domesticirea toanelor nărăvaşe.

— Sire, sire ! murmură François, făcînd un ultim efort. Amintiţi-vă că sînt...

— Fratele meu şi, de asemenea, şi fratele regelui Carol al IX-lea, cred — adăugă Henric.

— Dar, cel puţin, să-mi fie înapoiaţi servitorii, prietenii !

— Jeluie-te ! Uite, eu mă lipsesc de ai mei ca să ţi-i dau ţie !

Şi Henric îi închise uşa în nas ; fratele său se dădu înapoi, palid şi împleticindu-se, pînă la jilţul în care se prăbuşi.

XXV

CUM NU ÎNTOTDEAUNA PIERZI TIMPUL SCOTOCIND PRIN DULAPURILE GOALE

Scena dintre ducele de Anjou şi rege îl făcuse pe cel dintîi să-şi dea seama că situaţia sa era cu desăvîrşire deznădăjduită. Favoriţii nu-l lăsaseră să rămînă neştiutor asupra celor petrecute la Luvru : ei îi arătaseră — cu mult mai exagerat decît în realitate — înfrîngerea domnilor de Guise şi triumful lui Henric ; apoi auzise el însuşi vocea poporului strigînd „Trăiască regele“ şi „Trăiască Liga !“ Se simţea părăsit de şefii cei mari, care trebuiau să-şi apere şi ei propria lor piele.

Părăsit de familia lui, decimată de otrăviri şi de asasinate, dezbinată prin ură şi gîlcevi, el suspina întorcînd ochii spre acel trecut pe care i-l amintise regele, gîndindu-se că, în lupta sa împotriva lui Carol al IX-lea, avusese confidenţi sau, mai bine zis, îi dusese de nas pe acei doi oameni devotaţi, cu spada scînteietoatre, care se numeau Coconnas şi La Mole.

Pentru multe conştiinţe remuşcarea este totuna cu regretul avantajelor pierdute. Văzîndu-se singur şi izolat, domnul de Anjou simţea, pentru prima oară în viaţa lui, o vagă remuşcare din pricină că îi sacrificase pe La Mole şi pe Coconnas. La vremea aceea, sora sa Margareta îl iubea şi îl consola. Dar cum o răsplătise el pe sora sa Margareta ? ! Rămînea regina Caterina, maică-sa. Dar ea nu-l iubise niciodată. Ea nu se folosise niciodată de el, decît aşa cum se slujea şi el de alţii, adică numai ca de un instrument ; şi François se vedea aşa cum e ; odată căzut în mîinile mamei sale, simţea că nu mai e stăpîn pe el, cum nu mai e stăpîn pe sine corabia în mijlocul oceanului bîntuit de furtună.

Se gîndi că nu de mult avusese în preajmă-i o inimă care preţuia cît toate inimile, o spadă care făcea cît toate spadele. Bussy, curajosul Bussy îi reveni în minte aşa cum era el. Pentru o clipă, sentimentul încercat de François semănă cu un soi de remuşcare, deoarece îşi dădu seama că îl supărase pe Bussy pentru a-i fi pe plac lui Monsoreau şi dorise să-i placă lui Monsoreau, fiindcă Monsoreau îi cunoştea taina ; dar iată că această taină, cu care Monsoreau ameninţa

mereu, ajunsese la urechile regelui, aşa încît Monsoreau nu mai era de temut.

Aşadar, se certase cu Bussy în zadar şi, mai ales, pe degeaba, fapt care, cum s-a exprimat încă de pe atunci un mare om politic, era mai mult decît o crimă : era o greşeală. Or, cît de bine i-ar fi prins acum prinţului, în situaţia în care se găsea, să ştie că Bussy, Bussy recunoscător şi, prin urmare, credincios, veghea asupră-i ! Neînvinsul Bussy, Bussy cel cu inima loială, Bussy favoritul tuturora ! Bussy veghind asupra lui ar fi însemnat, poate, libertatea, dar în chip sigur însemna răzbunarea.

Însă, după cum am spus, rănit pînă în adîncul inimii, Bussy se supărase pe prinţ şi se retrăsese în cortul său, iar prizonierului nostru nu-i rămînea decît să sară de la o înălţime de cincizeci de picioare, ca să poată ajunge la şanţuri, şi să scoată din luptă patru favoriţi, ca să poată ieşi pînă în coridor. Fără a mai socoti faptul că pretutindeni în curte mişunau soldaţi şi gărzile elveţiene.

Aşa că, din cînd în cînd, el se oprea în dreptul ferestrei şi îşi afunda privirea pînă în adîncul şanţurilor ; dar o asemenea înălţime ar fi pricinuit ameţeli chiar şi celor mai cutezători, necum domnului de Anjou, care era departe de a rezista ameţelilor.

În afară de aceasta, din oră în oră, unul din paznicii prinţului, fie Schomberg, fie Maugiron, uneori d'Épernon, alteori Quélus, intra fără să se sinchisească de prezenţa alteţei sale, ba cîteodată chiar şi fără să-l salute, îşi făcea rondul, deschizînd uşile şi ferestrele, scotocind prin dulapuri şi sipete, uitîndu-se sub paturi şi sub mese, asigurîndu-se pînă şi dacă perdelele se află la locul lor şi dacă nu cumva cearşafurile au fost rupte în fîşii. Din cînd în cînd ei se aplecau peste balcon, şi înălţimea de patruzeci şi cinci de picioare de la geam la pămînt îi liniştea.

— Pe legea mea — izbucni Maugiron, întorcîndu-se după ce îşi isprăvise percheziţia obişnuită — eu, unul, renunţ la îndeletnicirea asta. Nu cer altceva decît să nu mă mai urnesc din salon, unde, ziua, prietenii noştri vin să ne vadă, şi să nu mă mai trezesc din patru în patru ore noaptea, ca să mă duc să-l vizitez pe domnul duce de Anjou.

— Vorba-i că se vede cît de colo că sîntem nişte copii mari, care întotdeauna am fost căpitani şi niciodată soldaţi. Într-adevăr, noi nu ştim să interpretăm un consemn — zise d'Épernon.

— Cum adică ? întrebă Quélus.

— Uite aşa ! Ce vrea regele de la noi ? Să-l păzim pe domnul de Anjou şi nicidecum să ne uităm la el !

— Cu atît mai bine — interveni Maugiron — căci e bun de păzit, dar nu şi frumos de privit.

— Aveţi dreptate — încuviinţă Schomberg — să nu uităm însă că nu trebuie să-l slăbim din ochi, deoarece diavolul ăsta e tare şiret.

— Treaba lui, n-are decît — zise d'Épernon — dar mi se pare că nu-i de ajuns să fii şiret ca să poţi păşi peste trupurile a patru voinici ca noi.

Şi d'Épernon, îndreptîndu-şi spatele, îşi răsuci semeţ mustaţa.

— Aşa este — i se alătură Quélus.

— Ha ! exclamă Schomberg. Va să zică îl crezi într-atît de neghiob pe domnul duce de Anjou, încît să încerce să spele putina trecînd neapărat prin coridorul nostru ? ! Dacă ţine cu tot dinadinsul s-o şteargă, va face o gaură în zid.

— Cu ce ? Nu are arme.

— Mai sînt şi ferestrele — rosti destul de timid Schomberg, care îşi amintea că el însuşi măsurase adîncimea şanţurilor.

— A, ferestrele ! Iată ceva drăguţ, pe cuvîntul meu ! strigă d'Épernon. Bravo, Schomberg, ferestrele ai zis, da ? ! Adică tu ai avea curajul să sari de la patruzeci şi cinci de picioare înălţime ?

— Mărturisesc că patruzeci şi cinci de picioare...

— Ei bine, el care şchioapătă, el care e greoi, el care e fricos... ca...

— ...ca tine — completă Schomberg.

— Dragul meu — preciză d'Épernon — tu ştii bine că nu mi-e frică decît de strigoi. E ceva nervos.

— Şi asta din pricină că toţi cei pe care i-a ucis în duel i s-au arătat chiar în aceeaşi noapte în vis — rosti grav Quélus.

— Să lăsăm gluma — îi preveni Maugiron. Eu am citit o mulţime de lucruri privitor la evadări miraculoase... Bunăoară, cu ajutorul cearşafurilor.

— A, cît despre asta, remarca lui Maugiron este plină de înţelepciune — zise d'Épernon. La Bordeaux am văzut un prizonier care a şters-o folosindu-se de cearşafuri.

— Vezi ! sări Schomberg.
— Da — răspunse d'Épernon — şi-a rupt şalele şi şi-a spart capul ; cearşaful s-a nimerit cu treizeci de picioare mai scurt, iar el s-a văzut silit să sară, aşa încît evadarea a fost desăvîrşită : trupul a scăpat din închisoare şi sufletul a scăpat din trup.
— Ei bine, de altfel, în caz că fuge — zise Quélus — asta ne va prilejui o vînătoare de prinţi de sînge. Îl vom urmări, îl vom încolţi şi, încolţindu-l, fără să vrem cu tot dinadinsul, vom încerca să-i zobim vreun mădular.
— Şi atunci, fir-ar a dracului de treabă, vom reintra în rolurile noastre ! strigă Maugiron. Căci noi sîntem vînători, nu temniceri.
Argumentaţia păru concludentă şi trecură la alt subiect, luînd totuşi hotărîrea ca din oră în oră să facă o vizită în camera domnului de Anjou.
Favoriţii aveau întru totul dreptate, în ce priveşte faptul că ducele de Anjou nu va încerca niciodată să fugă, folosind forţa şi, de asemenea, că nu s-ar încumeta la o evadare dificilă şi primejdioasă. Nu că domnului prinţ i-ar fi lipsit imaginaţia, ba trebuie chiar să spunem că imaginaţia lui lucra cu înfrigurare în timp ce se plimba de la pat pînă la uşa faimoasei camere ocupate două sau trei nopţi de La Mole, în acea noapte a Sfîntului Bartolomeu cînd fusese adăpostit de Margareta de Navara.
Din cînd în cînd, chipul palid al prinţului se lipea de fereastra ce da spre şanţurile Luvrului. Dincolo de şanţuri se întindea un prundiş larg de vreo cincisprezece picioare, iar mai departe, în întuneric, se vedea cum curge Sena, liniştită ca o oglindă. Pe malul celălalt, în beznă, părea că se înalţă un uriaş nemişcat : era turnul Nesle.
Ducele de Anjou contemplase apusul soarelui, urmărind toate fazele asfinţitului ; urmărise, cu acel interes pe care orice prizonier îl acordă unor atare privelişti, cum moare lumina zilei şi cum se înstăpîneşte întunericul.
El contemplase minunata privelişte a bătrînului Paris, cu acoperişurile aurite de ultimele raze ale soarelui şi argintate, un ceas mai tîrziu, de primele raze ale lunii ; puţin cîte puţin, prinţul se simţise cuprins de o mare spaimă, văzînd rostogolindu-se pe cer nori uriaşi care, îngrămădiţi deasupra Luvrului, vesteau furtună.

Printre alte slăbiciuni, ducele de Anjou o avea şi pe aceea că tremura la auzul trăsnetelor. Aşa că ar fi dorit din inimă ca favoriţii să-l păzească fără să-l scape din ochi chiar dacă astfel n-ar fi scăpat de insultele lor. Totuşi, nu putea să-i cheme înăuntru : prea le-ar fi dat apă la moară ca să-şi rîdă de el.
Se azvîrli pe pat, dar nici gînd să adoarmă ; vru să citească, însă literele îi jucau dinaintea ochilor ca nişte diavoli negri ; încercă să bea, vinul i se păru amar ; atinse cu vîrful degetelor lăuta lui Aurilly, care rămăsese spînzurînd pe perete, dar îşi dădu seama că sunetul coardelor avea o asemenea înrîurire asupra nervilor lui, încît mai-mai îi venea să plîngă. Atunci începu să înjure ca un păgîn şi să spargă tot ce-i cădea sub mînă. Era o meteahnă a familiei, şi cei de la Luvru se obişnuiseră cu ea. Favoriţii deschiseră binişor uşa, ca să vadă de unde venea larma aceea îngrozitoare, apoi, constatînd că prinţul este cel care se distrează astfel, închiseră uşa la loc, ceea ce spori mînia prizonierului.
El tocmai sfărîmase un scaun, cînd un zornăit al cărui sunet nu te înşală niciodată, un zornăit cristalin răsună dinspre fereastră : în aceeaşi clipă, domnul de Anjou simţi o durere destul de ascuţită în şold. Primul său gînd fu că era rănit de un glonţ de archebuză şi că glonţul fusese tras de un om al regelui.
— Ah, trădătorule ! Ah, laşule ! strigă prizonierul. Mă împuşti aşa cum mi-ai făgăduit-o ! Aoleu, mor !
Şi se lăsă încet să alunece pe covor. Dar, căzînd, atinse cu mîna un obiect destul de tare, mai colţuros şi, îndeosebi, mai mare decît un glonţ de archebuză.
— Ah, e o piatră ! exclamă el. Va să zică, o lovitură de tun ? ! Dar aş fi auzit explozia !
În acelaşi timp îşi îndoi piciorul, apoi îl întinse ; cu toate că durerea era încă destul de vie, prinţul n-avea nici un mădular rupt. El ridică piatra şi se uită iscoditor spre fereastră. Piatra fusese zvîrlită cu atîta putere, încît mai mult găurise decît spărsese geamul. Şi părea înfăşurată într-o hîrtie. Îndată gîndurile ducelui îşi schimbară cursul. Nu cumva piatra aceasta, în loc să-i fie azvîrlită de vreun duşman, venea, dimpotrivă, din partea unui prieten ? Sudoarea îi scălda fruntea, căci nădejdea ca şi groaza este însoţită de temerile ei.

Ducele se apropie de lumină. Într-adevăr, piatra era înfăşurată într-o hîrtie, legată cu un fir de mătase înnodat în mai multe locuri. Fireşte, hîrtia îndulcise cît de cît lovitura, care, de n-ar fi fost învelitoarea, cu siguranţă că i-ar fi pricinuit prinţului o durere mai straşnică decît aceea pe care o simţise.

Cît ai clipi, ducele rupse firul de mătase, desfăcu hîrtia şi citi: parcă înviase din morţi.

— O scrisoare! murmură el, aruncînd în juru-i o privire furişă.

Şi citi:

„V-aţi săturat de stat în cameră? Vi-i drag aerul de afară şi scumpă libertatea? Intraţi în odaia unde regina de Navara l-a ascuns pe sărmanul vostru prieten, domnul La Mole, deschideţi dulapul şi, mişcînd din loc stinghia de jos, veţi da de un fund dublu: acolo se află o scară de mătase; legaţi-o dumneavoastră înşivă de balcon. Din fundul şanţului, două braţe vînjoase vor ţine scara bine întinsă. Un cal iute ca gîndul o să vă ducă undeva, într-un loc sigur.

Un prieten."

— Un prieten! strigă ducele. Un prieten! Oh, nu ştiam că am un prieten! Cine o fi oare acest prieten care se gîndeşte la mine?

Şi cugetă o clipă, dar, neştiind asupra cui să se oprească, se repezi la fereastră, însă nu văzu pe nimeni.

— Să fie o cursă? murmură prinţul, la care, dintre toate sentimentele, frica se trezea întotdeauna cea dintîi. Dar înainte de orice — adăugă el — putem şti dacă dulapul pomenit are sau nu fundul dublu şi dacă acolo se află o scară.

Fără să clintească lumina din loc şi hotărît, pentru mai multă siguranţă, să se folosească doar de simpla mărturie a mîinilor lui, ducele se îndreptă spre odaia cu pricina, unde de atîtea ori altădată deschisese uşa cu inima zvîcnind, atunci cînd se aştepta s-o întîlnească acolo pe regina de Navara, strălucind de frumuseţe, o frumuseţe pe care François o preţuia mai mult decît s-ar fi cuvenit din partea unui frate.

Şi de astă dată, trebuie să mărturisim, inima ducelui bătea să-i spargă pieptul. El deschise dulapul pe dibuite şi cercetă scîndură cu scîndură, pînă ajunse la cea de jos; acolo, după ce apăsă înainte şi înapoi, cînd apăsă într-o parte simţi scîndura clătinîndu-se. Numaidecît vîrî mîna înăuntru şi degetele sale pipăiră o scară de mătase. Ca un hoţ care fuge

cu prada, ducele alergă în camera lui, ducînd cu sine comoara.

Bătură orele zece şi ducele îşi aminti deodată de vizita ce i se făcea din ceas în ceas; de aceea se grăbi să ascundă scara sub perna unui jilţ şi se aşeză în el. Scara era întocmită cu atîta măiestrie, încît încăpea de minune în spaţiul îngust unde o vîrîse ducele.

Într-adevăr, nu se scurseră bine cinci minute, că Maugiron se ivi în halat, ţinînd sabia scoasă din teacă sub braţul stîng şi un sfeşnic în mîna dreaptă. În timp ce intra la duce, continua să le vorbească prietenilor săi.

— Ursul e întărîtat — se auzi o voce. N-a trecut nici un minut de cînd spărgea totul. Ia seama, să nu te sfîşie, Maugiron!

— Obraznicul! murmură ducele.

— Mi se pare că alteţa voastră mi-a făcut onoarea de a-mi vorbi — zise Maugiron cu aerul său cel mai neruşinat.

Ducele, gata să izbucnească, se stăpîni totuşi, gîndindu-se că o ceartă n-ar duce decît la pierdere de vreme şi i-ar periclita poate evadarea. El îşi înghiţi mînia şi se răsuci cu tot cu fotoliu, întorcînd tînărului spatele.

Maugiron, urmînd regula obişnuită, se apropie de pat spre a cerceta cearşafurile şi de fereastră spre a vedea dacă perdelele sînt la locul lor; el băgă de seamă că un geam e spart, dar se gîndi că ducele, în furia lui, îl spărsese.

— Aoleu, Maugiron — strigă Schomberg — te-a şi înfulecat de nu mai scoţi o vorbă? În cazul ăsta, scoate măcar un oftat, ca să ştim cum stăm şi să te răzbunăm, dragul meu!

Ducele îşi trosnea degetele de nerăbdare.

— Ba de loc — răspunse Maugiron. Dimpotrivă, ursul meu e tare blînd şi s-a domesticit cu desăvîrşire.

Învăluit în întuneric, ducele zîmbi pe tăcute.

Cît despre Maugiron, fără ca măcar să-l salute pe prinţ, ceea ce era minimum de politeţe datorată unui senior de rang atît de înalt, ieşi din odaie şi, ieşind, încuie uşa de două ori.

Prinţul nu-l împiedică s-o facă; apoi, cînd cheia încetase să mai scîrţîie în broască, murmură:

— Domnilor, feriţi-vă! Ursul este o jiganie nespus de dibace!

XXVI

PE TOŢI SFINŢII !

Rămas singur, ducele de Anjou, ştiind că are cel puţin un ceas de linişte înaintea lui, scoase scara de mătase, ascunsă sub pernă, o desfăcu, cercetă fiecare nod şi fiecare treaptă — totul cu cea mai minuţioasă atenţie.

— Scara e bună — zise el — şi în privinţa asta sînt liniştit ; nu mi-a fost dată cu scopul de a-mi frînge gîtul.

Pe urmă se apucă s-o desfăşoare toată, numără treizeci şi opt de trepte, distanţa dintre ele măsurînd cincisprezece şchioape.

„Este îndeajuns de lungă — gîndi în sinea lui. Deci nici dinspre partea asta n-am a mă teme de ceva." Rămase o clipă chibzuind, apoi îşi zise : „Ah, mă bate gîndul că blestemaţii ăştia de favoriţi mi-au trimis scara. Eu am s-o leg de balcon, ei mă vor lăsa s-o fac şi, în timp ce voi coborî, ei vor veni să-mi taie legăturile. Iată capcana !" Pe urmă continuă : „Ba nu, nu e cu putinţă. Doar nu-s atît de neghiobi, încît să creadă că mă voi hazarda să cobor fără a baricada uşa, şi cu siguranţă că au calculat că aş avea timp să fug înainte ca ei să poată sparge uşa. Da, aşa aş face — zise el, privind împrejur — chiar aşa aş face, negreşit, dacă m-aş hotărî să fug. Cu toate astea, cum să cred că nu-i nimic necurat la mijloc cu scara găsită în dulapul reginei de Navara ? Căci, în sfîrşit, cine oare pe lume, în afară de sora mea Margareta, ar putea să ştie despre existenţa acestei scări ?"

„Ia să ne gîndim — repetă el — cine este oare prietenul ! Biletul e semnat : «Un prieten». Cine să fie prietenul ducelui de Anjou care cunoaşte atît de bine ce se ascunde în fundul dulapurilor din apartamentul meu sau al surorii mele ?"

Abia sfîrşi să formuleze acest argument, care i se părea admirabil găsit, cînd, recitind biletul pentru a recunoaşte — dacă ar fi fost cu putinţă — scrisul, ducelui îi fulgeră prin cap un gînd.

— Bussy ! strigă el.

Într-adevăr, Bussy, pe care atîtea femei îl adorau, Bussy, care în ochii reginei de Navara părea un erou, această regină care (o mărturiseşte ea însăşi în *Memoriile* sale) scotea strigăte de spaimă de fiece dată cînd el se bătea în duel, Bussy cel discret, Bussy cel priceput în tainele sipetelor, nu era el oare, după toate probabilităţile, unicul prieten dintre toţi prietenii pe care ducele putea să conteze cu adevărat, nu era Bussy cel care trimisese biletul ?

Şi nedumerirea prinţului spori şi mai mult. Dar toate la un loc îl convingeau că autorul biletului este Bussy. Ducele de Anjou ignora adevăratul motiv pentru care gentilomul îi purta pică, deoarece nu ştia nimic despre dragostea lui Bussy pentru Diane de Méridor ; ce-i drept, avea o vagă bănuială, însă cum el însuşi o iubise pe Diane, îşi dădea prea bine seama că i-ar fi fost greu tînărului s-o vadă pe frumoasa fată fără a se îndrăgosti de ea ; numai că această vagă bănuială se pierdea în noianul probabilităţilor. Lealitatea lui Bussy nu-i îngăduise să rămînă nepăsător în timp ce stăpînul său sta încătuşat. Bussy se simţea atras de această nouă aventură. El voia să se răzbune pe duce în felul său, adică redîndu-i libertatea. Nu mai încăpea nici o îndoială : Bussy era acela care scrisese biletul, Bussy era acela care îl aştepta.

Pentru a se lămuri pe deplin, prinţul se apropie de fereastră ; el desluşi prin ceaţa ce urca dinspre apă trei siluete alungite — caii, desigur — şi ceva semănînd cu doi ţăruşi ce păreau înfipţi în prundişul malului — doi oameni, desigur. Da, doi oameni, asta era : Bussy şi credinciosul său Haudouin.

— Ispita e foarte mare — murmură ducele — şi capcana, dacă este capcană, cu multă artă întinsă, ca să-mi fie ruşine să mă las prins în laţ.

François se duse să se uite prin gaura cheii şi îi văzu pe cei patru gardieni ai săi : doi dormeau, ceilalţi doi puseseră stăpînire pe şahul lui Chicot şi jucau de zor. Stinse lumina, apoi deschise fereastra şi se aplecă peste balcon.

Din pricina întunericului, prăpastia pe care încerca s-o scruteze cu privirea părea şi mai înfiorătoare. Se trase înapoi. Dar aerul şi spaţiul sînt momeli atît de irezistibile pentru un captiv, că François, cînd dădu iar de aerul camerei, avu impresia că se înăbuşe. Fu atît de copleşit de această senzaţie, încît ceva semănînd cu dezgustul de viaţă şi cu nepăsarea faţă de moarte puse stăpînire pe el. Mirat, prinţul îşi închipui că-i revine curajul. Atunci, profitînd de acest

moment de exaltare, apucă scara de mătase, o fixă de balcon cu ajutorul cîrligelor de fier prinse la unul din capete, apoi se întoarse la uşă, o baricadă cît putu mai bine şi, încredinţat că pentru a înlătura obstacolul supraveghetorii lui vor trebui să piardă zece minute, adică mai mult decît îi trebuia lui ca să ajungă jos, la ultima treaptă a scării, se apropie de fereastră.

Încercă să desluşească iar în depărtare caii şi oamenii, dar nu mai zări nimic.

— Mult mi-ar plăcea să fug singur — murmură el. Mai bine singur decît cu cel mai bun prieten şi, cu atît mai mult, cu un prieten pe care nu-l cunoşti.

În clipa aceea afară era cu desăvîrşire întuneric şi primele bubuituri ale furtunii ce ameninţa de o oră începeau să zguduie văzduhul ; un nor uriaş cu ciucuri argintii se întindea ca un elefant culcat de la un mal la celălalt al fluviului, cu crupa rezemată de palat şi cu trompa întoarsă la nesfîrşit, depăşind turnul Nesle şi pierzîndu-se către marginea de miazăzi a oraşului.

Un fulger brăzdă norul uriaş, iar prinţului i se păru că zăreşte în şanţ, dedesubtul său, pîlcul celor pe care în zadar îi căutase pe malul apei.

Un cal necheză ; nu mai încăpea nici o îndoială : era aşteptat. Ducele încercă scara, ca să se asigure că este bine legată, apoi încălecă balustrada şi puse piciorul pe prima treaptă. Nimeni n-ar putea zugrăvi spaima cumplită care în clipa aceea strînse inima prizonierului, aflat între o funie fragilă de mătase, drept orice sprijin, şi ameninţările cu moartea ale fratelui său.

Dar abia puse piciorul pe prima treaptă cînd i se păru că scara, în loc să se clatine, după cum se aştepta, dimpotrivă se înţepeneşte, iar cel de al doilea picior atinse a doua treaptă fără ca scara să se fi răsucit sau să încerce a se răsuci aşa cum e foarte firesc să se întîmple în astfel de împrejurări.

Era prieten sau era vrăjmaş cel care ţinea de capătul de jos al scării ? Braţe deschise sau braţe înarmate îl aşteptau pe ultima treaptă ? O groază de neînvins puse stăpînire pe François ; el se ţinea încă de balcon cu mîna stîngă ; făcu o mişcare, vrînd să se urce îndărăt. S-ar fi zis că fiinţa invizibilă care îl aştepta pe prinţ jos, la poalele zidului, ghiceşte tot ce se petrece în sufletul său, deoarece chiar în acel

moment o zguduitură uşoară, blîndă şi egală, un fel de chemare a mătăsii, ajunse pînă la piciorul prinţului.

— Aşadar, cineva ţine de scară la capătul de jos — zise el. Deci nu vrea să mă prăbuşesc. Haide, curaj !

Şi continuă să coboare ; cele două părţi laterale ale scării erau ţepene ca nişte prăjini de lemn. De asemenea, François mai băgă de seamă că scara era ţinută puţin mai departe de zid pentru a-i înlesni lui să pună piciorul pe trepte. Din clipa aceea îşi dădu drumul ca o săgeată, slujindu-se mai mult de mîini decît de trepte ; în timpul acelei coborîri vertiginoase el îşi sacrifică pulpana căptuşită a pelerinei.

Deodată, în loc să atingă pămîntul, pe care instinctiv îl simţea aproape, se pomeni luat în braţe de către un om care-i şopti la ureche doar două cuvinte :

— Sînteţi salvat !

Apoi fu purtat pînă pe taluzul şanţului şi, de acolo, condus de-a lungul unui drum tăiat printre surpături de pămînt şi de pietriş ; ajunse, în sfîrşit, pe creasta dealului, unde aştepta un alt om, care îl apucă de guler şi-l trase spre el ; pe urmă, ajutîndu-şi în acelaşi fel tovarăşul de drum, alergă încovoiat ca un unchiaş pînă la rîu. Caii erau chiar acolo unde îi zărise François prima oară.

Prinţul înţelese că nu mai putea da înapoi : se afla cu totul la cheremul salvatorilor săi. Se repezi spre unul din cai şi sări în şa ; cei doi însoţitori făcură la fel. Aceeaşi voce care-i şoptise mai înainte la ureche, îi vorbi la fel de laconic şi misterios :

— Daţi pinteni !

Şi tustrei o porniră în galop.

„Pînă acum, totul merge strună — gîndi în sinea lui prinţul. Să sperăm că urmarea aventurii nu va dezminţi începutul."

— Mulţumesc, mulţumesc, bravul meu Bussy ! murmură încet de tot prinţul către tovarăşul său din dreapta, înfăşurat pînă sub nas într-o mantie cafenie.

— Daţi pinteni ! răspunse omul, însoţindu-şi vorba cu fapta.

Cei trei cai şi cei trei cavaleri zburau ca nişte umbre. Ajunseră astfel la marele şanţ al Bastiliei şi trecură pe un pod improvizat în ajun de membrii Ligii, care, nevoind să le fie întreruptă comunicaţia cu prietenii lor, se gîndiseră la acest mijloc ce le înlesnea, pe cît se vede, legăturile.

Cei trei cavaleri se îndreptară spre Charenton. Calul prințului părea înaripat. Deodată, tovarășul lui din dreapta sări șanțul și se năpusti în pădurea Vincennes, rostind cu laconismul său obișnuit doar acest singur cuvînt către prinț:

— Veniți!

Tovarășul din stînga făcu la fel, dar fără să zică ceva. De cînd plecaseră, din gura acestuia nu ieșise o singură vorbă. Prințul nu fu nevoit nici măcar să strîngă frîul ori să încordeze genunchii: nobilul animal sări șanțul cu aceeași înfocare ca și ceilalți doi cai; și la nechezatul lui cînd trecu obstacolul, din adîncul pădurii îi răspunseră mai multe nechezaturi. Prințul vru să-l oprească, deoarece se temea să nu fie atras în vreo cursă. Prea tîrziu însă: animalul gonea în așa fel, încît nu mai simțea zăbala. Totuși, văzîndu-și tovarășii alergînd mai încet, își domoli și el goana, iar François se pomeni într-un fel de luminiș, unde, la lumina lunii care le arginta platoșele, puteau fi zăriți, în formație militară, opt sau zece oameni călări.

— O-o! exclamă prințul. Ce vrea să însemne asta, domnule?

— Pe toți sfinții! răspunse cel căruia i se adresa întrebarea. Asta vrea să însemne că sîntem salvați.

— Dumneata, Henric — strigă uluit ducele de Anjou — dumneata, liberatorul meu?

— Ei, și de ce te miră, nu sîntem aliați? zise bearnezul. Apoi, aruncîndu-și ochii în jur spre a-l căuta pe al doilea însoțitor, spuse: Agrippa, unde dracu ești?

— Iată-mă-s — răspunse d'Aubigné, care nu-și descleștase încă dinții. Păi sigur! Dacă așa vă îngrijiți caii... că, de, aveți dumneavoastră mulți!

— Bine! Bine! i-o reteză regele Navarei. Nu mai bombăni! Ai grijă să ne rămînă măcar doi cai odihniți și în bună stare, cu care să străbatem douăsprezece leghe fără oprire; asta-i tot ce-mi trebuie.

— Dar unde mă duci, vere? întrebă François, îngrijorat.

— Unde vei voi — răspunse Henric — numai să ne grăbim, căci d'Aubigné are dreptate: regele Franței posedă grajduri mai bine înzestrate decît ale mele și este destul de bogat ca să facă să crape de osteneală douăzeci de cai, o dată ce și-a pus în cap să ne ajungă!

— Cum, sînt liber să merg încotro vreau? întrebă François.

— Desigur și îți aștept ordinele — zise Henric.

— Ei bine, atunci la Angers!

— Vrei să mergi la Angers? La Angers, fie. Ce-i drept, acolo ești ca la dumneata acasă.

— Dar dumneata, vere?

— Eu te voi părăsi în preajma Angers-ului și voi da pinteni calului spre Navara, unde mă așteaptă buna mea Margot. Tare urît trebuie să-i mai fie fără mine!

— Dar nimeni nu te știa aici — spuse François.

— Am venit să vînd trei diamante de-ale nevesti-mi.

— O, foarte bine!

— Și-apoi, totodată, ca să aflu dacă într-adevăr Liga mă va ruina.

— Vezi bine că nici vorbă de așa ceva.

— Mulțumită dumitale.

— Cum, mulțumită mie?!

— Ei, da, fără îndoială, fiindcă; dacă în loc să refuzi să fii șef al Ligii, cînd știai că ea este îndreptată împotriva mea, ai fi primit și ai fi pactizat cu inamicii mei, aș fi fost pierdut. De aceea, în clipa cînd am aflat că regele a pedepsit refuzul dumitale cu închisoarea, am jurat că te voi scăpa și te-am scăpat!

„Tot naiv a rămas — își zise ducele de Anjou. Desigur, e păcat să-l înșeli."

— Du-te, vere, du-te în Anjou! zise surîzînd bearnezul. Ah, domnule de Guise, credeai că ai pus mîna pe oraș, dar îți trimit un prieten care o să te cam stînjenească. Păzește-te!

Și cum tocmai li se aduceau caii cei odihniți, pe care Henric îi ceruse, amîndoi săriră în șa și o porniră la galop, însoțiți de Agrippa d'Aubigné, care îi urma bombănind.

XXVII

PRIETENELE

În timp ce Parisul clocotea ca un cazan, doamna de Monsoreau, însoțită de tatăl său și de doi slujitori, se îndrepta spre castelul Méridor, străbătînd cîte zece leghe pe zi. Tî-

nära femeie începea să guste libertatea, atît de preţuită de oamenii care au suferit.

Azurul cerului şi al cîmpiei, în comparaţie cu cerul acela veşnic ameninţător atîrnînd ca un zăbranic peste turnurile înnegrite ale Bastiliei, frunzişul verde, cărările minunate ce se pierdeau în inima pădurilor ca nişte lungi panglici unduitoare, toate acestea îi păreau proaspete, pline de tinereţe, noi şi de o bogăţie nemaivăzută, ca şi cum Diane atunci ar fi ieşit din sicriul unde tatăl său o credea ţintuită. Iar baronul întinerise cu douăzeci de ani.

Văzîndu-l drept, înfipt în scări şi dînd pinteni bătrînului Jarnac, oricine l-ar fi luat pe nobilul nostru senior drept unul din acei soţi bătrîni care îşi întovărăşesc tînăra logodnică, veghind asupră-i cu dragoste.

Nu ne vom apuca să descriem acest lung drum. În afară de răsăritul şi de apusul soarelui, nimic mai de seamă nu s-a petrecut în tot timpul călătoriei.

Uneori, cuprinsă de nerăbdare, cînd luna arginta geamurile odăii vreunui han în care poposeau peste noapte, Diane sărea jos din pat, îl trezea pe baron, îi zgîlţîia din somnul lor greu pe servitori şi porneau la drum, ocrotiţi de lumina lunii, ca să cîştige cîteva leghe din lunga cale, care îi părea tinerei femei că nu se mai sfîrşeşte.

Alteori, lăsîndu-l pe Jarnac, foarte mîndru că-i întrece pe ceilalţi, s-o ia înainte, îngăduind acelaşi lucru şi slujitorilor, Diane rămînea singură în urmă şi se urca pe o movilă, ca să se uite îndărăt, în vale, să vadă dacă nu cumva vine cineva după dînsa... Iar cînd valea se arăta pustie, cînd Diane zărea doar turmele risipite pe cîmpii sau clopotniţa tăcută a unui tîrg ce se înălţa la capătul drumului, o pornea din nou înainte, mai nerăbdătoare ca oricînd.

Tatăl său, care în tot acest timp o urmărise cu coada ochiului, îi spunea :

— Nu-ţi fie teamă, Diane.

— Să-mi fie teamă ? De ce anume, tată ?

— Nu te uiţi mereu îndărăt ca să vezi dacă nu cumva te urmăreşte domnul de Monsoreau ?

— Ah, aşa e... ai dreptate — răspundea tînăra femeie, aruncînd o ultimă privire înapoi.

Astfel, cînd înfricoşată, cînd plină de nădejde, cînd dezamăgită, într-a opta zi, pe seară, Diane ajunse la castelul Méridor şi fu primită de către doamna de Saint-Luc şi de

soţul acesteia, care ţinuseră locul de castelani în lipsa baronului.

Din clipa aceea, pentru cele patru fiinţe începu o viaţă rîvnită de orice om care l-a citit pe Virgiliu şi pe Teocrit.

Baronul şi domnul de Saint-Luc vînau de dimineaţă pînă seara. Pe urmele cailor lor alergau hăitaşii. Haite de cîini, aidoma avalanşelor, se rostogoleau din vîrful dealurilor în urmărirea vreunui iepure sau a vreunei vulpi, şi cînd ropotul acestei îndrăcite cavalcade se pierdea în pădure, Diane şi doamna de Saint-Luc, aşezate una lîngă alta pe covorul de muşchi, la umbra unui tufiş, tresăreau o clipă, apoi îndată îşi continuau conversaţia lor tainică şi plină de afecţiune.

— Povesteşte-mi, povesteşte-mi tot ce ţi s-a întîmplat în mormîntul acela, căci pentru noi ai fost într-adevăr ca şi moartă... — o ruga Jeanne. Uite, spinişorul în floare ne aruncă ultimele lui fărîme de zăpadă, iar tufele de soc îşi trimit spre noi miresmele lor ameţitoare. Un soare plăpînd se joacă printre ramurile puternice ale stejarilor. Nici o adiere în văzduh, în parc nici o fiinţă vie, căci căprioarele au fugit adineauri, simţind cum duduie pămîntul, şi vulpile s-au ascuns în vizuină... Povesteşte, surioară, povesteşte !

— Ce-ţi spuneam ?

— Nu-mi spuneai nimic. Prin urmare, eşti fericită ?... Vai ! Şi cu toate astea, ochii tăi frumoşi, muiaţi într-o umbră albăstrie, paloarea ca de sidef a obrazului tău, tremurul uşor al pleoapelor, în timp ce gura încearcă un zîmbet mereu neîmplinit... Diane, cu siguranţă că trebuie să ai o mulţime de lucruri să-mi spui !

— Nimic, nimic !

— Prin urmare, eşti fericită... cu domnul de Monsoreau ? Diane tresări.

— Vezi ! făcu Jeanne, dojenind-o drăgăstos.

— Cu domnul de Monsoreau ! repetă Diane. De ce ai rostit numele acesta ? De ce evoci această fantomă în mijlocul pădurilor, în mijlocul florilor, în mijlocul fericirii noastre ?

— Bine, acuma ştiu ce rost au cearcănele din jurul ochilor tăi frumoşi şi de ce ei se ridică atît de ades către cer. Ceea ce însă nu ştiu este de ce gura ta încearcă totuşi să zîmbească.

Diane clătină din cap cu tristeţe.

— Mi-ai spus, pare-mi-se — continuă Jeanne, petrecîndu-şi braţul alb şi rotund pe după umerii Dianei — mi-ai spus că domnul de Bussy ţi-a arătat mult interes...

Diane se îmbujoră atît de tare, încît urechea ei rotundă şi gingaşă deveni brusc roşie ca focul.

— Domnul de Bussy este un cavaler fermecător — continuă Jeanne şi începu să cînte :

Mare cătător de price
E senior d'Amboise — se zice —

Diane îşi rezemă capul de pieptul prietenei sale şi, cu o voce mai dulce decît a privighetorii care cîntă-n frunziş, prinse să îngîne :

Credincios, de asemeni, şi
Tandru-i domnul de...

— Bussy !... Hai, spune-o odată ! sfîrşi Jeanne, veselă, sărutîndu-şi prietena pe ochi.

— Destul cu nebuniile ! zise Diane deodată. Domnul de Bussy nu se mai gîndeşte la Diane de Méridor.

— Se prea poate — răspunse Jeanne — dar îmi vine a crede că-i place tare mult Dianei de Monsoreau.

— Taci, nu-mi vorbi despre asta !

— De ce ? Îţi displace ?

Diane nu răspunse îndată.

— Îţi spun că domnul de Bussy nu se gîndeşte la mine... şi bine face... Vai, am fost laşă !... murmură tînăra femeie.

— Ce tot îndrugi tu acolo ?

— Nimic, nimic !

— Hai, Diane, iar o să începi să plîngi, iar o să-ţi aduci învinuiri... Tu, laşă ! Tu care eşti atît de îndrăzneaţă. Ai fost constrînsă !...

— Am crezut-o... vedeam numai primejdii pretutindeni, prăpăstii căscîndu-se sub picioarele mele... Astăzi, Jeanne, pericolele acelea îmi par închipuiri, cît despre prăpăstii, şi un copil putea să le treacă, făcînd doar un pas. Am fost laşă, ţi-o spun eu. Ah, de ce n-am avut răgazul să cuget !...

— Îmi vorbeşti în şarade.

— Nu, nici măcar atît — izbucni Diane, ridicîndu-se foarte tulburată. Nu, nu e vina mea, ci el, Jeanne, el n-a vrut. Îmi amintesc împrejurarea care mi se părea deznădăjduită : stam în cumpănă, nu ştiam ce să fac... tata îmi oferea sprijinul său şi-mi era teamă... *el*, *el* îmi oferea protecţia lui... dar nu într-un fel care să mă convingă. Ducele de Anjou îi sta împotrivă ; ducele de Anjou se aliase cu domnul de Monsoreau, vei spune tu. Ei bine, ce poate să însemne ducele de Anjou şi contele de Monsoreau ?! Cînd vrei ceva cu tot dinadinsul, cînd iubeşti pe cineva cu adevărat, ah ! în calea mea n-ar exista nici prinţ, nici stăpîn care să mă reţină. Vezi tu, Jeanne, dacă aş iubi vreodată...

Şi Diane, pradă înflăcărării sale, se rezemase de un stejar, ca şi cum sufletul zdrobindu-i trupul, acesta n-ar mai fi avut destulă putere să stea drept.

— Ei, hai ! Linişteşte-te, dragă prietenă, judecă...

— Îţi spun că *noi* am fost *laşi*.

— Noi... O, Diane, dar de cine vorbeşti ? Acest *noi* este grăitor, scumpa mea Diane...

— Vreau să spun tata şi cu mine ; sper că nu înţelegi altceva... Tatăl meu este un vrednic gentilom şi el îi putea vorbi regelui ; eu sînt mîndră şi nu mi-e teamă de un om cînd îl urăsc... dar, vezi tu, Jeanne, secretul acestei laşităţi constă în următorul fapt : am înţeles că *el* nu mă iubea.

— Te minţi pe tine însăţi ! izbucni Jeanne. Dacă tu ai crede aşa ceva, în starea în care te văd, te-ai duce să-i ceri socoteală chiar lui... Dar nu crezi nici tu, dimpotrivă, eşti sigură de contrariu, prefăcuto ! adăugă ea, mîngîindu-şi drăgăstos prietena.

— Tu eşti îndreptăţită să crezi în dragoste — îi răspunse Diane, aşezîndu-se din nou lîngă Jeanne — tu care ai devenit soţia domnului de Saint-Luc împotriva voinţei unui rege, tu care ai fost răpită din inima Parisului, tu care ai fost poate urmărită şi care, cu mîngîierile tale, îţi răsplăteşti soţul, făcîndu-l să uite de exil, precum şi faptul că a fost proscris !

— Şi el se consideră regeşte răsplătit — răspunse şăgalnic tînăra femeie.

— Dar eu, ia gîndeşte-te puţin şi nu fi egoistă, eu, cea pe care acest tînăr înflăcărat pretinde c-o iubeşte, eu care am atras privirile neîmblînzitului Bussy, acest om care nu cunoaşte stavile în calea lui, eu, a cărei căsătorie a fost recunoscută oficial, eu m-am lăsat privită de întreaga curte,

numai el nu mi-a aruncat nici o privire. M-am încredinţat lui în biserica Mariei Egipteanca ; nu eram decît noi ; Gertrude, Haudouin, care amîndoi îi sînt complici, şi eu, chiar mai complice decît ei... Ah, mă gîndesc că acolo, în biserică, avînd calul afară, la uşă, putea să mă răpească înfăşurîndu-mă în mantia lui ! În clipa aceea îmi dădeam seama că suferă, îl vedeam mîhnit de moarte din pricina mea, îi vedeam ochii care tînjeau, buzele albe şi arse de febră. Dacă mi-ar fi cerut să mor, pentru ca ochii lui să strălucească din nou şi buzele să prindă viaţă, aş fi murit... Ei bine, am plecat şi lui nici măcar nu i-a trecut prin minte să mă oprească, prinzîndu-mă de un colţ al vălului. Şi, stai, aşteaptă, asta încă nu-i totul... Ah, nici nu ştii cît sufăr... El ştia că părăsesc Parisul, că mă întorc la Méridor, ştia că domnul de Monsoreau... uite că şi roşesc... ştia că domnul de Monsoreau nu este soţul meu, ştia că mă întorc singură, şi în tot lungul drumului, scumpa mea Jeanne, m-am uitat mereu înapoi, crezînd în fiece clipă că aud galopul calului său în spatele nostru. Dar nimic ! Doar ecoul care ne îngîna. Îţi spun că nu se gîndeşte la mine şi că eu nu merit nici măcar o călătorie în Anjou, cînd la curtea regelui Franţei sînt atîtea femei frumoase şi elegante, al căror zîmbet valorează cît o sută de mărturisiri de-ale provincialei îngropate în hăţişurile de la Méridor. Acum înţelegi ? Eşti convinsă ? N-am dreptate ? Aşa-i că m-a uitat, aşa-i că mă dispreţuieşte, sărmana mea Jeanne ?

Nici nu apucă să sfîrşească bine, cînd crengile stejarului trosniră cu zgomot ; o ploaie măruntă de muşchi sfărîmicios şi de tencuială mărunţită se rostogoli de-a lungul vechiului zid, şi un om ţîşnind din mijlocul iederei şi a rugilor de mure căzu la picioarele Dianei ; tînăra femeie scoase un strigăt înfiorător.

Jeanne se trase la o parte : îl recunoscuse pe acest om.

— Vedeţi, dar, că am sosit — murmură Bussy, îngenunchind şi sărutînd poala rochiei Dianei, a rochiei pe care o ţinea cu evlavie în mîna lui tremurătoare.

La rîndul său, Diane recunoscu glasul şi zîmbetul contelui şi, săgetată drept în inimă, pierzîndu-se cu firea, cuprinsă de ameţeala acelei nesperate fericiri, deschise braţele, lăsîndu-se să cadă, lipsită de simţire, la pieptul aceluia pe care îl învinuise de nepăsare.

XXVIII

ÎNDRĂGOSTIŢII

Leşinurile pricinuite de bucurie nu sînt nici prea lungi, nici prea dăunătoare. Rareori ele au adus moartea cuiva.

Prin urmare, Diane nu întîrzie să deschidă ochii şi se pomeni în braţele lui Bussy ; căci Bussy nu voise să-i lase doamnei de Saint-Luc privilegiul de a culege cea dintîi privire a tinerei femei.

— Vai — murmură ea, trezindu-se — vai ! vai ! E foarte urît din partea dumneavoastră, domnule conte, să ne surprindeţi în felul acesta !

Bussy se aştepta la alte cuvinte. Diane însă nu numai că se opri aici, dar se desprinse uşor din braţele care o ţineau încătuşată şi reveni lîngă prietena sa. Aceasta, discretă, făcuse mai întîi vreo cîţiva paşi, depărtîndu-se pe sub arbori, apoi, curioasă ca orice femeie să vadă cum se împacă doi oameni care se iubesc, se întoarse încet, nu ca să se amestece în vorba lor, dar îndeajuns de aproape ca să nu scape nimic din ceea ce îşi vor spune.

— Aşadar, astfel mă primiţi, doamnă ? întrebă Bussy.

— Nu — răspunse Diane — căci, într-adevăr, domnule de Bussy, ceea ce aţi făcut dumneavoastră dovedeşte multă afecţiune şi tandreţe... Dar...

— O, vă rog, fără dar... — suspină Bussy, îngenunchind din nou la picioarele Dianei.

— Nu, nu, nu aşa, nu în genunchi, domnule de Bussy !

— Îngăduiţi-mi o clipă să vă rog astfel ! zise contele, împreunîndu-şi mîinile. De atîta vreme rîvnesc la locul acesta !

— Da, dar ca să ajungeţi la el, aţi sărit peste zid ! O asemenea purtare nu numai că e nepotrivită pentru un senior de rangul dumneavoastră, dar înseamnă şi a nesocoti reputaţia mea.

— Cum adică ?

— Dacă, bunăoară, aţi fost văzut ?

— Cine să mă fi văzut ?

— Păi vînătorii noştri, care abia acum un sfert de ceas au trecut prin hăţişul din spatele zidului !

— A, liniştiţi-vă, doamnă, eu ştiu să m-ascund mult prea bine ca să fiu văzut!

— Vă ascundeţi? O, ce romantic! exclamă Jeanne. Domnule de Bussy, povestiţi-ne şi nouă, cum aţi făcut?

— Mai întîi, dacă nu v-am ajuns din urmă, vina nu este a mea; eu am apucat pe un drum şi dumneavoastră pe altul. Dumneavoastră aţi venit prin Rambouillet; eu, prin Chartres. Pe urmă, ascultaţi şi judecaţi dacă bietul dumneavoastră Bussy este sau nu îndrăgostit: n-am îndrăznit să vă ajung din urmă, cu toate astea nu mă îndoiam că pot să o fac. Simţeam eu bine că Jarnac nu era de loc îndrăgostit şi că vrednicul animal nu prea se simţea îmboldit să se întoarcă la Méridor. Tatăl dumneavoastră, de asemenea, nu avea nici un motiv să se grăbească, deoarece de astă dată vă aflaţi lîngă dînsul. Numai că eu nu voiam să vă revăd în prezenţa tatălui dumneavoastră şi nici a slujitorilor, căci gîndul de a nu vă compromite mă preocupă cu mult mai mult decît credeţi dumneavoastră. Astfel am străbătut drumul etapă cu etapă, rozînd cravaşa cu dinţii: de-a lungul acestor zile m-am hrănit mai mult cu mînerul cravaşei.

— Bietul băiat! îl compătimi Jeanne. Se şi vede cît a slăbit!

— În sfîrşit, dumneavoastră aţi sosit — continuă Bussy — iar eu mi-am luat o locuinţă într-o mahala a oraşului şi, ascuns după jaluzele, v-am văzut cum treceaţi.

— O, Dumnezeule, prin urmare, în Angers se ştie cine sînteţi? întrebă Diane.

— Dumneavoastră drept cine mă luaţi? zise zîmbind Bussy. Nimeni nu ştie nimic, sînt un negustor plecat în călătorie. Uitaţi-vă la costumul meu de culoarea scorţişoarei; nu mă trădează prea mult; este o culoare la modă printre postăvari şi argintari, şi-apoi mai am şi un anume aer neliniştit şi foarte preocupat, cam cum ar avea un spiţer plecat să caute buruieni de leac. Pe scurt, n-am fost încă băgat în seamă.

— Bussy, frumosul Bussy, de două zile încheiate într-un oraş de provincie fără a fi încă băgat în seamă?! Aşa ceva nimeni n-ar crede vreodată la curte!

— Continuaţi, domnule conte! îl îndemnă Diane, roşind. Cum ajungeţi dumneavoastră, bunăoară, din oraş pînă aici?

— Am doi cai de rasă, încalec pe unul din ei, merg la pas pînă la marginea oraşului, oprindu-mă din cînd în cînd să citesc inscripţiile şi firmele, dar de îndată ce mă aflu departe

de privirile oamenilor, calul meu o porneşte într-un galop care-i îngăduie să străbată în douăzeci de minute cele trei leghe şi jumătate cît sînt de-aici pînă-n oraş. Odată sosit în pădurea Méridor, caut să mă orientez şi să găsesc zidul parcului; numai că zidul e lung, foarte lung, iar parcul e mare. Ieri am cercetat zidul în fel şi chip mai bine de patru ore, căţărîndu-mă ici şi colo în speranţa că o să vă zăresc. Aproape îmi pierdusem nădejdea, cînd v-am văzut către seară, în clipa cînd intraţi în casă; cei doi cîini mari ai baronului mergeau sărind după dumneavoastră, iar doamna de Saint-Luc ţinea în mîna ridicată în aer o potîrniche, la care ogarii încercau să ajungă; apoi aţi dispărut.

Am sărit pe-acolo, am dat fuga spre locul unde aţi stat mai înainte şi, văzînd iarba culcată la pămînt şi muşchiul strivit, mi-am zis că pesemne aţi ales acel colţişor atît de plin de farmec în zilele cu soare. Atunci, ca să pot recunoaşte uşor locul, am presărat acolo rămurele, ca la vînătoare; şi oftînd într-una, ceea ce îmi face îngrozitor de rău...

— Din lipsă de obişnuinţă — îl întrerupse Jeanne, zîmbind.

— Nu zic ba, doamnă... deci, oftînd într-una, ceea ce îmi face îngrozitor de rău, repet. am pornit spre oraş. Eram foarte obosit; în plus, tot urcîndu-mă prin copaci, îmi sfîşiasem şi haina de culoarea scorţişoarei. Dar, în ciuda hainei rupte şi a nădufului din piept inima îmi tresălta de bucurie: vă văzusem!

— Iată, cred eu, o minunată povestire — zise Jeanne — şi faptul că aţi învins toate piedicile mi se pare un lucru deosebit de frumos şi dovedeşte mult curaj. Numai că eu, în locul dumneavoastră, mi-aş fi cruţat haina şi, mai ales, aş fi avut grijă de mîinile mele frumoase şi albe. Priviţi în ce hal sînt ale dumneavoastră, zgîriate de mărăcini!

— Da. Însă n-aţi fi văzut-o pe aceea pe care eu am venit s-o văd!

— Ba, dimpotrivă, aş fi văzut-o, şi chiar cu mult mai bine decît aţi văzut-o dumneavoastră pe Diane de Méridor sau pe doamna de Saint-Luc.

— Şi cum aţi fi făcut? întrebă Bussy, pripit.

— Aş fi venit de-a dreptul la podul castelului Méridor şi aş fi intrat în curte. Domnul baron m-ar fi strîns în braţe, doamna de Monsoreau m-ar fi aşezat la masă lîngă dînsa, domnul de Saint-Luc ar fi făcut cu mine anagrame. Era cel

mai simplu lucru din lume ; e adevărat însă că lucrul cel mai simplu din lume este tocmai lucrul la care îndrăgostiţii nu se gîndesc niciodată.
Bussy clătină din cap, zîmbind şi uitîndu-se la Diane.
— O, nu — rosti el — nu ! Ceea ce aţi fi făcut dumneavoastră i se potrivea oricui, afară de mine.
Diane se înroşi ca un copil, şi acelaşi zîmbet, aceeaşi privire se iviră în ochii şi pe buzele ei.
— Hm, după cît se pare — interveni Jeanne — nu mai înţeleg nimic din bunele maniere !
— Nu ! spuse Bussy, clătinînd din cap. Nu, n-aş fi putut merge de-a dreptul la castel ! Doamna e măritată, iar domnul baron este dator faţă de soţul fiicei sale, oricine ar fi acesta, să vegheze cu străşnicie asupra ei.
— Bravo ! exclamă Jeanne. Poftim, mai primesc şi o lecţie de bună-cuviinţă ! Mulţumesc, domnule de Bussy, o merit ; asta o să mă înveţe minte să nu mă mai amestec în treburile nebunilor.
— Nebunilor ? repetă Diane.
— Nebuni sau îndrăgostiţi — răspunse doamna de Saint-Luc — şi, în consecinţă...
O sărută pe Diane pe frunte, îi făcu o reverenţă lui Bussy şi se grăbi să-i lase singuri.
Diane vru s-o oprească şi întinse mîna, dar Bussy o apucă de cealaltă ; ţintuită astfel pe loc de iubitul ei, tînăra femeie se hotărî să-şi lase prietena să plece.
Bussy şi Diane rămaseră deci singuri.
Diane se uită după doamna de Saint-Luc, care se îndepărta culegînd flori, apoi, roşind, se aşeză jos. Bussy se culcă la picioarele ei.
— Nu-i aşa că am procedat bine, doamnă, şi că nu mă osîndiţi în nici un fel ? întrebă el.
— Nu mă voi preface — îi răspunse Diane — şi de altfel, îmi cunoaşteţi gîndurile cele mai tainice ; într-adevăr nu vă osîndesc, însă indulgenţa mea se opreşte aici. Dorindu-vă, chemîndu-vă, aşa cum am făcut adineauri, îmi ieşisem din minţi, eram vinovată.
— Ei, Doamne ! Ce tot spui, Diane ?
— Da, conte, spun adevărul ! Am tot dreptul să-l fac nefericit pe domnul de Monsoreau, care m-a împins la o astfel de hotărîre, dar nu am acest drept dacă fac fericit pe un altul. Pot să-i refuz prezenţa, zîmbetul, dragostea mea, dar

dacă toate acestea le-aş dărui altuia, l-aş jefui pe acela care, împotriva dorinţei mele, îmi este totuşi stăpîn.
Bussy asculta toată această morală, înarmîndu-se cu răbdare — morală, ce-i drept, foarte îndulcită de graţia şi de blîndeţea cu care o rostise Diane.
— Acum e rîndul meu să vorbesc, aşa e ? întrebă el.
— Vorbiţi ! răspunse Diane.
— Deschis ?
— Vorbiţi !
— Ei bine, doamnă, în tot ce aţi spus n-am găsit nici un cuvînt care să vă fi izvorît din adîncul inimii !
— Cum ?
— Ascultaţi-mă cu răbdare, doamnă. Aţi văzut că şi eu v-am ascultat cu destulă răbdare ; m-aţi copleşit sub năvala sofismelor !
Diane tresări.
— Cînd principiile de morală ades repetate n-au nimic comun cu realitatea, ele nu-s altceva decît sofisme — continuă Bussy. În schimb, acestor sofisme, eu, doamnă, le voi opune numai adevărul. Un bărbat, spuneţi dumneavoastră, vă e stăpîn ; dar oare vi l-aţi ales dumneavoastră ? Nu, ci v-a fost impus de o fatalitate oarbă, iar dumneavoastră v-aţi supus. Aveţi de gînd să suferiţi toată viaţa de pe urma acestei constrîngeri atît de mişeleşti ? Dacă-i aşa, atunci eu trebuie să vă scap.
Diane deschise gura să spună ceva, însă Bussy o opri cu un semn :
— O, ştiu, ce-mi veţi răspunde. Îmi veţi răspunde că, dacă-l provoc la duel pe domnul de Monsoreau şi dacă îl ucid, n-o să mă mai revedeţi niciodată... Fie, voi muri de durere dacă nu vă voi mai revedea, în schimb dumneavoastră veţi trăi liberă, veţi trăi fericită, veţi putea face fericit un bărbat cinstit, care, în bucuria lui, va binecuvînta uneori numele meu, zicînd : „Îţi mulţumesc, Bussy, îţi mulţumesc pentru că ne-ai scăpat de acel groaznic Monsoreau". Şi chiar dumneata însăţi, Diane, dumneata care n-ai avea curajul să-mi mulţumeşti, eu fiind în viaţă, o dată ce voi fi mort, îmi vei mulţumi totuşi.
Tînăra femeie apucă mîna contelui şi o strînse drăgăstos.
— Bussy, n-am auzit încă din gura dumitale nici un cuvînt de implorare, nimic, şi iată că ai şi început să ameninţi ! îl dojeni ea.

— Să ameninţ ? Vai, Dumnezeu mă aude şi îmi cunoaşte gîndurile. Te iubesc atît de fierbinte, Diane, încît nu mă voi purta de loc aşa cum s-ar purta un altul în locul meu. Ştiu că îţi sînt drag. Doamne, nu spune nu, te-ai coborî printre acele fiinţe josnice ale căror vorbe sînt dezminţite de fapte. Ştiu că mă iubeşti, deoarece ai mărturisit-o. Apoi, o dragoste ca a mea, crede-mă, străluceşte ca soarele şi dă viaţă tuturor inimilor pe care le atinge cu razele ei. Aşa că n-am să te implor şi nici n-am să mă mistui de disperare. Nu, am să mă plec, am să-ţi îmbrăţişez genunchii şi am să-ţi spun, cu mîna dreaptă pe inimă, pe această inimă care n-a minţit niciodată, nici din interes, nici de frică, am să-ţi spun : „Diane, te iubesc şi am să te iubesc întreaga mea viaţă ! Diane, jur înaintea cerului că sînt gata să mor pentru dumneata şi că aş muri adorîndu-te". Iar dacă îmi vei răspunde din nou : „Pleacă, nu fura fericirea altuia", mă voi ridica fără nici un suspin, fără cel mai mic semn, mă voi ridica din locul acesta, unde totuşi sînt atît de fericit, te voi saluta, plecîndu-mă adînc şi zicîndu-mi : „Femeia aceasta nu mă iubeşte şi nu mă va iubi niciodată". Voi pleca şi nu mă vei mai vedea nicicînd. Dar cum devotamentul pe care ţi-l port este şi mai mare decît dragostea mea, cum dorinţa-mi de a te vedea fericită va supravieţui convingerii că eu însumi nu pot fi fericit, cum nu-i voi fi răpit altuia dreptul la fericire, voi avea cel puţin dreptul de a-i răpi viaţa, sacrificîndu-mi-o totodată pe a mea. Iată ce voi face, doamnă, şi asta numai din teama de a nu te şti veşnic sclavă şi pentru ca nu cumva sclavia să-ţi fie pretext de a-i face nenorociţi pe oamenii de treabă care te iubesc.

Rostind aceste cuvinte, Bussy se înecă de emoţie. Diane putu citi în privirea lui scînteietoare şi cinstită o nestrămutată hotărîre : ea îşi dădu seama că el va face întocmai precum spunea, că, neîndoielnic, toate vorbele sale vor fi traduse în fapte. Şi aşa cum se topeşte zăpada sub razele soarelui de april, tot astfel dîrzenia ei se topi la flacăra privirii lui Bussy.

— Ei bine — zise ea — îţi mulţumesc, prietene, pentru asprimea pe care mi-o arăţi. Faptul că mă scuteşti pînă şi de remuşcarea de a fi cedat este o delicateţe din partea dumitale. Dar mă vei iubi oare pînă la moarte, după cum spui ? Nu voi fi oare numai o jucărie a fanteziei dumitale şi nu mă vei face să simt într-o bună zi, amara părere de rău de a nu fi plecat urechea la glasul domnului de Monsoreau ? O, nu, nu mă gîndesc să pun condiţii : sînt învinsă, nu-mi mai aparţin, sînt a dumitale, Bussy, prin dragoste, cel puţin. Rămîi deci, prietene, şi acum că viaţa mea îţi aparţine, veghează asupra amîndurora.

Cu aceste cuvinte, Diane îşi puse mîna-i albă şi delicată pe umărul lui Bussy, întinzîndu-i-o pe cealaltă, de care tînărul îşi lipi buzele arzătoare ; simţindu-i sărutarea, ea fremătă din tot trupul. În clipa aceea se auzi pasul lin al Jeannei, însoţit de o tuse uşoară, prevenitoare. Jeanne aducea un buchet de flori proaspete şi un fluture, poate cel dintîi care se încumetase să iasă din gogoaşa-i de mătase : era un fluture mare, cu aripile colorate în roşu şi negru.

Instinctiv, mîinile lor împreunate se despărţiră. Jeanne băgă de seamă.

— Să mă iertaţi că vă tulbur, scumpii mei prieteni — spuse ea — dar trebuie să ne întoarcem acasă, dacă vrem să nu ne caute careva pe aici. Domnule conte, fiţi aşa de bun şi încălecaţi pe calul dumneavoastră cel grozav, care face patru leghe în jumătate de oră, şi lăsaţi-ne pe noi să străbatem cît mai încet cu putinţă cei o mie cinci sute de paşi care ne despart de castel ; pare-mi-se, avem tare multe de vorbit. De ! Iată cum pierdeţi, din încăpăţînarea dumneavoastră, domnule de Bussy, cina la castel, care este nemaipomenită, îndeosebi pentru un om care bate drumurile călare şi se caţără pe ziduri, după cum pierdeţi şi toate glumele ce le-am fi putut face împreună, fără a mai vorbi de schimbul de priviri ce aduc o ucigătoare mîngîiere inimii. Hai, Diane, să mergem !

Şi Jeanne îşi luă de braţ prietena, străduindu-se oarecum s-o tragă după ea. Bussy privi surîzînd spre cele două prietene. Pe jumătate întoarsă spre el, Diane îi întinse mîna. Cavalerul se apropie de cele două femei.

— Ei bine, asta e tot ce-mi spui ? întrebă el.

— Pe mîine ! Nu e de la sine înţeles ? răspunse Diane.

— Numai pe mîine ?

— Pe mîine şi pe totdeauna.

Tînărul nu-şi putu stăpîni un strigăt uşor de bucurie ; el îşi lipi buzele de mîna Dianei, apoi, trimiţînd un ultim salut celor două femei, se îndepărtă sau mai bine zis o porni în fugă spre zid. Simţea că trebuie să facă un mare efort pentru a se despărţi de bună voie de aceea de care nu mai nădăjduise să se poată apropia.

Diane îl urmări cu privirea pînă se pierdu în desişul crîngului şi, ţinînd-o de braţ pe prietena sa, ascultă pînă cînd zgomotul paşilor lui se stinse cu desăvîrşire prin frunziş.

— Ei, şi acum — zise Jeanne cînd Bussy nu se mai văzu şi nu se mai auzi de loc — vrei să stăm niţel de vorbă, Diane ?

— Ah, da — răspunse tresărind tînăra femeie, ca şi cînd glasul prietenei sale o trezea dintr-un vis. Te-ascult.

— Bun. Află că mîine mă duc la vînătoare cu Saint-Luc şi cu tatăl tău.

— Cum aşa ? Mă laşi singură la castel ?

— Ascultă, scumpo, am şi eu principiile mele de morală şi sînt anumite lucruri pe care nu le pot face.

— Vai, Jeanne, cum îmi spui tu mie, prietena ta, asemenea vorbe aspre ? rosti doamna de Monsoreau, pălind.

— Nu există prietenă şi neprietenă în astfel de tărăşenii — continuă doamna de Saint-Luc, la fel de liniştită. Nu pot să mai continui în felul ăsta.

— Credeam că ţii la mine, Jeanne, şi iată că îmi frîngi inima ! exclamă tînăra femeie, cu lacrimi în ochi. Zici că nu mai poţi continua în felul ăsta : ei bine, ce anume nu mai poţi să continui ?

— Nu mai pot continua să vă împiedic de a vă iubi în voie, bieţi îndrăgostiţi ce sînteţi ! şopti Jeanne la urechea prietenei sale.

Diane o cuprinse în braţe pe glumeaţă şi îi acoperi cu sărutări obrajii catifelaţi. Cum o ţinea îmbrăţişată, deodată răsunară în văzduh semnalele zgomotoase ale cornului de vînătoare.

— Auzi, ne cheamă ! zise Jeanne. Bietul Saint-Luc îşi pierde răbdarea. Te rog, nu fi mai rea faţă de el decît vreau eu să fiu faţă de îndrăgostitul în haine de culoarea scorţişoarei.

XXIX

CUM LUI BUSSY I SE OFERIRĂ TREI SUTE DE PISTOLI PENTRU CALUL SĂU, IAR EL ÎL DĂDU PE GRATIS

In ziua următoare, Bussy părăsi Angers-ul înainte ca cetăţenii cei mai vrednici din oraş să-şi fi luat gustarea de dimineaţă. Nu alerga. Zbura. Diane se urcase pe una din

terasele castelului, de unde se vedea drumul cotit şi albicios şerpuind printre cîmpiile verzi. Ea zări un punct negru înaintînd ca un meteor şi lăsînd în urmă-i, din ce în ce mai mult, panglica întortocheată a şoselei. Coborî cît ai clipi, ca să nu-l facă pe Bussy să aştepte şi să aibă ea meritul de a fi cea care a aşteptat.

Razele soarelui abia începeau să dezmierde creştetul stejarilor uriaşi ; prin iarbă străluceau perlele picăturilor de rouă. Din depărtări, pe dealuri, se auzea cornul de vînătoare al lui Saint-Luc, pe care Jeanne îl îndemna într-una să sune cît mai des spre a-i aminti prietenei sale ajutorul pe care i-l dăduse, lăsînd-o singură.

Diane îşi simţea inima cuprinsă de o bucurie atît de nemărginită, de răscolitoare, se simţea atît de ameţită de tinereţea, de frumuseţea, de dragostea ei, încît uneori, în timp ce fugea ca vîntul, i se părea că trupul său pluteşte pe aripi nevăzute. Dar drumul de la castel pînă în crîng era lung, iar picioarele tinerei femei osteniră tot călcînd prin iarba înaltă şi de cîteva ori ea îşi pierdu răsuflarea ; aşa încît nu izbuti să ajungă la întîlnire decît în clipa cînd Bussy, ivindu-se o clipă pe creasta zidului, sărea în parc. O văzu alergînd. Ea scoase un strigăt de bucurie ; tînărul îi ieşi în întîmpinare, cu braţele deschise, iar Diane se grăbi spre el, apăsîndu-şi inima cu amîndouă mîinile : salutul lor de dimineaţă fu o caldă şi îndelungă îmbrăţişare.

Ce aveau să-şi spună ? Se iubeau.

Ce gîndeau ei ? Se uitau unul la celălalt.

Ce mai puteau dori ? Şedeau unul lîngă celălalt şi se ţineau de mînă.

Ziua se scurse ca o clipă.

Cînd Diane, cea dintîi, se trezi din acea dulce toropeală, care nu-i altceva decît somnul unei inimi pline de fericire, Bussy o strînse, visătoare, la piept şi îi spuse :

— Diane, mi se pare că viaţa mea a început de azi, mi se pare că de astăzi văd limpede drumul ce duce spre veşnicie. Crede-mă, Diane, eşti lumina care-mi arată fericirea ; nu ştiam nimic despre această lume şi nici despre oamenii din ea. De aceea repet ceea ce ţi-am spus ieri ; prin tine am început să trăiesc, cu tine voi muri.

— Iar eu — răspunse ea — eu care într-o zi m-am aruncat fără nici o părere de rău în braţele morţii, tremur astăzi de teamă că n-am să trăiesc destul de mult spre a mă bucura de toate comorile pe care mi le făgăduieşte dra-

gostea ta. Dar spune-mi, Louis, de ce nu vii la castel ? Tata ar fi fericit să te vadă, domnul de Saint-Luc îţi este prieten şi e discret... Gîndeşte-te ce minunat ar fi să ne putem vedea un ceas mai mult.

— Nu, Diane, dacă vin pentru un ceas la castel, voi veni mereu, şi dacă vin, tot ţinutul va şti, iar dacă zvonul ajunge la urechea acelui căpcăun, care e soţul dumitale, el va sosi aici cît ai clipi... Mi-ai interzis să te scap de el.

— La ce bun ? zise ea.

— Ei bine, pentru a ne pune la adăpost, adică pentru a ne pune la adăpost fericirea noastră, trebuie ca nimeni să nu ne cunoască taina. De altfel, doamna de Saint-Luc ştie de ea, aşa că o s-o afle şi Saint-Luc.

— Cum, de ce ?

— Începînd de azi, tu mi-ai ascunde mie ceva ? întrebă Bussy.

— Nu... într-adevăr.

— I-am trimis astăzi un bileţel lui Saint-Luc, cerîndu-i o întîlnire la Angers. Va veni şi voi avea astfel cuvîntul lui de gentilom că n-o să sufle nimănui vreun cuvînt. Taina noastră este cu atît mai importantă, scumpa mea Diane, cu cît, fără îndoială, că sînt căutat pretutindeni. Cînd am părăsit Parisul, lucrurile luaseră o întorsătură destul de gravă.

— Ai dreptate... şi-apoi tata este un om atît de scrupulos, încît ar fi capabil, deşi mă iubeşte foarte mult, să-i scrie domnului de Monsoreau.

— Aşadar, să ne ascundem cît mai bine ; şi dacă Domnul ne va da pe mîna duşmanului, cel puţin vom putea spune că am încercat să facem tot ceea ce ne-a stat în putinţă.

— Dumnezeu e bun, Louis, nu te îndoi de el în clipa asta.

— Nu mă îndoiesc de Dumnezeu, dar mă tem de vreun diavol pe care fericirea noastră l-ar putea supăra.

— Spune-mi adio, dragul meu stăpîn, şi nu mai alerga atît de repede la întoarcere : calul tău mă sperie !

— Nu-ţi fie frică, a şi învăţat drumul. E cel mai blînd şi cel mai de nădejde trăpaş pe care am încălecat vreodată. Cînd mă întorc în oraş, cufundat în cele mai dulci gînduri, el mă duce fără a mai trebui să pun mîna pe frîu.

Cei doi îndrăgostiţi schimbară mii de cuvinte de acest fel, întrerupte de mii de sărutări. În cele din urmă, cornul de vînătoare răsună în apropierea castelului : semnalul hotărît între Jeanne şi prietena sa. Bussy plecă.

Cînd ajunse aproape de Angers, visînd la această îmbătătoare zi şi mîndru de a fi liber — el, omul pe care onorurile, grijile bogăţiei şi favorurile unui prinţ de sînge îl ţineau legat cu lanţuri de aur — băgă de seamă că nu mai era mult pînă la închiderea porţilor oraşului. Calul, care păscuse toată ziua pe pajişte, continuase să pască şi pe drum : se lăsa noaptea. Bussy tocmai se pregătea să dea pinteni bidiviului spre a cîştiga timpul pierdut, cînd auzi în urma lui zgomot de cai în galop.

Pentru un om care se ascunde, mai ales dacă e şi îndrăgostit, totul pare o ameninţare. Îndrăgostiţii se aseamănă deci cu hoţii.

Bussy se întrebă dacă n-ar fi mai înţelept din parte-i s-o pornească la galop pentru a se depărta cît mai mult sau, şi mai bine, să se dea la o parte spre a-i lăsa să treacă pe călăreţii care veneau din urmă. Dar ei goneau atît de iute, încît într-o secundă îl şi ajunseră : erau doi.

Socotind că nu e o laşitate să te fereşti de doi oameni atunci cînd tu faci cît patru, el se trase la marginea drumului şi-l zări pe unul dintre cei doi călăreţi, ai cărui pinteni se înfigeau adînc în coastele calului, îmboldit de altfel şi de numeroasele lovituri de biciuşcă pe care i le trăgea tovarăşul său.

— Iată oraşul ! strigă acesta din urmă cu un pronunţat accent gascon. Încă trei sute de lovituri de bici şi încă o sută de pinteni, un pic de curaj şi de vlagă...

— Da, dar calul abia mai suflă, tremură, se împleticeşte, nu mai vrea să meargă — răspunse cel din faţă. Aş da o sută de cai, numai ca să fiu în clipa asta înlăuntrul oraşului meu.

„Trebuie să fie vreun angevin întîrziat — gîndi Bussy. Totuşi... cum te prosteşte frica !... Mi se pare cunoscută vocea asta. Uite cum se clatină calul..."

În clipa aceea, călăreţii ajunseră chiar în dreptul lui Bussy.

— Hei, bagă de seamă, domnule ! strigă el. Scoate picioarele din scări, scoate-le repede, calul se prăbuşeşte !

Într-adevăr, calul se prăvăli brusc într-o rînă, un picior îi zvîcni de parcă ar fi arat pămîntul, apoi răsuflarea lui şuierătoare încetă brusc, ochii i se înceţoşară, spuma îi năpădea pe nări, înăbuşindu-l ; în cele din urmă, animalul muri.

— Domnule, vă dau trei sute de pistoli pentru calul dumneavoastră — i se adresă lui Bussy cavalerul necunoscut.

— Dumnezeule ! exclamă gentilomul, apropiindu-se.

— Auziţi, domnule ? Sînt foarte grăbit...

— Alteţă, vi-l dau pe gratis — răspunse emoţionat Bussy, recunoscîndu-l pe ducele de Anjou.

În aceeaşi clipă se auzi ţăcănitul unui pistol pe care îl încărca însoţitorul ducelui.

— Opreşte-te ! strigă ducele de Anjou către nemilosul său apărător. Opreşte-te, domnule d'Aubigné ! Naiba să mă ia dacă omul ăsta nu-i Bussy !

— Da, alteţă, eu sînt ! Dar ce dracu v-a apucat să omorîţi caii la ora asta şi pe un drum cum e ăsta ?

— Ah, e domnul de Bussy ! zise d'Aubigné. Atunci, monseniore, nu mai aveţi nevoie de mine... Daţi-mi voie, cum spune sfînta scriptură, să mă întorc la cel ce m-a trimis.

— Da, însă nu fără a primi mulţumirile mele cele mai sincere şi făgăduinţa unei prietenii de nezdruncinat — îi răspunse prinţul.

— Primesc totul, monseniore, şi într-o zi o să vă reamintesc aceste cuvinte.

— Domnul d'Aubigné... Monseniore !... Am impresia că visez ! exclamă Bussy.

— Păi cum, nu ştiai ? întrebă prinţul cu o undă de nemulţumire şi de sfidare în glas, care tînărului gentilom nu-i scăpă... Dacă te afli aici, nu te afli fiindcă m-aşteptai pe mine ?

„Drace ! Să nu ne compromitem" — îşi zise Bussy, gîndindu-se cît de suspectă putea să pară în mintea bănuitoare a prinţului şederea lui într-ascuns în ţinutul Anjou.

— Făceam mai mult decît să v-aştept — rosti cu glas tare — şi acum, dacă vreţi să intraţi în oraş înainte de a se închide porţile, săriţi în şa, monseniore !

Şi-i oferi calul său prinţului, care între timp se grăbise să-şi uşureze propriu-i bidiviu de cîteva hîrtii importante ascunse între şa şi valtrap.

— Atunci, rămas bun, monseniore — zise d'Aubigné, întorcîndu-şi brusc armăsarul în direcţie opusă. Domnule de Bussy, al dumneavoastră prea plecat.

Şi porni.

Bussy se aruncă uşor pe crupa calului, în spatele stăpînului său, şi mînă spre oraş, întrebîndu-se în sinea lui dacă

prinţul acesta înveşmîntat în negru nu era cumva însuşi diavolul pe care iadul, gelos de fericirea sa, i-l scotea în cale.

Intrară în Angers o dată cu ecoul celui dintîi sunet de trompetă al străjii.

— Ce facem acum, monseniore ?

— Mergem la castel. Să se înalţe pavilionul, să vină toţi să mi se închine, să fie chemaţi toţi nobilii din ţinut.

— Nimic mai lesne — zise Bussy, hotărît, spre a cîştiga timp, să se arate cît mai supus şi, de altfel, năucit el însuşi de întîmplare pentru a fi oricum, numai pasiv nu.

— Hei, trîmbiţaşi ! le strigă apoi crainicilor care, după ce sunaseră o dată, se întorceau.

Soldaţii se uitară la ei fără însă a le acorda vreo atenţie, dat fiind că nu vedeau decît doi inşi colbuiţi, destul de modest îmbrăcaţi şi de pe chipurile cărora curgea năduşeala.

— Aha ! se oţărî Bussy, îndreptîndu-se spre ei. Va să zică stăpînul nu mai e cunoscut în casa lui ?... Să vină numaidecît comandantul străjii.

Tonul lui semeţ îi făcu pe soldaţi să se fîstîcească repede. Unul dintre ei se apropie.

— Isuse Cristoase ! strigă înspăimîntat, după ce-l privi atent pe duce. Nu cumva e însuşi domnul şi stăpînul nostru ?

Ducele era uşor de recunoscut, după sluţenia nasului său, care — aşa cum spunea cîntecelul scornit de Chicot — semăna cu două nasuri.

— Monseniorul duce ! adăugă acelaşi om, agăţîndu-se de braţul celuilalt trîmbiţaş, care sări în sus, la fel de uluit.

— Iată, acuma că ştiţi tot aşa de bine ca şi mine — li se adresă Bussy — umflaţi-vă bojocii, suflaţi să crape trîmbiţele, pentru ca într-un sfert de ceas tot oraşul să ştie că a sosit monseniorul. Noi, monseniore, să ne îndreptăm domol spre castel. Cînd vom ajunge, masa va fi pusă şi ne va aştepta cum se cuvine.

Într-adevăr, după cel dintîi semnal al trîmbiţaşilor, se strînseră pîlcuri de oameni, după cel de-al doilea, copiii şi femeile începură să forfotească pe străzi, strigînd :

— A sosit monseniorul în oraş !... Trăiască monseniorul !

Consilierii, guvernatorul, gentilomii cei mai de vază dădură fuga la palat, urmaţi de o mulţime ale cărei rînduri se îngroşau mereu. După cum prevăzuse Bussy, autorităţile oraşului se şi găseau la castel, înainte ca prinţul să sosească,

pregătite a-l primi în chipul cel mai solemn. Pe cînd străbătea piaţa, abia îşi putu croi drum prin mulţime ; dar Bussy îl văzu pe unul dintre trîmbiţaşii de mai înainte, iar acesta, lovind cu trîmbiţa în dreapta şi-n stînga, deschise prinţului o cărare şi pe aici alteţa sa putu ajunge pînă la treptele castelului.

Bussy forma ariergarda.

— Domnilor şi preacredincioşi prieteni — rosti prinţul — am venit să caut adăpost în bunul meu oraş Angers. La Paris, primejdii cumplite mi-au ameninţat viaţa : mi-am pierdut chiar şi libertatea. Cu ajutorul unor buni prieteni am reuşit să fug. Bussy îşi muşcă buzele, ghicind tîlcul privirii ironice a lui François. Dar, de cînd mă ştiu în oraşul vostru, atît liniştea cît şi viaţa mea sînt în siguranţă.

Uluiţi, funcţionarii strigară, nu însă cu cine ştie ce tragere de inimă : „Trăiască stăpînul nostru !“

Mulţimea, care spera să-şi primească darurile obişnuite de fiece dată cînd prinţul se întorcea, prinse să urle din răsputeri : „Trăiască !“

— Acum să cinăm — hotărî prinţul — fiindcă n-am pus nimic în gură de azi-dimineaţă.

Într-o clipă, ducele fu înconjurat de toată curtea pe care, ca duce de Anjou, o întreţinea la Angers şi dintre rîndurile căreia doar cei mai de vază îşi cunoşteau stăpînul. Apoi veniră la rînd gentilomii şi doamnele oraşului. Recepţia dură pînă la miezul nopţii.

Oraşul fu iluminat, prin pieţe şi pe uliţe răsunară muschete, se trase clopotul catedralei, iar vîntul purtă pînă la Méridor ecourile zgomotoase ale tradiţionalei veselii a bunilor angevini.

XXX

DIPLOMAŢIA DOMNULUI DUCE DE ANJOU

Cînd împuşcăturile muschetelor se mai domoliră pe străzi, cînd sunetul clopotelor se stinse, cînd anticamerele se goliră de oameni, cînd, în sfîrşit, Bussy şi ducele de Anjou rămaseră singuri, ducele spuse :

— Să stăm de vorbă !

Într-adevăr, datorită minţii sale ascuţite, François îşi dăduse seama că, din clipa întîlnirii lor, Bussy se arătase mult mai săritor decît se arăta de obicei ; şi fiind un foarte bun cunoscător al moravurilor de la curte, el înţelese că viteazul cavaler se afla într-o încurcătură şi că, prin urmare, cu puţină dibăcie, ar putea profita de situaţia gentilomului.

Dar Bussy avusese timpul să se pregătească şi acum îl aştepta pe prinţ, sigur de sine.

— Da, să stăm de vorbă, monseniore — răspunse el.

— Ultima oară cînd ne-am văzut — începu prinţul — erai foarte bolnav, bietul meu Bussy !

— Într-adevăr, monseniore, eram foarte rău bolnav şi e aproape o minune că am scăpat — răspunse tînărul.

— În ziua aceea — continuă ducele — se afla la căpătîiul dumitale un oarecare medic, tare turbat în dorinţa lui de a te salva, fiindcă muşca al dracului, pare-mi-se, pe toţi cei ce voiau să se apropie de dumneata.

— Şi asta e adevărat, căci Haudouin ţine foarte mult la mine.

— Şi cu nici un preţ nu-ţi îngăduia să părăseşti patul, nu-i aşa ?

— Fapt care mă făcea şi pe mine să turbez, după cum a putut vedea şi alteţa voastră.

— Dar — continuă ducele — dacă turbai aşa de straşnic, n-aveai decît să-l dai la toţi dracii pe medic şi să vii cu mine, cum te rugasem.

— De ! zise Bussy, sucindu-şi şi răsucindu-şi într-o sută de feluri pălăria lui de spiţer.

— Însă, întrucît era vorba de o treabă serioasă, ţi-a fost frică să nu te compromiţi — urmă ducele.

— Poftim ?! exclamă Bussy, înfundîndu-şi pe ochi, dintr-un singur pumn, aceeaşi pălărie. Mă înşel eu, prinţe, sau aţi spus că mi-a fost frică să nu mă compromit ?

— Da, aşa am spus — sublinie ducele.

Bussy sări drept în picioare.

— Ei bine, aţi minţit, monseniore — strigă el — şi v-aţi minţit în primul rînd pe dumneavoastră, deoarece nu credeţi o iotă, nici măcar o iotă, din tot ce-aţi spus. Pe pielea mea găseşti douăzeci de cicatrice care arată că m-am compromis uneori, dar că niciodată nu mi-a fost frică. Şi, pe cinstea mea, cunosc destui oameni care n-ar putea să pretindă una ca asta, necum s-o dovedească arătînd asemenea urme !

— Argumentele dumitale sînt întotdeauna definitive, domnule de Bussy — răspunse ducele, foarte palid și enervat. Cînd ești învinuit, strigi mai tare decît învinuitorul și atunci îți închipui că ai dreptate.

— O, n-am întotdeauna dreptate, monseniore — zise gentilomul — asta o știu eu prea bine, dar tot atît de bine știu și cînd greșesc.

— Ei, și cînd greșești, mă rog ?

— Cînd mă pun în slujba unor oameni ingrați.

— Domnule, mi se pare că uiți cu cine vorbești — rosti prințul, ridicîndu-se brusc în picioare, cu acea demnitate care îi era caracteristică în unele împrejurări.

— Ei bine, da, uit, monseniore ! replică Bussy. Uitați și dumneavoastră, măcar o dată în viață, uitați cine sînteți sau uitați cu cine vorbiți.

Bussy făcu doi pași spre a părăsi încăperea, însă prințul se dovedi mai ager și gentilomul se pomeni cu ducele postat în fața ușii.

— Tăgăduiești, domnule — zise el — că în ziua în care ai refuzat să ieși din casă pentru a merge cu mine, ai plecat totuși o clipă mai tîrziu în oraș ?

— Eu, monseniore, nu tăgăduiesc niciodată nimic, nu tăgăduiesc decît atunci cînd cineva încearcă să-mi smulgă mărturisiri cu de-a sila.

— Atunci, spune-mi, de ce te-ai încăpățînat să nu vii cu mine ?

— Pentru că eram ocupat.

— Acasă la dumneata ?

— Acasă la mine sau în altă parte.

— Credeam că atunci cînd un gentilom este în serviciul unui prinț, treburile sale cele mai importante sînt treburile acestui prinț.

— Și, de obicei, cam cine se ocupă de treburile dumneavoastră, dacă nu eu, monseniore ?

— Nu zic nu ; de obicei ești credincios și devotat. Tocmai de aceea îți voi spune mai mult decît atît, și anume că îți iert toanele rele.

— Ah, sînteți foarte bun !

— Da, deoarece aveai într-adevăr motive să-mi porți pică.

— Recunoașteți, monseniore ?

— Da. Îți făgăduisem dizgrația domnului de Monsoreau. Mi se pare că îl urăști grozav pe domnul de Monsoreau ?

— Eu ? Cîtuși de puțin. Găsesc doar că are o mutră foarte respingătoare și că aș dori să fie îndepărtat de la curte pentru a nu mă pomeni toată ziua în față cu mutra lui. Dumneavoastră, dimpotrivă, vă place cum arată. Fiecare cu gusturile lui !

— Atunci, dacă acesta era singurul dumitale motiv de a te bosumfla ca un copil răsfățat și arțăgos, am să-ți spun că ai greșit de două ori refuzînd să ieși cu mine, dar ieșind apoi pentru a săvîrși niște isprăvi inutile.

— Eu am săvîrșit isprăvi inutile ? Adineauri m-ați acuzat că mi-a fost... Ei, monseniore, hai să fim consecvenți : ce vitejii am săvîrșit ?

— Uite ce este : că îi urăști pe domnul d'Épernon și pe domnul de Schomberg, asta o înțeleg foarte bine. Și eu îi urăsc, ba chiar îi urăsc de moarte. Dar, deocamdată, trebuie să te mărginești la atît și să aștepți momentul potrivit.

— Ohoho ! exclamă Bussy. Oare ce se ascunde sub vorbele dumneavoastră, monseniore ?

— Omoară-i, dracului, omoară-i pe amîndoi, omoară-i pe toți patru, am să-ți fiu cu atît mai recunoscător, dar nu-i ațîța, nu-i scoate din sărite, mai ales cînd ești departe, deoarece furia lor se varsă asupra mea.

— Păi ce i-am făcut eu acestui onorabil gascon ?

— Vorbești despre d'Épernon, nu-i așa ?

— Da.

— Ai asmuțit lumea să azvîrle în el cu pietre.

— Eu ?

— În așa hal, încît s-a ales cu haina sfîșiată, cu pelerina numai zdrențe și a ajuns la Luvru doar în pantaloni.

— Bun — zise Bussy — unul la mînă ! Acum să vedem ce-i cu neamțul. Cu ce-am greșit față de domnul de Schomberg ?

— Doar n-ai să negi că din pricina ta a fost vopsit în albastru ! Cînd l-am văzut eu, la trei ceasuri după pățania sa, încă mai păstra culoarea azurie. Și dumneata numești asta o glumă bună ! Haida de !

Și fără să vrea, prințul izbucni în rîs, pe cînd Bussy, amintindu-și și el de mutra pe care o făcea Schomberg în hîrdău, nu se putu abține să nu rîdă în hohote.

— Așadar, lumea crede că eu le-am jucat festa asta ? întrebă el.

— Că doar nu le-oi fi jucat-o eu !

— Şi mai aveţi curajul, monseniore, de a învinui un om care are astfel de idei! Nu zău, sînteţi un ingrat, aşa cum v-am spus adineauri.

— De acord. Acuma spune drept: dacă într-adevăr în acest scop ai ieşit din casă, te iert.

— Zău?

— Da, pe cuvînt de cinste! Dar cu asta nu înseamnă că am ajuns la capătul învinuirilor pe care am să ţi le aduc.

— Daţi-i drumul!

— Să vorbim puţin şi despre mine.

— Mă rog.

— Ce-ai făcut ca să mă scoţi din încurcătură?

— Vedeţi foarte bine ce-am făcut — răspunse Bussy.

— Ba nu văd de loc.

— Cum nu vedeţi? Am plecat în Anjou.

— Adică ţi-ai pus pielea la adăpost.

— Da, căci punîndu-mi pielea la adăpost, vă salvam şi pe dumneavoastră.

— Dar în loc să fi fugit atît de departe, nu puteai să rămîi în împrejurimile Parisului? Cred că mi-ai fi fost mai de folos la Montmartre decît la Angers.

— Hm, aici părerile noastre diferă, monseniore. Eu am preferat să vin în Anjou.

— Trebuie să recunoşti că numai simplul dumitale capriciu este un argument destul de neîntemeiat...

— Ba de loc, deoarece acest capriciu avea drept scop să vă recruteze dumneavoastră partizani.

— Aşa! Ei, atunci se schimbă chestiunea. Spune-mi, ce-ai realizat?

— Este timp să vă explic şi mîine, monseniore, căci a sosit ora cînd trebuie să vă părăsesc.

— De ce să mă părăseşti?

— Ca să mă pun în legătură cu cineva foarte important.

— Ei, asta e altă poveste. Du-te, Bussy, însă fii prevăzător.

— Prevăzător?! De ce, mă rog? Nu sîntem noi cei mai tari aici?

— Oricum, nu risca. Ai stabilit multe legături?

— Mă aflu aici abia de două zile, cum vreaţi să...?

— Dar, cel puţin, te fereşti?

— Cred şi eu că mă feresc, lua-o-ar dracu de treabă. Dumneavoastră nu vedeţi cum sînt îmbrăcat? Mă ştiţi pe mine că am obiceiul să port haine de culoarea scorţişoarei?

Tot pentru dumneavoastră m-am vîrît şi în afacerea asta nenorocită!

— Şi unde locuieşti?

— Ah, aici sper că veţi preţui cum se cuvine întreg devotamentul meu. Locuiesc... locuiesc într-o cocioabă, tocmai lîngă zidul oraşului, şi am o ieşire care dă chiar spre rîu. Dar dumneavoastră, monseniore, spuneţi-mi, cum aţi putut părăsi Luvrul? Cum se face că v-am găsit în mijlocul şoselei, călărind pe un cal aproape mort, avîndu-l alături pe domnul d'Aubigné.

— Pentru că am prieteni — răspunse prinţul.

— Dumneavoastră, prieteni?! se miră Bussy. Haida de!

— Da, da, prieteni pe care nu-i cunoşti.

— Perfect! Şi cine sînt prietenii aceştia?

— Regele Navarei şi domnul d'Aubigné, pe care l-ai văzut.

— Regele Navarei... Ah, aşa e! N-aţi conspirat oare împreună pe vremuri?

— Eu n-am conspirat niciodată, domnule de Bussy.

— Nu, nici vorbă! Întrebaţi-i doar pe La Mole şi pe Coconnas.

— La Mole — rosti prinţul, cu un aer sumbru — a săvîrşit o altă crimă decît aceea pentru care se crede că a murit.

— Bun. Să-l lăsăm pe La Mole şi să ne întoarcem la dumneavoastră. Cu atît mai mult, monseniore, cu cît ar fi destul de greu să ne înţelegem în chestiunea asta. Spuneţi-mi, pe unde dracu aţi ieşit din Luvru?

— Pe fereastră.

— Aşa! Şi pe care fereastră?

— Pe fereastra camerei mele de culcare.

— Aşadar, ştiaţi de scara de frînghie?

— Care scară de frînghie?

— Aia din dulap.

— A! Pare-se că ştiai şi tu! exclamă prinţul, pălind.

— De! consimţi Bussy. Alteţa voastră îşi aduce aminte că am avut uneori fericirea de a intra în acea încăpere.

— Pe vremea surorii mele Margot, nu-i aşa? Şi intrai pe fereastră!

— Păi de vreme ce dumneavoastră ieşiţi pe-acolo! Ceea ce mă miră însă, e că aţi putut-o găsi.

— N-am găsit-o eu.

— Dar cine?

— Nimeni. Mi s-a spus unde e.

— Şi cine v-a spus ?
— Regele Navarei.
— A-ha-ha ! Va să zică regele Navarei ştia de scară ! N-aş fi crezut. În sfîrşit, ce să mai vorbim, important e că sînteţi aici, teafăr, sănătos şi bine dispus ! O să aprindem Anjou-ul şi, de la aceeaşi scînteie, va lua foc şi Béarn-ul, şi întregul Angoumois. Vor fi nişte pălălăi de toată frumuseţea.
— Dar parcă vorbeai de o întîlnire — îşi aminti ducele.
— Ah, fir-ar să fie, e adevărat ; uite că m-am luat cu vorba şi am uitat ! Adio, monseniore !
— Îţi iei calul ?
— Ştiu eu ? Dacă-i poate fi de folos alteţei voastre, monseniorul poate să-l păstreze ; mai am unul.
— Atunci îl primesc. O să ne socotim mai tîrziu.
— Bine, monseniore, şi dea Domnul să nu fiu eu cel care vă mai datorează ceva.
— Şi de ce, mă rog ?
— Pentru că omul pe care-l însărcinaţi îndeobşte să vă plătească datoriile nu-mi place nici un pic.
— Bussy !
— Da, aveţi dreptate, monseniore : ne înţeleseserăm să nu mai vorbim despre asta !
Prinţul, conştient de faptul că avea mare nevoie de Bussy, îi întinse mîna. La rîndul său, gentilomul i-o întinse pe a sa, dar clătinînd din cap.
Şi astfel se despărţiră.

XXXI

DIPLOMAŢIA DOMNULUI DE SAINT-LUC

Bussy se întoarse acasă pe jos, în noaptea întunecoasă ; dar, în locul lui Saint-Luc, pe care se aştepta să-l întîlnească acolo, nu găsi decît o scrisoare care-i anunţa sosirea prietenului său pentru a doua zi. Într-adevăr, a doua zi, pe la ora şase dimineaţa, Saint-Luc, urmat de un hăitaş, părăsi castelul Méridor, îndreptîndu-se către Angers. El sosi în faţa zidurilor chiar în clipa cînd se deschideau porţile şi, fără

să ia aminte la agitaţia neobişnuită a populaţiei la ceasurile acelea, ajunse la locuinţa lui Bussy.
Cei doi prieteni se îmbrăţişară bucuroşi.
— Binevoieşte, dragul meu Saint-Luc, să primeşti ospitalitatea bietei mele cocioabe. E o locuinţă de război.
— Da — răspunse Saint-Luc — adică o locuinţă de soiul acelora pe care le au pe cîmpul de luptă învingătorii.
— Ce vrei să spui, dragă prietene ?
— Că soţia mea nu-mi ascunde nimic, după cum nici eu nu-i ascund nimic, dragul meu Bussy, şi că mi-a povestit totul. Sîntem amîndoi de aceeaşi părere. Maestre al meu întru toate, te felicit din inimă şi, din moment ce m-ai chemat, dă-mi voie să-ţi dau o povaţă.
— Dă-mi-o !
— Sfîrşeşte cît mai repede cu acest oribil Monsoreau. Nimeni la curte nu cunoaşte încă legătura dumitale cu soţia lui. Momentul e potrivit şi nu trebuie să-l scapi printre degete. Mai tîrziu, cînd te vei căsători cu văduva, cel puţin nu se va spune că i-ai ucis soţul, ca s-o iei de nevastă.
— Nu există decît o singură piedică în calea acestui frumos plan, care mi-a încolţit şi mie în minte, aşa cum ţi-a încolţit şi dumitale.
— Ce piedică ?
— Am jurat Dianei să respect viaţa soţului său, atîta timp cît, bineînţeles, nu mă va ataca el pe mine.
— Greşeală.
— Crezi ?
— Da. Ai făcut o foarte mare greşeală.
— Cum aşa ?
— Nu se jură pentru astfel de lucruri, ce dracu ! Dacă nu te grăbeşti, dacă nu i-o iei înainte, îţi spun eu ce o să se întîmple : Monsoreau, care e mare meşter în ticăloşii, are să vă descopere, şi dacă vă descoperă, dat fiind că nu e de loc cavaler, vă va ucide.
— O să se întîmple ceea ce va hotărî Dumnezeu — zise Bussy, zîmbind. Dar, în afară de faptul că mi-aş călca jurămîntul făcut Dianei, omorîndu-i soţul...
— Soţul !... Ştii prea bine că nu e soţul ei.
— Desigur, dar poartă acest nume. Deci, în afară de faptul că mi-aş călca jurămîntul, lumea m-ar omorî cu pietre, dragul meu, şi cel care astăzi este un monstru în

ochii tuturora ar părea pe năsălie un înger, pe care eu l-am băgat în mormînt.

— De aceea nu te-aş povăţui să-l omori chiar dumneata.

— Să pun mercenari să-l asasineze ?! Vai, Saint-Luc, dar îmi dai un sfat foarte urît.

— Haida de, cine-ţi vorbeşte de asasini plătiţi ?

— Atunci ce vrei să spui ?

— Nimic, dragă prietene. Mi-a venit o idee, dar nu e încă destul de coaptă ca să ţi-o împărtăşesc. Nici mie nu-mi place Monsoreau mai mult decît dumitale, cu toate că nu am aceleaşi motive de a-l urî ; aşadar, hai să vorbim despre soţie în loc de a vorbi despre soţ.

Bussy surîse :

— Eşti un bun tovarăş, Saint-Luc, şi poţi să te bizui pe prietenia mea. Or, după cum ştii, prietenia mea constă din trei lucruri : punga, spada şi viaţa.

— Îţi mulţumesc — răspunse Saint-Luc — şi accept dacă îmi dai voie să te asigur din parte-mi de aceleaşi lucruri.

— Acum să auzim ce voiai să-mi spui despre Diane ?

— Voiam să te întreb dacă n-ai de gînd să te abaţi niţel pe la Méridor.

— Dragă prietene, îţi mulţumesc fiindcă stărui, dar cunoşti scrupulele mele.

— Le cunosc. La Méridor rişti să te întîlneşti cu Monsoreau, deşi el se află la vreo optzeci de leghe depărtare de noi ; rişti să fii obligat să-i strîngi mîna, şi e foarte neplăcut să strîngi mîna unui om pe care ai vrea să-l strîngi de gît ; în sfîrşit, s-ar putea întîmpla să-l vezi că o sărută pe Diane, şi nimic nu e mai greu de îndurat decît s-o vezi pe femeia pe care o iubeşti sărutată de un altul.

— Ah — exclamă Bussy, plin de patimă — ce bine înţelegi pentru ce nu vin la Méridor ! Acum, dragă prietene...

— Ai vrea să plec — îl întrerupse Saint-Luc, înşelîndu-se asupra intenţiei lui Bussy.

— Ba nu, dimpotrivă — protestă acesta — te rog să rămîi, întrucît este rîndul meu să-ţi pun întrebări.

— Pune-mi.

— N-aţi auzit azi-noapte bătînd clopotele şi trăgîndu-se focuri de muschetă ?

— Ba da, am auzit şi ne-am întrebat ce se întîmplă.

— Azi-dimineaţă, trecînd prin oraş, n-ai băgat de seamă nici o schimbare ?

— Te referi la un fel de agitaţie neobişnuită, nu-i aşa ?

— Da.

— Tocmai voiam să te întreb din ce pricină s-a iscat.

— Dragă prietene, din pricină că ieri a sosit aici domnul duce de Anjou.

Saint-Luc sări de pe scaun, de parcă i s-ar fi anunţat sosirea diavolului.

— Ducele la Angers ! Se spunea că e arestat la Luvru.

— Hei, tocmai pentru că era arestat la Luvru, se află acum la Angers. A izbutit să evadeze pe o fereastră şi s-a refugiat aici.

— Şi acum ? întrebă Saint-Luc.

— Şi acum, scumpe prietene, iată un minunat prilej de a te răzbuna pentru toate micile mizerii pe care ţi le-a făcut maiestatea sa regele. Prinţul are un partid, în curînd o să aibă şi trupe şi o să punem la cale ceva care va semăna grozav cu un drăgălaş de război civil.

— O, o ! exclamă Saint-Luc.

— Şi m-am gîndit la dumneata. Hai să tragem spada împreună şi să mergem alături !

— Împotriva regelui ? întrebă cu o bruscă răceală Saint-Luc.

— Nu spun chiar împotriva regelui, ci împotriva acelora care au să tragă spada împotriva noastră.

— Dragă Bussy — zise Saint-Luc — eu am venit în Anjou ca să mă odihnesc, nu ca să mă bat împotriva regelui.

— Cu toate acestea, îngăduie-mi să te prezint monseniorului.

— La ce bun, dragă Bussy ? Nu-mi place la Angers şi mă gîndeam să plec cît mai iute. E un oraş plictisitor şi mohorît. Aici pietrele sînt moi ca brînza, iar brînza e tare ca piatra.

— Dragă Saint-Luc, mi-ai face un mare serviciu dacă ai consimţi la ceea ce ţi-am cerut : ducele m-a întrebat ce caut aici, şi eu, neputînd să-i mărturisesc, întrucît şi el a iubit-o pe Diane şi în cucerirea ei a dat greş, l-am făcut să creadă că am venit pentru a-i atrage de partea sa pe toţi gentilomii ţinutului, ba chiar am adăugat că în dimineaţa aceasta am întîlnire cu unul dintr-înşii.

— Ei bine, îi vei spune că l-ai văzut pe acest gentilom şi că el a cerut şase luni de gîndire.

— Găsesc, dragă Saint-Luc, fiindcă e cazul să ţi-o spun, că logica dumitale nu e mai puţin ţepoasă decît a mea.

— Ascultă, nu ţin pe lumea asta decît la soţia mea; dumneata nu ţii decît la iubita dumitale. Hai să facem un pact: în orice împrejurare, am s-o apăr pe Diane; în orice împrejurare, s-o aperi pe doamna de Saint-Luc. Un pact de dragoste, da, însă unul politic, nicidecum. Iată singurul chip în care vom putea să ne înţelegem.

— Văd că trebuie să mă plec, Saint-Luc — rosti Bussy — căci în clipa aceasta eşti mai tare decît mine. Eu sînt cel care am nevoie de dumneata, cîtă vreme dumneata te poţi lesne lipsi de mine.

— Ba de loc, dimpotrivă, eu sînt cel care îţi solicit protecţia.

— Cum aşa?

— Presupune că angevinii, căci aşa se vor numi rebelii, împresoară Méridorul şi-l trec prin foc şi sabie.

— Ei, drace, ştii că ai dreptate! recunoscu Bussy. Şi, desigur, n-ai vrea ca locuitorii castelului să aibă de suferit consecinţele unui asalt.

Cei doi prieteni începură să rîdă, apoi — cum în oraş se auzi bubuitul tunului, cum valetul lui Bussy veni în fugă pentru a-l înştiinţa că ducele întrebase de trei ori de el — îşi jurară din nou să rămînă alături, umăr la umăr, în orice împrejurare, exceptînd chestiunile politice, şi se despărţiră încîntaţi unul de celălalt.

Bussy se repezi la castelul ducal, unde nobilimea din toate colţurile ţinutului începuse să se adune: sosirea ducelui de Anjou răsunase ca un ecou purtat de bubuitul tunului, şi la trei sau patru leghe jur împrejurul Angers-ului oraşele şi satele erau răscolite de această veste mare.

Gentilomul se grăbi să pregătească o recepţie oficială, un banchet, cuvîntări, socotind că, în timp ce prinţul îi va primi pe unii şi pe alţii, în timp ce va benchetui şi, mai ales, va ţine discursuri, el va avea răgazul s-o vadă pe Diane măcar pentru o clipă. Aşa că, după ce îi dădu de lucru prinţului cîteva ore, se întoarse acasă, încălecă pe cel de-al doilea cal şi porni în galop pe drumul Méridorului.

Lăsat în voia lui, ducele rosti discursuri foarte frumoase şi stîrni un efect minunat vorbind despre Ligă; el pomeni cu discreţie punctele privitoare la alianţa sa cu domnii de

Guise şi se înfăţişă auditoriului ca un prinţ persecutat de rege din pricina încrederii pe care i-o arătaseră parizienii. În timpul răspunsurilor şi al ceremoniei sărutatului mîinii, ducele de Anjou privea cu atenţie pe gentilomii aflaţi de faţă, însemnîndu-şi cu grijă în minte numele celor care veniseră, dar cu şi mai multă grijă pe cei care nu veniseră. Cînd Bussy se întoarse, erau ceasurile patru după-amiază. El sări de pe cal şi, plin de praf şi de sudoare, se înfăţişă ducelui.

— Ah, viteazul meu Bussy, te-ai pus pe treabă, după cît se pare — rosti ducele.

— După cum vedeţi, monseniore.

— Ţi-e cald?

— Am alergat mult.

— Ai grijă să nu te îmbolnăveşti din nou, poate că încă nu eşti pe deplin însănătoşit.

— Nu-i nici o primejdie.

— Şi de unde vii?

— Din împrejurimi. Alteţa voastră e mulţumită, s-a adunat multă lume la curte?

— Da, sînt destul de mulţumit. Dar de la curtea mea, Bussy, lipseşte cineva.

— Cine anume?

— Protejatul dumitale.

— Protejatul meu?

— Da, baronul de Méridor.

— A! exclamă Bussy, schimbîndu-se la faţă.

— Şi n-ar trebui să-l uităm, cu toate că el, pare-mi-se, m-a uitat. Baronul se bucură de multă trecere în ţinut.

— Credeţi?

— Sînt sigur. El era reprezentantul Ligii la Angers: a fost ales de domnul de Guise şi, în general, domnii de Guise se pricep să-şi aleagă oamenii. Trebuie să vină, Bussy.

— Dar dacă totuşi nu vine, monseniore?

— Dacă nu vine el la mine, voi face eu primul pas şi mă voi duce la el.

— La Méridor?

— De ce nu?

Ochii lui Bussy scăpărară fără voia sa, zvîrlind fulgere de ucigaşă gelozie.

— Într-adevăr — răspunse el — de ce nu? Dumneavoastră sînteţi prinţ, totul vă este îngăduit.

— Spune-mi, te rog, crezi că mai este supărat pe mine?

— Habar n-am, de unde să ştiu eu ?
— Nu l-ai văzut ?
— Nu.
— Colaborînd cu maimarii ţinutului, s-ar fi putut întîmpla să ai nevoie de el.
— Nu încape îndoială că aş fi avut, dacă altădată n-ar fi avut el însuşi nevoie de mine.
— Şi ?
— Şi n-am prea fost norocos în privinţa făgăduielilor pe care i le-am făcut, aşa că nu m-am grăbit cîtuşi de puţin să-l caut — răspunse Bussy.
— N-a obţinut oare ceea ce dorea ?
— Cum adică ?
— Dorea ca fiica lui să se mărite cu contele, şi contele a luat-o de soţie.
— Bine, monseniore, să nu mai vorbim despre asta — replică Bussy şi îi întoarse spatele.
În clipa aceea intrară cîţiva gentilomi nou veniţi. Ducele se îndreptă către ei. Bussy rămase singur. Cuvintele prinţului îi dădeau mult de gîndit. Oare ce planuri şi ce gînduri nutrea prinţul în privinţa baronului de Méridor ? Erau ele, într-adevăr, cele pe care prinţul le exprimase ? Adică nu vedea în bătrînul senior decît un mijloc de a-şi întări partidul, cu concursul unui om stimat şi puternic ? Nu cumva planurile lui politice erau simple pretexte, ca să se apropie astfel de Diane ?
Bussy întoarse pe toate părţile situaţia prinţului, aşa cum se înfăţişa ea : constată că era certat cu fratele său, că era exilat de la Luvru, că devenise căpetenia unei răzmeriţe locale. Puse în cumpănă interesele materiale ale prinţului şi capriciile lui amoroase. Acestea din urmă păreau să tragă foarte puţin la cîntar în comparaţie cu primele. Bussy ar fi fost înclinat să-i ierte ducelui toate păcatele pe care le avea dacă ducele ar fi binevoit să nu-l aibă şi pe acesta.
Gentilomul îşi petrecu toată noaptea benchetuind cu alteţa sa regală şi cu nobilii angevini şi făcînd reverenţe doamnelor din Anjou. Apoi, deoarece fusese chemată şi o orchestră, le învăţă pe doamne dansurile la modă. E de la sine înţeles că îşi atrase admiraţia femeilor şi disperarea soţilor ; şi cum vreo cîţiva dintre aceştia îl priveau nu tocmai cum îi plăcea lui Bussy să fie privit, el îşi răsuci de vreo opt sau zece ori mustaţa şi-i întrebă pe vreo trei-patru dintre

respectabilii domni dacă nu i-ar acorda favoarea de a-l însoţi într-o plimbare, la lumina lunii, pe pajiştea din apropiere. Dar la Angers i se dusese faima înainte de a ajunge el acolo, aşa încît se alese doar cu propunerea.

XXXII

DIPLOMAŢIA DOMNULUI DE BUSSY

La poarta palatului ducal, Bussy dădu nas în nas cu o faţă luminoasă, cinstită şi zîmbitoare, pe care o credea la optzeci de leghe depărtare de acolo.
— Ah ! exclamă el, copleşit de bucurie. Tu eşti, Remy !
— Eu, monseniore.
— Voiam să-ţi scriu să vii.
— Adevărat ?
— Pe cuvînt de cinste !
— Atunci e minunat : mi-era teamă să nu mă dojeniţi.
— De ce să te dojenesc ?
— Pentru că am venit fără a fi avut îngăduinţa dumneavoastră. Dar ce puteam face ? Am auzit că monseniorul duce de Anjou a evadat din Luvru şi că a plecat în provincia sa ; mi-am adus aminte că şi dumneavoastră sînteţi pe undeva, pe lîngă Angers ; m-am gîndit că o să fie război civil, cu nenumărate lovituri de spadă date şi primite, precum şi cu nenumărate găuri în pielea aproapelui meu ; şi cum îmi iubesc aproapele ca pe mine însumi, ba chiar mai mult decît pe mine însumi, am dat fuga încoace.
— Bine ai făcut, Remy. Pe cinstea mea că-ţi simţeam lipsa !
— Ce mai face Gertrude, monseniore ?
Gentilomul zîmbi.
— Îţi făgăduiesc s-o întreb pe Diane prima oară cînd o s-o văd — îl asigură el.
— Iar eu, în schimb, fiţi fără grijă, prima oară cînd o s-o văd, am să-i cer ştiri despre doamna de Monsoreau.
— Eşti un băiat încîntător. Dar ia spune-mi, cum ai făcut să-mi dai de urmă ?

— Eh, ce mare greutate ? ! Am întrebat unde este palatul ducal şi v-am aşteptat la poartă, după ce mai întîi mi-am dus calul în grajdurile prinţului, unde, Doamne iartă-mă, am recunoscut calul dumneavoastră.

— Da, prinţul şi-a omorît calul gonind, aşa că i l-am împrumutat pe Roland. Şi cum nu avea altul, l-a păstrat.

— Cît de bine vă recunosc ! spuse Remy. De fapt, dumneavoastră sînteţi prinţul, iar prinţul e slujitorul.

— Nu te grăbi să mă cocoţi aşa de sus, Remy ! Aşteaptă să vezi în ce locuinţă princiară stau !

Şi rostind aceste cuvinte, îl trase pe tînărul medic în căscioara lui de lîngă zidul cetăţii.

— Asta mi-e palatul, pe cinstea mea ! zise Bussy. Fă-ţi şi tu culcuşul pe unde poţi şi cum poţi.

— Nu-i mare scofală, căci, după cum ştiţi, mie nu-mi trebuie prea mult loc ; de altfel, pot dormi şi în picioare, dacă e nevoie, într-atît sînt de obosit.

Cei doi prieteni — căci Bussy se purta cu medicul său mai degrabă cum te porţi cu un prieten decît cu un slujitor — se despărţiră, iar Bussy, de două ori mulţumit (de a se şti iarăşi legănat între dragostea Dianei şi grija lui Remy), dormi dus.

E adevărat că, la rîndul său, pentru a avea un somn liniştit, ducele rugase să nu se mai tragă cu tunul şi să înceteze focul muschetelor. Cît despre clopote, ele adormiseră de la sine, mulţumită băşicilor ce le făcuseră în palme cei ce trăgeau de funii.

Bussy se trezi devreme şi alergă la castel, dînd poruncă să i se spună lui Remy să vină după el. Dorea să pîndească primele căscaturi ale alteţei sale cu prilejul trezirii din somn, ca să afle astfel — pe cît era cu putinţă — din schimonoselile, de obicei pline de tîlc ale oricărui om pe care îl scoli din somn, adevăratele lui gînduri.

Ducele se trezi, dar s-ar fi zis că, aidoma fratelui său Henric, îşi punea şi el în timpul somnului o mască. Aşa că Bussy nu se alese cu nimic de pe urma trudei sale de a pleca de acasă în revărsat de zori.

El îşi întocmise o listă de treburi, care de care de mai mare însemnătate. Mai întîi, o plimbare în afara zidurilor oraşului, ca să inspecteze starea fortificaţiilor. După aceea, trecerea în revistă a locuitorilor, cu armamentul pe care îl aveau. Apoi vizitarea arsenalului şi comandarea muniţiilor de tot soiul. Cercetarea îndeaproape şi cu de-amănuntul a

tuturor veniturilor provinciei, în scopul de a prilejui bunilor şi credincioşilor vasali ai prinţului un mic supliment de biruri, sortit să împodobească pe dinăuntru princiara casă de bani. În sfîrşit, corespondenţa. Bussy însă ştia dinainte că pe acest ultim punct nu trebuie să pună prea mult temei. Ducele de Anjou scria foarte puţin. Încă de pe atunci, el cunoştea zicala : „Scrisul rămîne“.

Astfel înarmat faţă de primejdioasele idei ce i-ar fi putut veni în cap ducelui, gentilomul îl văzu deschizînd ochii, dar, după cum am mai spus, fără a izbuti să desluşească ceva în adîncul lor.

— A ! exclamă ducele. Ai şi sosit ?

— Da, monseniore, n-am putut închide ochii toată noaptea, într-atît mi-am frămîntat mintea pentru interesele alteţei voastre. Să vedem, ce facem azi de dimineaţă ? Ce-ar fi să mergem la o vînătoare ? „Straşnic — îşi zise Bussy în clipa aceea — iată încă o ocupaţie la care nici nu m-am gîndit.“

— Cum ? ! se miră ducele. Pretinzi că ţi-ai muncit mintea toată noaptea, chibzuind numai asupra intereselor mele, iar drept rezultat al veghei şi al meditaţiei tale vii să-mi propui o vînătoare ? Fii serios, domnule !

— Chiar aşa — recunoscu Bussy. De altminteri, nici nu avem cîini.

— Şi nici maestru de vînătoare — adăugă prinţul.

— O, pe legea mea că mi-ar plăcea mai mult să vînez fără el.

— Hei, eu nu sînt ca tine, eu îi simt lipsa.

Ducele rosti aceste cuvinte pe un ton ciudat, care nu-i scăpă lui Bussy.

— Totuşi, nici acest preavrednic bărbat, care e prietenul dumneavoastră, nu v-a ajutat să scăpaţi din captivitate — zise gentilomul.

Ducele zîmbi.

„E în regulă — îşi spuse Bussy. Zîmbetul ăsta îl cunosc eu prea bine : e de rău augur. Monsoreau să se păzească !“

— Aşadar, îi porţi pică ? întrebă prinţul.

— Lui Monsoreau ?

— Da.

— De ce să-i port pică ?

— Fiindcă este prietenul meu.

— Dimpotrivă, pentru asta îl plîng.

— Cum adică ?

— Foarte bine: cu cît îl veţi ajuta să urce, cu atît va cădea mai de sus cînd îi va suna ceasul.

— Aha, văd că eşti bine dispus.

— Eu ?

— Da, fiindcă numai cînd eşti bine dispus îmi spui asemenea drăgălăşenii. Dar n-are importanţă — continuă ducele. Eu rămîn la părerea mea : că Monsoreau ne-ar fi fost de mare folos aici.

— De ce ?

— Fiindcă are moşii prin apropiere.

— El ?

— El sau soţia lui.

Bussy îşi muşcă buzele : prinţul aducea mereu vorba despre lucruri de la care Bussy se străduise atîta să-l îndepărteze în ajun.

— Da ? Sînteţi sigur ? întrebă el.

— Fără îndoială. Méridorul este la trei leghe de Angers. Cum, n-o ştii dumneata, care mi l-ai adus pe bătrînul baron ?!

Bussy îşi dădu seama că trebuie să joace tare.

— Doamne sfinte — răspunse el — vi l-am adus pentru că s-a agăţat de pulpana mea, şi întrucît nu doream să-mi las jumătate din haină în mîinile lui, cum făcea sfîntul Martin, trebuia, fără doar şi poate, să vi-l prezint... De altfel, protecţia mea nu i-a prea fost de folos.

— Ascultă, am o idee ! zise ducele.

— Drace ! exclamă Bussy, care se temea întotdeauna de ideile prinţului.

— Da, da... Monsoreau a cîştigat împotriva ta prima partidă. De astă dată însă vreau să te-ajut s-o cîştigi tu pe-a doua.

— Ce vreţi să spuneţi, alteţă ?

— E foarte simplu ! Tu mă cunoşti, Bussy ?

— Din nenorocire, monseniore.

— Crezi că sînt eu omul care să tolerez o jignire fără a o pedepsi ?

— Depinde.

Ducele zîmbi, cu un zîmbet şi mai răutăcios decît prima oară, şi îşi muşcă buzele, dînd din cap.

— Hai, monseniore, lămuriţi-mă ce aveţi de gînd — stărui gentilomul.

— Ei bine, marele maestru de vînătoare mi-a furat fata pe care o iubeam, ca să o ia de nevastă. La rîndul meu, vreau să-i fur nevasta, ca să mi-o fac amantă.

Bussy se căzni să zîmbească, însă, oricît de mult ar fi vrut, nu izbuti decît să se strîmbe.

— Să-i furaţi soţia domnului de Monsoreau ? bîigui el.

— Da, şi mi se pare cel mai uşor lucru cu putinţă. Femeia s-a întors la moşie şi, după cîte mi-ai spus, îşi urăşte grozav bărbatul. Deci, fără a mă măguli prea mult, socot că mă va prefera lui Monsoreau, mai ales dacă îi promit... ceea ce am de gînd să-i promit.

— Şi ce aveţi de gînd să-i promiteţi, monseniore ?

— Că am s-o scap de bărbatu-său.

„Ah ! fu cît pe-aci să strige Bussy. De ce n-aţi făcut asta cînd trebuia ?“ Dar avu puterea să se stăpînească.

— Veţi săvîrşi, într-adevăr, dumneavoastră această frumoasă faptă ?

— Ai să vezi ! Pînă atunci însă, voi face oricum o vizită la Méridor.

— Aveţi curajul ?

— De ce nu ?

— Aveţi curajul de a vă duce în casa bătrînului baron, pe care l-aţi părăsit, după ce mie îmi făgăduiseţi că...

— Am o scuză admirabilă.

— De unde dracu o s-o scoateţi ?

— Ei, n-avea tu grijă. Am să-i spun aşa : „N-am putut să împiedic această căsătorie, deoarece Monsoreau, care ştia că sînteţi unul din fruntaşii Ligii şi că eu sînt şeful ei, m-a ameninţat că ne denunţă regelui pe amîndoi“.

— Aha !... Şi scuza asta e născocită ?

— Nu chiar în întregime, mărturisesc — răspunse ducele.

— Atunci pricep.

— Pricepi ? întrebă ducele, care da un înţeles greşit răspunsului primit din partea gentilomului său.

— Da.

— Îl fac să creadă că, măritîndu-şi fata, eu i-am salvat lui viaţa, care îi era ameninţată.

— Splendid ! remarcă Bussy.

— Nu-i aşa ? Ei, dar ia te uită afară, Bussy !

— De ce ?

— Uită-te, cînd îţi spun !

— Mă uit.

— Cum e vremea ?

— Sînt nevoit a mărturisi că e foarte frumoasă.

— Nici vorbă ! Dă ordin să ni se scoată caii şi hai să vedem cum o mai duce moşneagul de la Méridor.

— Îndată, monseniore!

Şi Bussy, care de vreun sfert de ceas juca rolul dintotdeauna comic al lui Mascarillo [1] aflat în încurcătură, se prefăcu întîi că iese, se duse pînă la uşă, apoi se întoarse.

— Iertaţi-mă, monseniore, dar cîţi cai să ordon să fie înşeuaţi?

— Patru, cinci, cîţi pofteşti!

— Atunci, dacă îmi lăsaţi mie grija asta — spuse Bussy — eu am să ordon o sută.

— O sută?! exclamă prinţul, mirat. Pentru ce?

— Pentru ca să pot fi sigur măcar de douăzeci şi cinci, în caz de atac.

Ducele tresări.

— În caz de atac? întrebă el.

— Da, am auzit spunîndu-se — continuă Bussy — că prin partea locului sînt multe păduri; şi n-ar fi de loc imposibil să picăm în vreo capcană.

— Vai, crezi că ar fi cu putinţă?

— Monseniorul ştie că adevăratul curaj nu exclude prudenţa.

Ducele căzu pe gînduri.

— Am să ordon o sută cincizeci — spori Bussy cifra.

Şi pentru a doua oară el se îndreptă spre uşă.

— O clipă! îl opri ducele.

— Ce s-a întîmplat, monseniore?

— Ascultă, Bussy, crezi că sînt în siguranţă la Angers?

— De, oraşul, deşi nu-i o cetate, totuşi este bine apărat...

— Da, da, bine apărat, dar s-ar putea să fie şi prost apărat. Oricît de viteaz ai fi tu, tot n-ai să poţi să fii în mai multe locuri deodată.

— Probabil.

— Dacă nu mă aflu în siguranţă în oraş, şi nu mă aflu de vreme ce Bussy se îndoieşte...

— Eu n-am spus că mă îndoiesc, monseniore.

— Mă rog, mă rog. Dacă nu sînt în siguranţă, trebuie să fiu cît mai neîntîrziat.

— Iată o vorbă de aur, monseniore.

— Ei bine, aş vrea să vizitez castelul şi să iau măsuri de întărire a zidurilor.

— Aveţi dreptate, monseniore, întărirea zidurilor, uite!

[1] Prototipul valetului mincinos şi intrigant în comediile secolului al XVII-lea şi al XVIII-lea.

Bussy se bîlbîia; nu era obişnuit s-o facă pe fricosul şi de aceea îşi găsea tare greu cuvintele care exprimă prevederea.

— Şi mai am o idee.

— E o dimineaţă rodnică, monseniore.

— Am să-i chem pe cei de la Méridor să vină ei aici.

— Monseniore, ideile dumneavoastră pe ziua de azi sînt pline de vigoare şi de justeţe. Sculaţi-vă şi haidem să vizităm castelul!

Prinţul îşi chemă slujitorii, iar Bussy profită de clipa aceea ca să iasă.

Îl găsi pe Haudouin colindînd sălile: îl căuta pe el. Îşi duse prietenul în cabinetul de lucru al ducelui, scrise la repezeală un bileţel, intră într-o seră, culese un buchet de trandafiri, răsuci bileţelul în jurul florilor, alergă la grajduri, puse şaua pe Roland, înmînă buchetul lui Haudouin şi-l îndemnă să încalece. Apoi, însoţindu-l pînă afară din oraş, îl scoase la un fel de drumeag.

— Uite — îl povăţui el — lasă-i frîul liber lui Roland şi, la capătul ăstui drumeag, ai să dai peste o pădure, în pădure ai să găseşti un parc, în jurul parcului vei vedea un zid; acolo unde Roland o să se oprească singur, vei arunca buchetul.

„Cel aşteptat nu va sosi — grăia bileţelul — deoarece a sosit cel ce nu era aşteptat, şi-i mai primejdios decît oricînd, deoarece iubeşte încă. Culege cu buzele şi cu inima, din acest petic de hîrtie, tot ceea ce ochii n-au cum să vadă."

Bussy slobozi frîul şi Roland o porni în galop spre Méridor. Gentilomul se întoarse la palatul ducal şi îl găsi pe prinţ îmbrăcat.

Cît despre Remy, pentru el fu treabă de o jumătate de oră. Dus ca norii de vînt, Remy, încrezător în cuvintele stăpînului său, străbătu livezi, cîmpii, păduri, pîraie, dealuri şi se opri lîngă un zid pe jumătate năruit, al cărui creştet acoperit de iederă părea că face una cu crengile stejarilor. Ajuns acolo, Remy se înălţă în scări, strînse ceva mai bine biletul în jurul buchetului şi, scoţînd un hm! răsunător, îl aruncă peste coama zidului. Un strigăt uşor izbucni de cealaltă parte, ceea ce îi dovedi că solia lui îşi atinsese ţinta.

Remy nu mai avea nimic de făcut, deoarece nu i se spusese să aştepte vreun răspuns. Aşa că smuci capul calului în direcţia de unde venise: animalul, care tocmai se pregătea de păscut, se arătă foarte nemulţumit de faptul că Haudouin îl stînjeneşte în obiceiurile sale, dar Remy folosi cu prisosinţă

pintenii şi cravaşa. Roland îşi înţelese greşeala şi o porni iute ca vîntul, aşa cum făcea întotdeauna. După patruzeci de minute îşi recunoştea grajdul întocmai cum recunoscuse şi crîngul, şi se duse singur la ieslea plină cu fîn şi ovăz.

Bussy vizita castelul, împreună cu prinţul. Remy îl ajunse tocmai în clipa cînd cercetau o subterană ce dădea spre o ieşire tăinuită a şanţului.

— Ei, ia spune-mi : ce-ai văzut ? Ce-ai auzit ? Ce-ai făcut ? îşi întrebă el trimisul.

— Un zid, un strigăt, şapte leghe — răspunse Remy, cu laconismul unui fiu al Spartei, unul dintre-aceia care lăsau vulpile să le sfîşie pîntecele întru gloria desăvîrşită a legislaţiei lui Licurg.

XXXIII

UN STOL DE ANGEVINI

Bussy izbuti să-i dea ducelui de Anjou atît de mult de lucru cu pregătirile sale de război, încît două zile încheiate prinţul nu-şi găsi vreme să meargă la Méridor şi nici să-l cheme pe baron la Angers. Uneori, totuşi, ducele se gîndea să se ducă în vizită acolo. Dar, cît ai clipi, Bussy se şi arăta grozav de preocupat, inspecta muschetele gărzii bucată cu bucată, ordona să se pună pe cai echipamentul de război, scotea tunurile, afeturile, se agita de parcă ar fi trebuit să cucerească a cincea parte a lumii.

Văzînd acestea, Remy se apucă şi el numaidecît să-şi procure feşe, să-şi ascută bisturiile, să amestece alifii, ca şi cum ar fi fost nevoit să dea îngrijiri unei jumătăţi a neamului omenesc.

În faţa atîtor uriaşe pregătiri, ducele bătea în retragere.

Se înţelege că, din timp în timp, sub pretext că inspectează fortificaţiile exterioare, Bussy sărea în spinarea lui Roland şi, în patruzeci de minute, sosea lîngă un anumit zid peste care cavalerul sărea cu atît mai uşor, cu cît de fiece dată făcuse să se desprindă din el cîte un bolovan, astfel încît coama zidului, tot împuţinîndu-se sub greutatea lui, devenise încetul

cu încetul o adevărată spărtură. Cît despre Roland, nu mai era nevoie să i se spună încotro s-o apuce : Bussy n-avea decît să lase frîul liber şi să închidă ochii.

— Iată că am mai cîştigat două zile — constata Bussy — şi ar însemna să fiu prea nenorocos dacă în următoarele două n-o să am un pic de bucurie.

Şi Bussy era îndreptăţit să se bizuie pe norocul său.

În cea de a treia zi, spre seară, pe cînd în oraş intra un nesfîrşit convoi de provizii, rezultat al unei rechiziţii cu care ducele îi năpăstuise pe bunii şi credincioşii săi angevini, pe cînd domnul de Anjou, ca să arate ce prinţ bun este, gusta din pîinea cea neagră a soldaţilor şi muşca zdravăn din scrumbia lor sărată şi din morunul uscat, la una din porţile oraşului se iscă mare zarvă. Domnul duce se informă cine stîrnea atîta gălăgie, dar nimeni nu putu să-l lămurească. La locul cu pricina se împărţeau unui număr destul de însemnat de cetăţeni, ademeniţi de noutatea spectacolului neobişnuit, lovituri cu mînerul halebardei şi cu patul armei. Călare pe un cal alb şiroind de spume, un om se prezentase la postul de strajă al porţii dinspre Paris. Or, credincios hotărîrii lui de a nu izgoni frica din inima ducelui, Bussy reuşise să fie numit comandant general peste provincia Anjou, comandant al tuturor pieţelor şi, în această calitate, introdusese disciplina cea mai severă, mai cu seamă la Angers — nimeni nu putea să intre sau să iasă din oraş fără parolă, fără un ordin scris sau un semn oarecare de recunoaştere. Toată această disciplină nu avea alt scop decît să-l împiedice pe duce să trimită pe cineva la Diane fără ştirea lui şi, de asemenea, să o împiedice pe Diane să intre în Angers fără ca el să fie de îndată înştiinţat.

Aceste lucruri vor părea, poate, cam trase de păr, dar, cincizeci de ani mai tîrziu, Buckingham avea să facă nebunii şi mai şi pentru Ana de Austria.

Omul şi calul cel alb sosiseră, după cum am spus, într-un galop turbat şi se poticniseră drept la postul de strajă. Aici exista un consemn. Consemnul fusese dat santinelei ; santinela barase drumul cu halebarda, dar cavalerul nu prea se arătase speriat ; atunci santinela strigase :

— La arme !

Comandantul postului ieşise afară, aşa încît fu nevoie de unele lămuriri.

— Mă numesc Antraguet — zise călăreţul — şi vreau să vorbesc cu ducele de Anjou.

— Habar n-avem de nici un Antraguet — răspunse comandantul — însă dacă doreşti să-i vorbeşti ducelui de Anjou, dorinţa îţi va fi îndeplinită, deoarece te vom aresta frumuşel şi te vom duce de-a dreptul în faţa alteţei sale.

— Să mă arestaţi ? ! se minună cavalerul. Ian te uită la el ! Ştii că ai haz ! Vrei deci să-l arestezi pe Charles de Balzac d'Entragues, baron de Cunéo şi conte de Graville.

— Şi totuşi, chiar aşa o să se întîmple — răspunse, potrivindu-şi platoşa, cetăţeanul în spatele căruia se înşirau douăzeci de oameni şi care în faţa sa nu avea decît unul singur.

— Aşteptaţi o clipă, drăgălaşilor — zise Antraguet. Nu-i cunoaşteţi încă pe parizieni, nu-i aşa ? Ei bine, am să vă dovedesc eu într-o mică măsură de ce sînt în stare parizienii.

— Să-l arestăm ! Să-l ducem in faţa monseniorului ! începură să strige soldaţii înfuriaţi.

— Uşurel, mieluşeilor din Anjou ! le strigă Antraguet. Bucuria asta o s-o am eu.

— Ce tot îndrugă ăsta ? se întrebară oamenii.

— Spune că, deocamdată, calul lui n-a făcut decît zece leghe, aşa că e-n stare să vă calce sub copite pe toţi dacă nu vă daţi la o parte. Daţi-vă la o parte sau, de nu, pe cinstea mea...

Şi cum cetăţenii din Angers nu aveau de loc aerul că pricep sudălmile parizianului, Antraguet trase spada şi, învîrtindu-se o dată, zvîrli la pămînt cîteva din halebardele care îşi îndreptaseră vîrful spre el. În mai puţin de zece minute, cincisprezece sau douăzeci de halebarde fură prefăcute în cozi de mătură. Furioşi, oamenii se năpustiră cu lovituri de ciomag asupra noului venit, care para în faţă, în spate, la dreapta şi la stînga cu o dibăcie nemaipomenită şi rîzînd de să se prăpădească.

— Hei, frumoasă primire ! exclamă el, răsucindu-se pe cal. O, şi ce cumsecade cetăţeni sînt la Angers ! Ei, fir-ar să fie de treabă, dar aici te distrezi, nu glumă ! Ce dreptate a avut prinţul să părăsească Parisul şi ce bine am făcut eu c-am venit după el !

Şi Antraguet nu numai că para din ce în ce mai bine, dar, din timp în timp, cînd se vedea prea înghesuit, cu spada lui spaniolă sfîrteca ba pieptarul unuia, ba chivăra altuia, iar uneori, alegîndu-şi bine omul, năucea cu o lovitură dată cu latul sabiei pe vreun bătăios mai neprevăzător care se repezise în luptă cu ţigva ocrotită numai de o biată cipilică de lînă angevină.

Oamenii, zădărîţi, izbeau cu furie, cotonogindu-se unii pe alţii, apoi se retrăgeau şi din nou se azvîrleau în luptă : s-ar fi zis că ies din pămînt aidoma soldaţilor lui Cadmus [1].

Antraguet simţi că începe să obosească.

— Ce mai ! zise el, constatînd că rîndurile atacatorilor se îngroşau mereu. M-am lămurit pe deplin : sînteţi viteji ca nişte lei, ne-am înţeles, dau scris negru pe alb. Dar vedeţi şi voi că nu v-au rămas decît coziie halebardelor şi că nu ştiţi să vă încărcaţi muschetele. Eram hotărît să intru în oraş, numai că nu ştiam că e apărat de o armată de Cezari. Am renunţat să vă înving : adio, bună seara, am plecat ! Să-i spuneţi prinţului că venisem de la Paris anume ca să-l văd.

Totuşi, comandantul izbutise, în sfîrşit, să-şi aprindă fitilul muschetei, însă în clipa în care îşi sprijinise patul armei de umăr, Antraguet îi arse peste degete, cu mlădioasa lui nuia de trestie, cîteva lovituri atît de usturătoare, încît omul dădu drumul armei şi începu să sară cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

— Ucideţi-l ! Ucideţi-l ! răcniră cetăţenii stîlciţi în bătaie şi peste măsură de scoşi din fire. Nu-l lăsaţi să fugă ! Să nu ne scape !

— Ei, poftim ! exclamă Antraguet. Adineauri nu mă lăsaţi să intru, iar acum nu-mi daţi voie să plec ! Băgaţi de seamă ! Să ştiţi că întorc foaia : în loc să dau cu latul spadei, încep să înţep cu vîrful, în loc să dobor halebarde, voi secera mîini. Ia să vedem acum, mieluşeilor din Anjou, mă lăsaţi ori nu să plec ?

— Nu, nu ! A obosit ! Să-l doborîm ! Omorîţi-l ! Omorîţi-l !

— O, straşnic ! Atunci o luăm în serios, da ?

— Da ! Da !

— Bine ! Feriţi-vă degetele, că încep să retez mîini !

N-apucă să-şi termine ameninţarea, că se şi pregăti să şi-o ducă la îndeplinire, cînd, deodată, în zare se ivi un al doilea călăreţ gonind cu aceeaşi iuţeală ; acesta ajunse în plin galop la barieră şi căzu ca un trăsnet în mijlocul încăierării, care încetul cu încetul se schimba într-o adevărată bătălie.

— Antraguet ! strigă noul venit. Hei, Antraguet ! Ce dracu faci aici între cetăţenii ăştia ?

[1] Cadmus — personaj legendar, întemeietorul Tebei, în Beoţia. Ajungînd în Beoţia, el a ucis dragonul care îi devorase tovarăşii ; la porunca zeiţei Minerva, Cadmus a semănat dinţii fiarei, în urma cărui fapt au început să răsară oameni înarmaţi. Aceştia au prins să se gîtuie între ei, cu excepţia a cinci, care au fost nobilii Tebei.

— Livarot ! exclamă Antraguet, întorcînd capul. Ah, la naiba, ai picat de minune. Dă-mi o mînă de ajutor !

— Am ştiut eu c-o să te-ajung. Acum patru ceasuri am aflat veşti despre tine, şi de atunci alerg pe urmele tale. Dar unde naiba te-ai vîrît ? Doamne iartă-mă, păi ăştia or să te masacreze.

— Da, da, ăştia-s prietenii noştri din Anjou şi nu vor să mă lase să intru, dar nici să ies.

— Domnilor — strigă Livarot, scoţîndu-şi pălăria — vreţi să fiţi atît de buni şi să vă daţi la o parte, fie în dreapta, fie în stînga, ca să ne lăsaţi să trecem ?

— Îşi bat joc de noi ! urlară cetăţenii. Pe ei ! Să-i strivim ! Să-i ucidem !

— Aha, ian te uită cum sînt oamenii pe la Angers ! zise Livarot, punîndu-şi cu o mînă pălăria pe cap, iar cu cealaltă trăgîndu-şi spada din teacă.

— Da, aşa sînt dumnealor — răspunse Antraguet — şi din nenorocire-s mulţi.

— Ei, în trei o scoatem noi la capăt !

— Da, în trei, dacă am fi trei, însă sîntem numai noi doi.

— Iată că soseşte şi Ribeirac !

— Cum, şi el ?

— L-auzi ?

— Îl şi văd. Hei, Ribeirac ! Hei, aici, aici !

Într-adevăr, în aceeaşi clipă, Ribeirac, după cît se părea nu mai puţin grăbit decît prietenii săi, îşi făcea intrare în Angers într-un chip cu totul asemănător cu al celorlalţi doi.

— Aha, pe aici e rost de bătaie — zise el. Iată un bun prilej pentru mine ! Bună ziua, Antraguet ! Bună ziua, Livarot !

— Pe ei ! răspunse Antraguet.

Destul de năuciţi, soldaţii priveau la călăreţul sosit în ajutorul celor doi prieteni, care, din atacaţi, se pregăteau să devină atacanţi.

— Măi, drăcie ! Ăştia sînt un regiment — rosti comandantul străjii către oamenii săi. Domnilor, mi se pare că ordinul nostru de bătălie e putred pe undeva, aşa că vă propun să facem stînga-mprejur.

Cu iscusinţa care îi caracterizează în executarea comenzilor militare, cetăţenii se întoarseră pe dată la dreapta. Aceasta, din pricină că, în afară de comandant, care îi îndemna în chip firesc la prudenţă, îi vedeau pe cei trei cavaleri aşezîndu-se în ordine de bătaie, cu o marţială stăpînire de sine, ceea ce le da fiori chiar şi celor mai curajoşi.

— Asta e doar avangarda lor ! strigau cetăţenii, vrînd astfel să găsească un pretext mai puţin ruşinos de fugă. Alarmă ! Alarmă !

— Foc ! răcneau alţii. Foc !

— Inamicul ! Inamicul ! zbierau cei mai mulţi.

— Sîntem taţi de familie. Datoria noastră e să ne păstrăm viaţa pentru soţiile şi pentru copiii noştri. Fiecare să-şi scape pielea cum o putea !

Din pricina acestor strigăte amestecate, încîlcite, toate însă — după cum se vede — avînd acelaşi scop, un tumult îngrozitor învălui întreaga uliţă, iar loviturile de ciomag prinseră să cadă ca grindina asupra curioşilor, al căror cerc strîns îi împiedica pe fricoşi s-o ia la sănătoasa.

Zgomotul încăierării ajunsese pînă în piaţa castelului, unde — cum am mai spus — prinţul gusta din pîinea cea neagră, din scrumbiile sărate şi din morunul uscat al partizanilor săi.

Bussy şi prinţul întrebară ce se petrece : li se aduse la cunoştinţă că toată hărmălaia era iscată de trei oameni sau mai bine zis trei diavoli cu chip de om, care soseau de la Paris.

— Trei oameni ! zise prinţul. Du-te, Bussy, du-te şi vezi despre ce este vorba.

— Trei oameni ? repetă Bussy. Veniţi cu mine, monseniore !

Şi o porniră amîndoi : Bussy în frunte, iar prinţul urmîndu-l prudent, însoţit de vreo douăzeci de călăreţi. Ei sosiră tocmai cînd cetăţenii se apucaseră să execute manevra mai sus pomenită, spre marea pagubă a umerilor şi a scăfîrliilor celor curioşi.

Bussy se ridică în scări şi, aruncînd o privire de vultur pînă-n mijlocul cîmpului de bătaie, îl recunoscu pe Livarot după faţa sa prelungă.

— Pe viaţa mea ! strigă el către prinţ, cu o voce răsunătoare. Veniţi mai repede, monseniore, ştiţi cine ne asediază ? Sînt prietenii noştri de la Paris !

— Ba de loc — răspunse Livarot, cu un glas ce acoperea zarva luptei — prietenii din Anjou sînt cei care vor să ne sfîşie pe noi.

— Jos armele ! strigă ducele. Jos armele, nătăfleţilor ! Sînt prietenii noştri !

— Prieteni ! urlară cetăţenii, plini de vînătăi, de zgîrieturi şi abia trăgîndu-şi sufletul. Păi dacă-s prieteni, trebuia să

li se dea parola. De un ceas îi tratăm ca pe nişte păgîni, iar ei ne tratează ca pe nişte turci.

Şi operaţia de retragere începută mai înainte fu dusă la bun sfîrşit.

Livarot, Antraguet şi Ribeirac înaintară triumfători în spaţiul lăsat liber de cetăţenii care se retrăseseră, şi tustrei se grăbiră să sărute mîna alteţei sale ; apoi, pe rînd, se aruncară în braţele lui Bussy.

— Se pare că e vorba de un stol de angevini pe care noi l-am luat drept un stol de vulturi — rosti filozofic comandantul.

— Monseniore — şopti Bussy la urechea ducelui — număraţi-vă soldaţii, vă rog.

— De ce ?

— Număraţi-i, monseniore ! Nu chiar aşa, unul cîte unul, dar măcar în mare.

— Sînt cel puţin o sută cincizeci.

— Cel puţin.

— Ei, da, şi ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că nu aveţi nişte soldaţi prea grozavi dacă i-au putut bate doar trei oameni.

— Ai dreptate — recunoscu ducele. Ei, şi mai departe ?

— Mai departe ? Încercaţi dumneavoastră să ieşiţi din oraş cu asemenea viteji.

— Da — zise ducele — numai că am să ies cu ajutorul celor trei oameni care i-au bătut.

„Poftim ! se înciudă Bussy în sinea lui. La una ca asta nu m-am gîndit. Cînd e vorba de logică, trăiască fricoşii !"

XXXIV

ROLAND

Mulţumită întăririlor sosite, domnul duce de Anjou putu să înceapă o nesfîrşită serie de recunoaşteri prin împrejurimi. Întovărăşit de prietenii săi picaţi la ţanc, el umbla într-o ţinută de război, de care cetăţenii din Angers se arătau cum nu se poate mai mîndri, deşi comparaţia dintre aceşti gentilomi călări pe cai superbi şi cu echipamente strălucitoare şi miliţia orăşenească, în armuri ruginite şi umblînd pe cai cu hamurile rupte, nu era chiar în avantajul acesteia din urmă.

La început cercetară meterezele şi zidurile, apoi grădinile din vecinătatea zidurilor, apoi cîmpia megieşă cu grădinile, în sfîrşit, castelele risipite în largul cîmpiei, şi trecînd prin vecinătatea pădurilor sau prin mijlocul lor, ducele, pe care aceste păduri îl înspăimîntaseră de nenumărate ori sau, mai bine zis, cu care Bussy îl înspăimîntase adesea, privea cu vădită aroganţă spre desişuri.

Gentilomii angevini soseau cu buzunarele doldora de bani. La curtea ducelui de Anjou ei găseau o libertate pe care nici pe departe nu o întîlniseră la curtea lui Henric al III-lea ; prin urmare, era cît se poate de firesc să se ţină de petreceri, într-un oraş foarte înclinat, cum se cuvine să fie orice capitală, să golească pungile oaspeţilor săi.

Nu trecuseră nici trei zile, că Antraguet, Ribeirac şi Livarot intraseră în legături strînse cu aristocraţii angevini, mari admiratori ai modei şi ai manierelor pariziene.

Se înţelege de la sine că vrednicii noştri seniori erau însuraţi şi aveau neveste tinere şi frumoase. Aşa că ducele de Anjou nu poruncise chiar de florile mărului sau doar fiindcă avea el chef atîtea frumoase cavalcade prin mijlocul oraşului, cum poate ar fi fost înclinaţi să creadă cei ce-l cunoşteau cît e de egoist. Nu ! Plimbările acestea erau organizate pentru plăcerea gentilomilor parizieni care îl urmaseră aici, a seniorilor angevini şi, îndeosebi, pentru plăcerea doamnelor din Angers.

Mai întîi, Dumnezeu trebuia să se bucure de toate astea, deoarece cauza Ligii era cauza lui Dumnezeu. Pe urmă, cu siguranţă că regele turba de mînie. În sfîrşit, doamnele erau fericite. Astfel, marea trinitate a acelei epoci era ideal reprezentată : Dumnezeu, regele, doamnele.

Bucuria atinse culmea în ziua cînd fiecare văzu sosind, într-o minunată rînduială, douăzeci şi doi de cai de călărie, treizeci de cai de tracţiune şi, la urmă, patruzeci de catîri care, împreună cu litierele, carele şi furgoanele formau echipajele domnului duce de Anjou. Ca prin minune, toate acestea soseau de la Tours, în schimbul neînsemnatei sume de cincizeci de mii de scuzi, pe care domnul duce de Anjou o hărăzise acestui scop.

Trebuie să spunem că armăsarii, ce-i drept, erau înşeuaţi, dar şeile lor încă nu fuseseră plătite şelarilor ; de asemenea,

trebuie spus că toate sipetele aveau broaşte minunate, care se încuiau cu cheia, dar că pe dinăuntru erau goale. Şi trebuie adăugat că amănuntul din urmă este cu totul spre lauda prinţului, deoarece el ar fi putut să le umple, mulţumită birurilor de tot soiul. Dar nu era în firea lui să ia: lui îi plăcea mai mult să sustragă.

Lăsînd însă la o parte toate acestea, intrarea alaiului făcu în Angers o impresie nemaipomenită.

Caii fură duşi în grajduri, furgoanele şi căruţele adăpostite în magazii. Oamenii cei mai de încredere ai prinţului luară în primire lăzile de care am pomenit: era nevoie de mîini foarte sigure spre a li se încredinţa comorile pe care ele nu le conţineau. În sfîrşit, porţile palatului se închiseră în nasul unei mulţimi curioase, care, datorită acestor măsuri de prevedere, rămase încredinţată că prinţul adusese în oraş bănet în valoare de două milioane, în vreme ce, dimpotrivă, se pregătea scoaterea din oraş a unei sume aproape egală cu cifra pomenită, sumă pe care o aşteptau lăzile cele goale.

Din ziua aceea, reputaţia de om bogat a domnului duce de Anjou fu pe deplin stabilită şi întregul ţinut rămase convins, după spectacolul desfăşurat sub ochii săi, că prinţul era îndeajuns de bogat spre a putea să poarte război, dacă ar fi fost nevoie, chiar şi împotriva Europei întregi.

Această convingere urma să-i ajute pe burghezi să îndure cu răbdare noile biruri pe care ducele, ajutat de poveţele prietenilor săi, avea de gînd să le stoarcă de la angevini. De altfel. angevinii mai-mai că îndeplineau dorinţele ducelui înainte chiar ca el să le rostească. Nimeni nu regretă niciodată banii daţi ori împrumutaţi bogătaşilor. Regele Navarei, cu faima lui de sărăcie lucie, n-ar fi izbutit să obţină nici pe sfert din ceea ce obţinuse ducele de Anjou, mulţumită reputaţiei sale de om avut.

Dar să ne întoarcem la domnul duce. Vrednicul prinţ trăia ca un patriarh, bucurîndu-se de toate darurile pămîntului, şi toată lumea ştie că în regiunea Anjou pămîntul este foarte mănos.

Drumurile mişunau de călăreţi care zoreau spre Angers, ca să depună jurămînt de credinţă în faţa ducelui sau să-i ofere serviciile lor. La rîndul său, domnul de Anjou pornea adeseori în recunoaştere în afara oraşului, totdeauna cu gîndul de a descoperi o comoară oarecare.

Bussy izbutise ca nici una din aceste recunoaşteri să nu ajungă pînă la castelul locuit de Diane. Căci Bussy îşi rezerva numai sieşi această comoară, prădînd în felul său colţişorul acela de provincie, care, după ce se apărase în chip demn de toată lauda, capitulase, în sfîrşit, fără condiţii.

Dar iată că în timp ce domnul de Anjou făcea recunoaşteri şi Bussy jefuia ce avea de jefuit, domnul de Monsoreau, călare pe calul său de vînătoare, sosea la porţile oraşului Angers. Să fi fost patru după-amiază; pentru a ajunge la ceasul acela, domnul de Monsoreau străbătuse optsprezece leghe pe zi, aşa încît pintenii săi se înroşiseră, iar calul, alb de spume, era pe jumătate mort...

Se dusese vremea cînd celor sosiţi de aiurea li se făceau greutăţi înainte de a li se îngădui să intre pe porţile oraşului. La Angers, oamenii erau acum atît de mîndri, de siguri de ei, că ar fi lăsat să intre, fără să se sinchisească, şi un batalion de elveţieni, chiar dacă batalionul ar fi fost comandat de însuşi viteazul Crillon în carne şi oase.

Domnul de Monsoreau, care nu era Crillon, intră de-a dreptul, spunînd doar atît:

— La palatul monseniorului duce de Anjou!

Şi nici nu stătu să asculte răspunsul străjerilor, care strigau ceva în urma lui.

Calul său părea că nu se mai ţine pe picioare decît printr-o minune, graţie iuţelii cu care alerga: bietul animal gonea în neştire, astfel încît oricine l-ar fi privit putea să parieze că în clipa cînd se va opri, o să se prăbuşească. Bidiviul se opri la palat. Domnul de Monsoreau era un călăreţ cu totul neobişnuit, calul era de rasa cea mai bună: şi cal, şi călăreţ rămaseră în picioare.

— Domnul duce unde e? întrebă marele maestru de vînătoare.

— Monseniorul a plecat într-o recunoaştere — îi răspunse santinela.

— Încotro? se interesă domnul de Monsoreau.

— Într-acolo — răspunse soldatul, întinzînd mîna spre unul din cele patru puncte cardinale.

— Ei, drăcie! se necăji Monsoreau. Ceea ce am să-i spun ducelui nu suferă nici o întîrziere. Ce-i de făcut?

— Mai întîi, puneţi cal a fostru la grajd — zise santinela (un mercenar recrutat de prin Alsacia) — căci dacă nu sprijin la el de zid, cade.

— Sfatul e bun, cu toate că-i dat într-o limbă atît de stîlcită — recunoscu Monsoreau. Unde-s grajdurile, flăcăule?

— Colo!

În acel moment, un om se apropie de gentilomul nou sosit şi îşi declină calitatea. Era majordomul. Domnul de Monsoreau răspunse la rîndul său, rostindu-şi numele, prenumele şi titlurile. Majordomul salută cu profund respect: numele marelui maestru de vînătoare era de multă vreme cunoscut prin partea locului.

— Domnule, binevoiţi să intraţi şi să vă odihniţi puţin — îl pofti el. Monseniorul a plecat abia de zece minute şi nu se va întoarce înainte de opt seara.

— Opt seara! se frămîntă Monsoreau, muşcîndu-şi mustaţa. Asta ar însemna să pierdem prea multă vreme. Am adus o ştire foarte importantă, pe care niciodată alteţa sa n-o va afla prea devreme. N-aveţi pe aici un cal şi o călăuză?

— Un cal? Avem zece, domnule — răspunse majordomul. Cît despre călăuză, asta e altceva, deoarece monseniorul n-a spus încotro se duce, aşa că numai întrebînd ici şi colo veţi şti mai mult decît oricine de aici. De altfel, n-aş vrea să reduc numărul oamenilor de la castel. E una din cele mai categorice recomandaţii primite din partea alteţei sale.

— Aha! făcu marele maestru de vînătoare. Nu prea sîntem în siguranţă pe aici.

— Vai, domnule, cum să nu fim în siguranţă alături de oameni ca domnii Bussy, Livarot, Ribeirac, Antraguet, fără să-l punem la socoteală pe invincibilul nostru prinţ, domnul duce de Anjou? Înţelegeţi însă că...

— Da, înţeleg că atunci cînd domnii aceştia nu sînt aici, nu mai e chiar atîta siguranţă.

— Chiar aşa, domnule.

— Bine, am să iau un cal odihnit din grajd şi am să încerc, întrebînd pe drum, să-l ajung din urmă pe duce.

— Mai mult decît sigur, domnule, că în felul acesta îl veţi găsi negreşit pe monsenior.

— N-au plecat în galop?

— Nu, domnule, la pas.

— E-n regulă, ne-am înţeles: arată-mi calul pe care-l pot lua.

— Poftiţi la grajd şi alegeţi-vi-l pe cel pe care-l doriţi: toţi sînt ai monseniorului.

— Foarte bine!

Monsoreau intră în grajd. Zece sau doisprezece cai, cum nu se poate mai frumoşi şi mai odihniţi, mîncau pe săturate din ieslele pline de grăunţe şi cu fînul cel mai proaspăt din Anjou.

— Iată, domnule, alegeţi! zise majordomul.

Monsoreau aruncă o privire de cunoscător asupra patrupezilor înşiraţi dinaintea ieslelor.

— Îl iau pe acesta — hotărî el. Porunceşte să fie înşeuat.

— Îl luaţi pe Roland?

— Roland îl cheamă?

— Da. E calul favorit al alteţei sale; îl încalecă în fiecare zi. I l-a dăruit domnul de Bussy, şi cu siguranţă că nici n-ar fi fost în grajd acum dacă alteţa sa n-ar încerca astăzi nişte cai recent sosiţi de la Tours.

— Atunci înseamnă că ştiu să aleg.

Un rîndaş se apropie.

— Pune şaua pe Roland — îi porunci majordomul.

Cît despre calul contelui, el intrase singur în grajd şi se tolănise pe paie, fără să mai aştepte măcar să i se scoată frîul.

În cîteva clipe, Roland fu înşeauat. Domnul de Monsoreau sări cu uşurinţă în spinarea animalului şi întrebă încă o dată încotro se îndreptase alaiul princiar.

— A ieşit pe poarta asta şi a luat-o pe strada pe care o vedeţi — îl lămuri majordomul, arătîndu-i aceeaşi direcţie ca şi santinela.

— Pe legea mea — băgă de seamă Monsoreau, slobozind frîul şi văzînd că armăsarul se îndreaptă singur în partea aceea — s-ar zice că Roland cunoaşte drumul pe care a pornit prinţul.

— A, să n-aveţi nici o grijă — îl asigură majordomul. I-am auzit pe domnul de Bussy şi pe medicul său, domnul Remy, spunînd că nu există animal mai inteligent decît calul ăsta: de îndată ce va adulmeca urma tovarăşilor săi, îi va şi ajunge. Ia priviţi numai ce picioare frumoase are, i le-ar pizmui şi un cerb!

Monsoreau se aplecă într-o parte.

— E superb! rosti el, admirativ.

Pe scurt, calul porni fără a mai aştepta vreun îndemn şi ieşi hotărît din oraş; ba chiar, înainte de a ajunge la poartă, o luă pe altă uliţă spre a scurta drumul care se bifurca — ocolit la dreapta şi în linie dreaptă la stînga.

În timp ce dădea această dovadă de inteligenţă, calul scutura din cap, vrînd să scape de frîul ce-i ţinea botul strîns; el părea să spună călăreţului că orice încercare de constrîn-

gere este de prisos şi, pe măsură ce se apropia de poarta oraşului, iuţea pasul.

— Ce-i drept, merită toate laudele — murmură Monsoreau. Hai, Roland, de vreme ce cunoşti aşa de bine drumul, aşterne-te la drum !

Şi lăsă frîul slobod să se legene pe grumazul calului. Odată ajuns la şoseaua din afara oraşului, Roland şovăi o clipă pentru a se hotărî dacă s-o ia la dreapta ori la stînga. O luă la stînga. Tocmai atunci trecea pe acolo un ţăran.

— Hei, omule ! N-ai văzut un pîlc de călăreţi ? întrebă Monsoreau.

— Ba i-am văzut, domnule — răspunse ţăranul — i-am întîlnit ceva mai departe, în vale.

Ţăranul întîlnise alaiul chiar în partea încotro o luase Roland.

— Hai, Roland, hai ! zise marele maestru, renunţînd cu totul să mai aibă grijă de frîu.

Animalul o porni în trap, astfel că puteau străbate lesne trei sau patru leghe pe oră. Cîtva timp, Roland merse de-a lungul şoselei, apoi deodată coti la dreapta, pe un drumeag înflorit care tăia cîmpia de-a curmezişul. Monsoreau se întrebă o clipă dacă n-ar trebui să-l oprească, însă Roland părea să-şi cunoască drumul aşa de bine, că în cele din urmă călăreţul se lăsă în voia lui.

Pe măsură ce înainta, calul se însufleţea văzînd cu ochii. El trecu de la trap la galop şi, în mai puţin de un sfert de oră, oraşul dispăru din faţa călăreţului. La rîndul său, pe măsură ce înainta, călăreţul părea să recunoască şi el locurile.

— Măi, măi ! exclamă contele pe cînd intrau în pădure. S-ar spune că mergem spre Méridor. Nu cumva alteţa sa s-o fi îndreptat spre castel ?

La gîndul acesta, care nu-i venea în minte pentru prima oară, fruntea marelui maestru se mohorî.

— Ia te uită ! murmură el. Şi eu care m-am grăbit să-l văd mai întîi pe duce, amînînd pe mîine revederea cu soţia mea ! Ce-ar fi să am norocul să-i întîlnesc pe amîndoi deodată ?

Un zîmbet înfricoşător flutură pe buzele sale.

Calul alerga mereu, ţinînd-o într-una spre dreapta, cu o îndîrjire care dovedea cea mai hotărîtă, cea mai sigură ţintă.

„O, pe viaţa mea — îşi zise Monsoreau — cred că nu sînt prea departe de parcul de la Méridor !“

În acea clipă, calul începu să necheze. Numaidecît un alt nechezat îi răspunse din adîncul frunzişurilor.

— Aha ! exclamă marele maestru. După cît se pare, Roland şi-a găsit tovarăşii.

Calul începu să gonească şi mai repede, zburînd ca vîntul pe sub boltele înalte ale copacilor. Deodată, Monsoreau zări un zid şi un cal legat lîngă zid. Calul necheză şi Monsoreau îşi dădu seama că tot el nechezase şi prima oară.

— E cineva aici ! murmură Monsoreau, pălind.

XXXV

CE ŞTIRE ADUCEA DOMNUL CONTE DE MONSOREAU

Domnul de Monsoreau mergea din surpriză în surpriză: zidul Méridorului, ieşit în calea sa ca prin minune, calul acesta atîta de bucuros la apariţia lui Roland, de parcă amîndoi bidiviii ar fi fost vechi cunoştinţe — toate aceste lucruri aveau darul de a-l pune pe gînduri chiar şi pe omul cel mai puţin bănuitor.

Apropiindu-se, şi e uşor de ghicit cît de repede se apropia, domnul de Monsoreau observă că în locul acela zidul începuse să se ruineze, să se macine : părea o adevărată scară, ameninţînd să devină curînd o spărtură ; ai fi zis că picioarele cuiva săpaseră un fel de trepte în piatră, iar mlădiţele de curînd smulse atîrnau jalnic de crengile rănite. Contele îmbrăţişă totul dintr-o singură privire, apoi trecu la amănunte.

Calul găsit acolo merita întîietate, şi el se bucură de atenţia contelui. Indiscretul animal purta o şa împodobită cu valtrap brodat în fir de argint. Într-un colţ al valtrapului se vedea cusut un dublu *F* înlănţuit de un dublu *A*. Fără îndoială avea de-a face cu un cal din grajdurile prinţului, deoarece iniţialele însemnau François d'Anjou.

În fața unei atare constatări, bănuielile contelui se preschimbară într-o adevărată neliniște. Așadar, ducele venise pe aici ; și el venea ades de vreme ce, în afară de calul legat, mai exista încă unul — Roland — care cunoștea drumul.

Monsoreau trase concluzia că, din moment ce hazardul îi scosese în cale această urmă, trebuia să meargă pe ea pînă la capăt — ceea ce făcea parte din obiceiurile lui de mare vînător și de soț gelos. Dar atîta timp cît rămînea dincoace de zid, era limpede că n-o să poată vedea nimic. Prin urmare, își legă calul în preajma celuilalt cal și, plin de îndrăzneală, începu să se cațăre, încercare cît se poate de lesnicioasă, deoarece un picior nimerea cu ușurință urma celuilalt picior, mîna găsea gata însemnate locurile unde trebuia să se sprijine, îndoirea brațului era ca și desenată pe pietrele ce alcătuiau creasta zidului, iar ramurile unui stejar care, în locul acela, împiedicau vederea și stinghereau mișcările fuseseră cu grijă retezate cu un cuțit de vînătoare.

Atîtea strădanii fură încununate de un succes deplin. Domnul de Monsoreau nici nu apucase să se tupileze ca lumea la postul său de pîndă, cînd zări la rădăcinile unui copac o pelerină albastră și o manta de catifea neagră. Pelerina era, fără îndoială, a unei femei, iar mantaua cea neagră a unui bărbat. De altminteri, nici nu era nevoie de cercetări îndelungate : bărbatul și femeia se plimbau la vreo cincizeci de pași mai încolo, ținîndu-se strîns de braț, cu spatele întors către zid și, de altfel, ascunși vederii, datorită frunzișului.

Din nefericire pentru domnul de Monsoreau — zidul nefiind încă obișnuit cu firea repezită a contelui — un pietroi se desprinse din creasta zidului și se rostogoli, frîngînd în cale crengile stejarului și căzînd în iarbă cu un bubuit răsunător.

La auzul zgomotului, se pare că cele două făpturi ale căror chipuri îi erau ascunse domnului de Monsoreau din pricina frunzișului se întoarseră și îl zăriră, deoarece un strigăt de femeie, ascuțit și plin de tîlc, sfîșie văzduhul, apoi un foșnet prin tufișuri îi dădu de înțeles contelui că perechea fuge cum fug două căprioare speriate.

Auzind strigătul femeii, Monsoreau își simți fruntea năpădită de sudoarea spaimei. Recunoscu vocea Dianei. Atunci, nemaiputîndu-și stăpîni furia care îl cuprinsese, sări de pe zid și, cu spada în mînă, începu să sfîrtece tufișurile în urmărirea fugarilor.

Dar totul pierise fără urmă, nimic nu mai tulbura liniștea parcului ; nici o umbră pe alei, nici un semn pe cărări, nici un freamăt prin frunziș, numai cîntecul privighetorilor și al pitulicilor, care, obișnuite să-i vadă pe cei doi îndrăgostiți, nu se speriaseră de fuga lor.

Ce poți face în mijlocul singurătății ? Ce hotărîre să iei ? Încotro să alergi ? Parcul era mare : urmărindu-i pe cei pe care îi căutai, se putea prea bine să dai peste cei pe care nu-i căutai.

Domnul de Monsoreau socoti că descoperirea pe care o făcuse îi ajungea deocamdată ; de altfel, se simțea cuprins de o furie prea oarbă, ca să mai fie în stare să acționeze cu prudența necesară față de un rival atît de temut cum era ducele de Anjou ; căci nu se îndoia cîtuși de puțin că rivalul său e prințul. Apoi, chiar dacă din întîmplare n-ar fi fost el, față de prinț avea de îndeplinit o misiune grabnică. Și, la urma urmei, îndată ce se va afla în prezența acestuia, își va da cu mult mai bine seama ce trebuie să creadă despre vinovăția sau nevinovăția stăpînului său.

În sfîrșit, îi veni o idee minunată : să sară zidul prin același loc și să ia cu sine calul musafirului nedorit pe care-l descoperise în parc. Gîndul acesta de răzbunare îi dădu noi puteri : o rupse la fugă și ajunse gîfîind și lac de nădușeală lîngă zid. Agățîndu-se de crengi, izbuti să se cațere pe creastă, apoi sări de partea cealaltă ; dar de partea cealaltă nici urmă de cal sau, mai bine zis, nici urmă de cai.

Gîndul ce-i încolțise în minte fusese atît de strașnic, încît, înainte de a-i veni lui în cap, îi venise dușmanului său, care trecuse la înfăptuirea lui ceva mai repede.

Copleșit, domnul de Monsoreau scoase un răcnet ca de fiară, amenințînd cu pumnul pe acest diavol împielițat, care, fără îndoială, din umbra adîncă a pădurii rîdea de el. Însă cum voința lui nu se lăsa lesne înfrîntă, contele reacționă numaidecît împotriva împrejurărilor potrivnice ce se succedau vertiginos, părînd hotărîte a-l doborî. El se orientă cît ai clipi și, adunîndu-și toate puterile, în ciuda nopții care cobora repede, o porni spre Angers pe jos, pe un drumeag cunoscut din copilărie.

După două ore și jumătate, mort de sete, de căldură și de oboseală, sosi la porțile orașului ; dar frămîntarea minții dăduse noi puteri trupului, astfel că marele maestru era același bărbat aspru și plin de voință ca întotdeauna. De altfel, își făcuse un plan, și lucrul acesta îl susținea : o să isco-

dească santinela sau, mai degrabă, o să iscodească toate santinelele. Va merge din poartă în poartă şi, pînă la urmă, tot o să afle pe unde a intrat un călăreţ cu doi cai ; îşi va goli punga, va făgădui aur şi astfel va izbuti să cunoască semnalmentele omului. Oh, şi atunci, oricine ar fi el, mai devreme sau mai tîrziu, i-o va plăti.

Întrebă deci santinela, însă ostaşul abia intrase în post şi nu ştia nimic. Se duse la corpul de gardă şi se informă acolo. Soldatul care tocmai fusese schimbat văzuse cu vreo două ceasuri mai înainte, un cal care se întorcea fără stăpîn şi care luase singur drumul palatului. Se gîndise că, pesemne, călăreţului i se întîmplase vreun accident şi că agerul animal se întorcea singur acasă.

Monsoreau îşi dădu cu pumnii în cap : mai mult ca sigur că n-o să afle nimic.

Într-un tîrziu se îndreptă spre palatul ducal. Acolo, petrecere mare, veselie în toi, zarvă nemaipomenită : ferestrele străluceau ca nişte sori, iar bucătăriile sclipeau ca nişte cuptoare încinse, trimiţînd prin ferestruile lor aroma de vînat gătit şi de mirodenii, în stare a face stomacul să uite că e vecinul inimii.

Dar porţile erau închise şi iată că pentru conte se ivi o nouă neplăcere : să le înduplece să se deschidă.

Monsoreau chemă portarul şi îşi rosti numele, numai că portarul nu vru să-l recunoască.

— La plecare eraţi drept şi acum sînteţi încovoiat.

— De oboseală.

— Eraţi palid şi acum sînteţi roşu.

— De căldură.

— Eraţi călare şi acum veniţi pe jos.

— Păi să vezi : calul meu s-a speriat şi a început să zvîrle din copite pînă m-a aruncat jos din şa ; pe urmă s-a întors singur acasă. Nu l-ai văzut cumva ?

— Aha, ba l-am văzut — zise omul.

— În orice caz, du-te şi-l cheamă pe majordom.

Portarul, încîntat să scape de orice răspundere, trimise după majordom. Acesta sosi şi îl recunoscu imediat pe Monsoreau.

— Doamne sfinte ! Dar de unde veniţi ? Şi în ce hal sînteţi ! exclamă el.

Monsoreau repetă povestea pe care o îndrugase şi portarului.

— Vă mărturisesc că am fost foarte neliniştiţi cînd am văzut calul intrînd fără călăreţ, şi mai ales monseniorul, pe care îl anunţasem de sosirea dumneavoastră — zise majordomul.

— A, monseniorul s-a arătat neliniştit ?

— Foarte.

— Şi ce-a spus ?

— Să vă conducem la alteţa sa de îndată ce veţi sosi.

— Bine. Aşteaptă doar o clipă, să mă reped pînă la grajd, să văd dacă nu i s-a întîmplat ceva calului alteţei sale.

Monsoreau dădu fuga la grajd şi recunoscu, exact la locul de unde-l luase, pe Roland, agerul animal, mîncînd ca orice cal care simte nevoia să-şi refacă forţele cheltuite. Apoi, fără a se mai îngriji să-şi schimbe hainele, deoarece Monsoreau socotea că importanţa ştirii aduse de el precumpănea asupra etichetei, se îndreptă spre sala ospăţului.

Toţi gentilomii prinţului şi chiar alteţa sa, stînd în jurul unei mese splendid împodobite şi minunat luminate, începuseră să se înfrupte cu pateuri de fazan, cu fripturi proaspete de mistreţ şi cu gustări foarte piperate, pe care le stropeau cu vin negru de Cahors, straşnic şi catifelat, sau cu vin de Anjou, dulce, spumos şi înşelător, ai cărui aburi înfierbîntă mintea mai înainte ca topazele prefirate de el în pahar să se fi topit cu desăvîrşire.

— Iată, întreaga curte este aici, nu mai găseşti nici un loc liber ca şi în pivniţa alteţei voastre — spunea Antraguet, trandafiriu la faţă ca o fată mare şi beat ca un bătrîn soldăţoi.

— Ba de loc, ba de loc — strigă Ribeirac — ne lipseşte un mare maestru de vînătoare. Şi zău că e ruşinos să ne îndopăm cu cina alteţei sale, în loc să ne-o procurăm noi înşine.

— Şi eu sînt pentru un mare maestru de vînătoare ! sări Livarot. Nu contează cine, fie chiar şi domnul de Monsoreau.

Ducele zîmbi : în afară de el, nimeni nu ştia de sosirea contelui.

Dar abia sfîrşi Livarot fraza şi prinţul zîmbetul, că uşa se deschise şi intră domnul de Monsoreau.

Zărindu-l, ducele scoase o exclamaţie care păru cu atît mai zgomotoasă, cu cît răsună în mijlocul tăcerii generale.

— Ei bine, iată-l ! zise prinţul. Vedeţi, domnilor, că pronia ne ocroteşte de vreme ce ne trimite de îndată ceea ce dorim !

Destul de încurcat din pricina siguranţei cu care vorbea prinţul, lucru neobişnuit la alteţa sa în asemenea împrejurări, Monsoreau salută cam stînjenit şi întoarse capul, orbit întocmai ca o bufniţă care e dusă dintr-o dată de la întuneric la lumina soarelui.

— Ia loc şi cinează cu noi ! îl pofti ducele, arătîndu-i un loc în faţa sa.

— Monseniore — răspunse Monsoreau — mi-e tare sete, mi-e tare foame şi sînt foarte obosit, dar nu voi bea, nu voi mînca şi nu mă voi aşeza decît după ce voi fi încredinţat alteţei voastre o ştire de cea mai mare însemnătate.

— Soseşti de la Paris, nu-i aşa ?

— Cît am putut de repede, monseniore.

— Te ascult — zise ducele.

Monsoreau se apropie de François şi, cu zîmbetul pe buze, dar cu inima clocotind de ură, îi şopti :

— Monseniore, regina-mamă se îndreaptă în cea mai mare grabă spre Angers, ca s-o viziteze pe alteţa voastră.

Pe chipul ducelui, asupra căruia toţi cei de faţă îşi aţintiseră privirile, se citi o neaşteptată bucurie.

— Bine, îţi mulţumesc — răspunse el. Domnule de Monsoreau eşti şi astăzi, ca întotdeauna, un slujitor credincios. Să ne continuăm cina, domnilor !

Şi îşi trase din nou lîngă masă fotoliul, pe care îl depărtase o clipă spre a da ascultare domnului de Monsoreau.

Ospăţul reîncepu. Marele maestru de vînătoare, aşezat între Livarot şi Ribeirac, nici nu apucă bine să guste din plăcerea de a sta într-un jilţ moale sau din plăcerea de a se afla în faţa unei mese îmbelşugate, că îi şi pieri pofta : spiritul învinse din nou materia.

Muncit de gînduri amare, contele se întorcea din nou cu mintea în parcul de la Méridor şi înjgheba aievea călătoria pe care trupul zdrobit de oboseală o făcuse mai înainte ; ca un pelerin, el străbătea iarăşi, cu multă luare-aminte, drumeagul înflorit ce îl condusese la poalele zidului. Revedea calul nechezînd, revedea zidul năruit, revedea cele două umbre îndrăgostite şi fugare, auzea strigătul Dianei, strigătul acela care pătrunsese pînă în cele mai adînci străfunduri ale inimii sale. Şi atunci, fără să-i pese de zgomot, de lumină, nici chiar de mîncare, uitînd lîngă cine şi în faţa cui se

găsea, se cufundă în gîndurile sale, iar fruntea i se mohorî tot mai vîrtos, în vreme ce din piept îi scăpă un geamăt surd, fapt care atrase atenţia comesenilor miraţi.

— Pici de oboseală, domnule maestru de vînătoare — observă prinţul. Cred că ai face mai bine dacă te-ai duce să te culci.

— Pe cinstea mea, aşa e — zise Livarot. Bun sfat, şi dacă nu-l urmaţi, s-ar putea întîmpla să adormiţi cu capul în farfurie.

— Iertaţi-mă, monseniore — rosti Monsoreau, înălţîndu-şi fruntea. Într-adevăr, sînt mort de oboseală.

— Îmbătaţi-vă, conte — îl îndemnă Antraguet — nimic nu goneşte oboseala mai bine decît băutura !

— Şi-apoi, beţia te face să uiţi — murmură Monsoreau.

— Aş ! constată Livarot. N-are cum : nu vedeţi, domnilor, că stă cu paharul plin ? !

— În sănătatea dumneavoastră, conte ! strigă Ribeirac, ridicînd cupa.

Monsoreau fu silit să răspundă la urarea gentilomului şi goli paharul dintr-o înghiţitură.

— Totuşi, ştie să bea — zise Antraguet. Ia priviţi-l, monseniore !

— Da — răspunse prinţul, care încerca să citească în sufletul contelui — da, se pricepe grozav !

— Ştiţi, conte — interveni Ribeirac — va trebui să ne organizaţi o vînătoare frumoasă ; dumneavoastră cunoaşteţi bine ţinutul.

— Aveţi aici echipaje, păduri ! adăugă Livarot.

— Şi chiar o soţie — completă Antraguet.

— Da — repetă maşinal contele — da, echipaje, păduri şi doamna de Monsoreau. Aşa e domnilor, aşa e!

— Pregăteşte-ne o vînătoare de mistreţi, conte — îi ceru prinţul.

— Voi încerca, monseniore.

— O să încercaţi ? Ei, asta-i bună ! strigă unul din gentilomii angevini. Codrul mişună de mistreţi. Dacă aş vîna în pădurea veche, aş zgorni în cinci minute zece mistreţi.

Monsoreau deveni şi mai palid : pădurea veche era tocmai acea parte a codrului către care îl dusese Roland.

— Da, da, chiar mîine, mîine ! strigară în cor gentilomii.

— Ce zici, Monsoreau ? întrebă ducele.

— Sînt oricînd la ordinele alteţei voastre — răspunse Monsoreau. Totuşi, după cum monseniorul a binevoit să ob-

serve chiar adineauri, sînt prea obosit ca să pregătesc o vînătoare pentru mîine. În afară de asta, trebuie să vizitez împrejurimile, ca să văd în ce stare ne sînt pădurile.

— Şi, la urma urmelor, daţi-i voie să-şi vadă soţia, domnilor, ce naiba! zise ducele, cu o bunăvoinţă care îl convinse pe bietul soţ că ducele era rivalul său.

— Se aprobă! Se aprobă! strigară veseli tinerii. Îi dăm domnului de Monsoreau douăzeci şi patru de ore, ca să-şi cerceteze pădurile de la un capăt la altul.

— Aşa, domnilor, daţi-mi acest răgaz şi eu vă promit că am să-l întrebuinţez cu folos — răspunse contele.

— Acum, scumpul nostru mare maestru de vînătoare — declară ducele — îţi îngădui să te duci la culcare. Conduceţi-l pe domnul de Monsoreau în apartamentul său.

Domnul de Monsoreau salută şi ieşi, scăpînd astfel de o mare povară: constrîngerea.

Oamenii îndureraţi iubesc singurătatea mai mult decît îndrăgostiţii cei fericiţi.

XXXVI

CUM A AFLAT REGELE HENRIC AL III-LEA DE FUGA PREAIUBITULUI SĂU FRATE, DUCELE DE ANJOU, ŞI CE A MAI URMAT

După ce marele maestru de vînătoare părăsi sala banchetului, cina continuă mai veselă, mai voioasă, mai lipsită de oprelişti ca oricînd. Chipul mohorît al lui Monsoreau îi silise pe tinerii gentilomi să se stăpînească, deoarece — dincolo de pretextul şi chiar de faptul că era într-adevăr obosit — ei desluşiseră zbuciumul neîncetat pricinuit de cine ştie ce întîmplări lugubre, care puneau pe fruntea contelui pecetea unei tristeţi de moarte, dînd un caracter aparte fizionomiei lui.

Prinţul, de obicei stingherit în prezenţa contelui, după ce-l văzu plecat, îşi recăpătă liniştea.

— Haide, Livarot — zise el — cînd a intrat maestrul de vînătoare, tocmai începuseşi să ne povesteşti cum ai şters-o din Paris. Zi mai departe!

Şi Livarot continuă.

Cum însă calitatea noastră de istorici ne dă privilegiul de a şti mai bine chiar decît Livarot tot ceea ce s-a întîmplat, vom înlocui povestirea tînărului gentilom cu povestirea noastră: poate că ea îşi va pierde astfel din culoare, în schimb o să cîştige în întindere, dat fiind că noi ştim ceea ce Livarot nu putea să ştie, şi anume ce s-a petrecut la Luvru.

Spre miezul nopţii, Henric al III-lea a fost trezit din somn de o larmă neobişnuită care umplea întreg palatul, unde, din clipa cînd regele se ducea la culcare, domnea cea mai deplină linişte. Răsunau înjurături, zgomot de halebarde lovindu-se de ziduri, paşi grăbiţi pe coridoare, blesteme în stare să despice pămîntul; şi în toată această zarvă, în mijlocul acestui iureş, din noianul de sudălmi se desprindeau următoarele cuvinte, repetate de mii de ecouri:

— Ce-o să spună regele? Ce-o să spună regele?

Henric se ridică în capul oaselor şi aruncă o privire spre Chicot: după ce luase cina împreună cu maiestatea sa, gasconul se lăsase în voia somnului, tolănit într-un fotoliu, cu picioarele încolăcite pe spadă.

Larma se înteţea tot mai mult.

Henric sări din pat, cu obrazul lucind de pomadă, şi strigă:

— Chicot! Chicot!

Chicot deschise un ochi: era un băiat prevăzător care preţuia grozav somnul şi care nu se trezea niciodată pe de-a-ntregul dintru început.

— Vai, Henric, ce rău ai făcut că m-ai strigat! mormăi el. Tocmai visam că aveai un fiu.

— Ascultă! zise Henric. Ascultă!

— Ce vrei să ascult? Mi se pare că îmi îndrugi destule prostii ziua, ca să nu-mi mai răpeşti şi noaptea!

— Dar tu n-auzi? întrebă regele, întinzînd mîna în direcţia din care veneau zgomotele.

— Aha — răspunse Chicot — într-adevăr, aud nişte strigăte!

— „Ce-o să spună regele? Ce-o să spună regele?“ repetă Henric. Auzi?

— Două lucruri pot să fie : sau că prepelicarul tău Narcis e bolnav, sau că hughenoţii îşi iau revanşa, trecînd la un Sfînt Bartolomeu al catolicilor.

— Ajută-mă să mă îmbrac, Chicot !

— Asta, cu mare plăcere, dar ajută-mă şi tu să mă scol.

— Ce nenorocire ! Ce nenorocire ! se auzea mereu de prin toate anticamerele.

— Ei, drăcie ! Chestia începe să devină serioasă — conveni Chicot.

— Am face bine să ne înarmăm — propuse regele.

— Am face şi mai bine să ieşim cît mai iute pe uşiţa secretă, ca să vedem şi să judecăm nenorocirea noi înşine, în loc să-i lăsăm pe alţii să ne-o povestească — replică Chicot.

Aproape în aceeaşi clipă urmînd povaţa lui Chicot, Henric se strecură pe uşiţa secretă şi se pomeni în coridorul care ducea spre apartamentele ducelui de Anjou. Pe coridor nu întîlni decît braţe înălţate spre cer şi nu auzi decît exclamaţiile cele mai deznădăjduite.

— Aha ! zise Chicot. Ghicesc ce s-a întîmplat : amărîtul tău de prizonier s-o fi spînzurat în temniţa lui ! Fir-ar să fie ! Henric, dă-mi voie să te felicit : eşti un om politic mai mare decît credeam eu.

— Ba nu, nenorocitule, nu poate fi vorba de aşa ceva ! strigă Henric.

— Cu atît mai rău !

— Hai, vino încoace !

Şi Henric îl trase pe gascon după sine, în camera ducelui. Aici, fereastra era larg deschisă şi o mulţime de curioşi, îngrămădiţi unii peste alţii, se adunaseră în jurul ei, ca să se minuneze privind la scara de frînghie ce atîrna agăţată de grilajul balconului. Henric păli ca un mort.

— Hei, fiule — murmură Chicot — nu eşti chiar atît de nepăsător pe cît te credeam !

— Fugit ! Evadat ! ţipă Henric cu un glas atît de puternic, încît toţi gentilomii se întoarseră spre el.

Din ochii regelui ţîşneau fulgere, în timp ce mîna lui strîngea şiragul de mătănii. Schomberg îşi smulgea părul, Quélus se lovea fără milă cu pumnii peste faţă, iar Maugiron se izbea cu capul de uşă ca un berbec. Cît despre d'Épernon, pe el îl înghiţise pămîntul, sub motivul — destul de slab motiv — că alerga după domnul duce de Anjou. Văzînd chinurile la care se supuneau, în disperarea lor, favoriţii săi, regele se potoli ca prin farmec.

— Linişteşte-te, copilul meu — zise el, cuprinzîndu-l pe Maugiron de mijloc şi încercînd să-l oprească.

— Nu, nu ! Sau crăp, sau să mă ia dracu ! urlă tînărul, făcîndu-şi vînt, de astă dată, pentru a-şi sparge capul nu de uşă, ci de zid.

— Hei, ajutaţi-mă să-l ţin ! strigă Henric.

— Ascultă, flăcăule — i se adresă Chicot — există o moarte mai uşoară decît asta : n-ai decît să-ţi împlînţi spada în pîntec, şi gata !

— Taci din gură, călăule ! urlă Henric, cu ochii plini de lacrimi.

În acest timp, Quélus se plesnea peste obraji.

— Vai, Quélus, dragul meu — îi spuse Henric — ai să semeni cu Schomberg cînd a fost muiat de ăia în albastru de Prusia ! Ai să arăţi înspăimîntător, ascultă-mă ce-ţi spun !

Quélus încetă. Numai Schomberg nu înceta să-şi smulgă părul din cap şi plîngea cu furie.

— Schomberg ! Schomberg ! Drăguţule ! strigă Henric. Vino-ţi în fire, te rog !

— Am să înnebunesc !

— Ei, aş ! zise Chicot.

— Fapt este — reluă Henric — că s-a întîmplat o mare nenorocire şi tocmai de aceea trebuie să-ţi ţii cumpătul, Schomberg. Da, e o nenorocire îngrozitoare, sînt pierdut ! Acum, în regatul meu, va începe războiul civil... Ah, cine a făcut asta, cine i-a dat scara de frînghie ? Pe cinstea mea, am să spînzur întreg oraşul !

O spaimă cumplită puse stăpînire pe toţi cei de faţă.

— Cine e vinovatul ? insistă Henric. Unde e vinovatul ? Zece mii de scuzi celui care îmi spune numele lui, o sută de mii de scuzi celui care mi-l aduce mort sau viu !

— Cine vreţi să fie ? strigă Maugiron. Cine, dacă nu vreun angevin ?

— Doamne sfinte, ştii că ai dreptate ! recunoscu Henric. Ah ! Angevinii, angevinii ! Au să mi-o plătească !

Şi ca şi cînd cuvîntul acesta ar fi fost scînteia ce aprinde pulberea, o îngrozitoare explozie de urlete şi de ameninţări izbucni împotriva angevinilor.

— Da, da, angevinii ! strigă Quélus.

— Unde sînt ? răcni Schomberg.

— Să-i spintecăm ! vociferă Maugiron.

— O sută de spînzurători pentru o sută de angevini !

Chicot nu putea rămîne mut în mijlocul tulburării generale: el îşi trase spada cu un gest de ucigaş şi, duelînd cu latul ei în dreapta şi în stînga, îi croia pe favoriţi şi izbea în toate zidurile, repetînd mereu, cu ochii sălbatici:

— Ah, înghiţi-i-ar iadul! Dar-ar moartea în ei de angevini! La moarte cu toţi angevinii!

Acest strigăt: „Moarte angevinilor!" fu auzit de tot oraşul, ca odinioară strigătul mamelor izraelite în întreaga Rama.

Între timp, Henric dispăruse. El se gîndise la mama sa şi, strecurîndu-se din cameră, fără nici un cuvînt, se dusese la ea. Caterina, de la o vreme lăsată cam în umbră, se închisese într-o nepăsare aparentă şi aştepta, cu iscusinţa ei florentină, un prilej nimerit pentru a-şi impune din nou politica.

Cînd Henric intră, ea stătea pe jumătate culcată într-un fotoliu larg, dusă pe gînduri, şi semăna, cu obrajii umflaţi, dar cam gălbejiţi, cu ochii ei sclipitori, dar ficşi, cu mîinile-i dolofane, dar palide, mai curînd cu o statuie de ceară înfăţişînd meditaţia decît cu o fiinţă însufleţită care cugetă.

La vestea evadării lui François, veste pe care, de altfel, Henric, clocotind de mînie şi de ură, i-o aduse la cunoştinţă fără a o pregăti cîtuşi de puţin, statuia păru să se trezească deodată, deşi semnul care indica această trezire se reducea doar la faptul că ea se lăsă şi mai adînc în fotoliu, clătinînd uşor din cap, fără a scoate o vorbă.

— Ei, mamă, nu spui nimic? zise Henric.

— De ce aş spune, fiule? întrebă Caterina.

— Cum, această evadare a fiului dumitale nu ţi se pare o crimă, o faptă ameninţătoare, vrednică de cea mai aspră pedeapsă?

— Dragul meu fiu, libertatea valorează cît o coroană. Adu-ţi aminte că şi pe tine te-am sfătuit să fugi, cînd puteai aştepta coroana.

— Mamă, sînt insultat!

Caterina ridică din umeri.

— Mamă, sînt sfidat!

— Cîtuşi de puţin — răspunse Caterina. A fugit, asta e tot.

— Ah, deci aşa înţelegi dumneata să fii de partea mea? zise Henric.

— Ce vrei să spui, fiule?

— Spun că, o dată cu vîrsta, sentimentele slăbesc. Spun că...

Se opri.

— Ce spui? reluă Caterina, cu calmul ei obişnuit.

— Spun că nu mă mai iubeşti ca altădată.

— Te înşeli — rosti bătrîna, cu o răceală crescîndă. Eşti fiul meu preaiubit, Henric. Dar cel de care te plîngi este de asemenea fiul meu.

— Ah, lasă la o parte morala maternă, doamnă! strigă Henric, furios. Ştim prea bine cît preţuieşte!

— Desigur, tu trebuie să ştii mai bine ca oricine, fiule, deoarece, faţă de tine, morala mea a fost întotdeauna slăbiciune.

— Şi fiindcă ai remuşcări, acuma te căieşti.

— Ştiam că o să ajungem într-o zi aici, fiule — rosti Caterina. Iată pentru ce tăceam mereu.

— Adio, doamnă, adio — răspunse Henric — ştiu ce-mi rămîne de făcut, întrucît nici chiar la mama mea nu mai aflu un pic de milă! Am să-mi găsesc eu sfătuitori în stare să mă sprijine în mînia mea şi să mă lumineze în această încercare.

— Du-te, fiule! rosti liniştită Caterina. Şi harul lui Dumnezeu revarsă-se asupra sfătuitorilor tăi, căci ei vor avea multă nevoie de har ca să te scoată din încurcătură.

Şi fără a schiţa un gest, fără a mai rosti o vorbă spre a-l reţine, ea îl lăsă să se îndepărteze.

— Adio, doamnă! repetă Henric.

Dar lîngă uşă, el se opri.

— Henric, adio — zise regina. Am să-ţi spun doar un singur cuvînt, căci nu pretind să-ţi dau un sfat, fiule. Ştiu că n-ai nevoie de mine. Dar roagă-i pe sfătuitorii tăi să se gîndească bine înainte de a-şi spune părerea şi să se gîndească şi mai bine înainte de a o turna în tiparele faptei.

— O, fără îndoială — răspunse Henric, agăţîndu-se de acest cuvînt al mamei sale pentru a nu fi nevoit să plece — deoarece situaţia e grea, nu-i aşa, doamnă?

— Gravă — rosti încet Caterina, înălţîndu-şi ochii şi braţele spre cer — foarte gravă, Henric!

Regele, impresionat de expresia de spaimă pe care i se păru că o citeşte în adîncul ochilor mamei sale, se apropie de ea.

— Cine sînt cei ce l-au răpit? Ai vreo bănuială, mamă?

Caterina nu răspunse.
— Eu — continuă Henric — cred că-s angevinii.
Caterina zîmbi, cu acea fineţe care era dovada unei minţi iscusite ce sta mereu la pîndă spre a putea stăpîni şi învinge mintea celorlalţi.
— Angevinii ? repetă regina-mamă.
— Dumneata nu crezi, dar toată lumea vorbeşte — zise Henric.
Caterina făcu o mişcare, de data aceasta din umeri.
— Că alţii cred, treacă-meargă — zise ea — dar tu, fiul meu, oricît !...
— Cum, doamnă ? Ce vrei să spui ? Explică-te, te implor !
— La ce bun să mă explic ?
— Explicaţiile dumitale mă vor lumina.
— Te vor lumina ! Ce tot îndrugi, Henric ? Eu nu-s decît o biată bătrînă palavragioaică. Nu-mi rămîne nimic de făcut decît să mă căiesc şi să mă rog.
— A, nu ! Vorbeşte, mamă, vorbeşte, te-ascult ! O, dumneata eşti şi vei fi totdeauna sufletul nostru, al tuturor. Vorbeşte !
— Degeaba, ideile mele sînt din alte vremuri şi bătrînii sînt bănuitori de felul lor. Cum ar putea, la vîrsta ei, bătrîna Caterina să mai dea un sfat care să aibă vreo valoare ? Hm, e peste putinţă, fiul meu.
— Bine, mamă, fie ! răspunse Henric. Părăseşte-mă şi dumneata fără a-mi da o mînă de ajutor, lipseşte-mă de sprijinul dumitale... Dar să ştii că pînă într-un ceas am să spînzur toţi angevinii din Paris şi atunci am să-ţi cunosc, în sfîrşit, părerea.
— Să-i spînzuri pe toţi angevinii din Paris ? ! strigă Caterina, uimită la culme, ca omul care aude rostindu-se cine ştie ce gogomănii.
— Da, da, îi spînzur, îi ucid, îi tai, îi ard ! La ora asta, prietenii mei scormonesc oraşul ca să le rupă oasele acestor blestemaţi, acestor bandiţi, acestor răzvrătiţi !...
— Nenorocitule ! Să nu cumva să faci una ca asta ! strigă Caterina, zguduită de gravitatea situaţiei. Asta ar însemna sfîrşitul lor, ceea ce n-ar fi mare lucru, dar în acelaşi timp ar însemna şi sfîrşitul tău.
— Cum adică ?
— Eşti orb ! murmură Caterina. Oare în vecii vecilor regii vor avea ochi doar ca să nu vadă ?

Şi îşi împreună mîinile.
— Regii nu sînt regi decît cu condiţia să răzbune jignirile ce li se aduc, deoarece atunci răzbunarea lor înseamnă dreptate ; şi, mai ales, în cazul de faţă, întreg regatul meu se va ridica să mă apere.
— Nebun, prost, copil ce eşti ! murmură bătrîna florentină.
— De ce, de ce ?
— Crezi tu că oameni ca Bussy, ca Antraguet, ca Livarot, ca Ribeirac pot fi sugrumaţi, arşi, spînzuraţi, fără ca să curgă valuri de sînge ?
— Ce importanţă are, de vreme ce sînt spînzuraţi ? !
— Da, nici nu încape vorbă ; numai dacă sînt ! Arată-mi-i întîi morţi şi, pe Sfînta Născătoare, voi recunoaşte că ai procedat bine. Dar n-au să fie spînzuraţi, însă, din pricina lor, se va înălţa flamura răzmeriţei, li se va pune astfel în mînă spada pe care n-ar fi îndrăznit niciodată s-o tragă din teacă pentru un stăpîn ca François, în timp ce, dimpotrivă, mulţumită imprudenţei tale, ei o vor trage să-şi apere viaţa, iar regatul tău se va ridica, dar nu pentru tine, ci împotriva ta !
— Dar dacă nu mă răzbun, înseamnă că dau înapoi, că mi-e frică !
— S-a spus oare vreodată despre mine că mi-e frică ? întrebă Caterina, încruntînd sprîncenele şi muşcîndu-şi buzele subţiri, sulemenite cu carmin.
— Totuşi, dacă angevinii au făcut-o, ar merita o pedeapsă, mamă.
— Da, dacă ar fi făcut-o ei, dar nu ei au săvîrşit fapta !
— Dar cine, atunci, dacă nu prietenii fratelui meu ?
— În nici un caz prietenii fratelui tău, deoarece fratele tău nu are prieteni.
— Bine, dar cine ?
— Duşmanii tăi sau, mai bine zis, duşmanul tău.
— Care duşman ?
— Hei, fiule, ştii destul de bine că nu ai decît unul, după cum fratele tău Carol n-a avut niciodată decît unul, după cum eu însămi n-am avut niciodată decît unul, unul singur, mereu acelaşi, veşnic...
— Vrei să spui... Henric de Navara ?
— Ei, da, Henric de Navara !
— Nu e la Paris.

— Asta-i acum! Ştii tu cine e la Paris şi cine nu e? Ştii tu ceva vreodată? Ai tu ochi şi urechi? Ai tu în jur oameni care să vadă şi să audă? Nu, toţi sînteţi surzi, toţi sînteţi orbi!

— Henric de Navara! repetă regele.

— Fiule, ori de cîte ori ţi se va întîmpla o neplăcere, ori de cîte ori se va abate asupră-ţi o nenorocire, ori de cîte ori te vei pomeni în faţa unei catastrofe al cărei autor va rămîne necunoscut, nu mai căuta, nu mai şovăi, nu mai întreba, e în zadar. Spune-ţi doar atît: „Henric, Henric de Navara este" şi poţi fi sigur că ai pus degetul pe rană... Ah, omul ăsta!... Omul ăsta!... Să ştii că omul ăsta e sabia pe care Dumnezeu o ţine atîrnată deasupra capului familiei Valois.

— Aşadar, eşti de părere să revoc ordinul cu privire la angevini?

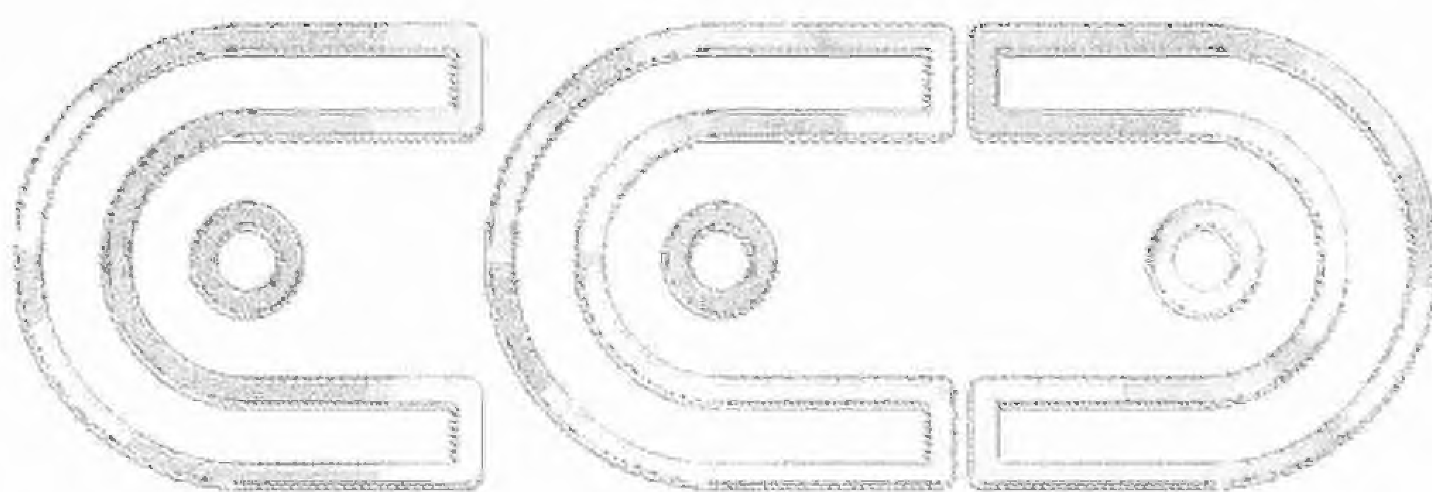
— Imediat! strigă Caterina. Nu mai pierde un minut, nu mai pierde o clipă! Grăbeşte-te, mi-e teamă chiar să nu fie prea tîrziu! Aleargă, revino asupra ordinelor date, aleargă ori, de nu, eşti pierdut.

Şi apucîndu-l de braţ pe fiul său, ea îl împinse spre uşă cu o putere şi o energie de necrezut.

Henric ieşi în fugă din Luvru, încercînd să-şi adune prietenii. Dar nu-l găsi decît pe Chicot, stînd pe o piatră şi desenînd hărţi pe nisip.

C U P R I N S

Scanare și prelucrare digitală

de

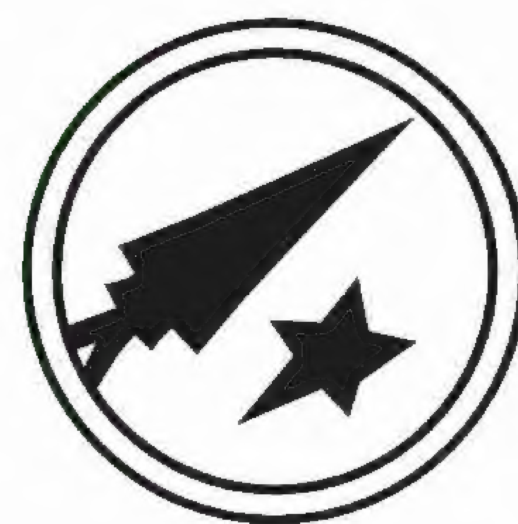
Anonim

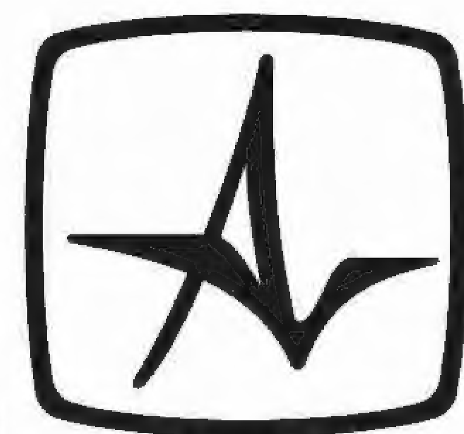
și

CAT Graur

Antwerpen

2024

